

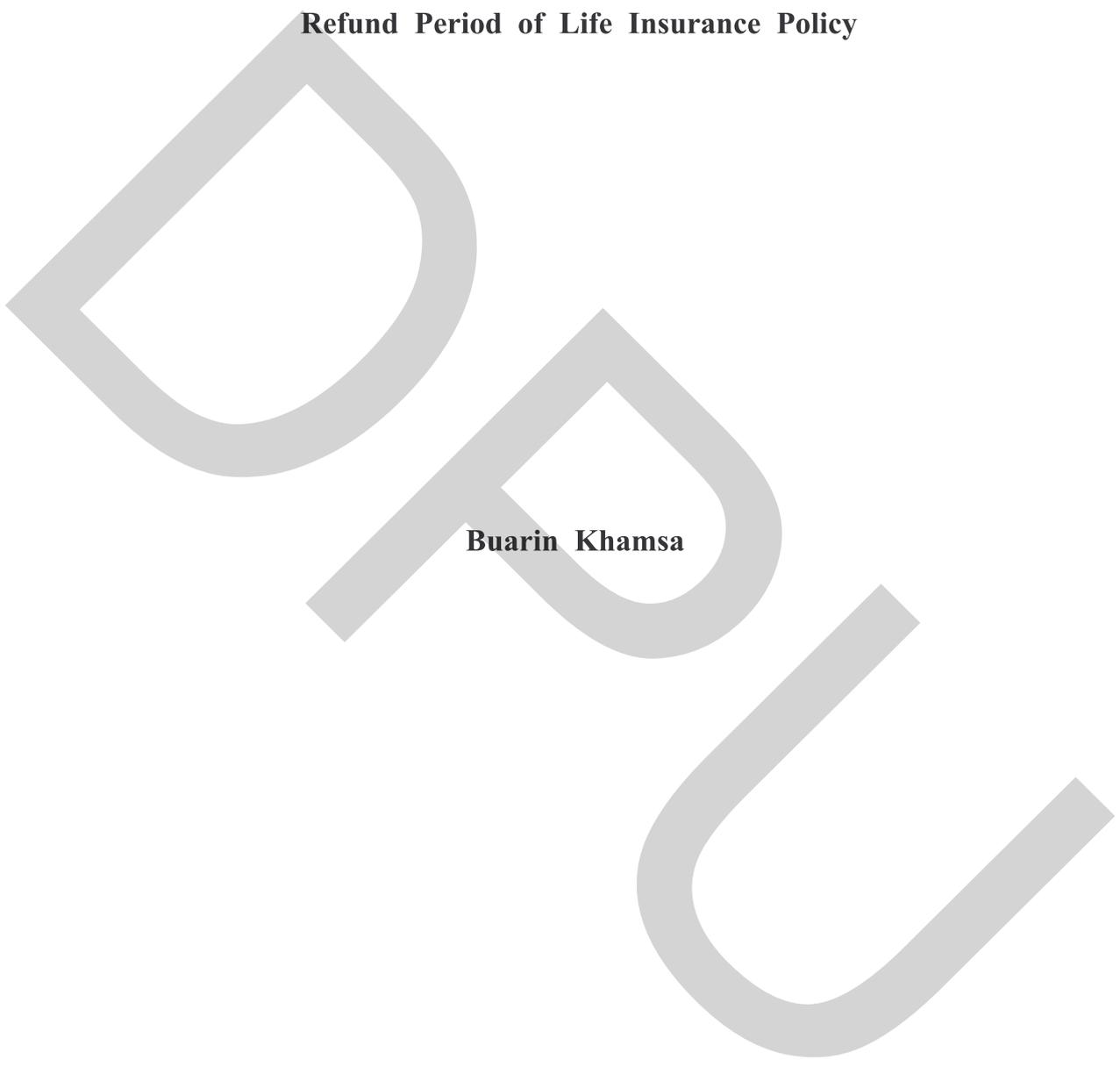
วิเคราะห์ปัญหาในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย : ศึกษากรณี
ความเป็นโมฆียกรรมและระยะเวลาในการเวนคืน
กรมธรรม์ประกันชีวิต

บัวรินทร์ คำษา

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญานิติศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์

พ.ศ. 2551

**Problems Analalysis on Civil and Commercial Code Concerning
on Insurance : A Case Study on The Voidable Act and
Refund Period of Life Insurance Policy**

Buarin Khamsa

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Laws
Department of Law
Graduate School, Dhurakij Pundit University**

2008

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีโดยผู้เขียนได้รับความกรุณา และได้รับความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจาก รองศาสตราจารย์ ดร. ภูมิ โชคเหมาะ อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์และท่านอาจารย์อำนวย สุขเวชช์ อาจารย์ที่ปรึกษาร่วมวิทยานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาอันมีค่ารับเป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งคอยช่วยเหลือให้คำแนะนำต่างๆ ทั้งข้อมูล เอกสาร ตำรากฎหมายของต่างประเทศ ตลอดจนตรวจทานแก้ไขวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จนสำเร็จเรียบร้อยด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดีตลอดมา ผู้เขียนจึงใคร่ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ทั้งสอง ท่านไว้ ณ ที่นี้

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณศาสตราจารย์ ดร. ชีระ ศรีธรรมรักษ์ ที่กรุณาให้เกิดริ้ว เป็นประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ พร้อมทั้งให้คำแนะนำต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการทำ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ รวมทั้งอาจารย์กมล บัวสวรรค์ และรองศาสตราจารย์พินิจ ทิพย์มณี ที่ กรุณาให้เกิดริ้วเป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และได้ให้คำปรึกษาตลอดจนข้อเสนอแนะที่ทำให้ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะสำเร็จลงมิได้หากไม่ได้รับแรงบันดาลใจ และการสนับสนุนจากพ่อ แม่ พี่ชาย พี่สาว และน้องสาว ของผู้เขียนที่คอยเป็นกำลังใจเสมอมา ทั้งผู้ทรงคุณวุฒิอีกหลายท่านที่ไม่อาจกล่าวนามในที่นี้ได้ทั้งหมด รวมตลอดถึงกัลยาณมิตรทุกท่าน ที่คอยเป็นกำลังใจสนับสนุนและแนะนำให้แกผู้เขียน

อนึ่ง หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะมีคุณค่าและประโยชน์ต่อการศึกษา ตลอดจนในการ ปฏิบัติงาน ผู้เขียนขอขอบให้แก่บุคคลสำคัญดั้งที่ได้กล่าวถึงมาแล้วทั้งหมดในข้างต้น รวมทั้ง มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์สถาบันศึกษาของผู้เขียน

สุดท้ายนี้หากมีข้อผิดพลาดหรือข้อบกพร่องใดๆ ผู้เขียนขอน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

บัวรินทร์ คำษา

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฉ
บทที่	
1. บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	2
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	4
1.3 สมมติฐานของการศึกษา.....	4
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	5
1.5 วิธีดำเนินการศึกษา.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2. ประวัติความเป็นมา ความหมายและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับหลักในการทำ ประกันชีวิต.....	6
2.1 ประวัติและความเป็นมาเกี่ยวกับการประกันชีวิตในต่างประเทศ.....	7
2.1.1 ประเทศอังกฤษ.....	7
2.1.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	9
2.2 ประวัติและความเป็นมาของการประกันชีวิตในไทย.....	10
2.3 ความหมายของการประกันชีวิต	13
2.3.1 บททั่วไปเกี่ยวกับการประกันชีวิต	16
2.3.2 บุคคลที่เกี่ยวข้องในสัญญาประกันชีวิต.....	16
2.3.3 ประเภทและแบบของสัญญาประกันชีวิต.....	18
2.3.4 ลักษณะสำคัญของสัญญาประกันชีวิต.....	19
2.3.4.1 เป็นสัญญาต่างตอบแทน.....	19
2.3.4.2 เป็นสัญญาเสี่ยงโชค.....	20
2.3.4.3 เป็นสัญญาที่ต้องอาศัยความสุจริตอย่างยิ่ง.....	20
2.3.4.4 เป็นสัญญาที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ.....	21

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
2.3.5 การเปรียบเทียบระหว่างสัญญาประกันชีวิตที่มีผลเป็น โฉมใจกับ ความเป็นโฉมใจจากเหตุอื่นๆ ตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์.....	22
2.3.5.1 เปรียบเทียบกับกลฉ้อฉล.....	23
2.3.5.2 เปรียบเทียบกับความสำคัญผิด.....	24
2.3.5.3 เปรียบเทียบกับการพนันขันต่อ.....	26
2.4 หลักเกณฑ์สำคัญที่ใช้ในสัญญาประกันชีวิต.....	27
2.4.1 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้.....	27
2.4.2 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่งของกลุ่มสัญญา.....	29
2.5 หลักเกณฑ์ที่มีผลทำให้สัญญาเป็น โฉมใจเพราะเหตุสำคัญผิดในคุณสมบัติ ของบุคคล.....	31
2.5.1 สาเหตุของความเป็น โฉมใจ.....	31
2.5.2 ผลของนิติกรรมที่เป็น โฉมใจ.....	32
2.5.3 วิธีการบอกล้าง โฉมใจกรรม.....	33
2.5.4 ผลของการบอกล้าง โฉมใจกรรม.....	34
2.6 ความแตกต่างระหว่างประกันชีวิตกับประกันวินาศภัย.....	37
3. หลักกฎหมายที่เกี่ยวกับนิติกรรมในความสมบูรณ์ของสัญญาประกันชีวิตของ ต่างประเทศเปรียบเทียบกับไทย.....	40
3.1 หลักสุจริตอย่างยิ่ง (Utmost Good Faith) ของกลุ่มสัญญาในต่างประเทศ.....	40
3.1.1 ประเทศอังกฤษ.....	42
3.1.1.1 หลักการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ (Misrepresentation).....	42
3.1.1.2 หลักการไม่เปิดเผยข้อความจริง (Non-Disclosure).....	47
3.1.1.3 หลักคำรับรอง (Warranty).....	54
3.1.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา.....	59
3.1.2.1 หลักการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ (Misrepresentation).....	59
3.1.2.2 หลักการไม่เปิดเผยข้อความจริง (Non-Disclosure).....	61
3.1.2.3 หลักคำรับรอง (Warranty).....	62
3.2 หลักสุจริตอย่างยิ่ง (Utmost Good Faith) ของกลุ่มสัญญาในไทย.....	64
3.2.1 หลักการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ (Misrepresentation).....	65

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
3.2.2 หลักการไม่เปิดเผยข้อความจริง (Non-Disclosure)	72
3.2.3 ฐานะของหลักคำรับรองในกฎหมายไทย.....	80
4. วิเคราะห์ปัญหาในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กรณีความเป็นโมฆียะกรรม และ ระยะเวลาในการเวนคืนกรมธรรม์ประกันชีวิต.....	81
4.1 วิเคราะห์ปัญหาความเป็น โมฆียกรรมเนื่องจากการแถลงข้อความอันเป็น เท็จตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865	82
4.2 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิของผู้รับประกันภัยในการบอกล้าง สัญญาประกันชีวิตที่เป็น โมฆียะในกรมธรรม์ประกันภัย.....	89
4.3 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาในการบอกล้างสัญญาประกัน ชีวิตเป็น โมฆียะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 วรรคสอง และในกรมธรรม์ประกันชีวิต.....	93
4.4 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาที่ให้สิทธิแก่ผู้เอาประกันภัย ในการได้รับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยหรือรับกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จ จากผู้รับประกันภัย.....	96
5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	102
5.1 บทสรุป.....	102
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	105
บรรณานุกรม.....	107
ภาคผนวก.....	111
ภาคผนวก ก. กรมธรรม์ประกันชีวิต ประเภทสามัญ ฉบับมาตรฐาน.....	112
ภาคผนวก ข. ตัวอย่างใบคำขอเอาประกันชีวิต.....	135
ภาคผนวก ค. ตารางเปรียบเทียบการแก้ไขกฎหมายพร้อมเหตุผลประกอบ.....	141
ประวัติผู้เขียน.....	145

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 ตารางมูลค่าเวนกินกรรมธรรม์ประกันชีวิต.....	100
4.2 ตารางเปรียบเทียบการแก้ไขกฎหมายพร้อมทั้งเหตุผลประกอบ.....	142

หัวข้อวิทยานิพนธ์	วิเคราะห์ปัญหาในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ประกันภัย : ศึกษากรณีความเป็นโมฆียะกรรมและระยะเวลา ในการเวนคืนกรมธรรม์ประกันชีวิต
ชื่อผู้เขียน	บัวรินทร์ คำษา
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. ภูมิ โชคเหมาะ
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	อำนวยการ สุภเวชย์
สาขาวิชา	นิติศาสตร์
ปีการศึกษา	2551

บทคัดย่อ

โดยที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะประกันภัยของประเทศไทย ได้ร่างขึ้นโดยอาศัยแบบอย่างของต่างประเทศ เนื่องจากในขณะที่มีการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น การประกันภัยในประเทศไทยยังไม่แพร่หลาย มีการทำสัญญาประกันภัยกันเพียงไม่กี่ฉบับด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้ถ้อยคำในคําวาทกฎหมายบางมาตราอาจยังไม่สอดคล้องกับบริบทของคนไทย ประกอบกับกาลเวลาได้ล่วงเลยมากกว่า 80 ปีแล้วนับแต่ได้มีการประกาศใช้บทบัญญัติดังกล่าว ทำให้บทบัญญัติในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะประกันภัยที่บัญญัติไว้นั้น อาจไม่สอดคล้องกับพัฒนาการของการประกันภัยในปัจจุบันที่มีความเจริญก้าวหน้าไปไกลกว่าบทบัญญัติของกฎหมาย

จากการศึกษาพบว่าประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 วรรคหนึ่งอันเป็นบทบัญญัติที่ได้วางหลักเกี่ยวกับความสุจริตอย่างยิ่งของคู่สัญญานั้น ยังมีปัญหาในการตีความตามตัวอักษร ส่งผลให้บทบัญญัติของกฎหมายไม่สอดคล้องกับคำพิพากษาของศาลและหลักกฎหมายของประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา ต่างก็ได้วางหลักไว้เป็นไปในแนวทางเดียวกัน และข้อความในกรมธรรม์ประกันชีวิต ฉบับมาตรฐาน ยังมีข้อความไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของมาตรา 865 วรรคหนึ่ง อีกทั้งบทบัญญัติในมาตรา 865 วรรคสองในเรื่องระยะเวลาในการบอกล้างความเป็นโมฆียะของสัญญาประกันชีวิตนั้น ยังไม่สอดคล้องกับข้อสัญญาในกรมธรรม์ประกันชีวิตฉบับมาตรฐานดังกล่าว และยังพบปัญหาว่าในปัจจุบันข้อสัญญาในกรมธรรม์ประกันชีวิตเปิดโอกาสให้ผู้เอาประกันภัยสามารถบอกเลิกสัญญาและขอรับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยในระยะเวลาที่สั้นกว่าบทบัญญัติของกฎหมายมาตรา 894 ที่ได้วางหลักไว้

จากปัญหาดังกล่าวผู้เขียนจึงมีข้อเสนอแนะให้มีการแก้ไขปรับปรุงข้อความในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 วรรคหนึ่ง เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการตีความตามตัวอักษร อีกทั้งเพื่อให้หลักกฎหมายมีความสอดคล้องกับแนวคำพิพากษาของศาลและหลักกฎหมายของประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา เป็นต้น และให้มีการปรับปรุงแก้ไขข้อความในกรมธรรม์ประกันชีวิต ฉบับมาตรฐาน หมวด 1 ข้อ 1 ความสมบูรณ์ของสัญญาประกันภัยในส่วนวรรคสามที่ข้อความดังกล่าวยังมีปัญหาในการบังคับใช้ เพื่อให้สอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับบทบัญญัติของกฎหมายมาตรา 865 ประกอบกับให้มีการแก้ไขระยะเวลาในบอกล้างความเป็นโมฆะของสัญญาประกันชีวิตในมาตรา 865 วรรคสอง และระยะเวลาในการได้รับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยในมาตรา 894 เพื่อให้สอดคล้องกับข้อสัญญาในกรมธรรม์ประกันชีวิตเพื่อประโยชน์และความเป็นธรรมต่อคู่สัญญาทุกฝ่ายต่อไป

Thesis Title	Problems Analalysis on Civil and Commercial Code Concerning on Insurance : A Case Study on The Voidable Act and Refund Period of Life Insurance Policy
Author	Buarin Khamsa
Thesis Advisor	Assoc.Prof.Dr.Poom Chokmoh
Co-Thesis Advisor	Amnuay Suppavech
Department	Law
Academic Year	2008

ABSTRACT

According to Insurance provision stated in the Thai Civil and Commercial Code had been drafted by follow the foreign rules of law since the period of time, making insurance agreements were merely unseen and not prevalently distributed. As a result, texts in some section of the legal provision are quietly not conform to the principle and other related regulations of the Thai people, comprising with timing has passed by for 80 years since the laws have been promulgated accordingly. Insurance provisions under Thai Civil and Commercial Code may not be conformed to the development of the insurance business presently which has been developed from time to time and much farther than the legal provision stated in the law code.

From the study, it was found in section 865 of paragraph one under the Civil and Commercial Code that has been prescribed the principle of good faith of the related parties and there are still have many questions of interpretation of the letter which may affected the provisions that be conformed to the court judgment and rules of law of the United Kingdom and the United Stated of America which be lined the rules and the court verdict in the same ways. In addition, details in the basic life insurance policy have some phrases which have been quite contradicted with the provision of Insurance section 865 paragraph 1 furthermore in the section 865 paragraph 2 has prescribed the time of avoidance of a declaration of intention of the life insurance agreement has not been conformed to terms of the basic life insurance policy as mentioned. And it is presented that nowadays it has many controversial issues regarding to the life insurance agreement policy which opens opportunities for the assured person who can rescind

the agreement and request the reimbursement from the life insurance policy with a shorter period of time than the legal period described in the principle under the provision 894.

From the afore mentioned problem, the author recommends to revise and amend some texts in the Thai Civil and Commercial Code in order to avoid problems of interpretation of letters along with the rules of law which will be conformed to the court verdict as well as rules of law in the United Kingdom and the United States of America etc. Author also recommends to amend and revise terms in the basic life insurance policy in part 1 clause 1 regarding the completion of the insurance agreement in paragraph 3 which still has existing problems for compliance, just to perform accordingly under section 865 plus revision the time of avoidance of declaration of Insurance under section 865 paragraph 2 in the same period of reimbursement from the insurance policy in section 894 which will be in conformity with the clause in the life insurance policy for a benefit and fairness of parties.

บทที่ 1

บทนำ

ในปัจจุบันการประกันชีวิตเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนเป็นอย่างมาก แต่อย่างไรก็ตามการประกันชีวิตมิใช่การป้องกันมิให้ภัยเกิด หรือมิใช่การป้องกันการสูญเสีย หากแต่เป็นวิธีการการชดเชย หรือทดแทนความสูญเสียนั่นเอง

การประกันชีวิต หมายถึง การทดแทนการสูญเสียรายได้ ซึ่งรายได้มีความสำคัญมาก เพราะคนเราสามารถยังชีพอยู่ได้ก็เนื่องมาจากรายได้ แต่รายได้เป็นสิ่งไม่แน่นอน อาจมีปัญหาหลายอย่างที่ทำให้รายได้ต้องหยุดชะงักลงได้ในขณะใดขณะหนึ่ง เช่น การมรณกรรม ความชรา ทูพพลภาพ ฯลฯ แต่ในชีวิตของบุคคลทั่วไป การสูญเสียรายได้จากที่ได้กล่าวมามีได้มีการชดเชยให้ ดังนั้น การประกันชีวิตสามารถจะจัดปัญหาดังกล่าวได้ กล่าวคือ การประกันชีวิตช่วยให้ผู้ประสบปัญหาได้รับชดเชยเงินจำนวนหนึ่งเนื่องจากการเสียชีวิต การทำประกันชีวิตเพื่อเป็นการสร้างความมั่นคงแก่ผู้เสี่ยงภัยว่าจะมีผู้ร่วมรับความเสียหายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ดังนั้น การทำประกันชีวิตจึงเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่มีมนุษยนิยมใช้ การประกันชีวิตยังเป็นการส่งเสริมให้มนุษย์ประหยัดในทางอ้อม และใส่ใจดูแลสุขภาพ ชีวิตของตนเองมากขึ้น ในทางกลับกันบริษัทผู้รับประกันภัยก็สามารถนำเงินที่ระดมได้อย่างมหาศาลนี้ไปลงทุนในกิจการประเภทอื่นๆ ได้อีกด้วย

อนึ่ง กฎหมายที่ใช้บังคับกับการประกันชีวิตของไทยนั้นก็คือประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ลักษณะ 20 ว่าด้วยประกันภัยซึ่งบัญญัติหลักการสำคัญประกันชีวิต สิทธิหน้าที่ ความรับผิดชอบของผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัย เป็นกฎหมายที่นำต้นร่างมาจากหลักกฎหมายของต่างประเทศ และได้มีผลบังคับใช้เป็นระยะเวลาอันแล้ว ทำให้บทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวมาในบางส่วนบางมาตรายังมีปัญหาในการตีความของตัวบทกฎหมาย มีผลบังคับใช้ที่ยังไม่สอดคล้องกับแนวคำพิพากษาฎีกาของศาล แนวทางปฏิบัติประกอบกับสภาวการณ์ในปัจจุบันที่ได้พัฒนาและเจริญก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว และนอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นกฎหมายพิเศษมีจุดมุ่งหมายเพื่อควบคุมการดำเนินงานของบริษัทประกันชีวิตและส่งเสริมให้บริษัทประกันชีวิตก้าวหน้ายิ่งขึ้น ในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้เขียนจึงขอนำบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังกล่าวข้างต้น มาทำการศึกษาถึงปัญหาของการตีความและความไม่สอดคล้องกับปัจจุบันดังที่ได้กล่าวมา ตลอดจนหาแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะต่อไป

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 อันเป็นบรรพที่ว่าด้วยเอกเทศสัญญาได้ จำแนกสัญญาต่างๆ ออกเป็น 23 ลักษณะ สัญญาประกันภัยจัดเป็นเอกเทศสัญญาลักษณะหนึ่ง บัญญัติไว้ในลักษณะ 20 เริ่มตั้งแต่มาตรา 861 ถึงมาตรา 897 สัญญาประกันภัยเป็นสัญญาต่างตอบแทนทำนองเดียวกับสัญญาซื้อขาย โดยผู้เอาประกันภัยเปรียบเสมือนผู้ซื้อและผู้รับประกันภัยเปรียบเสมือนผู้ขาย แต่เนื่องจากสัญญาประกันภัยเป็นสัญญาเสี่ยงโชคทำนองเดียวกับสัญญาซื้อขายสลากกินแบ่งของรัฐบาล ซึ่งมูลหนี้ที่คู่สัญญาฝ่ายแต่ละฝ่ายจะต้องชำระตอบแทนกันมีมูลค่าไม่เท่าเทียมกัน ทำให้สัญญาประกันภัยจำเป็นต้องมีหลักการที่ผิดแผกแตกต่างไปจากสัญญาซื้อขายและเอกเทศสัญญาอื่นๆ หลายประการ เช่น หลักส่วนได้เสีย หลักสุจริตอย่างยิ่ง และหลักการใช้ค่าสินไหมทดแทนตามที่เสียหายจริง เป็นต้น

โดยที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะประกันภัยของประเทศไทยได้ร่างขึ้นโดยอาศัยแบบอย่างของกฎหมายต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศอังกฤษ ทั้งนี้เนื่องจากในขณะที่มีการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 การประกันภัยในประเทศไทยยังไม่แพร่หลาย มีการทำสัญญาประกันภัยกันเพียงไม่กี่ฉบับ ด้วยเหตุนี้เองถ้อยคำในคำบทกฎหมายบางมาตราอาจไม่สอดคล้องกับบริบทของคนไทย ประกอบกับกาลเวลาได้ล่วงเลยมานานกว่า 80 ปีนับแต่ได้มีการประกาศใช้บังคับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ทำให้บทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะประกันภัยที่บัญญัติไว้ในครั้งกระนั้นอาจไม่สอดคล้องกับพัฒนาการของการประกันภัยในปัจจุบันที่มีความเจริญรุดหน้าไปไกลกว่าบทบัญญัติของกฎหมาย ผู้เขียนจึงได้ศึกษาและวิเคราะห์ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะประกันภัยของประเทศไทยและกรรมธรรม์ที่บริษัทประกันชีวิตออกให้แก่ผู้เอาประกันภัย พบว่ามีปัญหาบางประการ ได้แก่

1) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 865 บัญญัติให้สัญญาประกันภัยเป็นโมฆียะ หากผู้เอาประกันภัย หรือในกรณีประกันชีวิตบุคคลอันกรใช้เงินย่อมอาศัยความทรงชีพหรือมรณะของเขารู้อยู่แล้วละเว้นเสียไม่เปิดเผยข้อความจริงซึ่งอาจจะได้จูงใจผู้รับประกันภัยให้เรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นอีกหรือบอกปิดไม่ยอมทำสัญญา หรือรู้อยู่แล้วแถลงข้อความนั้นเป็นความเท็จ จากถ้อยคำที่ใช้ในบทบัญญัติดังกล่าวอาจตีความได้ว่า ถ้าเป็นกรณีไม่เปิดเผยข้อความจริงต้องถึงขนาดที่หากผู้รับประกันภัยทราบความจริงที่ปกปิดไว้นั้นอาจจะจูงใจให้ผู้รับประกันภัยต้องเรียกเบี้ยประกันภัยให้สูงขึ้นอีกหรือให้บอกปิดไม่ยอมทำสัญญา สัญญาประกันภัยนั้นจึงจะเป็นโมฆียะ แต่ถ้าหากเป็นกรณีแถลงข้อความนั้นเป็นความเท็จ สัญญาประกันภัยนั้นย่อมเป็นโมฆียะ โดยไม่ต้องพิจารณาว่าถึงขนาดที่อาจจะจูงใจผู้รับประกันภัยให้เรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นอีก

หรือให้บอกปิดไม่ยอมทำสัญญา ซึ่งหากตีความได้ดังนี้แล้วย่อมจะทำให้บทบัญญัติของกฎหมาย ไม่สอดคล้องกับคำพิพากษาของศาลที่พิพากษาให้สัญญาประกันภัยที่จะเป็นโมฆะนั้น ต้องถึงขนาดที่อาจจะจูงใจผู้รับประกันภัยให้เรียกเบี้ยประกันภัยให้สูงขึ้นอีกหรือให้บอกปิดไม่ยอมทำสัญญา ทั้งกรณีไม่เปิดเผยข้อความจริงและกรณีแถลงข้อความเป็นความเท็จ

2) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 865 ให้สิทธิแก่ผู้รับประกันภัยสามารถที่จะบอกล้างสัญญาประกันภัยที่เป็น โมฆะ ได้ในสองกรณีคือการไม่เปิดเผยข้อความจริงกรณีหนึ่ง และการแถลงข้อความเท็จอีกกรณีหนึ่ง แต่กรมธรรม์ประกันชีวิตซึ่งนายทะเบียนได้ให้ความเห็นชอบสั่งให้บริษัทประกันชีวิตใช้เป็นกรมธรรม์มาตรฐานนั้น ความในข้อ 1. ของหมวด 1 ได้กำหนดเงื่อนไขไว้ว่า บริษัทจะไม่ปฏิเสธความรับผิดโดยอาศัยข้อแถลงนอกเหนือจากที่ผู้เอาประกันภัยได้แถลงไว้ในใบคำขอเอาประกันชีวิต ใบแถลงสุขภาพและข้อแถลงเพิ่มเติมอื่น

เงื่อนไขในกรมธรรม์ดังกล่าวทำให้ให้ผู้รับประกันภัยไม่สามารถบอกล้างสัญญาประกันชีวิตที่เป็น โมฆะเพราะเหตุที่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้ถูกเอาประกันชีวิตไม่เปิดเผยข้อความจริง คงสามารถบอกล้างสัญญาประกันชีวิตที่เป็น โมฆะได้แต่เฉพาะกรณีผู้เอาประกันภัยหรือผู้ถูกเอาประกันชีวิตแถลงข้อความเท็จเท่านั้น อันเป็นการไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 865 ที่ได้วางหลักอนุญาตให้ผู้รับประกันภัยสามารถใช้สิทธิบอกล้างสัญญาประกันชีวิตที่เป็น โมฆะได้ทั้งในกรณีผู้เอาประกันภัยหรือผู้ถูกเอาประกันชีวิตไม่เปิดเผยข้อความจริงและแถลงข้อความเป็นความเท็จ

3) ปัญหาเกี่ยวกับกำหนดระยะเวลาให้ผู้รับประกันภัยสามารถใช้สิทธิบอกล้างสัญญาประกันชีวิตที่เป็น โมฆะ ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 865 วรรคสองได้บัญญัติให้ผู้รับประกันภัยสามารถบอกล้างสัญญาได้ภายในกำหนดห้าวันนับแต่วันทำสัญญา ซึ่งไม่สอดคล้องกับข้อสัญญาที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์ประกันชีวิตซึ่งได้กำหนดระยะเวลาให้ผู้รับประกันภัยสามารถใช้สิทธิในกรณีที่สัญญาเป็น โมฆะ บริษัทผู้รับประกันภัยจะไม่คุ้มครองและจะบอกล้างสัญญาประกันภัยได้ภายในกำหนดสองปีนับแต่วันทำสัญญา

4) ปัจจุบันกรมธรรม์ประกันชีวิตที่ผู้รับประกันภัยออกให้แก่ผู้เอาประกันภัยเปิดโอกาสให้ผู้เอาประกันภัยสามารถเลิกสัญญาและขอรับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยหรือรับกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จได้เมื่อได้ส่งเบี้ยประกันภัยจนครบสองปีแล้ว แต่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 894 ได้กำหนดระยะเวลาให้ผู้เอาประกันภัยสามารถใช้สิทธิดังกล่าวได้เมื่อผู้เอาประกันภัยได้ส่งเบี้ยประกันภัยมาแล้วอย่างน้อยสามปี ซึ่งไม่สอดคล้องกับกรมธรรม์ประกันภัย

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้เขียนจึงมุ่งศึกษาและวิเคราะห์จากหลักการตีความกฎหมาย และจากข้อความในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะประกันภัย รวมทั้งศึกษา

เปรียบเทียบกับของต่างประเทศ อีกทั้งยังได้ศึกษาและวิเคราะห์ถึงเงื่อนไขในกรรมธรรม์ประกันชีวิตฉบับมาตรฐาน เพื่อที่จะนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขปัญหาดังกล่าวข้างต้น ซึ่งผู้เขียนจะได้ศึกษาวิเคราะห์โดยละเอียดพร้อมทั้งจะได้เสนอแนะในบทต่อๆ ไป

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 เพื่อศึกษาถึงประวัติความเป็นมา ความหมาย และหลักเกณฑ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับหลักในการทำสัญญาประกันชีวิต

1.2.2 เพื่อศึกษาถึงหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับนิติกรรมในความสมบูรณ์ของสัญญาประกันชีวิตทั้งในและต่างประเทศ

1.2.3 เพื่อศึกษาวิเคราะห์ถึงปัญหาของกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัยกรณีความเป็นโมฆะกรรมและระยะเวลาในการขอรับเงินค่าเวนคืนกรรมธรรม์ประกันชีวิต

1.2.4 เพื่อศึกษาถึงการค้นหามาตรการที่เหมาะสมมาใช้แนวทางในการแก้ไขปัญหาค่าเวนคืนกรรมธรรม์ประกันชีวิต

1.3 สมมติฐานของการศึกษา

ด้วยการวินิจฉัยคดีของศาลที่เกี่ยวกับการแถลงข้อความอันเป็นเท็จของฝ่ายผู้เอาประกันภัยที่ถึงขนาดทำให้สัญญาประกันภัยเป็นโมฆะนั้นยังไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 865 วรรคหนึ่ง และกำหนดระยะเวลาที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 865 วรรคสองบัญญัติให้ผู้รับประกันภัยสามารถใช้สิทธิบอกล้างความเป็นโมฆะของสัญญาได้ภายในห้าปีนับแต่วันทำสัญญานั้น ไม่สอดคล้องกับระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกรรมธรรม์ประกันชีวิต อีกทั้งข้อกำหนดในกรรมธรรม์ที่กำหนดให้ผู้รับประกันภัยจะไม่ปฏิเสธความรับผิดโดยอาศัยข้อแถลงนอกเหนือจากที่ผู้เอาประกันภัยได้แถลงไว้ในคำขอเอาประกันภัยไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 865 ที่บัญญัติให้ผู้รับประกันภัยสามารถยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้ได้ทั้งในกรณีการแถลงข้อความเท็จและการไม่เปิดเผยข้อความจริง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุงตัวบทกฎหมาย เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมทั้งต่อผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัย เพื่อให้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะประกันภัยและสัญญาประกันภัยสอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ในการวิจัยครั้งนี้ จะทำการศึกษาถึงกรณีความเป็นโมฆะของสัญญาประกันชีวิต เนื่องจากการแถลงข้อความอันเป็นเท็จตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 865 วรรคหนึ่ง และระยะเวลาอันสมควรในการบอกล้างสัญญาประกันภัยที่มีผลเป็นโมฆะตามมาตรา 865 วรรคสอง อีกทั้งสิทธิในการบอกล้างความเป็นโมฆะของผู้รับประกันภัยในกรมธรรม์ประกันชีวิตนั้นก็ยังไม่สอดคล้องกับหลักกฎหมาย ตลอดจนจะทำการศึกษาระยะเวลาในการขอรับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ตามมาตรา 894 โดยจะทำการศึกษาเปรียบเทียบกับหลักกฎหมายของต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ และสหรัฐอเมริกา เป็นต้น รวมทั้งนำข้อเสนอแนะจากหลักกฎหมายของต่างประเทศมาเพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงปัญหาหลักกฎหมายของไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อให้เกิดความเหมาะสม ชัดเจน และเป็นธรรมแก่คู่สัญญาทุกฝ่าย

1.5 วิธีดำเนินการศึกษา

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะทำการศึกษาดำเนินการค้นคว้าและวิจัยในเชิงเอกสาร (Documentary Research) กล่าวคือ เป็นการใช้วิธีการศึกษาโดยการรวบรวมข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศจากหนังสือ บทความ วารสารและบทบัญญัติของกฎหมาย คำพิพากษาศาลฎีกา วิทยานิพนธ์ ตลอดจนรายงานการวิจัย เพื่อนำมาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยเรื่องประกันชีวิต เพื่อนำมาวิเคราะห์และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่อไป

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบถึงประวัติความเป็นมา ความหมาย และหลักเกณฑ์สำคัญที่เกี่ยวข้องกับหลักในการทำสัญญาประกันชีวิต

1.6.2 ทำให้ทราบถึงหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับนิติกรรมในความสมบูรณ์ของสัญญาประกันชีวิตทั้งในและต่างประเทศว่ามีข้อแตกต่าง ข้อดี ข้อเสียอย่างไร และทำให้ทราบว่าควรจะนำหลักกฎหมายของต่างประเทศมาเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงหลักกฎหมายของไทยเพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับประเทศไทย

1.6.3 ทำให้ทราบถึงผลการวิเคราะห์ปัญหาของกฎหมายและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัยกรณีความเป็นโมฆะกรรมและระยะเวลาในการได้รับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันชีวิต

1.6.4 ทำให้ทราบถึงแนวทางในการแก้ไขปัญหาความเป็นโมฆะกรรมและระยะเวลาในการได้รับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันชีวิตในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

DRU

DRU

บทที่ 2

ประวัติความเป็นมา ความหมายและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับหลักในการทำ สัญญาประกันชีวิต

การดำเนินชีวิตของมนุษย์เริ่มตั้งแต่มีสภาพเป็นบุคคลมีการดำเนินชีวิตและสิ้นสุดลงเมื่อตาย ในช่วงของการดำเนินชีวิตของมนุษย์นั้นอาจกล่าวได้ว่าทุกชีวิตมีความเสี่ยงภัยอยู่ตลอดเวลาไม่ว่าจะเป็นภัยจากธรรมชาติทั่วไป ภัยจากมนุษย์ด้วยกันเอง เช่น จากการทำร้าย หรือภัยอื่นใดอันอาจสร้างความเสียหายให้กับชีวิต ร่างกาย หรือทรัพย์สินของมนุษย์ ภัยที่สร้างความเสียหายให้กับตัวเราและทรัพย์สินนับวันจะมีมากขึ้น เพราะความเจริญในทางวัตถุ การประดิษฐ์คิดค้นสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ เพื่อสนองตอบความต้องการของมนุษย์อย่างไม่จำกัด ทำให้มนุษย์ต้องเผชิญกับความเสี่ยงภัยในการดำรงชีวิตตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งความเสี่ยงภัยดังกล่าวได้นำมาซึ่งความสูญเสีย และความเสียหายไม่ว่าจะเป็นความเสียหายต่อชีวิต ร่างกาย ทรัพย์สินของเราหรือของผู้อื่นที่อยู่ในสังคม ด้วยเหตุนี้เองมนุษย์จึงจำเป็นต้องหาวิธีการ หรือหลักประกันในการที่จะจัดการเสี่ยงภัยเพื่อมิให้เกิดความเสียหาย หรือเกิดความเสียหายที่น้อยที่สุด ตลอดจนการได้รับการเยียวยาความเสียหายที่ได้รับให้ได้กลับคืนสู่สภาพเดิมได้ใกล้เคียงที่สุด ซึ่งการทำประกันชีวิตก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่ง แม้ว่าการประกันชีวิตนั้นมิได้เป็นการรับประกันว่าภัยจะไม่เกิดขึ้น แต่เป็นการสัญญาว่าถ้ามีภัยเกิดขึ้นหรือมีความตายเกิดขึ้นแล้ว ผู้ที่เอาประกันภัยจะไม่ต้องเผชิญหรือรับภาระความเสียหายนั้นแต่เพียงผู้เดียว ผู้รับประกันภัยจะรับชดเชยค่าเสียหายให้ตามสัญญาประกันภัยที่ได้ทำกันไว้ ในการทำประกันชีวิตนั้นมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นชนชาติใดก็ตามได้มีการเริ่มทำประกันชีวิตตั้งแต่ในอดีตตลอดมาจนได้มีการพัฒนามาถึงปัจจุบัน การประกันชีวิตในสมัยโบราณซึ่งได้แก่ การประกันชีวิตของจีน อียิปต์ และอินเดีย ซึ่งมีวัตถุประสงค์คือ การต้องช่วยเหลือบุคคลในกลุ่มในหมู่บ้านเดียวกันหรือเพื่อรวมตัวกันเพื่อปฏิบัติกิจทางศาสนา โดยผู้เป็นสมาชิกทำการบริจาคเงินให้กับสมาคมเป็นประจำ เพื่อสมาคมจะได้เก็บเงินไว้เป็นค่าใช้จ่ายในการจัดการศพตามประเพณีทางศาสนาของตนเมื่อสมาชิกเสียชีวิตลง แต่ถ้าหากสมาชิกยังมีชีวิตอยู่ก็สามารถกู้เงินจากสมาคมได้ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ลักษณะคล้ายกับการกู้เงินตามกรรมธรรม์ประกันชีวิตในปัจจุบัน¹ การประกันชีวิตในยุคกลางได้แก่ ยุคโรมัน เป็นการรวมตัวกันในรูป

¹ สมพิศ เล็กเฟื่องฟู. (2539). การขายประกันชีวิต. หน้า 19.

สมาคม ซึ่งเป็นรากฐานหนึ่งของการประกันชีวิตเพื่อการจัดการศพของสมาชิกและการจ่ายบำนาญ (Pension) ให้กับสมาชิกที่ชราภาพ นอกจากนี้ยังมีการขยายตัวเปิดรับสมาชิกทั่ว ๆ ไปไม่เฉพาะแต่บุคคลในกลุ่มศาสนาเท่านั้น แต่ให้สมาคมเปิดบริการต่อสาธารณชนทั่วไป ปรากฏว่าได้รับความนิยมจากบุคคลจำนวนมาก การประกันชีวิตในยุคนี้ได้แพร่เข้ามาในยุโรป และมีความเจริญมาก คล้ายคลึงกับปัจจุบันมีการประกันชีวิต การประกันอุบัติเหตุ การประกันสุขภาพและอนามัย นอกจากนี้ยังมีการรับประกันการเสียหายจากอัคคีภัย เรืออับปาง หรือกรณีปลุกสัตว์ตาย หรือถูกโจรกรรม เป็นต้น ในประเทศอิตาลีถูกห้ามประกอบอาชีพประกันชีวิตด้วยเหตุผลที่ว่า การทำประกันชีวิตเป็นการทำผิดศีลธรรม เป็นการเอาประกันชีวิตมนุษย์มาเป็นเดิมพัน ประเทศอื่นๆ ก็ออกกฎหมายห้ามด้วยเหตุผลเดียวกัน สำหรับในประเทศอังกฤษ ธุรกิจการประกันชีวิตไม่ถูกห้าม แต่ก็ไม่ได้ได้รับความนิยมเพราะไม่มีสมาคมเพื่อรับประกันเลย ซึ่งในวิทยานิพนธ์เล่มนี้ผู้เขียนจะกล่าวถึงประวัติความเป็นมาของการประกันชีวิตทั้งในและต่างประเทศ ตลอดจนหลักการและหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการทำสัญญาเพื่อให้เกิดผลสมบูรณ์ ดังจะได้อธิบายต่อไป

2.1 ประวัติและความเป็นมาเกี่ยวกับการทำสัญญาประกันชีวิตในต่างประเทศ

การทำสัญญาประกันชีวิตในต่างประเทศนั้นมีมาตั้งแต่ในอดีตจนถึงปัจจุบัน และต้นแบบของการทำสัญญาประกันชีวิตที่ไทยนำมาใช้เป็นแบบอย่างในการร่างกฎหมายเกี่ยวกับการประกันชีวิตนั้นก็คือ แบบอย่างของต่างประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา ซึ่งจะได้กล่าวถึงประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับการทำประกันชีวิตในต่างประเทศดังต่อไปนี้

2.1.1 ประเทศอังกฤษ

ในปี พ.ศ.2126 ได้มีการประกันชีวิตเกิดขึ้นในประเทศอังกฤษ กรมธรรม์ฉบับแรกเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 18 มิถุนายน พ.ศ. 2126 เป็นการประกันชีวิตของนายวิลเลียม กิบบอนส์ (Mr. William Gibbons) โดยมีเงื่อนไขว่า นายวิลเลียม กิบบอนส์ จะต้องจ่ายเงินจำนวน 32 ปอนด์ให้กับผู้รับประกันชีวิต แต่ถ้าหากนายวิลเลียม กิบบอนส์ ถึงแก่กรรมภายใน 1 ปี ผู้รับประกันชีวิตจะต้องจ่ายเงินจำนวน 400 ปอนด์ ให้แก่ทายาท ปรากฏว่านายวิลเลียม กิบบอนส์ ได้ถึงแก่กรรมในวันที่ 8 พฤษภาคม พ.ศ. 2127 ผู้รับประกันชีวิตจึงต้องจ่ายเงินตามจำนวนดังกล่าวที่ได้ตกลงกันไว้ ต่อมาประมาณหนึ่งศตวรรษมีการนิยมนำการทำประกันชีวิตในรูปแบบของการช่วยเหลือสงเคราะห์ในสมาคม โดยสมาชิกจะต้องสละเงินคนละจำนวนหนึ่งให้แก่สมาชิกที่ถึงแก่กรรมลง วิธีการดังกล่าวนี้ คล้ายกับการฃาปนกิจสงเคราะห์ในปัจจุบัน เมื่อคนนิยมนำประกันชีวิตกันมากขึ้นจึงทำให้ธุรกิจประกันชีวิตรุ่งเรือง และเริ่มธุรกิจประกันชีวิตกันอย่างจริงจัง จนเป็นที่รู้จักกันใน

วงการประกันชีวิตว่า “Underwriter” แปลว่า ผู้เขียนข้างใต้ ซึ่งหมายถึง ผู้รับประกันชีวิตนั่นเอง เพราะผู้รับประกันชีวิตจะต้องลงชื่อของตนเองลงใต้สัญญาประกันชีวิตทุกครั้งที่มีการออกกรมธรรม์ประกันชีวิต

จนกระทั่งปี พ.ศ. 2249 มีการจัดตั้ง “AMICABLE SOCIETY FOR A POETTUAL ASSURANCE OFFICE” นโยบายของสมาคม คือ จะเก็บเงินบริจาคประจำปีจากสมาชิกทุกคนในจำนวนคงที่ โดยไม่คำนึงถึงอายุ หรือสภาพของสมาชิกและใช้เงินที่สะสมไว้นี้จ่ายให้กับทายาทของสมาชิกที่ตายตามสัดส่วนของเงินจำนวนนั้น พ.ศ. 2298 ธุรกิจในรูปแบบปกิจสงเคราะห์ได้มีการปรับปรุงแก้ไขให้เป็นธุรกิจประกันชีวิตมากขึ้น โดยใช้ระบบการประกันชีวิตแบบชั่วระยะเวลาแบบหนึ่งปี (Annual Term Insurance) เป็นการคุ้มครองชีวิตชั่วระยะเวลาปีต่อปี โดยกำหนดอัตราเบี้ยประกันแตกต่างกันตามอายุของผู้เอาประกันภัย อายุ 2-40 ปี เสียเบี้ยประกันปีละ 5 ปอนด์ ต่อเงินเอาประกัน 100 ปอนด์ อายุ 50-60 ปี เสียเบี้ยประกันปีละ 6 ปอนด์ต่อเงินเอาประกัน 100 ปอนด์ เมื่อครบอายุปีหนึ่งๆ หากไม่มีการเสียชีวิตบริษัทที่รับประกันก็ได้เบี้ยประกันภัยไป (กินเปล่าเงินเบี้ยประกันภัย) เมื่อจะเอาประกันต่อไปก็ต้องชำระเบี้ยประกันใหม่ตามอายุในปีที่ชำระเบี้ยประกัน การคำนวณอัตราเบี้ยประกันแบบนี้ไม่ได้ถือการคำนวณจากอัตราขณะแต่อย่างใด จึงอยู่ในลักษณะคล้ายกับการพนันขั้นต่อ ที่เอาชีวิตเป็นเดิมพันยังไม่เข้าหลักการประกันชีวิตตามหลักเศรษฐศาสตร์

ปี พ.ศ. 2299 ธุรกิจประกันชีวิตได้ดำเนินการอย่างจริงจังและแพร่หลาย โดยนายโทมัส ซิมป์สัน (Mr.Thomas Simpson) และนายเจมส์ ดอดสัน (Mr.James Dodson) ได้จัดตั้งบริษัทประกันชีวิตขึ้น โดยวางหลักเกณฑ์ให้ทันสมัยซึ่งนำเอาสถิติมรณะของชาวลอนดอนที่ประกาศระหว่างปี พ.ศ. 2271-2239 มาเป็นมาตรฐานในการคำนวณเบี้ยประกันและได้วางหลักเกณฑ์ไว้ดังนี้

- 1) การดำเนินการในรูปแบบสหกรณ์โดยสมาชิกต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันเมื่อสมาชิกเสียชีวิตลง
- 2) ไม่จำกัดเพศและวัยของสมาชิก
- 3) เมื่อสมาชิกถึงแก่กรรม สมาชิกอื่น ๆ ทั้งหมดจะต้องมีส่วนเฉลี่ยจ่ายเงินให้แก่ครอบครัวผู้เสียชีวิต
- 4) ไม่มีเงินปันผล
- 5) ผู้ที่มีอาชีพเสี่ยงอันตรายและสตรีที่คลอดบุตรต้องเสียเบี้ยประกันภัยเพิ่ม
- 6) ผู้เอาประกันชีวิตจะเลือกเอาประกันชีวิตแบบชั่วระยะเวลาหนึ่งปี (Annual Term Insurance) หรือแบบตลอดชีพไม่จำกัดเวลา (Whole life Insurance)

ในปี พ.ศ. 2305 ได้มีการก่อตั้งสถาบันประกันชีวิตแห่งแรกของโลก ประกอบด้วยธุรกิจประกันชีวิตที่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และมีแบบแผนโดยยึดหลักของ นายเจมส์ คอดสัน ทุกประการ สถาบันประกันชีวิตที่จดทะเบียนเป็นแห่งแรกของโลกคือ เอควิตาเบิล แอสซัวร์รันส์ โซไซตี้ ออฟ ลอนดอน (The Equitable Assurances Society of London) มีกรรมวิธีแบบตลอดชีพ²เพียงแบบเดียว มีการออกกรมธรรม์ให้ผู้เอาประกันยึดถือไว้เป็นหลักฐาน มีการระบุชื่อผู้เอาประกัน ระบุจำนวนเงิน เบี้ยประกันและชื่อผู้รับผลประโยชน์ ปี พ.ศ. 2317 รัฐบาลอังกฤษได้ออกพระราชบัญญัติประกันชีวิตแบบแรกขึ้นคือ The Life Assurance Act 1774 โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญของพระราชบัญญัตินี้คือ ห้ามการประกันชีวิตที่ผู้เอาประกันไม่มีส่วนได้เสียในการดำรงชีพ หรือมรณกรรมของผู้เอาประกันภัยหรือผู้ถูกเอาประกันภัย นับตั้งแต่นั้นมาธุรกิจการประกันชีวิตในประเทศอังกฤษก้าวหน้าอย่างรวดเร็วมีการดำเนินงานตามหลักวิชาการ มีการปรับปรุงแก้ไขอยู่ตลอดเวลาทำให้ธุรกิจประเภทนี้มีความเจริญรุ่งเรืองเป็นที่ยกย่องและแพร่หลายไปทั่วโลก

2.1.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา

สำหรับการประกันชีวิตในประเทศสหรัฐอเมริกานั้น การประกันชีวิตในปี พ.ศ. 2302 อิทธิพลของธุรกิจประกันชีวิตได้แพร่ขยายเข้าไปในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้มีองค์การที่ตั้งขึ้นเพื่อประกันชีวิตในสหรัฐอเมริกาในรูปแบบของสมาคม เพื่อประโยชน์ร่วมกันของพระนิกายเพรสบิเทเรียน มินิสเตอร์ฟันด์ (The Presbyterian Minister's Fund) เพื่อช่วยเหลือความทุกข์ยากแก่แม่หม้ายและเด็กของผู้สอนศาสนาเท่านั้น ไม่ได้รับประกันชีวิตบุคคลทั่วไป สำหรับอัตราเบี้ยประกันที่เรียกเก็บมิได้คำนึงถึงอายุของผู้เอาประกัน มีการออกแบบกรรมวิธีแบบตลอดชีพ และแบบสะสมทรัพย์ให้แก่สมาชิกและยังคงยึดถือนโยบายเดิมให้ความช่วยเหลือเฉพาะหมอสอนศาสนาด้วยกันเท่านั้น

ในปี พ.ศ. 2337 มีบริษัทประกันชีวิตแห่งแรกในประเทศสหรัฐอเมริกา คือ บริษัทประกันภัยแห่งอเมริกาเหนือ จำกัด (The Insurance Company of America) การดำเนินกิจการไม่ประสบผลสำเร็จจึงได้เลิกกิจการไปในปี พ.ศ. 2347

ต่อมาในปี พ.ศ. 2355 บริษัท เพนซิลวาเนีย ได้นำกรรมวิธีประกันชีวิตอย่างสมบูรณ์ออกมาใช้ โดยนำหลักเกณฑ์การคำนวณอัตราเบี้ยประกันตามอัตราณณะมาเป็นหลักในการคำนวณการดำเนินงานประสบอุปสรรคจึงได้เลิกกิจการในที่สุด ต่อมาได้เกิดระบบสหกรณ์ประกันชีวิตขึ้นมีประชาชนให้ความสนใจเป็นจำนวนมาก ธุรกิจประกันชีวิตแบบสหกรณ์บริษัทแห่งแรกของสหรัฐอเมริกา คือ บริษัท จีราร์ด ไลฟ์ อินชัวร์รันส์ แอนด์ ทรัสต์ แห่งฟิลาเดลเฟีย

² แหล่งเดิม.

(The Girard Life Insurance and Turst Company of Philadelphia) โดยผู้ถือกรมธรรม์ทุกคนจะมีสิทธิได้รับเงินปันผลเสมือนผู้ถือหุ้นของบริษัท³

2.2 ประวัติและความเป็นมาเกี่ยวกับการทำประกันชีวิตในไทย

สำหรับการประกันชีวิตในประเทศไทยนั้นเกิดขึ้นในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยอังกฤษได้ส่งคณะทูตมาเจริญสัมพันธไมตรี และถือโอกาสกราบบังคมทูลขอพระบรมราชานุญาตให้บริษัท เอกวิตาเบิล แอสซัวร์ลส์ โซไซตี้ ออฟ ลอนดอน (The Equitable Assurances Society of London) ซึ่งแต่งตั้งตัวแทนคือ บริษัทอีสเอเชียติก จำกัด ประกอบกิจการประกันชีวิตขึ้นในประเทศไทย โดยมีสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ เอกอัครมหาเสนาบดี ได้ทรงเอาประกันชีวิตและถือกรมธรรม์ประกันชีวิตแบบตลอดชีพเป็นรายแรก ธุรกิจการประกันชีวิตในสมัยนั้นยังไม่เจริญเท่าที่ควร ทั้งนี้เพราะประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจธุรกิจประเภทนี้ อีกทั้งประชาชนคนไทยในสมัยนั้นมิถุนานจะกินมีหลักมีฐานเป็นหลักประกันซึ่งมีความมั่นคงต่อครอบครัวอยู่แล้ว จึงไม่สนใจในหลักประกันความคุ้มครองจากธุรกิจประกันชีวิต ในที่สุดบริษัท เอกวิตาเบิล แอสซัวร์ลส์ โซไซตี้ ออฟ ลอนดอน จึงได้เฟิกถอนตัวแทนประกันชีวิตออกไปในช่วงปลายรัชกาล แต่ยังคงรักษาผลบังคับและบริการตามเงื่อนไขเดิม

ในรัชสมัยเดียวกันเมื่อปี พ.ศ. 2438 ได้มีบริษัท ซัลโลฟ แอสซัวร์นส์ แห่งแคนาดา ได้ขยายกิจการประกันชีวิตมายังประเทศต่าง ๆ ในภาคพื้นเอเชีย ได้แก่ ประเทศไทย พม่า ฯลฯ ต่อมาเมื่อวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2443 นายเจส เอดี เบ็คเบน ได้รับการแต่งตั้งจาก คณะกรรมการบริหารของบริษัทจากแคนาดาให้ดำรงตำแหน่งผู้จัดการสาขาของบริษัทประจำประเทศไทย ซึ่งในขณะนั้นมีกรมธรรม์ที่มีผลบังคับอยู่บ้างแล้ว แต่ไม่พบหลักฐานว่าใครเป็นผู้ถือกรมธรรม์ฉบับแรกของบริษัท ต่อมาธุรกิจการประกันชีวิตได้ขยายตัวมากขึ้นทางสำนักงานใหญ่จึงแต่งตั้งให้นายเอ วิ เอ็ม ดาร์บี เป็นผู้ว่าการภาค มีสำนักงานอยู่ที่ถนนเจริญกรุง โดยมีบริษัท วินเซอร์ จำกัด ได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้แทนเป็นเวลานานเกือบ 20 ปี ตลอดระยะเวลาดังกล่าวธุรกิจนี้ไม่ได้ขยายตัวเท่าที่ควรและกิจการไม่ได้รับความสนใจ ลูกค้ำส่วนใหญ่จะเป็นชาวต่างประเทศหรือคนไทยที่เคยไปเล่าเรียนในต่างประเทศเท่านั้น⁴

หลังสงครามโลกครั้งที่ 1 ธุรกิจการประกันชีวิตในยุโรปและสหรัฐอเมริกาได้ขยายตัวกว้างขวางมากขึ้น เพราะประชาชนรู้ถึงคุณค่าและประโยชน์ของการประกันชีวิตจึงทำให้ธุรกิจการประกันชีวิตแพร่ขยายเข้ามาในประเทศไทยอีก ในปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎ

³ แหล่งเดิม.

⁴ แหล่งเดิม.

เกล้าเจ้าอยู่หัว ต่อเนื่องถึงรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีการติดต่อขออนุญาต ประกอบการประกันชีวิตในประเทศไทย รัฐบาลเห็นว่าการประกันชีวิตเป็นธุรกิจที่มีส่วน เกี่ยวพันกับ ความผาสุกและความปลอดภัยของประชาชน จึงกำหนดให้ธุรกิจการประกันชีวิตไว้ ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 3 ในปี พ.ศ. 2471 ต่อมากระทรวงพาณิชย์และ คมนาคม ได้ตราพระราชบัญญัติการขออนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตอันกระทบถึงความ ปลอดภัยหรือความผาสุกแห่งสาธารณชน พ.ศ. 2471 ขึ้นเมื่อวันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2472 กำหนดเงื่อนไขเฉพาะเงินทุนของผู้ประกอบการประกันภัยไว้เท่านั้น ไม่มีอำนาจควบคุมกิจการ บริษัท ขณะเดียวกันก็กำหนดเงื่อนไขการขออนุญาตประกอบธุรกิจการประกันวินาศภัยวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2472 ได้มีการจัดตั้งกองประกันภัยโดยขึ้นอยู่กับสังกัดกรมทะเบียนการค้า ต่อมาได้ ยกฐานะเป็น กรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์ และปัจจุบันได้แปรสภาพเป็นองค์กรอิสระ เรียกว่า สำนักงานคณะกรรมการกำกับและส่งเสริมการประกอบธุรกิจประกันภัย (คปภ.) บริษัทประกันชีวิตต่างประเทศที่ได้รับการจดทะเบียนและประกอบการประกันชีวิตเป็นบริษัท แรกได้แก่ บริษัท เกรท อีสเทอร์น แอสซัวร์นส์ (Great Eastern Life Assurance Company Limited) ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจ เมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2473 บริษัท แมนู แฟค เจอร์ไลฟ์ อินชัวร์र्स (Manufacturers Life Company) ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันชีวิต เมื่อวันที่ 6 มิถุนายน พ.ศ. 2473 บริษัท ไชน่า อันเดอร์ไรท์เตอร์ จำกัด (China Underwriters Limited) ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันชีวิตและประกันวินาศภัย เมื่อวันที่ 23 มิถุนายน พ.ศ. 2473 บริษัท ซันไลฟ์ แอสซัวร์นส์ แห่งประเทศแคนาดา จำกัด (Sun Life Assurance Company Limited of Canada) ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันชีวิต เมื่อวันที่ 25 มิถุนายน พ.ศ. 2473 และบริษัท อินเตอร์เนชันแนล แอสซัวร์นส์ จำกัด ต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น บริษัท อเมริกัน อินเตอร์เนชันแนล แอสซัวร์นส์ จำกัด (A.I.A) ได้รับอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกัน ชีวิตและประกันวินาศภัย เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2481 บริษัทประกันชีวิตต่างประเทศเหล่านี้ได้ จดทะเบียนและประกอบการตามลำดับโดยไม่มีบริษัทของคนไทยเลย จนกระทั่งสงครามโลกครั้งที่ 2 เกิดขึ้น บริษัทต่างประเทศได้เลิกกิจการไปหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 บริษัท ไชน่า อันเดอร์ไรท์เตอร์ จำกัด และบริษัท อินเตอร์เนชันแนล แอสซัวร์นส์ ได้กลับเข้าดำเนินกิจการใหม่

ปี พ.ศ. 2484 เกิดสงครามมหาเอเชียบูรพา ประเทศไทยถูกกองทัพญี่ปุ่นเข้ายึดครอง ธุรกิจขายประกันชีวิตต้องหยุดชะงัก ผู้จัดการชาวต่างประเทศต้องหนีออกนอกประเทศ ต่อมาปี พ.ศ. 2485 มีบริษัทประกันชีวิตของคนไทยได้รับอนุญาตให้ประกอบการประกันชีวิต 2 บริษัท คือ บริษัทไทยประกันชีวิต จำกัด ก่อตั้งเมื่อวันที่ 22 มกราคม พ.ศ. 2485 และบริษัท ไทยเศรษฐกิจ ประกันชีวิต จำกัด ก่อตั้งเมื่อวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2485 การประกันชีวิตในประเทศไทยใน ระยะเวลาเริ่มต้นนั้น ยังไม่ได้มีการออกกฎหมายควบคุมเกี่ยวกับเงินสำรองและการลงทุนตลอดจน

ผู้บริหารธุรกิจประกันชีวิตยังไม่เข้าใจหลักการประกันชีวิต ตัวแทนได้รับการอบรมไม่เพียงพอ เพราะขาดนักวิชาการแนะนำและบริษัทของคนไทยในขณะนั้นไม่ได้มุ่งทำหน้าที่ทำงานอย่างจริงจัง ปี พ.ศ. 2490 สงครามสิ้นสุดลงบริษัทต่างประเทศได้กลับเข้ามาดำเนินกิจการต่อไป แต่ในขณะนั้นได้ออกกฎหมายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เพิ่มเติมมาตราหนึ่ง ซึ่งกำหนดให้บริษัทที่ดำเนินธุรกิจประกันชีวิต ต้องฝากเงินไว้กับรัฐบาลมีจำนวนเท่ากับหนึ่งในสามของเบี้ย หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ธุรกิจประกันชีวิตเฟื่องฟูขึ้น บริษัท ไทยประสิทธิ์ประกันภัยและคลังสินค้า จำกัด ได้จดทะเบียนและดำเนินธุรกิจประกันภัยและประกันชีวิตขึ้นเป็นบริษัทแรก ในปี พ.ศ. 2490 ต่อมา จึงมีบริษัทอื่นๆ เข้ามาสู่ธุรกิจประกันชีวิตเพิ่มขึ้นอีก 9 บริษัท นอกเหนือจากสาขาบริษัทต่างประเทศอีก 2 บริษัท ที่เลิกกิจการไปเมื่อสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้กลับเข้ามาดำเนินธุรกิจใหม่จนถึงปลายปี พ.ศ. 2494 ทางราชการได้พิจารณาเห็นว่าบริษัทประกันชีวิตที่มีอยู่ในขณะนั้น 12 บริษัท เพียงพอต่อการให้บริการแล้ว จึงงดการอนุญาตให้เปิดบริษัทประกันชีวิตนับตั้งแต่นั้นมาจนถึงปี พ.ศ. 2519 จึงเปิดรับอนุญาตจดทะเบียนใหม่อีก 1 บริษัท คือ บริษัทไทยรับประกันภัยต่อ จำกัด ในระยะเริ่มดำเนินการของบริษัทประกันชีวิตหลายบริษัท ได้ทำการโฆษณาผิดหลักการ เช่น กำหนดเงินปันผลในรูปของดอกเบี้ย ฯลฯ การขายประกันในสมัยนั้นส่วนมากจะออกขายในต่างจังหวัด และในการขายมักจะใช้อิทธิพลจูงใจหรือใช้ศูนย์อิทธิพล การเสนอขายเป็นไปในรูปของการประชุมแนะนำประโยชน์ของการประกันชีวิต เมื่อเสร็จการประชุมแนะนำสินค้าเสร็จก็จะชักชวนให้ซื้อการขาย โดยวิธีนี้จะขายได้จำนวนหลายๆ รายซึ่งผู้ซื้อกรรมกรรมเหล่านั้นอาจจะไม่ทราบรายละเอียดเกี่ยวกับการประกันมากนัก ลูกค้าหลายๆ คนอาจจะซื้อด้วยความเกรงใจหรือบางคนอาจถูกบังคับซื้อ ดังนั้น อัตราการขาดอายุของกรรมกรรมจึงค่อนข้างสูงในระยะเวลาต่อมาตัวแทนขายประกันมีความสนใจในธุรกิจประกันชีวิตอย่างแท้จริงและปรับปรุงหลักการขายให้ดีขึ้น ต่อมาปี พ.ศ. 2510 ทางราชการได้ออกพระราชบัญญัติประกันชีวิต เพื่อควบคุมการดำเนินงานของบริษัทประกันชีวิตซึ่งมีผลทำให้บริษัทประกันชีวิตเริ่มใช้หลักวิชาการมากขึ้น พระราชบัญญัติฉบับนี้มีส่วนส่งเสริมให้ธุรกิจประกันชีวิตเจริญก้าวหน้า เพราะทางราชการเข้ามาควบคุมธุรกิจให้เป็นไปตามกฎหมายมีหลักเกณฑ์การจัดเงินสำรองกรรมกรรม และการลงทุนให้ถูกต้อง

เดิมธุรกิจประกันชีวิตได้มีบริษัทประกันชีวิตในประเทศซึ่งเป็นบริษัทประกันชีวิตโดยตรง 13 บริษัท และเป็นบริษัทประกันภัยต่อ 1 บริษัท ประกอบด้วย⁵ บริษัทพลูเดินเซียล ที

⁵ พิสิษฐ์ สุขะวณิช. (2540, 24 มีนาคม). “ประวัติศาสตร์การประกันชีวิต.” วารสารกรมการประกันภัย, 1, 1. หน้า 51.

เอสไลฟ์ ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) บริษัท ไทยประกันชีวิต จำกัด บริษัท อาคนีย์ประกันภัย จำกัด บริษัท ไทยประสิทธิประกันภัย จำกัด บริษัท ไทยสมุทรพาณิชย์ประกันภัย จำกัด บริษัท อินเทอร์เน็ตไลฟ์จอห์นแฮนคอค ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) บริษัท กรุงเทพประกันชีวิต จำกัด บริษัท ประกันชีวิตศรีอยุธยา จำกัด จีเอ็มซี จำกัด (มหาชน) บริษัท เมืองไทยประกันชีวิต จำกัด บริษัท สยามประกันชีวิต จำกัด บริษัท ไทยรับประกันภัยต่อ จำกัด (มหาชน) บริษัท ไทยพาณิชย์ประกันชีวิต จำกัด (มหาชน) บริษัท สหประกันชีวิต จำกัด และบริษัท อเมริกันอินเตอร์เนชั่นแนล แอสซัวร์นส์ จำกัด (สาขาประเทศไทย) รวม 14 บริษัท และเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2540 ที่ประชุมคณะรัฐมนตรีได้มีการอนุมัติให้จัดตั้งบริษัทประกันชีวิตขึ้นอีก 12 ราย ซึ่งประกอบด้วย⁶ บริษัท กรุงเทพ-แอกซ่า ประกันชีวิต จำกัด บริษัท เจริญโภคภัณฑ์ ประกันชีวิต จำกัด บริษัท ทีพีไอ ประกันชีวิต จำกัด บริษัท ไทยเจริญ ประกันชีวิต จำกัด บริษัท ไทยยูเนียน ประกันชีวิต จำกัด บริษัท ธนชาติ ประกันชีวิต จำกัด บริษัท พรภัทร ประกันชีวิต จำกัด บริษัท วอลล์สตรีท ประกันชีวิต จำกัด บริษัท ศรีนคร ประกันชีวิต จำกัด บริษัท สยามซัมซุง ประกันชีวิต จำกัด บริษัท แอ็ดวานซ์ แอสซัวร์นส์ จำกัด และบริษัท โอสดสภา ประกันชีวิต จำกัด

รวมกับที่มีอยู่เดิมเป็น 26 บริษัท โดยในการอนุมัติให้จัดตั้งบริษัทประกันชีวิตในครั้งนี้สืบเนื่องจากมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 11 เมษายน 2538 ได้อนุมัติในหลักการให้กระทรวงพาณิชย์ ดำเนินการอนุญาตให้จัดตั้งบริษัทประกันชีวิต หรือบริษัทประกันวินาศภัย จะต้องดำเนินการจดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชน จำกัด ให้แล้วเสร็จภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ได้รับแจ้งความเห็นชอบให้จัดตั้งบริษัทได้ และต้องยื่นคำขอรับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตหรือธุรกิจประกันวินาศภัยภายใน 6 เดือน นับแต่วันที่ได้จดทะเบียนเป็นบริษัทจำกัดหรือบริษัทมหาชนจำกัดแล้ว มิฉะนั้นจะถูกยึดเงินประกันที่วางไว้กับนายทะเบียน⁷

2.3 ความหมายของการประกันชีวิต

ก่อนที่จะกล่าวถึงความหมายของการประกันชีวิตจะขอกล่าวถึงความหมายของการประกันภัยเสียก่อนเพราะการประกันชีวิตถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของการประกันกันภัย

⁶ วรารธรรม เวชชศาสตร์. (2541, 24 มีนาคม). “ประวัติศาสตร์การประกันชีวิต.” วารสารการประกันภัย, 2, 96. หน้า 60.

⁷ สมประโชค ปิยะदानนท์. (2540, เมษายน-มิถุนายน). “การประกันชีวิต : การเกิดสัญญา.” วารสารประกันภัย, 1, 86. หน้า 11-12.

การประกันภัยต่างๆไป หมายถึง วิธีชดใช้ความสูญเสียอันเนื่องมาจากภัย (Peril) ซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ต้องเผชิญตลอดเวลา⁸

การประกันวินาศภัย หมายถึง การประกันความเสียหายอย่างใดๆ ซึ่งบรรดาฟิงจะประเมินเป็นเงินได้⁹

คำว่าประเมินเป็นเงินได้นั้น คือ ต้องมีความเสียหายเป็นราคาเงินจริงๆ เช่น ลูกกรวยยนต์ชนได้รับบาดเจ็บต้องชำระค่ายา ค่ารักษาพยาบาล ค่าขาดประโยชน์เพราะทำงานไม่ได้ เป็นความเสียหายที่เกิดเป็นราคาเงินได้ ส่วนความเจ็บปวดที่ได้รับมิใช่ความเสียหายที่คำนวณเป็นเงินได้เพราะถึงแม้มีการชดใช้ในส่วนนี้เป็นเงินได้ ก็ไม่อยู่ในความหมายของวินาศภัยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 869 นอกจากนี้เรายังเห็นได้อีกว่าชีวิตของบุคคลไม่ใช่สิ่งที่คำนวณเป็นราคาเงินได้ ซึ่งต่างกับวินาศภัยอีกแห่งหนึ่ง

สำหรับการประกันชีวิตนั้นได้มีนักนิติศาสตร์หลายท่านได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

การประกันชีวิต หมายถึง สัญญาที่ผู้รับประกันชีวิตตกลงจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้เอาประกันชีวิตหรือผู้สืบสิทธิของเขา ในเมื่อผู้เอาประกันชีวิตหรือผู้ถูกเอาประกันชีวิตได้ตายภายในเวลา หรือมีชีวิตรอดอยู่จนถึงเวลาอันใดตกลงกำหนดไว้ ผู้เอาประกันชีวิตตกลงส่งเบี้ยประกันภัยในการนี้¹⁰

การประกันชีวิต หมายถึง สัญญาที่ผู้รับประกันภัยตกลงจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ ในเมื่อผู้เอาประกันภัย หรือผู้ที่ถูกเอาประกันภัยได้ตายลง (ความมรณะ) หรือเมื่อผู้นั้นได้มีชีวิตรอดอยู่ (ความทรงชีพ) และในการนี้ผู้เอาประกันภัยตกลงส่งเบี้ยประกันให้แก่ผู้รับประกันภัย¹¹

การประกันชีวิต หมายถึง สัญญาซึ่งผู้รับการประกันคุณค่าทางเศรษฐกิจแห่งชีวิตมนุษย์ (Economic Value of Human Life) หรือ การประกันชีวิต คือ การประกันความสามารถในการหารายได้ของมนุษย์¹²

กฎหมายประกันภัยในต่างประเทศก็ได้ให้ความหมายของการประกันชีวิตไว้เช่นเดียวกันกับของประเทศไทย ดังเช่น

⁸ สมพิศ เล็กเฟื่องฟู. เล่มเดิม. หน้า 2.

⁹ พ.ร.บ. ประกันวินาศภัย พ.ศ. 2535 มาตรา 4 วิเคราะห์ศัพท์คำว่า วินาศภัย หมายความว่า ความรวมถึงความสูญเสียในสิทธิ ผลประโยชน์ และรายได้ด้วยซึ่งกฎหมายก็ถือเป็นความเสียหายอย่างหนึ่งอยู่แล้ว

¹⁰ จิตติ ดิงศภัทย์. (2545). กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย. หน้า 137.

¹¹ เพิ่มบุญ แก้วเขียว. (2540). คำบรรยายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย. หน้า 168.

¹² สมพิศ เล็กเฟื่องฟู. เล่มเดิม. หน้า 3.

กฎหมายของมลรัฐ New York ได้ให้คำนิยามของการประกันชีวิตเอาไว้ว่า หมายถึง การประกันภัยทุกประเภทที่เกี่ยวกับเรื่องชีวิตของบุคคลและรวมถึงการประกันภัยทุกประเภทที่เกี่ยวข้องกับการประกันชีวิต¹³ หรือหมายถึง สัญญาซึ่งทำขึ้นเพื่อจ่ายผลประโยชน์ใดๆ เมื่อมีการตายของบุคคลนั้นซึ่งได้เอาประกันชีวิตของเขาไว้¹⁴

ในประเทศอังกฤษ ได้ให้ความหมายของสัญญาประกันชีวิตไว้ว่า เป็นสัญญาซึ่งผู้รับประกันภัยยอมรับเอาสิ่งตอบแทนซึ่งได้แก่เบี้ยประกันภัยจำนวนหนึ่งซึ่งจ่ายให้แก่ผู้รับประกันภัยตลอดชีวิตของบุคคลที่กำหนดไว้โดยเฉพาะ เพื่อการจ่ายเงินจำนวนหนึ่งให้เมื่อบุคคลนั้นถึงแก่ความตาย หรือทรงชีพอยู่ตามเงื่อนไขที่ได้ตกลงไว้¹⁵

การทำประกันชีวิตมิใช่เป็นการค้าประกันว่าจะไม่มีภัยอันตรายใดๆ เกิดขึ้นกับเนื้อตัวร่างกายเลย หากแต่การประกันชีวิตเป็นวิธีการอย่างหนึ่งซึ่งเป็นการแบ่งเบาภาระครอบครัวที่เกิดขึ้นกับผู้ประสบเคราะห์กรรม ความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นเนื่องจากการต้องเสี่ยงภัยต่างๆ จากบุคคลใด บุคคลหนึ่งไปยังบุคคลจำนวนมากซึ่งต้องตกอยู่ในภาวะที่ต้องเสี่ยงภัยทำนองเดียวกัน หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ แม้จะมีการประกันชีวิตแล้ว แต่ละคนก็ยังตกอยู่ในภาวะที่จะต้องเสี่ยงภัยอยู่เช่นเดิม เพียงแต่ถ้ามีเหตุร้ายเกิดขึ้น ก็จะได้รับความช่วยเหลือเพื่อบรรเทาผลร้ายหรือความเสียหายที่ได้รับ ทั้งนี้ด้วยการดำเนินงานของคนกลางที่เรียกว่า ผู้รับประกันชีวิต ซึ่งทำหน้าที่เป็นผู้รวบรวมเงินสมทบทุนหรือที่เรียกว่า เบี้ยประกันชีวิต จากผู้ที่ร่วมสมัครใจร่วมวิธีการนี้ซึ่งเรียกว่า ผู้เอาประกันชีวิต เพื่อนำไปใช้จ่ายชดเชยให้แก่ผู้เอาประกันชีวิตที่ต้องประสบกับความเสียหายหรือมรณกรรม

การประกันชีวิตเป็นการเฉลี่ยความเสียหายทางการเงินในคนกลุ่มจำนวนมากโดยต่างคนต่างแบ่งรายได้ของตนเองไว้ และเมื่อตนเองประสบภัยไม่ว่าจะเป็นการเจ็บป่วย ทูพพลภาพ หรือเสียชีวิต หรือด้วยเหตุหนึ่งเหตุใดที่จะทำให้รายได้ของบุคคลนั้นยุติลงและได้รับความช่วยเหลือ

กล่าวโดยสรุปแล้วการประกันชีวิต หมายถึง การประกันภัยทุกประเภทที่เกี่ยวกับชีวิต โดยผู้เอาประกันชีวิตต้องจ่ายเบี้ยประกันชีวิตให้กับผู้รับประกันชีวิตเพื่อเป็นการตอบแทนที่รับเสี่ยงภัยให้ และผู้รับประกันชีวิตจะต้องจ่ายเงินตามที่ตกลงกันไว้ในสัญญาให้กับผู้เอาประกันชีวิต หรือผู้รับประโยชน์ หรือผู้สืบสิทธิของเขา เมื่อมีเหตุการณ์หนึ่งเหตุการณ์ใดตามที่ตกลงกันไว้เกิดขึ้น

¹³ New York Insurance Law, Article 4, section 46(1) ซึ่งบัญญัติว่า “Life Insurance”, “meaning every insurance upon the lives of human beings and every insurance appertaining thereto...”

¹⁴ Robert E. Keeton. (1971). **Basic Text on Insurance Law**. p. 13.

¹⁵ Halsbury's. (1958). **Law of England**. p. 272.

2.3.1 บททั่วไปเกี่ยวกับการประกันชีวิต

มนุษย์ต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนในการดำรงชีวิต นับตั้งแต่ภัยจากธรรมชาติ ภัยจากสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความผันแปรทางเศรษฐกิจอยู่เสมอ ชีวิตจึงเป็นสิ่งที่ไม่แน่นอน คนเราไม่อาจทราบได้ว่าจะมีชีวิตอยู่ถึงเมื่อใด หากบุคคลที่เป็นหัวหน้าครอบครัวมีภาระหน้าที่ในการหาเลี้ยงครอบครัวต้องเสียชีวิตลงไปก่อนเวลาอันสมควร โดยไม่อาจคาดหมายได้ไว้ล่วงหน้าย่อมต้องก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ภริยา และบุตรของเขาอย่างแน่นอนว่าไม่อาจมีหลักประกันได้ว่าอนาคตของบุตรและภริยาจะมั่นคง เหมือนกับผู้ที่มิหัวหน้าครอบครัวหรือไม่ ด้วยเหตุนี้มนุษย์จึงต้องแสวงหาสิ่งที่จะสร้างความมั่นคงให้แก่ชีวิตและครอบครัวทั้งปัจจุบันและอนาคต สิ่งนั้นก็คือการประกันชีวิต หรืออาจกล่าวได้ว่าการประกันชีวิตเป็นการประกันภัยแบบหนึ่งที่มีลักษณะให้การพิทักษ์ ความสูญเสียทางการเงินและเศรษฐกิจ เนื่องจากการเสียชีวิตของบุคคลการประกันชีวิตจึงเป็นตัวจักรในการจัดการรายได้มาแทนที่ให้แก่ครอบครัวของผู้ที่ถึงแก่กรรม อย่างน้อยก็เป็นบางส่วนจากรายได้ที่เคยได้รับ การประกันชีวิตจึงมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเป็นการสร้างหลักประกันให้แก่ครอบครัวและหลักประกันทางใจแก่ผู้เอาประกันภัยเอง¹⁶

การประกันชีวิตเป็นการประกันภัยประเภทหนึ่ง¹⁷ มีการดำเนินธุรกิจเหมือนกับการประกันภัยประเภทอื่น ซึ่งมีหลักการโดยทั่วไปเหมือนกับการประกันภัยประเภทอื่น แต่จะมีส่วนที่แตกต่างอยู่บ้างก็คือ การประกันชีวิตเป็นการเอาชีวิต ร่างกายเข้าประกัน มีการชดใช้ค่าเสียหายตามที่ตกลงกันไว้ ส่วนการประกันภัยอื่นเป็นการประกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้นกับทรัพย์สิน มีการชดใช้ค่าเสียหายตามความเสียหายที่เป็นจริง ดังนั้น การทำประกันชีวิตหากปล่อยให้มีการทำสัญญาประกันชีวิตโดยมิได้กำหนดหลักเกณฑ์หรือเงื่อนไข ที่ใช้ในการบอกล้างโมฆียกรรมไว้ อย่างชัดเจนแล้ว ก็จะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งต่อบริษัทผู้รับประกันภัยเอง และผู้เอาประกันภัยรายอื่นๆ ที่เข้าทำสัญญาประกันชีวิตด้วยความสุจริตอย่างยิ่ง ซึ่งจะได้ทำการศึกษาต่อไป

2.3.2 บุคคลที่เกี่ยวข้องในสัญญาประกันชีวิต ซึ่งบุคคลที่เกี่ยวข้องในสัญญาประกันชีวิตมี 3 ประเภท ได้แก่ ผู้รับประกันชีวิต ผู้เอาประกันชีวิต และผู้รับประโยชน์ กล่าวคือ

2.3.2.1 ผู้รับประกันชีวิต (The Insurer) หมายถึง คู่สัญญาฝ่ายที่ได้ตกลงจะชดใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือใช้เงินจำนวนหนึ่งให้ ซึ่งผู้รับประกันชีวิตนั้นกฎหมายบังคับไว้ว่าจะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 7 วรรคแรก ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ภายใต้

¹⁶ บรรณแดง ทับเที่ยง. (2527, มกราคม-มีนาคม). “การประกันชีวิต.” วารสารสำนักงานประกันภัย, 3, 2. หน้า 2.

¹⁷ ไชยศ เหมรัชตะ. (2534). กฎหมายว่าด้วยประกันภัย. หน้า 369.

บังคับมาตรา 8 การประกอบธุรกิจประกันชีวิตจะทำได้เมื่อจัดตั้งขึ้นในรูปบริษัทจำกัดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือบริษัทมหาชนจำกัดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด และโดยได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตจากรัฐมนตรี โดยอนุมัติคณะรัฐมนตรี” จะเห็นได้ว่าบุคคลที่จะสามารถประกอบธุรกิจประกันชีวิตได้นั้น จะต้องเป็นนิติบุคคลประเภทบริษัทจำกัด หรือบริษัทมหาชนจำกัดเท่านั้น¹⁸ บุคคลธรรมดาไม่อาจประกอบธุรกิจเป็นผู้รับประกันชีวิตได้ อีกทั้งต้องได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ โดยอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีและยังต้องวางหลักทรัพย์ประกันไว้กับนายทะเบียนตามมูลค่าที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงตามพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2551 มาตรา 2 กับทั้งดำรงไว้ซึ่งกองทุนตลอดเวลาที่ประกอบธุรกิจประกันชีวิตอีก ขณะเดียวกันหุ้นของบริษัทจะต้องเป็นหุ้นสามัญชนิดระบุชื่อผู้ถือ มีมูลค่าหุ้นไม่เกินหุ้นละ 100 บาท และข้อบังคับของบริษัทต้องไม่มีข้อจำกัดในการโอนหุ้น ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 9 บริษัท ต้องมีจำนวนหุ้นที่บุคคลผู้มีสัญชาติไทยถือรวมกันเกินกว่าร้อยละเจ็ดสิบห้าของจำนวนหุ้นที่มีสิทธิออกเสียงและได้จำหน่ายแล้วทั้งหมด และต้องมีกรรมการเป็นบุคคลผู้มีสัญชาติไทยไม่ต่ำกว่าสามในสี่ของจำนวนกรรมการทั้งหมด ตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 10 เป็นต้น หากบุคคลใดที่ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบธุรกิจประกันชีวิต แต่ได้กระทำการฝ่าฝืนรับประกันชีวิต ย่อมเป็นการต้องห้ามตามมาตรา 18 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ห้ามมิให้ผู้ใดทำการเป็นผู้รับประกันภัยโดยทำสัญญาประกันชีวิตกับบุคคลใดๆ เว้นแต่จะเป็นผู้ได้รับใบอนุญาตประกอบธุรกิจประกันชีวิตตามพระราชบัญญัตินี้” และได้กำหนดอัตราโทษไว้ในมาตรา 91 ว่า “ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 18 ต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองถึงห้าปี หรือปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงห้าแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ และปรับอีกไม่เกินวันละสองหมื่นบาทตลอดเวลาที่ยังฝ่าฝืนอยู่”

2.3.2.2 ผู้เอาประกันชีวิต (The Assured) หมายถึง คู่สัญญาฝ่ายซึ่งได้ตกลงจะส่งเบี้ยประกันชีวิตเป็นการตอบแทนในการที่ผู้รับประกันชีวิตตกลงเข้ารับเสี่ยงภัยให้ แต่เนื่องจากการเข้าทำสัญญาประกันชีวิตเป็นการทำนิติกรรมอย่างหนึ่ง ดังนั้น ผู้ที่จะเป็นผู้เอาประกันชีวิตได้จึงต้องมีความสามารถตามกฎหมายในการทำนิติกรรม นอกจากนี้ผู้เอาประกันชีวิตจะต้องเป็นผู้มีส่วนได้เสียในเหตุที่จะเอาประกันชีวิต

2.3.2.3 ผู้รับประโยชน์ (The beneficiary) หมายถึง บุคคลผู้ที่พึงจะได้รับเงินจำนวนหนึ่ง ในเมื่อผู้เอาประกันภัยหรือผู้เอาประกันชีวิตได้ตายภายในเวลาหรือยังมีชีวิตอยู่จนถึงเวลาอันได้ตกลงกันไว้ ผู้รับประโยชน์นั้น จะเป็นผู้ทำสัญญาโดยตรงหรือไม่ใช้คู่สัญญาก็ได้ แต่เข้ามาเกี่ยวข้องกับสัญญาด้วยเพียงในฐานะที่จะเป็นผู้รับเงินที่ผู้รับประกันชีวิตใช้ให้เท่านั้น

¹⁸ เพิ่มบุญ แก้วเขียว. เล่มเดิม. หน้า 174-175.

2.3.3 ประเภทและแบบของสัญญาประกันชีวิต¹⁹

สัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาซึ่งผู้รับประกันภัยตกลงจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้เอาประกันภัย หรือผู้สืบสิทธิของเขาในเมื่อผู้เอาประกันภัยหรือผู้ถูกเอาประกันชีวิตตาย หรือยังมีชีวิตอยู่จนถึงเวลาอันได้ตกลงกำหนดไว้ และผู้เอาประกันภัยตกลงส่งเบี้ยประกันภัยในการนี้ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 889 สัญญาประกันชีวิตแบ่งออกได้เป็น 2 แบบ คือ

แบบที่ 1 สัญญาซึ่งผู้รับประกันชีวิตตกลงจะใช้เงินให้แก่ผู้เอาประกันชีวิต เมื่อผู้นั้นยังมีชีวิตอยู่จนถึงเวลาตามที่ได้ตกลงกันไว้ สัญญาประกันชีวิตแบบนี้เรียกว่า “แบบซึ่งอาศัยความทรงชีพของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นหลักในการใช้เงิน” เช่น ในสัญญาประกันชีวิตตกลงกันว่า ผู้เอาประกันชีวิตยังมีชีวิตอยู่ถึงอายุ 60 ปี ผู้รับประกันชีวิตจะใช้เงินจำนวนหนึ่ง สัญญาประกันชีวิตแบบนี้ผู้เอาประกันชีวิตหรือผู้รับประโยชน์จะไม่ได้อะไรตอบแทน เบี้ยประกันที่ได้ส่งไปแล้วเป็นอันสูญเปล่า สัญญาประกันชีวิตแบบนี้ไม่มีผู้นิยมทำกัน

แบบที่ 2 สัญญาซึ่งผู้รับประกันชีวิตตกลงจะใช้เงินจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้เอาประกันชีวิต หรือผู้รับประโยชน์ ในเมื่อผู้เอาประกันชีวิตหรือผู้ที่ได้ถูกเอาประกันชีวิตตายลง สัญญาประกันชีวิตแบบนี้เรียกว่า “แบบซึ่งอาศัยความมรณะของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นหลักในการใช้เงิน” สัญญาประกันชีวิตตกลงจะใช้เงินให้แก่ผู้เอาประกันชีวิตหรือผู้รับประโยชน์ เมื่อผู้ถูกเอาประกันชีวิตหรือตัวผู้เอาประกันชีวิตได้ตายลงภายในกำหนดเวลาที่ได้ตกลงกันไว้ เช่น ตกลงกันว่าถ้าผู้เอาประกันชีวิตตายภายในเวลา 20 ปี นับแต่วันทำสัญญา ผู้รับประกันชีวิตจะใช้เงินให้ ซึ่งถ้าผู้เอาประกันชีวิตไม่ตายภายใน 20 ปี ผู้เอาประกันชีวิตก็จะไม่ได้อะไรตอบแทนจากผู้รับประกันภัย แต่ถ้าเป็นสัญญาที่ตกลงกันไว้โดยไม่มีกำหนดเวลา เมื่อผู้เอาประกันชีวิตหรือผู้ถูกเอาประกันชีวิตได้ตายลงเมื่อใด ผู้รับประโยชน์หรือผู้เอาประกันชีวิตก็จะได้รับเงินจากผู้รับประกันชีวิต

เนื่องจากสัญญาทั้งสองแบบดังกล่าวต่างก็มีข้อบกพร่องไม่เหมาะสม จึงมีการคิดค้นแบบวิธีการแบบประกันชีวิตขึ้นอีกแบบหนึ่ง โดยเอาแบบแรกและแบบที่สองมาผสมกันเป็นสัญญาประกันชีวิตโดยอาศัยกำหนดเวลาเป็นหลัก กล่าวคือ ภายในกำหนดเวลาที่ตกลงกันไว้ถ้าผู้เอาประกันชีวิตหรือผู้ถูกเอาประกันชีวิตได้ตายลง ผู้รับประกันชีวิตก็จะใช้เงินให้ และเมื่อถึงกำหนดเวลาแล้วหากผู้เอาประกันชีวิตหรือผู้ถูกเอาประกันชีวิตยังมีชีวิตอยู่ ผู้รับประกันชีวิตก็จะใช้เงินให้ เช่นเดียวกันซึ่งเรียกว่าเป็นสัญญาประกันชีวิต “แบบสะสมทุนหรือสะสมทรัพย์” เช่นตกลงทำสัญญากันมีกำหนดเวลา 20 ปี ถ้าผู้เอาประกันชีวิตตายก็จะต้องใช้เงินตามจำนวนที่ตกลงไว้ในสัญญาให้แก่ผู้รับประโยชน์ หรือให้แก่ผู้เอาประกันชีวิต ในกรณีที่เอาประกันชีวิตบุคคลอื่น แต่ถ้าถึง

¹⁹ ไชยศ เหมะรัชตะ. (2538). ประกันภัย ชุดย่อหลักกฎหมาย. หน้า 56.

กำหนดเวลา 20 ปี แล้วผู้เอาประกันชีวิต หรือผู้ถูกเอาประกันชีวิตยังมีชีวิตอยู่ ผู้รับประกันชีวิต ก็ต้องจ่ายเงินตามจำนวนที่ตกลงไว้ให้แก่ผู้เอาประกันชีวิต

2.3.4 ลักษณะสำคัญของสัญญาประกันชีวิต

สัญญาประกันภัยจัดเป็นเอกเทศสัญญาลักษณะหนึ่ง สัญญาประกันภัยเป็นสัญญาต่างตอบแทนทำนองเดียวกับสัญญาซื้อขาย โดยผู้เอาประกันภัยเปรียบเสมือนผู้ซื้อและผู้รับประกันภัยเปรียบเสมือนผู้ขายแต่เนื่องจากสัญญาประกันภัยเป็นสัญญาเสี่ยงโชคทำนองเดียวกับสัญญาซื้อขายสลากกินแบ่งของรัฐบาล ซึ่งมูลหนี้ที่คู่สัญญาฝ่ายแต่ละฝ่ายจะต้องชำระตอบแทนกันมีมูลค่าไม่เท่าเทียมกันทำให้สัญญาประกันภัยจำเป็นจะต้องมีหลักการที่ผิดแผกแตกต่างไปจากสัญญาซื้อขายและเอกเทศสัญญาอื่นๆ หลายประการซึ่งแบ่งออกได้เป็น 4 ลักษณะ ได้แก่

2.3.4.1 เป็นสัญญาต่างตอบแทน

สัญญาต่างตอบแทน หมายความว่า คู่สัญญาทั้งสองฝ่ายต่างเป็นเจ้าของหนี้และลูกหนี้ซึ่งกันและกัน กล่าวคือทางฝ่ายผู้เอาประกันภัยเป็นลูกหนี้ในการชำระเบี้ยประกันภัยและเป็นเจ้าหนี้ในการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนเมื่อมีภัยเกิดขึ้นตามสัญญา และผู้รับประกันภัยเป็นเจ้าหนี้ในการได้รับเบี้ยประกันภัยจากผู้เอาประกันภัย ในขณะที่เดียวกันก็เป็นลูกหนี้ในการชดใช้ค่าสินไหมทดแทนในกรณีมีภัยเกิดขึ้นตามสัญญา

ในสัญญาต่างตอบแทนนั้น คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจะไม่ยอมชำระหนี้จนกว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะชำระหนี้ หรือขอปฏิบัติการชำระหนี้ เว้นแต่หนี้ของอีกฝ่ายหนึ่งยังไม่ถึงกำหนด ทั้งนี้เนื่องจากหนี้ของทั้งสองฝ่ายเป็นเงื่อนไขซึ่งกันและกัน เหตุผลของกฎหมายเรื่องนี้ก็เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทั้งสองฝ่าย เมื่อฝ่ายใดจะใช้สิทธิเรียกร้องตามที่ตนเป็นเจ้าหนี้ ถ้าไม่ยอมปฏิบัติหน้าที่ของตนด้วยแล้ว ย่อมจะเป็นการเอาเปรียบแก่ฝ่ายหนึ่ง การจะเอาแต่ได้แต่ไม่ยอมเสียยอมไม่ชอบด้วยลักษณะของสัญญาต่างตอบแทน

เมื่อนำมาตรา 369²⁰ มาปรับใช้กับสัญญาประกันภัย จะเห็นได้ว่าผู้เอาประกันภัยจะไม่ยอมชำระเบี้ยประกันภัยให้แก่ผู้รับประกันภัย โดยอ้างว่ายังไม่มีการเกิดภัยขึ้นย่อมไม่อาจจะยกขึ้นกล่าวอ้างได้เพราะหนี้ของฝ่ายผู้รับประกันภัยเป็นหนี้ที่มีเงื่อนไขอันไม่แน่นอน ตราบใดที่ยังไม่เกิดเหตุการณ์ตามที่ได้ตกลงไว้ในสัญญา หนี้ของผู้รับประกันภัยก็จะยังไม่ถึงกำหนดชำระ

²⁰ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 369 บัญญัติว่า ในสัญญาต่างตอบแทนนั้น คู่สัญญาฝ่ายหนึ่งจะไม่ยอมชำระหนี้จนกว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะชำระหนี้หรือขอปฏิบัติการชำระหนี้ได้ แต่ความในข้อนี้ท่านมิให้ใช้บังคับ ถ้าหนี้ของคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งยังไม่ถึงกำหนดชำระ

2.3.4.2 เป็นสัญญาเสี่ยงโชค

สัญญาเสี่ยงโชค หมายความว่า สัญญาที่ผลต่างตอบแทนของคู่สัญญาไม่เท่าเทียมกันและเป็นสัญญาที่อาศัยเหตุการณ์อันไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต²¹

เหตุที่ทำให้สัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาเสี่ยงโชค (Aleatory Contract) เนื่องจากข้อตกลงมีลักษณะเป็นการเสี่ยงโชค โดยคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายตระหนักดีว่า ฝ่ายหนึ่งอาจได้รับการตอบแทนไม่สมกับการตอบแทนที่เสียไป ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับโอกาสหรือความอันไม่แน่นอนอันเป็นสาระสำคัญของการเสี่ยงโชค แม้ว่าในธุรกิจการประกันชีวิต ผู้รับประกันภัยอาจมีข้อสันนิษฐานโดยอาศัยทฤษฎีว่าด้วยความน่าจะเป็นไปได้ (Theory of probability) ซึ่งเป็นทฤษฎีว่าด้วยการคำนวณโอกาสว่าเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งจะเกิดขึ้นได้กี่ครั้ง ในจำนวนที่ได้กำหนดไว้ทั้งหมด และกฎว่าด้วยจำนวนมาก (Law of Large Number) หรือกฎการถัวเฉลี่ย (Law of Average) ซึ่งเป็นกฎแห่งความจริงที่ว่าเหตุการณ์ที่ทำการสังเกตมีจำนวนมากเท่าใดโอกาสที่จะเป็นไปได้ยังมีความถูกต้องมากขึ้นเท่านั้น ว่ามูลค่าเบี้ยประกันภัยที่ได้รับมาในตอนเริ่มแรกของข้อตกลงนั้น เท่ากับมูลค่าของผลประโยชน์ที่คาดว่าจะต้องชดใช้คืนตามสัญญา ทำให้การเงินของผู้รับประกันภัยมีความมั่นคง กล่าวคือ ผู้รับประกันภัยอาจคาดได้ว่าเขาจะไม่ขาดทุน แต่อย่างไรก็ดี ต้องระลึกถึงความจริงที่ปรากฏอยู่ประการหนึ่งว่า ผู้ถือกรรมกรรมประกันภัยอาจจ่ายเงินเบี้ยประกันภัยจำนวนหนึ่งอาจเป็นจำนวนเพียงเล็กน้อย โดยผู้รับประกันภัยต้องจ่ายเงินตามที่ระบุไว้ในกรรมกรรมประกันภัยหลังจากที่ผู้เอาประกันได้จ่ายเบี้ยประกันไปแล้วเพียงงวดเดียว เมื่อภัยที่ได้รับเสี่ยงไว้วันนั้นได้เกิดขึ้น²²

2.3.4.3 เป็นสัญญาที่ต้องอาศัยความสุจริตอย่างยิ่ง

มาตรา 5 ได้บัญญัติเป็นหลักทั่วไปไว้ว่า บุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต (Good Faith) ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลทุกคนที่อยู่ร่วมกันในสังคมมีความสุข ไม่เอารัดเอาเปรียบต่อกัน ผู้ที่สุจริตกฎหมายจะรับรองคุ้มครองให้ส่วนผู้ที่ไม่สุจริตกฎหมายจะไม่รับรองคุ้มครองให้

หลักสุจริตดังกล่าวเป็นหลักกฎหมายที่ใช้บังคับกับสัญญาต่างๆไปที่คู่สัญญาต่างก็มีความเท่าเทียมกันในอันที่จะตรวจสอบวัตถุประสงค์แห่งสัญญาเพื่อประกอบการตัดสินใจว่าจะเข้าทำสัญญาตามข้อเสนอของอีกฝ่ายหนึ่งหรือไม่ ซึ่งข้อความจริงบางอย่างอาจไม่จำเป็นต้องเปิดเผยให้แก่คู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งทราบก็ได้ ซึ่งหลักดังกล่าวเป็นที่มาของสุภาษิตกฎหมายบทหนึ่งที่ว่า “ผู้ซื้อต้องระวัง” ซึ่งกฎหมายคอมมอนลอว์ถือว่าหลักดังกล่าวใช้ได้กับสัญญาทุกชนิด ไม่เฉพาะสัญญาซื้อขายเท่านั้นและหลักดังกล่าวนี้จะเป็นธรรมก็ต่อเมื่อคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายมีความเท่าเทียมกัน

²¹ จิตติ ดิงศกัทธิ์ ข (2524). กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย. หน้า 8.

²² วารุณี อินทปลาสน์. (2527). การเกิดและผลบังคับของสัญญาประกันชีวิต. หน้า 27-28.

แต่ในการทำสัญญาประกันภัยนั้นฝ่ายผู้รับประกันภัยไม่สามารถจะรู้ถึงซึ่งข้อความจริงเกี่ยวกับความเสี่ยงภัยของฝ่ายผู้เอาประกันภัยได้ ดังนั้นหากจะนำเอาหลักสุจริตทั่วไปตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 5 มาใช้กับสัญญาประกันภัยด้วยแล้ว ย่อมจะไม่เป็นธรรมแก่ฝ่ายผู้รับประกันภัย เพราะผู้รับประกันภัยไม่อยู่ในฐานะที่เท่าเทียมกับฝ่ายผู้เอาประกันภัย ด้วยเหตุนี้เองกฎหมายจึงได้บัญญัติให้ใช้หลักสุจริตที่สูงกว่าหลักสุจริตทั่วไป ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัยอยู่ในฐานะที่เท่าเทียมกันเฉกเช่นสัญญาประเภทอื่นๆ

ความไม่เท่าเทียมกันของกลุ่มสัญญาประกันภัยเป็นผลมาจากสัญญาประกันภัยเป็นสัญญาเสี่ยงโชค โดยข้อความจริงเกี่ยวกับความเสี่ยงภัยของผู้เอาประกันภัยที่จะนำมาใช้ในการคำนวณค่าเบี้ยประกันภัย ขึ้นอยู่กับเหตุการณ์ในอนาคตที่ขึ้นอยู่กับความรู้เห็นของผู้เอาประกันภัยแต่เพียงฝ่ายเดียว ถ้าวัตถุที่เอาประกันภัยมีโอกาสจะเกิดภัยได้ง่ายอัตราเบี้ยประกันภัยต้องสูง ผู้รับประกันภัยจึงมีความจำเป็นต้องทราบข้อความจริงเกี่ยวกับความเสี่ยงภัยของวัตถุที่เอาประกันภัยเสียก่อนว่ามีความเสี่ยงภัยมากน้อยเพียงใด เช่น ในกรณีขอเอาประกันชีวิต สุขภาพอนามัยของผู้เอาประกันชีวิตเป็นสาระสำคัญอย่างยิ่งในการพิจารณารับทำสัญญาประกันชีวิต ผู้เป็นเจ้าของชีวิตจะต้องแถลงให้ผู้รับประกันภัยทราบ

ด้วยเหตุดังกล่าว กฎหมายจึงต้องบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของฝ่ายผู้เอาประกันภัยที่จะต้องเปิดเผยข้อความจริงให้ผู้รับประกันภัยทราบ แม้ว่าผู้รับประกันภัยจะไม่ได้สอบถาม และหากสอบถามก็ต้องแถลงข้อความจริงตามที่สอบถาม เพื่อให้ผู้รับประกันภัยใช้เป็นข้อมูลในการพิจารณาตัดสินใจว่าจะรับประกันภัยตามที่ขอเอาประกันภัยหรือไม่ และจะกำหนดอัตราเบี้ยประกันภัยเท่าใด²³

2.3.4.4 เป็นสัญญาที่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 867 วรรคหนึ่งบัญญัติวางหลักไว้ว่า ในสัญญาประกันภัยนั้นถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบ บังคับคดีไม่ได้²⁴ ในบทบัญญัติดังกล่าวบัญญัติให้ฝ่ายที่เป็นผู้ฟ้องร้องเท่านั้นที่ต้องนำหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบมาแสดง แต่ถ้าหากเป็นฝ่ายถูกฟ้องแม้จะไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบหรือตัวแทนมาแสดง ก็สามารถยกข้อต่อสู้ของตนได้

²³ อำนวย สุขเวช. (2551). คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย. หน้า 29-30.

²⁴ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 867 วรรคหนึ่งบัญญัติว่า อันสัญญาประกันภัยนั้นถ้ามิได้มีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่ง ลงลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบหรือลายมือชื่อตัวแทนของฝ่ายนั้นเป็นสำคัญ ท่านว่าจะฟ้องร้องบังคับคดีหาได้ไม่

หลักฐานเป็นหนังสือ หมายความว่าถึงหลักฐานใดๆก็ได้ เช่น หนังสือขอผ่อนผันชำระ เบี้ยประกันภัยซึ่งลงลายมือชื่อของผู้เอาประกันภัย หรือลงลายมือชื่อตัวแทนของผู้เอาประกันภัย ถ้าหากผู้เอาประกันภัยจะฟ้องร้องให้ผู้รับประกันภัยใช้ค่าสินไหมทดแทนหรือให้ใช้เงินตามสัญญา หากมิใช่ได้รับเงินค่าเบี้ยประกันภัยที่ลงลายมือชื่อของตัวแทนผู้รับประกันภัยก็ใช้เป็นหลักฐาน ในการฟ้องร้องบังคับคดีได้ แม้จะยังไม่ได้รับมอบกรมธรรม์ประกันภัยก็ตาม

ปัจจุบันได้มีการประกาศใช้บังคับพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ซึ่งในมาตรา 8 ของพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวให้ถือว่าการใดที่กฎหมายบัญญัติให้ต้องทำ เป็นหนังสือ มีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือมีเอกสารมาแสดง ถ้าได้มีการจัดทำข้อมูลเป็นข้อความ อิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถเข้าถึงและนำกลับมาใช้ได้โดยความหมายไม่เปลี่ยนแปลง ให้ถือว่า ข้อมูลนั้นได้ทำเป็นหนังสือ มีหลักฐานเป็นหนังสือ หรือมีเอกสารมาแสดงแล้ว และในมาตรา 9 ได้บัญญัติถึงกรณีที่บุคคลพึงลงลายมือชื่อในหนังสือ ให้ถือว่าข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์นั้นได้มีการลง ลายมือชื่อแล้ว ถ้า

- 1) ใช้วิธีการที่สามารถระบุตัวเจ้าของลายมือชื่อ และแสดงได้ว่าเจ้าของลายมือชื่อ รับรองข้อมูลในอิเล็กทรอนิกส์ว่าเป็นของตน และ
- 2) วิธีการดังกล่าวเป็นวิธีการที่เชื่อถือได้โดยเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของการสร้างหรือ ส่งข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยคำนึงพฤติการณ์แวดล้อมหรือข้อตกลงของกลุ่มกรณี

ในการทำสัญญาประกันภัยนั้น มักมีการทำคำเสนอผ่านคนกลางประกันภัยคือ ตัวแทนและนายหน้าประกันภัย กรณีนี้ถือว่าเป็นการทำสัญญาซึ่งอยู่ห่างกันโดยระยะทาง สัญญา ประกันภัยจะเกิดขึ้นเมื่อคำสนองของผู้รับประกันภัยมาถึงผู้ทำคำเสนอคือผู้เอาประกันภัย ส่วนใน การทำสัญญาประกันภัยทางอิเล็กทรอนิกส์นั้น เมื่อผู้รับประกันภัยสนองรับคำเสนอของผู้เอา ประกันภัยทางอิเล็กทรอนิกส์ สัญญาประกันภัยย่อมเกิดขึ้นนับตั้งแต่เวลาที่ข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ของผู้รับประกันภัยได้เข้าสู่ระบบของผู้เอาประกันภัย ดังที่ได้บัญญัติในมาตรา 23 และมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์²⁵

2.3.5 การเปรียบเทียบความเป็นโมฆียะระหว่างสัญญาประกันชีวิตกับเหตุอื่นๆ ตามกฎหมาย แห่งแพ่งและพาณิชย์

โดยจะทำการเปรียบเทียบกับกลฉ้อฉล เปรียบเทียบสำคัญผิด เปรียบเทียบการพนันชั้น ต่อ ซึ่งจะมีผลทางกฎหมายเป็นโมฆียะเช่นกัน

²⁵ อำนวย สุภเวชย์. เล่มเดิม. หน้า 46-48.

2.3.5.1 เปรียบเทียบกับกลล่อล²⁶ การเปรียบเทียบหน้าที่แสดงความจริงกับกลล่อล
 ทั่วๆ ไปต้องพิจารณาปัญหาต่อไปนี้

การใช้บทบัญญัติทั่วไปในเรื่องกลล่อล การที่กฎหมายบัญญัติ มาตรา 865
 นี้ขึ้นเป็นปัญหาว่า กลล่อลตามมาตรา 259,161,162 จะยังใช้บังคับได้อยู่หรืออย่างไร มาตรา
 159 วรรค 2 ต้องถึงขนาด ซึ่งถ้าไม่มีกลล่อลสัญญาที่คงจะมีได้กระทำให้ขึ้นเลย และมาตรา 161
 ที่ว่า กลล่อลจงใจให้คู่กรณีฝ่ายหนึ่งยอมรับเอาซึ่งข้อกำหนดอันหนักยิ่งกว่าที่จะรับเอาโดยปกติ
 แล้ว จะเห็นได้ว่าในกรณีที่มีมาตรา 865 ได้บัญญัติไว้แล้ว แม้แต่กรณีที่คนภายนอกเป็นผู้ใช้กล
 ล่อลซึ่งจะทำให้สัญญาเป็นโมฆียะ ถ้าหากคู่กรณีได้รู้กลล่อลนั้น ก็รวมอยู่ในบทบัญญัติมาตรา
 865 ด้วยแล้ว เพราะถ้าผู้เอาประกันภัยรู้ว่าผู้รับประกันภัยบุคคลภายนอกกล่าวเท็จให้หลงเชื่อ ผู้
 เอาประกันภัยก็ตกอยู่ในฐานะที่จะต้องเปิดเผยข้อความจริงให้ผู้รับประกันภัยทราบ มิฉะนั้นก็จะได้
 เชื่อว่าตนได้รู้อยู่แล้วละเว้นเสียไม่เปิดเผยข้อความจริงนั้น ตามมาตรา 865 แต่ไม่หมายถึงกรณีที่ผู้
 เอาประกันภัยควรรู้ถึงกลล่อลของบุคคลภายนอกตามมาตรา 159 วรรค 3

บทบัญญัติในประมวลกฎหมายเดียวกันนั้น ย่อมจะต้องใช้ไปด้วยกันนั้นกรณีใดที่ต้อง
 ด้วยมาตรา 865 ก็บังคับไปตามมาตรา 865 กรณีใดไม่อยู่ในบทบัญญัติของมาตรา 865 แต่อยู่ใน
 บัญญัติของมาตรา 159 ถึง มาตรา 163 ก็ต้องใช้บทบัญญัตินั้นบังคับ เช่น มาตรา 865 เป็น
 บทบัญญัติกลล่อลเฉพาะฝ่ายผู้เอาประกันภัยเท่านั้น ถ้าหากจะมีกรณีที่ผู้รับประกันภัยใช้กลล่อ
 ลแล้ว ก็ไม่ใช่กรณีมาตรา 865 บัญญัติไว้ก็ต้องใช้มาตรา 159 ซึ่งเป็นบททั่วไปบังคับได้ หรือถ้า
 คู่กรณีได้ทำกลล่อลทั้งสองฝ่าย ก็ยังใช้มาตรา 163 บังคับ ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดจะบอกล้างสัญญานั้น
 ไม่ได้

1) ข้อแตกต่างกับกลล่อลทั่วไป

(1) เกี่ยวกับตัวผู้มีหน้าที่แสดงความจริง ตามมาตรา 159 ต้องเป็นตัว
 คู่สัญญา ถ้าเป็นคนภายนอกใช้กลล่อลก็ต้องทำโดยคู่สัญญาได้รู้หรือควรจะได้รู้

ถ้าเป็นกรณีประกันชีวิตมาตรา 865 นอกจากตัวผู้เอาประกันภัยแล้วผู้ที่ต้องแสดงความ
 จริงยังมีผู้ที่ถูกเอาประกันชีวิตอีกผู้หนึ่ง และผู้เอาประกันภัยจะได้รู้หรือไม่รู้ถึงความจริงที่ผู้ถูก
 เอาประกันชีวิตปกปิดหรือไม่นี้ไม่สำคัญแก่การวินิจฉัยเลย

มาตรา 865 บัญญัติเฉพาะผู้เอาประกันภัยใช้กลล่อล หรือรู้ความจริงที่ผู้รับ
 ประกันภัยถูกคนภายนอกหลอกลวง แล้วตนละเว้นเสียไม่เปิดเผยความจริง ไม่หมายความว่าผู้เอา
 ประกันต้องให้ความระวังให้รู้กลล่อลของคนภายนอกด้วยแต่มาตรา 159 วรรค 3 นั้น คู่กรณียัง
 ต้องให้ความระมัดระวังด้วย ถ้าควรได้รู้ถึงกลล่อลของคนภายนอกก็ทำให้สัญญาตกเป็นโมฆียะ

²⁶ จิตติ ดิงศกัทธิ์ ก (2545). กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย. หน้า 18-20.

(2) ขนาดของกลน้อฉลอันจะทำให้สัญญาตกเป็นโมฆียะนั้นตามมาตรา 159 วรรค 2 ต้องถึงขนาดที่ถ้ามิได้มีกลน้อฉลเช่นนั้นก็จะไม่มีการทำสัญญาขึ้นเลย ส่วนกลน้อฉลเพื่อเหตุเพียงแต่ให้รับข้อกำหนดหนักขึ้นกว่าปกตินั้น เป็นแต่ให้สิทธิที่จะเรียกค่าสินไหมทดแทนเท่านั้นแต่ตามมาตรา 865 แม้จะเป็นการไม่แสดงความจริง ซึ่งจะทำให้ผู้รับประกันภัยเรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นเท่านั้น ก็ทำให้สัญญาตกเป็นโมฆียะ

(3) ในเรื่องกลน้อฉลทั่วไป ถ้าคู่กรณีอีกฝ่ายได้รู้ถึงกลน้อฉลแล้วยังขึ้นทำสัญญาก็เรียกว่ากลน้อฉลไม่ถึงขนาดที่จงใจให้ทำสัญญา สัญญาที่ไม่ตกเป็นโมฆียะ แต่คู่สัญญาที่ถูกกลน้อฉลนั้นไม่มีหน้าที่จะต้องระวังว่าอีกฝ่ายหนึ่งใช้กลน้อฉลหลอกลวงเอาหรือไม่ แม้ควรจะรู้ความจริงได้ถ้าได้ใช้ความระมัดระวังอย่างวิญญูชน แต่ที่จริงมิได้รู้ก็ยังมีสิทธิจะอ้างความเป็นโมฆียกรรมบอกล้างได้ แต่มาตรา 865 นั้น ผู้รับประกันภัยมีหน้าที่ต้องใช้ความระมัดระวังในการรับทราบข้อความจากอีกฝ่ายหนึ่งถ้าหากควรจะรู้ความจริงได้โดยใช้ความระมัดระวังอย่างวิญญูชน สัญญานั้นก็สมบูรณ์ไม่เป็นโมฆียะ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะกฎหมายได้กำหนดหน้าที่ฝ่ายผู้เอาประกันภัยให้แสดงความจริงเป็นพิเศษกว่าสัญญาธรรมดา ฉะนั้น ก็เป็นการสมควรที่ฝ่ายผู้รับประกันภัยต้องใช้ความระมัดระวัง เป็นหน้าที่ที่กว่าคู่กรณีในสัญญาธรรมดาบ้าง

(4) กำหนดเวลาบอกล้างได้กำหนดไว้ในสัญญาประกันภัยสั้นกว่าสัญญาธรรมดาดื่น ๆ

นอกจากที่เป็นข้อแตกต่างระหว่างการไม่แสดงความจริงในสัญญาธรรมดากับสัญญาประกันภัยดังกล่าวมานี้ ถ้ายังมีกรณีที่ต้องด้วยบทบัญญัติทั่วไปในมาตรา 159 ถึง 163 อยู่ก็ยกย่องถือได้ว่าไม่ใช่กรณีที่มาตรา 865 และมาตรา 866 บัญญัติไว้โดยเฉพาะ และนำบทบัญญัติมาตรา 159 ถึง 163 มาบังคับแก่กรณีนั้นๆ ได้เหมือนสัญญาอื่น

2.3.5.2 เปรียบเทียบกับความสำคัญผิด²⁷

อาจเป็นทั้งกลน้อฉลและความสำคัญผิด กลน้อฉลเกิดจากการแสดงเท็จโดยตั้งใจให้หลง แต่ความสำคัญผิดนั้นเกิดจากการแสดงผิดความจริงโดยไม่ได้ตั้งใจ กลน้อฉลอันทำให้นิติกรรมเสื่อมเสียนั้น ย่อมทำให้เกิดความสำคัญผิดทางฝ่ายผู้ที่หลงเชื่ออยู่เสมอ แต่ความสำคัญผิดอาจเกิดจากพฤติการณ์อื่นซึ่งมิใช่กลน้อฉลก็ได้ ถ้าความสำคัญผิดเกิดจากการแสดงความจริงหรือปกปิดความจริง โดยที่ผู้กล่าวข้อความนั้นๆ รู้ว่าไม่เป็นความจริงก็เป็นกรณีที่ผู้สำคัญผิดอาจใช้สิทธิบอกล้างทางน้อฉล หรือทางความสำคัญผิดก็ได้แล้วแต่กรณี แต่ถ้าความสำคัญผิดเกิดจากข้อความที่กล่าวเพราะผู้กล่าวก็ไม่รู้ว่าเป็นเท็จหรือเกิดจากการที่ไม่เปิดเผยข้อความที่ผู้มีหน้าที่เปิดเผยก็ไม่รู้ว่าเป็นความจริงเป็นอย่างไร

²⁷ จิตติ ดิงศภัทย์ ก (2545). หน้า 20.

ขนาดที่ทำให้แสดงเจตนาเสื่อมเสีย กลั่นแกล้งทำให้การแสดงเจตนาเป็นโมฆียะ ถ้าถึงขนาดตามมาตรา 159 และ 865 แต่ความสำคัญผิดนั้นอาจทำให้การแสดงเจตนาเป็นโมฆะ หรือโมฆียะ แล้วแต่ว่าเป็นความสำคัญผิดในสาระสำคัญแห่งนิติกรรม มาตรา 156 เป็นโมฆะ หรือเป็นแต่สำคัญผิดคุณสมบัติอันเป็นสาระสำคัญของบุคคลหรือทรัพย์สินตามมาตรา 157 ซึ่งเป็นเพียงโมฆียะ

ผลของเจตนาที่เสื่อมเสีย ตามที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่าถ้ากลั่นแกล้งทำให้เกิดความสำคัญผิดในสาระสำคัญแห่งนิติกรรม เช่น ให้อายุในตัวของคู่สมรสหรือหลงใจในตัวทรัพย์สินที่เอาประกันภัย เป็นต้น ทำให้เข้าใจว่าเอาประกันไฟบ้านคนละหลังกัน ดังนี้ กิจการนั้นก็ไม่เพียงแต่จะตกเป็นโมฆียะ มาตรา 865 เท่านั้น แต่ตกเป็นโมฆะตามมาตรา 156 ไปเลย ถ้าเพียงแต่หลงใจให้หลงใจในคุณสมบัติของบุคคลหรือทรัพย์สินที่เอาประกันภัย เช่น หลงใจให้เข้าใจผิดว่าบ้านที่เอาประกันไฟเป็นตึก แต่ความจริงเป็นเรือนไม้มุ่งจากดั่งนี้ก็เป็นโมฆียะ นอกจากผู้รับประกันภัยจะใช้สิทธิบอกล้างตามมาตรา 865 แล้วยังอาจเลือกใช้สิทธิ มาตรา 157, 175, 181 ก็ได้ เพราะฉะนั้นต้องเข้าใจให้ได้ว่า

1) กลั่นแกล้งอาจไม่ทำให้เกิดความเข้าใจผิดถึงขนาดที่จะเป็นโมฆะตามมาตรา 156 หรือเป็นโมฆียะตาม มาตรา 157 และอาจบอกล้างได้เสียก็ได้ ถ้าเช่นนั้นก็เป็นโมฆียกรรมตามมาตรา 865 โดยแท้

2) กลั่นแกล้งอาจทำให้เกิดความสำคัญผิดถึงขนาดที่ต้องด้วยมาตรา 156 ซึ่งเป็นโมฆะหรือมาตรา 157 เป็นโมฆียะ ถ้าเป็นโมฆียะก็ต้องบอกล้าง ถ้าเป็นโมฆะเสียแล้วก็ไม่มีอะไรจะต้องบอกล้าง

3) ความสำคัญผิดอาจเกิดขึ้นโดยเหตุอื่น หรือคำกล่าวผิดจากความจริงของฝ่ายผู้เอาประกันภัย โดยผู้กล่าวมิได้รู้ว่าไม่เป็นความจริง กรณีก็ไม่เป็นกลั่นแกล้ง แต่อาจเป็นโมฆะหรือโมฆียะ ตามมาตรา 156 หรือ 157 ก็ได้

หน้าที่ใช้ความระวังของผู้รับประกันภัยในเรื่องกลั่นแกล้งและสำคัญผิด ตามมาตรา 866 ผู้รับประกันภัยต้องใช้ความระวังอย่างวิญญูชนในอันที่จะรับทราบข้อความจากฝ่ายผู้เอาประกันภัยว่าเป็นความจริงหรือไม่ แต่ในเรื่องสำคัญผิดมาตรา 156 กำหนดให้ใช้ความระวังอย่างเบาเท่านั้น ต้องถึงกับประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงจึงเข้าใจผิด ผู้รับประกันภัยจึงไม่อาจอ้างความเข้าใจผิดนั้นเป็นเหตุให้การแสดงเจตนาเสื่อมเสียได้ ในกรณีสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลหรือทรัพย์สินตามมาตรา 157 ก็คงนำหน้าที่ใช้ความระมัดระวังที่ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 156 มาใช้อนุโลม

ซึ่งต่อไปจะขอนำเสนอถึงการเปรียบเทียบระหว่างการประกันภัยกับการพนันขั้นต่อหากพิจารณาอย่างไม่ละเอียดแล้วจะเห็นได้ว่าการประกันภัยมีลักษณะคล้ายกับการพนันขั้นต่อ

2.3.5.3 เปรียบเทียบประกันภัยกับการพินันชันต่อ²⁸

สัญญาประกันภัยกับการพินันชันต่อเป็นสัญญาที่มีการชำระหนี้มีเงื่อนไขแล้วแต่เหตุการณ์อันไม่แน่นอนซึ่งจะเกิดขึ้นในอนาคต การพินันชันต่อนั้นกฎหมายไม่สนับสนุน แต่ปราบปรามจนถึงลงโทษทางอาญาก็มี ส่วนประกันภัยนั้นมีประโยชน์ซึ่งกฎหมายสนับสนุนภายใต้การควบคุมบางประการเพื่อความมั่นคงของกิจการประกันภัย ตลอดถึงผลประโยชน์ของผู้เอาประกันภัย ลักษณะที่แตกต่างระหว่างประกันภัยและการพินันชันต่อมีดังนี้

1) การพินันชันต่อมีความเสี่ยงภัยเกิดขึ้น เพราะไปพินันกันเข้าก่อนเข้าพินันกันคู่กรณีไม่มีการเสี่ยงภัยใดๆ เมื่อพินันกันแล้วจึงเสี่ยงภัยว่าจะได้หรือเสียในเหตุที่พินันกัน

แต่ประกันภัยนั้น ผู้เอาประกันภัยจะต้องมีความเสี่ยงภัยจึงต้องไปทำสัญญาเพื่อโอนความเสี่ยงภัย ไปให้ผู้รับประกันภัยรับเสี่ยงภัยนั้นแทน

2) การพินันชันต่อคู่กรณีไม่มีส่วนได้เสียในเหตุการณ์อันไม่แน่นอนที่พินันกันมาเลย จนพินันกันขึ้นแล้วจึงทำให้มีส่วนได้เสียในเหตุการณ์ว่าจะเกิดขึ้นเป็นคุณแก่บุคคลฝ่ายใด

ส่วนการประกันภัยนั้น ผู้เอาประกันภัยจะต้องมีส่วนได้เสียในเหตุที่เอาประกันแล้ว สัญญานั้นคือการพินันชันต่อนั่นเอง

3) สัญญาการพินันศูสัญญาอาจเสียหรือได้คือ อาจขาดทุนหรือได้กำไร แต่ในสัญญาประกันภัยผู้เอาประกันภัยจะค้ากำไรไม่ได้ อย่างดีก็เพียงแต่ได้รับชดใช้ทดแทนเท่ากับความเสี่ยงหายจริงเท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการประกันวินาศภัย

การเสี่ยงภัยต่างกับส่วนได้เสีย การเสี่ยงภัยกับส่วนได้เสียนั้นเกือบจะเป็นอันเดียวกันแต่ไม่เหมือนกันทีเดียว เราอาจมีส่วนได้เสียในการที่บ้านที่จะคงที่อยู่หรือถูกทำลายไป แต่เราอาจไม่มีความเสี่ยงภัย เช่นการเสี่ยงภัยจากสงครามยังไม่มีแก่เราจนกว่าจะเกิดสงครามขึ้น เป็นต้น แต่ถ้าไม่มีส่วนได้เสียก็จะมีความเสี่ยงภัยไม่ได้เลย เช่นถ้าเราไม่ใช่เจ้าของบ้านและไม่มีส่วนได้เสียอย่างอื่นในบ้านหลังหนึ่งเราก็ไม่มีการเสี่ยงภัยที่อาจเกิดขึ้นแก่บ้านนั้น จะมีการเสี่ยงภัยโดยไม่มีส่วนได้เสียไม่ได้ อีกประการหนึ่งถ้าไม่มีส่วนได้เสียในขณะที่ทำสัญญา สัญญาประกันภัยไม่ผูกพันคู่สัญญาแต่การเสี่ยงภัยแม้ไม่มีขณะทำสัญญา ก็ไม่ทำให้สัญญานั้นไม่สมบูรณ์เพราะเป็นวัตถุประสงค์แห่งสัญญาซึ่งอาจมีการเสี่ยงภัยขึ้นในอนาคตขึ้นก็ได้ ต้องปรากฏว่าความเสี่ยงภัยไม่อาจมีขึ้นได้เลย จึงจะให้สัญญาเป็นโมฆะ อนึ่ง การเสี่ยงภัยอาจมีอยู่แม้ส่วนได้เสียจะหมดไปแล้ว เช่นผู้เอาประกันภัยบ้านเพื่อประโยชน์ของเจ้าบ้านซึ่งเป็นผู้ให้เช่า สัญญาเช่าจะบังลงในระหว่างอายุของสัญญาประกันภัย ส่วนได้เสียของผู้เช่าในบ้านนั้นหมดไป แต่การเสี่ยงภัยในบ้านนั้นยังมีอยู่

²⁸ จิตติ ดิงศัทย์ ก (2545). หน้า 10.

เจ้าหนี้เอาประกันชีวิตลูกหนี้ เมื่อลูกหนี้ชำระหนี้แล้วส่วนได้เสียของเจ้าหนี้ผู้เอาประกันก็หมดไป แต่การเสี่ยงภัยยังคงมีอยู่

ก่อนเริ่มเสี่ยงภัย คู่สัญญาฝ่ายผู้เอาประกันภัยเท่านั้นที่บอกเลิกสัญญาได้โดยต้องเสียเบี้ยประกันให้ถึงจำนวน (ม.872) การที่ต้องเสียเบี้ยประกันภัยถึงจำนวนนี้เองแสดงให้เห็นว่ามีสัญญาเกิดขึ้นแล้วก่อนที่จะมีการเสี่ยงภัยโดยแท้จริง หรือที่กฎหมายเรียกว่าเริ่มเสี่ยงภัยแล้ว

2.4 หลักเกณฑ์สำคัญที่ใช้ในสัญญาประกันชีวิต

สัญญาประกันชีวิตเป็นเอกเทศสัญญาที่แตกต่างจากเอกเทศสัญญาอื่นๆ ที่จะต้องมีหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องในลักษณะที่แตกต่างจากเอกเทศสัญญาอื่นๆ อาทิเช่น หลักเกณฑ์เกี่ยวกับส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้ และหลักเกณฑ์เกี่ยวกับความซื่อสัตย์อย่างยิ่งของคู่สัญญา เป็นต้น ดังจะได้อธิบายต่อไปนี้

2.4.1 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้ (Principle of Insurable Interest)

Dan M. McGill ได้ให้คำจำกัดความของส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้ในสัญญาประกันชีวิตไว้ว่า หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลซึ่งเป็นผู้เอาประกันภัย และบุคคลซึ่งชีวิตของเขาถูกเอาประกันภัยว่า มีเหตุอันสมควรที่อาจคาดได้ว่าผู้เอาประกันภัยจะได้รับประโยชน์หากผู้ถูกเอาประกันภัยมีชีวิตอยู่ หรือจะได้รับความเสียหาย หากผู้ถูกเอาประกันภัยตายไป และกฎหมายประกันภัยนิวยอร์ก (New York Insurance Law) ได้ให้คำนิยามของส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้ไว้เช่นกัน โดยยึดถือหลักเกณฑ์ความสัมพันธ์แนบแน่นทางสายโลหิตและทางกฎหมาย และหลักเกณฑ์ทางเศรษฐกิจ

ที่มาของหลักส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้นี้มีที่มาจากประเทศอังกฤษ คือในศตวรรษที่ 18 ก่อนมีการบัญญัติกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรเกี่ยวกับส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้ กฎหมายจารีตประเพณี (Common Law) ไม่ห้ามสัญญาการพนันและในเวลานั้นศาลอังกฤษจะไม่ยอมรับสัญญาการพนันต่อเมื่อพิจารณาแล้วเห็นว่า สัญญาการพนันนั้นที่ความเกี่ยวพันไปในทางที่เกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยเท่านั้น²⁹ การประกันชีวิตที่ไม่ได้อาศัยเกี่ยวกับหลักส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้ จึงมีลักษณะไม่ต่างกับการพนัน และไม่สามารถนำหลักดังกล่าวมาใช้บังคับได้

ด้วยเหตุที่ผู้รับประกันภัยอาจต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนเป็นจำนวนมากตามที่ระบุไว้ในกรมธรรม์ประกันภัย หลังจากที่ผู้เอาประกันภัยได้จ่ายเบี้ยประกันภัยไปเพียงงวดเดียวทำให้มี

²⁹ Michael Parkington. (1975). *Macgillivray & Parkington on Insurance Law*. p. 5.

การเอาประกันชีวิตบุคคลที่สามโดยที่ตนไม่มีความเกี่ยวข้องกับบุคคลที่สามเลย จึงอาจเปิดโอกาสให้บุคคลใช้การประกันชีวิตเป็นการค้าหากำไร ซึ่งผิดวัตถุประสงค์ของกฎหมาย และทำให้ผู้ถูกเอาประกันชีวิตได้รับความเสียหาย ดังนั้น ผู้รับประกันภัยจึงได้เรียกร้องให้มีการคุ้มครองพวกเขาจากความเสียหายอันเกิดจากการประกันชีวิตที่มีลักษณะเป็นการพนัน³⁰ และในปี ค.ศ. 2774 รัฐสภาของประเทศอังกฤษได้ตราพระราชบัญญัติขึ้นฉบับหนึ่งเพื่อกำจัดความเสียหายจากสัญญาการพนันในลักษณะนี้ พระราชบัญญัตินั้นมีชื่อว่า “The life Assurance Act, 1774.”

The life Assurance Act, 1774 ไม่ได้บัญญัติขึ้นเพื่อจะห้ามสัญญาการพนัน แต่บัญญัติขึ้นเพื่อห้ามการพนันที่อาศัยเอกสารในทางการค้าซึ่งมีวัตถุประสงค์เป็นสัญญาประกันภัยเท่านั้น โดยกำหนดให้การประกันชีวิตที่ทำขึ้นโดยไม่มีส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้ตกเป็นโมฆะ

ในประเทศสหรัฐอเมริกาแม้ในศตวรรษที่ 18 จะยังมิได้รับเอาพระราชบัญญัติของอังกฤษมาเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายอเมริกันก็ตาม แต่ผู้พิพากษาในอเมริกันก็ไม่รับรองสัญญาประกันภัยที่มีลักษณะเป็นการพนัน และกำหนดว่าในกฎหมายจารีตประเพณี ของเขานั้นเรื่องส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้ เป็นเรื่องเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย³¹ ดังนั้น การประกันภัยที่ทำขึ้นโดยไม่มีส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้จะเป็น อันใช้ไม่ได้และตกเป็นโมฆะ จนกระทั่งในศตวรรษที่ 19 มลรัฐต่างๆ ในสหรัฐอเมริกาเริ่มมีการออกพระราชบัญญัติ และให้คำนิยามของส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้ เช่น มลรัฐ California New York มีกฎหมายเกี่ยวกับการประกันภัยคือ New York Insurance Law เมื่อปี 1939 และได้ให้คำนิยามเรื่องส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้³² ในการประกันชีวิตไว้ในมาตรา 146(2) ซึ่งได้กล่าวไว้ข้างต้นแล้ว มลรัฐมีกฎหมายประกันภัยในปี 1955 กำหนดเรื่องส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยไว้ในหลายหมวด และกฎหมายประกันภัยของมลรัฐ Texas ได้กำหนดเรื่องส่วนได้เสียในการประกันชีวิตเป็นครั้งแรกในปี 1953 อย่างไรก็ตามเรื่องส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้ในประเทศสหรัฐอเมริกานั้นโดยปกติได้ยึดถือทฤษฎีนี้จากคำวินิจฉัยในศาลสหรัฐอเมริกา แม้ว่าจุดกำเนิดในเรื่องนี้จะมาจากพระราชบัญญัติของอังกฤษก็ตาม³³

สำหรับประเทศไทย ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติถึงผลการมีหรือไม่มีส่วนได้เสียในหมวด 1 บทเบ็ดเสร็จทั่วไปมาตรา 863³⁴ จึงต้องนำไปใช้กับการประกันชีวิตด้วย แต่

³⁰ Dan M. McGill. (1989). **Legal Aspects of Life Insurance.** p. 20.

³¹ Michael Parkington. Op.cit. p. 34.

³² Ibid.

³³ วารุณี อินทปลาสน์. เล่มเดิม. หน้า 10-12.

³⁴ มาตรา 863 บัญญัติว่า อันสัญญาประกันภัยนั้น ถ้าผู้เอาประกันภัยมิได้มีส่วนได้เสียในเหตุที่ประกันภัยไว้ในวันไซ้ ท่านว่ายอมไม่ผูกพันคู่สัญญาแต่อย่างหนึ่งอย่างใด

ไม่ได้บัญญัตินิยามของคำว่าส่วนได้เสียไว้ว่าอย่างไร และในมาตราอื่นๆ นั้นคือมาตรา 867(3) 873,874 และ 885 ที่กฎหมายใช้คำว่า “มูลประกันภัย” (Insurable Interest) นั้นก็หมายถึงส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้³⁵ ตามที่กล่าวมาข้างต้นแล้วนั่นเอง การที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้บัญญัติถึงผลที่ผู้เอาประกันภัยไม่มีส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้แสดงให้เห็นได้ว่า กฎหมายไทยในเรื่องประกันภัยได้ยอมรับหลักเกี่ยวกับส่วนได้เสียอันอาจเอาประกันภัยได้เช่นกัน แม้ว่าจะมิได้ให้คำจำกัดความไว้ก็ตาม ทั้งนี้ เพราะหลักนี้เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า กำหนดขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงการส่งเสริมให้มีการพนันขันต่อ และเพื่อป้องกันการทำลายล้างชีวิตอันเนื่องมาจากผลประโยชน์ที่อาจจะได้จากสัญญาประกันชีวิต

2.4.2 หลักเกณฑ์เกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่งของคู่สัญญา (Principle of the Utmost Good Faith)

การทำสัญญาทั่วไป คู่สัญญาแต่ละฝ่ายต่างมีสิทธิที่จะต่อรองในการตกลงให้เกิดผลดีที่สุดแก่ตนแม้จะต้องห้ามมิให้กล่าวเท็จ ก็ไม่จำเป็นต้องชี้ช่องให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งเห็นข้อเสียเปรียบ เป็นหน้าที่ของคู่สัญญาแต่ละฝ่ายที่จะต้องสืบสวนใคร่ครวญส่วนได้เสียของตนเอง เหตุเช่นว่านี่จะเป็นธรรมก็ต่อเมื่อคู่สัญญามีโอกาสเท่าเทียมกันในอันที่จะได้รู้ถึงรายละเอียดต่างๆ ในเรื่องที่จะทำสัญญานั้น สัญญาประกันชีวิตมีลักษณะเป็นสัญญาเสี่ยงโชคดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ในข้อ 2.3.4 ข้อเท็จจริงที่ใช้ในการคำนวณโอกาสของการเสี่ยงภัยที่ไม่แน่นอนเป็นข้อเท็จจริงที่อยู่ในความรู้ของผู้เอาประกันภัยเท่านั้นเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการทำสัญญา ผู้รับประกันจึงควรจะได้รู้ถึงข้อเท็จจริงต่างๆ เกี่ยวกับผู้เอาประกันภัย เพื่อนำมาเป็นข้อพิจารณาในการรับประกันภัยชีวิตและเพื่อมิให้การพิจารณารับประกันชีวิตผิดพลาด ข้อเท็จจริงที่ผู้รับประกันภัยจะได้มาในระหว่างเจรจาตกลงนี้ต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ถูกต้องดังนั้น จึงกล่าวได้ว่า สัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาที่ต้องการความสุจริต หรือความไว้วางใจระหว่างกันเป็นอย่างยิ่ง (Contract of the Most Good Faith หรือ CONTRACT UBERIME PIDELE) ซึ่งมีคำพิพากษาวินิจฉัยรับรอง³⁶ ไว้ในคดีของ London Assurance v. Mansel ซึ่ง Jessel, M.R. ได้ให้ข้อสังเกตไว้ว่า “ปัญหาแรกที่ต้องวินิจฉัย คือหลักเกณฑ์อะไรซึ่งศาลใช้ให้เป็นไปตามสัญญาประกันภัย หากพิจารณาในหลักเกณฑ์ต่างๆ ไปแล้วข้าพเจ้าไม่ได้กำหนดกฎหมายโดยทำให้เกิดความแตกต่างในเนื้อหาสาระระหว่างสัญญาประกันภัยสัญญาหนึ่งและสัญญาอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็สัญญาประกันชีวิตหรือสัญญาประกันอัครภัยหรือสัญญาประกันภัยทางทะเล ข้าพเจ้านำหลักเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่งนี้เป็นหลักเกณฑ์ที่ทุกคดีต้องมี”

³⁵ จิตติ ดิงศภัทย์ ก เล่มเดิม. หน้า 15-16.

ในคดี *Brownlie v. Campbell* Lord Blackburn กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า “ในกรณีการประกันภัย ไม่ว่าจะเป็นการประกันภัยทางทะเลหรือการประกันชีวิตก็ตาม ต้องเข้าใจว่าเป็นสัญญาที่อาศัยความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่ง (*uberrimae fidei*)”

ผู้พิพากษาชาวอเมริกัน *Scrutton L.J.* ได้กล่าวถึงเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่งโดยสรุปไว้ในคดี 6 คดี คือ คดี *Greenhill v. Federal Insurance Co., Ltd.* ว่าปัจจุบันการประกันภัยเป็นสัญญาที่ต้องอาศัยความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่ง และเป็นประเด็นสำคัญในการพาณิชย์ เพราะทำให้เกิดความเท่าเทียมกันในการทำสัญญา และในคดี *Rozsnes v. Bowen* ว่าเป็นเวลาหลายศตวรรษในประเทศอังกฤษที่กฎหมายเกี่ยวกับการประกันภัยทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นการประกันภัยทางทะเล การประกันอภัยภัย การประกันชีวิต การประกันภัยความเชื่อถือ และการประกันภัยทุกประเภท กำหนดให้ผู้เอาประกันภัยเปิดเผยข้อความจริงที่ตนทราบต่อผู้รับประกันภัยนั้น แสดงได้ว่าสัญญาประกันภัยต่างๆ เหล่านี้เป็นสัญญาที่อาศัยความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่ง

จะเห็นได้ว่า หลักเกี่ยวกับความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่ง นั้นเป็นหลักสำคัญและจำเป็นต้องมีในสัญญาประกันชีวิต เพราะเป็นหลักที่สนับสนุนให้เกิดความเป็นธรรมแก่คู่สัญญา โดยทำให้เกิดความเท่าเทียมกันในการทำสัญญา ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยได้ยอมรับหลักนี้โดยการบัญญัติไว้ใน มาตรา 865 วรรค 1 ทั้งนี้ก็ได้บัญญัติให้คู่สัญญาเปิดเผยข้อความจริงในการทำสัญญาไว้แล้ว แต่ก็ยังนำมาบัญญัติเน้นไว้โดยเฉพาะในเรื่องประกันภัยอีกด้วยและคำพิพากษาจริงในการทำสัญญาไว้แล้ว แต่ก็ยังนำมาบัญญัติเน้นไว้โดยเฉพาะในเรื่องประกันภัยอีกด้วยและคำพิพากษาของศาลไทย ก็ได้วินิจฉัยเป็นแนวเดียวกันตลอดมา เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 355/2505 คำพิพากษาฎีกาที่ 858/2515 คำพิพากษาฎีกาที่ 1219/2512 โดยเฉพาะอย่างยิ่งพระนิติการณ์ประสมได้หมายเหตุไว้ตอนหนึ่งในท้ายคำพิพากษาฎีกาที่ 560/2477 เพื่ออธิบายและยืนยันหลักนี้ว่า

สัญญาประกันชีวิตนับอยู่ในสัญญาจำพวกที่ต้องมีความสุจริตต่อกันอย่างยิ่ง (*Uberrimae Fidei*) ในการที่ผู้รับประกันภัยเข้าทำสัญญาจะจ่ายเงินให้โดยอาศัยความทรงชีพ หรือมรณะของบุคคลใดนั้นฐานะอนามัยและสุขภาพของบุคคลนั้นย่อมเป็นสาระสำคัญอย่างยิ่ง ถ้ามีโรคประจำตัวอยู่นับวันจะตายเร็วกว่าธรรมดา ผู้รับประกันภัยจะต้องเรียกเอาเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นกว่าปกติ เพราะเป็นการเสี่ยงภัยที่จะต้องจ่ายเงินให้เป็นแน่นอนและเร็ววันด้วยและบางที่อาจถึงกับไม่ยอมทำสัญญาด้วยเลยก็ได้ โดยที่ถ้ารับทำสัญญาด้วยได้รับเบี้ยประกันภัยเพียงเดือนหนึ่งหรือสองเดือนก็ตายลง ผู้รับประกันภัยต้องทำให้มากกว่าเบี้ยประกันภัยที่รับมาคิดจะไม่ประสงคฺ์ที่จะทำสัญญาด้วยเป็นแน่ การรับทำสัญญาจึงอาศัยความหวังที่ว่าบุคคลที่ถูกกำหนดถือเอาความทรงชีพหรือมรณะจะมีชีวิตอยู่ใช้เบี้ยประกันภัยไปนานพอที่จะเป็นจำนวนเท่าเทียมกับเงินที่ผู้รับประกันภัยจะต้องชดใช้ให้เมื่อเขาตายลง ด้วยเหตุนี้ผู้รับประกันภัยจึงต้องการรู้รายละเอียดทั้งหลายเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของบุคคลนั้นและเมื่อเกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยของบุคคลใด ก็ไม่เห็นมีใครจะรู้ดีกว่า

เจ้าตัวของเขาเอง แม้แพทย์ของบริษัทรับประกันภัยสมัยนี้จะมีความรู้สอดส่องเห็นได้มากโรคบางชนิดก็ไม่สามารถหยั่งรู้ได้ มาตรา 865 จึงกำหนดเป็นหน้าที่ให้จำต้องเปิดเผยข้อความจริงอันเป็นสาระสำคัญในการเข้าทำสัญญารับประกันชีวิตกันนั้น บทบัญญัติมาตรา 865 แท้จริงก็ดำเนินการตามหลักทั่วไปในมาตรา 157 นั่นเอง แต่นำมาบัญญัติไว้เป็นพิเศษสำหรับสัญญาประกันภัยถ้าฝ่าฝืนก็ทำให้สัญญาประกันภัยเป็นโมฆียะ

ในบทนี้ได้อธิบายถึงหลักในการประกันภัยที่ใช้กับการประกันชีวิตทั้งสองหลักข้างต้น เฉพาะเพื่อให้เข้าใจว่า เหตุใดสัญญาประกันชีวิตจึงต้องอาศัยหลักทั้งสองดังกล่าวแล้วเท่านั้น ส่วนรายละเอียดและผลของการที่สัญญาประกันชีวิตได้ทำขึ้นโดยไม่ได้อาศัยหลักทั้งสองนั้นจะได้กล่าวในบทต่อไป

2.5 หลักเกณฑ์สำคัญที่มีผลทำให้สัญญาเป็นโมฆียะเพราะเหตุสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคล

ความหมายและลักษณะของนิติกรรมที่เป็นโมฆียะ นิติกรรมที่เป็นโมฆียะนั้นเป็นนิติกรรมที่กฎหมายถือว่าสมบูรณ์ ตราที่ยังไม่ถูกบอกล้าง ทั้งนี้ เพราะความผิดปกติของนิติกรรมที่เป็นโมฆียะนี้เป็นความผิดปกติที่ไม่ร้ายแรงนัก กฎหมายจึงเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงได้มีโอกาสในการตัดสินใจว่าจะรักษานิติกรรมนั้นต่อไปโดยการให้สัตยาบัน หรือจะทำลายนิติกรรมนั้นเสียโดยการบอกล้าง และการที่กฎหมายเปิดโอกาสให้ตัดสินใจเลือกตกอยู่กับบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะ แสดงว่ากฎหมายกลุ่มนี้เกิดขึ้นเพื่อคุ้มครองผู้มีส่วนได้เสียเหล่านี้โดยเฉพาะเจาะจงด้วยนั่นเอง

2.5.1 สาเหตุของความเป็นโมฆียะ นั้นมีหลายสาเหตุดังนี้

นิติกรรมที่จะมีผลเป็นโมฆียะนั้นมีหลายสาเหตุซึ่งตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้บัญญัติถึงเหตุที่จะทำให้นิติกรรมมีผลเป็นโมฆียะไว้ได้แก่ เหตุเพราะความสามารถ และเหตุเพราะเจตนา พร้อมทั้งผลของนิติกรรมที่เป็นโมฆียะว่าจะมีผลเป็นเช่นใด ดังจะได้กล่าวถึงรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.5.1.1 เหตุเพราะความสามารถ

มาตรา 153 บัญญัติว่า “การใดมิได้เป็นไปตามบทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยความสามารถของบุคคล การนั้นเป็นโมฆียะ”

สำหรับบทบัญญัติของกฎหมายในเรื่องนี้ได้แก่ บทบัญญัติที่จำกัดความสามารถในการทำนิติกรรมของผู้เยาว์ ซึ่งหมายถึงผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะตามกฎหมายไม่ว่าด้วยอายุคือ 20 ปี บริบูรณ์ หรือด้วยการสมรสเมื่อชายหญิงอายุ 17 ปีบริบูรณ์ แล้วไปทำนิติกรรมโดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้แทนโดยชอบธรรม หรือคนที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถไปทำนิติกรรม หรือคนที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถเมื่อทำนิติกรรมบางประเภทที่กฎหมายกำหนดไว้ในมาตรา

34 โดยไม่ได้รับความยินยอมจากผู้พิทักษ์ หรือแม้แต่คนวิกลจริตที่ทำนิติกรรมในขณะจิตวิกล และคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งก็รู้ถึงการวิกลจิตนั้น

2.5.1.2 เหตุเพราะเจตนา

เหตุเพราะเจตนาที่มุ่งหมายเฉพาะกรณีของการแสดงเจตนาโดยวิปริตเท่านั้น

(1) ความสำคัญผิด การแสดงเจตนาไปโดยความเข้าใจคุณสมบัติของบุคคล หรือทรัพย์สินผิดไปจากความจริง และคุณสมบัติดังกล่าวนั้นโดยปกติถือว่าเป็นสาระสำคัญด้วย (มาตรา 157) ซึ่งหากมิได้มีความสำคัญผิด นิติกรรมอันเป็นโมฆียะคงจะมีได้กระทำขึ้นเลย

สำหรับคุณสมบัติที่ถือว่าเป็นสาระสำคัญนั้น มิได้หมายความว่าเพียงแต่ลักษณะของรูปร่างเนื้อตัวอย่างเดียว แต่หมายถึงคุณลักษณะทั้งหลายทั้งปวงที่กระทบกระเทือนถึงความเชื่อถือถึงคุณค่าแห่งบุคคลหรือทรัพย์สินนั้น

(2) กลฉ้อฉล คือ การแสดงเจตนาไปโดยเข้าใจข้อเท็จจริงผิดไปจากความจริง แต่ความเข้าใจผิดดังกล่าวนี้เกิดจากการหลอกลวงของผู้อื่น ซึ่งอาจเป็นคู่กรณีเองหรือบุคคลภายนอกก็ได้ แต่ในกรณีกลฉ้อฉลของบุคคลภายนอกจะทำให้นิติกรรมเป็นโมฆียะคู่กรณีอีกฝ่ายต้องรู้หรือควรได้รู้ด้วย

(3) ช่มชู้ คือการแสดงเจตนาเข้าทำนิติกรรมไปเพราะถูกข่มขู่ว่าจะทำให้เกิดความเสียหายที่ใกล้จะถึงต่อตัวผู้ที่แสดงเจตนาเอง ต่อญาติพี่น้อง หรือแม้แต่บุคคลอื่นก็ตามจนทำให้เกิดความบีบคั้นทางจิตใจแก่ผู้ถูกข่มขู่ และได้แสดงเจตนาทำนิติกรรมไปเพราะเหตุนั้น ทั้งนี้การข่มขู่ไม่ว่าจะเกิดจากคู่กรณีเองหรือบุคคลภายนอกก็ตาม

(4) เหตุอื่นๆ ตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การสมรสที่เป็นโมฆียะ เป็นต้น

2.5.2 ผลของนิติกรรมที่เป็นโมฆียะ

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่าสาเหตุที่ทำให้นิติกรรมเป็นโมฆียะมีกรณีใดบ้าง ซึ่งต่อไปในหัวข้อนี้จะได้กล่าวถึงผลของความเป็นโมฆียะกรรมว่าจะมีผลเป็นประการใด ดังต่อไปนี้

2.5.2.1. นิติกรรมนั้นกฎหมายถือว่าสมบูรณ์จนกว่าจะมีการบอกล้าง

ดังนั้น นิติกรรมที่เป็นโมฆียะจึงเป็นนิติกรรมที่ก่อให้เกิดผลของนิติกรรมไปก่อนจนกว่าจะมีการบอกล้าง ดังนั้น ความเคลื่อนไหวในสิทธิจึงเกิดจากนิติกรรมที่เป็นโมฆียะแล้ว

อย่างไรก็ตาม ความสมบูรณ์ของนิติกรรมที่เป็นโมฆียะนี้เป็นความสมบูรณ์ที่อาจถูกเปลี่ยนแปลงได้หากมีการบอกล้างโมฆียกรรมโดยผู้มีสิทธิ แต่ตราบไคที่การบอกล้างยังไม่ได้เกิดขึ้น นิติกรรมนั้นก็ยังคงสมบูรณ์อยู่ตราบนั่น

2.5.2.2 การบอกล้างโมฆียะกรรม

เนื่องจากนิตินกรรมที่เป็นโมฆียะ เป็นนิตินกรรมที่กฎหมายถือว่าสมบูรณ์จนกว่าจะถูกบอกล้าง แสดงให้เห็นว่านิตินกรรมที่กฎหมายถือว่าสมบูรณ์ในตอนต้นนั้นอาจถูกบอกล้างหรือลบล้างให้เสียไปได้โดยบุคคลที่กฎหมายกำหนด

ฉะนั้น บุคคลที่จะบอกล้างได้มีแต่เฉพาะบุคคลที่กฎหมายกำหนด กล่าวคือ

(1) บุคคลที่กระทำนิตินกรรมไปเพราะไม่มีความสามารถในการใช้สิทธิตามกฎหมาย เมื่อกลับเป็นผู้มีความสามารถในการใช้สิทธิตามกฎหมาย ได้แก่ ผู้เยาว์เมื่อบรรลุนิติภาวะแล้ว คนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถเมื่อศาลได้มีคำสั่งถอนคำสั่งคนวิกลจริต ก็ต่อเมื่อบุคคลนั้นไม่จริตวิกลแล้ว

(2) บุคคลที่ดูแลบุคคลที่บกพร่องในความสารถ ตามข้อ 1) ซึ่งได้แก่ ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล ผู้พิทักษ์ แล้วแต่กรณี แต่บุคคลเหล่านี้จะสามารถบอกล้างได้ตราบเท่าที่ยังคงมีฐานะเช่นนี้ในทางกฎหมายเท่านั้น กล่าวคือ หากผู้เยาว์บรรลุนิติภาวะแล้วฐานะทางกฎหมายของผู้แทนโดยชอบธรรมก็สิ้นสุดลง เป็นต้น เมื่อฐานะทางกฎหมายสิ้นสุดลงแล้วบุคคลเหล่านี้จึงไม่สามารถ บอกล้างโมฆียกรรมของบุคคลที่เคอยู่ภายใต้การดูแลของตนอีกต่อไป

(3) บุคคลที่ได้แสดงเจตนาโดยวิปริต เมื่อทราบความจริงหรือหลุดพ้นจากสภาวะต่างๆ ที่ทำให้เจตนาวิปริตนั้นแล้ว เช่น ผู้ถูกกลั่นแกล้งเมื่อได้รู้ความจริง บุคคลที่สำคัญผิดเมื่อได้เข้าใจข้อเท็จจริงที่ถูกต้อง บุคคลผู้ถูกข่มขู่เมื่อได้หลุดพ้นจากการถูกข่มขู่แล้ว

(4) ทายาทของบุคคลผู้ทำนิตินกรรมตามข้อ 1) หรือ 3) เมื่อบุคคลเหล่านั้นได้ถึงแก่ความตายก่อนที่จะได้บอกล้างนิตินกรรมที่เป็นโมฆียะ

2.5.3 วิธีการบอกล้างโมฆียกรรม

การบอกล้างโมฆียกรรมนั้นจะต้องกระทำโดยชัดแจ้งด้วยการแสดงเจตนาต่อคู่กรณีอีกฝ่ายที่มีตัวกำหนดแน่นอน เพราะฉะนั้น การบอกล้างโดยปริยายไม่อาจกระทำได้ เนื่องจากการบอกล้างโมฆียกรรมเป็นนิตินกรรมฝ่ายเดียวที่จะทำลายสิทธิที่ก่อให้เกิดขึ้นมาแล้วจึงควรที่จะต้องทำโดยชัดแจ้งเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม กฎหมายไม่ได้กำหนดแบบเฉพาะของการบอกล้างโมฆียะไว้ จึงสามารถบอกล้างได้ด้วยการแสดงเจตนาต่อคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งก็ได้ หรือแม้แต่การยกข้อต่อสู้ก็ได้เช่นกัน เมื่อบอกล้างแล้วผลของการบอกล้างจึงเกิดขึ้นทันที คือ นิตินกรรมย่อมตกเป็นโมฆะแต่แรก

2.5.4 ผลของการบอกล้างโมฆียกรรม

ผลระหว่างคู่กรณี กฎหมายให้ถือว่านิตินกรรมเป็นโมฆะมาตั้งแต่เริ่มแรก แต่ในทางความเป็นจริงนั้น ได้มีสถานะในทางกฎหมายและความเคลื่อนไหวในสิทธิและหน้าที่เกิดขึ้นจาก

นิติกรรมนั้นแล้ว เพียงแต่เมื่อมีการบอกล้างกฎหมายต้องการลบล้างสิ่งที่เคยเกิดขึ้นมาให้หมดไป เสมือนว่าไม่เคยมีอะไรในทางกฎหมายเลย คือ เสียเปล่ามาตั้งแต่ต้น

ให้คู่กรณีกลับคืนสู่ฐานะเดิม เพื่อที่จะให้เกิดการลบล้างทุกอย่างให้เหมือนเดิมได้นั้น กฎหมายจึงได้กำหนดต่อไปให้คู่กรณีกลับคืนสู่ฐานะเดิม คือ เปลี่ยนแปลงสถานะให้เป็นเหมือนตอนที่ทำนิติกรรม ได้ให้อะไรกันไปที่ต้องคืนให้หมด ถ้าพ้นวิสัยจะคืนให้ได้ก็ให้ชดเชยค่าเสียหายแทน ซึ่งการพ้นวิสัยที่จะคืนนี้ อาจเป็นการพ้นวิสัยเกี่ยวกับตัวทรัพย์สินที่เป็นวัตถุของนิติกรรมเอง ที่ใช้หมดไปหรือสูญหายทำลายไปแล้ว หรืออาจเป็นการพ้นวิสัยทางกฎหมาย กล่าวคือ ได้มีการโอนทรัพย์สินนั้นต่อกันไปหลายทอด และผู้รับโอนที่สุจริตและเสียค่าตอบแทนก็ได้กรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินนั้นไปแล้ว คู่กรณีจึงไม่สามารถนำทรัพย์สินนั้นกลับมาเพื่อคืนให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งได้ หรือการที่ได้ปฏิบัติไปตามนิติกรรมแล้วนั้นไม่อยู่ในสภาพที่จะกลับคืนสู่ฐานะเดิมได้ เช่นเพราะเป็นการงานที่ได้ทำไปแล้ว ดังนั้น เมื่อคืนไม่ได้ก็ให้ชดเชยค่าเสียหายให้กับส่วนที่คืนไม่ได้ ทั้งนี้ เพื่อให้คู่กรณีอยู่ในสถานะเดิมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

อายุความในการฟ้องร้องให้คืนฐานะเดิม กฎหมายกำหนดไว้ว่า “ต้องใช้สิทธิเรียกร้องในการกลับคืนสู่ฐานะเดิมภายในเวลา 1 ปีนับแต่วันบอกล้างโมฆียกรรม” แต่ตราบิตที่ยังไม่มีการบอกล้างโมฆียะกรรม เวลา 1 ปีก็ยังไม่เริ่มนับ

ถึงแม้ว่าการบอกล้างโมฆียกรรมจะทำให้นิติกรรมนั้นตกเป็นโมฆะมาแต่เริ่มแรกก็ตาม แต่ในส่วนของกรเรียกทรัพย์สินเป็นอีกส่วนหนึ่งต่างหากที่จะต้องภายในเวลาอันจำกัด เพราะกฎหมายมีเหตุผลว่า ตอนแรกการได้ทรัพย์สินไปจากนิติกรรมที่เป็นโมฆียะนั้นได้ไปโดยชอบกฎหมายและการเปลี่ยนมือทั้งหลายก็ได้ไปโดยชอบด้วยกฎหมายด้วยทั้งสิ้น เพราะฉะนั้น เมื่อมีการบอกล้างโมฆียะที่กฎหมายให้ถือว่าเป็นโมฆะ ถ้าจะเรียกร้องอะไรจากกันก็ควรรีบทำเสีย ซึ่งผลที่สุดจะเป็นเรื่องที่ยุงยากมากหากต้องมีการกลับคืนสู่ฐานะเดิมอีก³⁶

ความสำคัญผิดในตัวบุคคลในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 157 บัญญัติว่า “การแสดงเจตนา ถ้าทำด้วยสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลและทรัพย์สิน ซึ่งตามปกติย่อมถือว่าเป็นสาระสำคัญไช้แสดงเจตนาเช่นนี้ ท่านว่าเป็นโมฆียะ”

การสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคล แท้จริงแล้วเกิดจากการสำคัญผิดในมูลเหตุชกุงใจให้ทำนิติกรรม ซึ่งปกติการสำคัญผิดในมูลเหตุชกุงใจให้ทำนิติกรรมจะไม่มีผลในทางกฎหมาย แต่กรณีการสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลซึ่งเป็นการสำคัญผิดในมูลเหตุชกุงใจให้ทำนิติกรรม

³⁶ จำปี โสคติพันธุ์. (2546). คำอธิบายหลักกฎหมายนิติกรรมและสัญญา. หน้า 170-180.

อย่างหนึ่งนั้น มาตรา 157 บัญญัติยกเว้นให้มีผลในทางกฎหมาย ถ้าสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลซึ่งตามปกติย่อมนับว่าเป็นสาระสำคัญ นิติกรรมนั้นเป็นโมฆียะ³⁷

ในกรณีดังกล่าวนี้ มิใช่สำคัญผิดในตัวบุคคลที่เป็นสิ่งสาระสำคัญแห่งนิติกรรม แต่ผู้แสดงเจตนาได้มุ่งถึงตัวบุคคลและทรัพย์สินอย่างถูกต้องแล้ว แต่สำคัญผิดว่าบุคคลนั้นๆ มีคุณสมบัติไม่ตรงกับความเป็นจริง ในกรณีเช่นนี้จะเห็นได้ว่า การทำนิติกรรมเช่นนี้ไม่ได้ขาดเจตนา มีเจตนาอยู่ หากแต่บกพร่องหรือวิปริตไป มาตรา 157 จึงกล่าวว่า ถ้าคุณสมบัตินั้นๆตามปกตินับว่าเป็นสาระสำคัญแล้วนิติกรรมดังกล่าวเป็นโมฆียะ

กล่าวอีกนัยหนึ่ง การแสดงเจตนาโดยสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลนั้น โดยหลักการไม่เรียกว่าการแสดงเจตนาโดยวิปริต ยกเว้นแต่กรณีบางกรณีซึ่งถือว่าคุณสมบัติของบุคคลนั้น เป็นสาระสำคัญในการทำนิติกรรม แต่เป็นเรื่องใดบ้างก็เป็นเรื่องที่ต้องพิจารณาเป็นรายๆ ไป ดังนี้

สำหรับคุณสมบัติของบุคคลนั้น นอกจากจะต้องดูเจตนาของกลุ่มแห่งนิติกรรมว่ามุ่งหมายถึงคุณสมบัติของบุคคลเป็นสาระสำคัญหรือไม่แล้ว ยังมีกฎเกณฑ์ที่ 2 คือ ต้องได้ความว่า คุณสมบัติของบุคคลนี้เกี่ยวเนื่องกับการชำระหนี้หรือปฏิบัติหน้าที่ตามนิติกรรมนั้นๆ ด้วย เช่น ในสัญญาจ้างทำของ คือสร้างบ้านผู้ว่าจ้างสำคัญผิดในคุณสมบัติของผู้รับจ้างว่ามีความรู้ในการสร้างบ้าน แต่ความจริงผู้รับจ้างไม่มีความรู้เลย ดังนี้ สัญญาเป็นโมฆียะ

จำเลยทำสัญญายอมแบ่งมรดกของผู้ตายกับโจทก์ โดยเข้าใจผิดว่าโจทก์เป็นภริยา โดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ตาย ความจริงโจทก์เป็นเพียงภริยาที่ไม่ได้จดทะเบียนกับผู้ตาย ดังนี้ เป็นแต่เพียงจำเลยเข้าใจผิดในฐานะทางกฎหมายของโจทก์ มิใช่คุณสมบัติอันเป็นสาระสำคัญของบุคคลไม่เป็นโมฆียะ เรื่องนี้แม้โจทก์ไม่ได้จดทะเบียนสมรสก็มีส่วนได้เสียในทรัพย์สินของผู้ตาย อยู่ในฐานะกรรมสิทธิ์ร่วม³⁸

อย่างไรก็ตาม ได้กล่าวแล้วว่า เป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาเป็นรายๆ ไป เช่น การสมรส นั้น สำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคล ปรากฏว่าไม่ทำให้การสมรสเป็นโมฆะหรือโมฆียะ แต่จะเป็นโมฆียะเพราะสำคัญผิดตัว คือตั้งใจจะสมรสกับนางสาว ก. กลายเป็นสมรสกับนางสาว ข. ตามมาตรา 1505 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ การที่ไม่ยอมให้การสมรสถูกบอกล้าง เพราะสำคัญผิดในคุณสมบัติของบุคคลนี้ เข้าใจว่า เพราะผู้ร่างกฎหมายต้องการให้ดำรงไว้ซึ่ง

³⁷ รวมคำบรรยายภาคหนึ่ง. (2548). นิติกรรม-สัญญา. หน้า 272.

³⁸ คำพิพากษาฎีกาที่ 40/25416

สถาบันครอบครัว อนึ่ง กฎหมายก็ได้เปิดทางให้มีการหมั้นก่อนทำให้สามารถรู้จักกันได้มากขึ้น จึงเห็นว่าจะไม่สมควรให้มีการบอกกล่าวการสมรสในภายหลัง³⁹

คุณสมบัติของบุคคลซึ่งตามปกตินับว่าเป็นสาระสำคัญของนิติกรรมไม่ได้หมายความว่าแต่เฉพาะรูปร่างหน้าตาของบุคคลอย่างเดียว แต่หมายถึงถึงคุณลักษณะทั้งหลายทั้งปวงที่กระทบต่อความเชื่อถือ หรือกระทบถึงคุณสมบัติของบุคคล เป็นสิ่งที่จะทำให้บุคคลผู้ที่ทำนิติกรรมด้วยเป็นบุคคลต่างประเภทไปจากความเข้าใจของผู้ทำนิติกรรม คุณสมบัติของบุคคลซึ่งนับว่าเป็นสาระสำคัญ เช่น ความน่าไว้วางใจของคู่สัญญาในสัญญาที่ต้องทำกันเป็นระยะเวลานาน หรือการมีความรู้ในหลักวิชาในกรณีที่มีความรู้ตามหลักวิชานั้นเกี่ยวข้องกับสัญญานั้นๆ เช่น การจ้างคนมาก่อสร้างคนที่จะมารับจ้างก็ต้องมีความรู้ในการก่อสร้าง ดังตัวอย่างเช่น จำเลยแจ้งปีเกิดตามหลักฐานที่ผิดโดยมีเจตนาปกปิดความจริง ทำให้โจทก์คือการปีโตเลียมแห่งประเทศไทย สำคัญผิดในคุณสมบัติของจำเลย ซึ่งตามพระราชบัญญัติมาตรฐานสำหรับกรรมการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ พ.ศ. 2518 นั้น จะรับใครมาเป็นพนักงานได้ต้องมีอายุไม่เกิน 60 ปี บริบูรณ์ ตามหลักฐานที่ทำให้ผิดนั้นปรากฏว่าจำเลยอายุไม่เกิน 60 ปีบริบูรณ์ ทำให้โจทก์สำคัญผิดรับโอนจำเลยมาเป็นพนักงานของโจทก์ ศาลฎีกาวินิจฉัยว่าเป็นเรื่องที่โจทก์แสดงเจตนาไปเพราะสำคัญผิดในคุณสมบัติของจำเลยซึ่งถือว่าเป็นสาระสำคัญ สัญญาเป็นโมฆะ⁴⁰

อนึ่ง หากความสำคัญผิดตามที่ได้กล่าวมาแล้วทั้งหมดเกิดจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของผู้แสดงเจตนาแล้ว ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 158 บัญญัติว่า “ความสำคัญผิดตามมาตรา 156 หรือ มาตรา 157 ซึ่งเกิดขึ้นโดยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของบุคคลผู้แสดงเจตนา บุคคลนั้นจะถือเอาความสำคัญผิดนั้นมาเป็นประโยชน์แก่ตนไม่ได้” ฉะนั้น ไม่ว่าความสำคัญผิดที่ว่าผู้แสดงเจตนาได้แสดงเจตนาโดยสำคัญผิดไปนั้น จะเป็นสำคัญผิดในสิ่งที่เป็นสาระสำคัญของนิติกรรม จะเป็นสำคัญผิดในลักษณะของนิติกรรมในตัวบุคคลที่เป็นคู่กรณีแห่งนิติกรรมในทรัพย์สินของนิติกรรม หรือในเรื่องอื่นๆ ที่เป็นข้อตกลงของนิติกรรมที่เป็นสาระสำคัญ ถ้าความสำคัญผิดดังกล่าวเกิดขึ้นโดยความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของบุคคลผู้แสดงเจตนาแล้ว บุคคลนั้นจะถือเอาความสำคัญผิดนั้นมาเป็นประโยชน์แก่ตนไม่ได้ กล่าวคือ จะนำไปใช้อ้างต่อบุคคลซึ่งว่าการแสดงเจตนาของตนเป็นโมฆะหรือเป็นโมฆียะไม่ได้ ต้องถือว่าการแสดงเจตนาที่เกิดจากความสำคัญผิดดังกล่าวนี้มีผลสมบูรณ์ ไม่มีผลเป็นโมฆะ⁴¹ ดังตัวอย่างเช่น

³⁹ จี๊ด เศรษฐบุตร. (2528, แก้ไขเพิ่มเติม 2522). *นิติกรรมและสัญญา*. หน้า 138-140.

⁴⁰ คำพิพากษาฎีกาที่ 3595/2531

⁴¹ รวมคำบรรยายภาคหนึ่ง. เล่มเดิม. หน้า 273-277.

การที่จำเลยที่ 2 ลงลายมือชื่อในสัญญาค้ำประกันซึ่งยังไม่มีกรอกข้อความพร้อม กับมอบสำเนาทะเบียนบ้านและสำเนาบัตรประจำตัวข้าราชการให้แก่โจทก์ เป็นการกระทำโดย ประมาทเลินเล่อซึ่งเป็นการยอมเสี่ยงภัยในการกระทำของตนเองอย่างร้ายแรง แม้ ศ. กับพวกจะ นำไปใช้เป็นหลักฐานในการค้ำประกันจำเลยที่ 1 ต่อโจทก์โดยกรอกข้อความในหนังสือค้ำประกัน ให้ผิดไปจากเจตนาของจำเลยที่ 2 ก็เป็นผลมาจากความประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรงของจำเลย ที่ 2 จำเลยที่ 2 ไม่อาจอ้างความสำคัญผิดนั้นมาใช้ประโยชน์แก้ตนตามประมวลกฎหมายแพ่งและ พณิชย์มาตรา 158 จำเลยที่ 2 จึงต้องร่วมรับผิดชอบกับจำเลยที่ 1 ต่อโจทก์ตามสัญญาค้ำประกัน⁴²

2.6 ความแตกต่างระหว่างประกันชีวิตกับประกันวินาศภัย

แม้จะถือว่าการประกันชีวิตเป็นการประกันภัยประเภทหนึ่ง แต่ก็มีข้อแตกต่างกับการ ประกันวินาศภัยหลายประการดังนี้

1) แตกต่างกันโดยลักษณะของสัญญา 2 ประเภทนี้ เนื่องจากสัญญาวินาศภัยเป็น สัญญาที่มุ่งหมายที่จะชดเชยค่าทดแทนความเสียหายอันเกิดแก่เจ้าของทรัพย์สินในกรณีที่เกิดวินาศ ภัยทำให้ทรัพย์สินต้องพินาศ สูญหายหรือบุบสลาย เสียมูลค่า โดยคำนวณการชดเชยตามความ เสียหายที่แท้จริง แต่ไม่เกินจำนวนที่เอาประกันภัยไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 877 ส่วนสัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาที่ใช้เงินแน่นอนจำนวนหนึ่งให้แก่ผู้เอาประกันชีวิต หรือผู้ สืบสิทธิของเขาโดยไม่คำนึงถึงความเสียหายที่แท้จริง⁴³ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 895

2) สัญญาประกันภัยทุกชนิด ผู้เอาประกันภัยต้องมีส่วนได้เสียในเหตุที่เอาประกันภัย ไปจนกระทั่งถึงเวลาเกิดภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยเป็นผู้รับประโยชน์เพราะ ถ้าไม่มีส่วนได้เสียในเวลาเกิดภัย ความเสียหายก็ไม่มี ค่าทดแทนก็จะไม่มีตามไปด้วย ตาม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 863 ส่วนในสัญญาประกันชีวิตนั้นแม้ส่วนได้เสียจะ หดไปในช่วงอายุสัญญาก็ไม่ทำให้สิทธิของผู้รับประโยชน์ที่จะได้รับเงินตามสัญญาระงับสิ้น ไป⁴⁴

3) ในสัญญาประกันชีวิต ทายาทของผู้เอาประกันชีวิตสามารถเรียกร้องเงินตามสัญญา ประกันชีวิตและยังเรียกชดเชยค่าทดแทนได้จากผู้ทำให้ตายโดยผิดกฎหมายได้อีกทางหนึ่ง ถ้าไม่มี ผู้รับประโยชน์เป็นบุคคลภายนอก ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 896 จึงไม่มี

⁴² คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 357/2548.

⁴³ จิตติ ดิงศภัทย์ ข เล่มเดิม. หน้า 156.

⁴⁴ จิตติ ดิงศภัทย์ ค (2520). กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย. หน้า 148.

โอกาสที่ผู้รับประกันชีวิตจะรับช่วงสิทธิของทายาทในอันที่จะไต่เบี่ยจากบุคคลภายนอกที่ทำให้ตาย แต่ในสัญญาประกันวินาศภัย ผู้รับประกันภัยที่ได้รับชดใช้ค่าทดแทนกับผู้เอาประกันภัยไปแล้ว ได้รับช่วงสิทธิจากผู้เอาประกันภัยไปไต่เบี่ยเอากับผู้ก่อให้เกิดวินาศภัยได้⁴⁵ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 880

4) เบี้ยประกันภัย ในสัญญาประกันชีวิตมีลักษณะเป็นการสะสมทุนเพื่อรับคืนในวันหน้าจึงอาจต้องคืนบางส่วนในกรณีตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 865,892,894,895 ส่วนในสัญญาประกันวินาศภัยตามปกติไม่ต้องคืนเบี้ยประกัน เว้นแต่บางกรณี เช่น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 872

5) สัญญาประกันวินาศภัยผู้เอาประกันภัยจะเลิกสัญญาได้ต่อเมื่อยังไม่เริ่มเสี่ยงภัย⁴⁶ หรือเมื่อทรัพย์สินนั้นหมดสิ้นไป ส่วนสัญญาประกันชีวิตอาจเลิกสัญญาได้เสมอโดยการงดไม่ส่งเบี้ยประกันภัยต่อไป ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 894

6) ข้อยกเว้นในการรับผิดชอบในการใช้เงิน ตามสัญญาประกันวินาศภัยนั้นต้องเป็นการกระทำโดยทุจริตหรือประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง และเหตุที่เกิดตามสภาพวัตถุที่เอาประกันตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 879 ส่วนสัญญาประกันชีวิตยกเว้นความรับผิดชอบเฉพาะการกระทำอัธวินบาตกรรมด้วยใจสมัครภายใน 1 ปี หรือถูกผู้รับประกันภัยฆ่าตายโดยเจตนา ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 895 ซึ่งไม่รวมถึงการกระทำประมาทเลินเล่ออย่างร้ายแรง หรือกระทำโดยสมัครใจอย่างอื่น⁴⁷

7) สัญญาประกันวินาศภัยนั้นเป็นสัญญาเฉพาะตัว ผู้เอาประกันภัยจะโอนสิทธิตามสัญญาให้แก่บุคคลอื่นไม่ได้ นอกจากจะโอนไปในกรณีที่ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 875 “ถ้าวัตถุที่เอาประกันภัยนั้น เปลี่ยนมือไปจากผู้เอาประกันภัยโดยพินัยกรรม หรือโดยบทบัญญัติของกฎหมายก็ดี ท่านว่าสิทธิอันมีอยู่ในสัญญาย่อมโอนตามไปด้วย” ส่วนในสัญญาประกันชีวิตนั้นแม้ผู้เอาประกันชีวิตจะไม่ได้เป็นผู้รับประกันภัยตามสัญญาก็ตาม ผู้เอาประกันชีวิตมีสิทธิจะโอนประโยชน์แห่งสัญญาประกันชีวิตให้บุคคลอื่นก็ได้ กล่าวคือ ถ้าในสัญญาประกันชีวิตกำหนดบุคคลผู้รับประกันภัยไว้แล้ว ผู้เอาประกันชีวิตสามารถเปลี่ยนตัวผู้รับประกันภัยได้ ผู้รับประกันภัยคนเดิมก็ไม่มีสิทธิอีกต่อไป ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 891 เว้นแต่ผู้เอาประกันชีวิตจะได้ส่งมอบกรมธรรม์ประกันภัยให้ผู้รับประกันภัยคนเดิมไปแล้ว และผู้รับ

⁴⁵ แหล่งเดิม.

⁴⁶ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 872 บัญญัติว่าก่อนเริ่มเสี่ยงภัย ผู้เอาประกันภัยจะบอกเลิกสัญญาเสียก็ได้ แต่ผู้รับประกันภัยชอบที่ได้เบี้ยประกันภัยถึงจำนวน

⁴⁷ จิตติ ดิงศกัทธิย์. หน้าเดิม.

ประโยชน์คนเดิมก็ได้บอกกล่าวความจำเป็นเป็นหนังสือไปยังบริษัทประกันชีวิตแล้ว ถ้าเข้าข้อยกเว้นนี้ผู้เอาประกันก็ไม่สามารถเปลี่ยนตัวผู้รับประโยชน์ได้อีกต่อไป⁴⁸

8) อายุความการเรียกร้องเงินตามสัญญาประกันชีวิตมีอายุความ 10 ปี ส่วนอายุความการเรียกร้องเงินตามสัญญาประกันวินาศภัยมีอายุความ 2 ปี

---

⁴⁸ วิทยา วีระประจักษ์. (2521). กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย. หน้า 137-138.

บทที่ 3

หลักกฎหมายที่เกี่ยวกับนิติกรรมในความสมบูรณ์ของสัญญาประกันชีวิตในต่างประเทศเปรียบเทียบกับประเทศไทย

สัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาต่างตอบแทนที่กฎหมายมิได้กำหนดแบบของความสมบูรณ์ของสัญญาไว้ สัญญาประกันภัยจึงเกิดขึ้นโดยสมบูรณ์เมื่อคู่กรณีแสดงเจตนาเสนอสนองถูกต้องตรงกัน แม้บริษัทยังไม่ได้ออกกรมธรรม์หรือผู้เอาประกันภัยยังมีได้ชำระเบี้ยประกันภัยก็ตาม ก็หากระทบถึงความสมบูรณ์ของสัญญาที่มีอยู่แล้วไม่

สำหรับในขั้นตอนก่อนเกิดสัญญา ผู้เอาประกันภัยจะต้องแถลงข้อเท็จจริงเพื่อให้บริษัทใช้เป็นข้อมูลก่อนการพิจารณารับประกันภัยซึ่งถ้าหากผู้เอาประกันภัยปกปิด หรือแถลงเท็จเกี่ยวกับข้อเท็จจริงจนถึงขนาดให้ผู้รับประกันเรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นหรือบอกปิดไม่ยอมทำสัญญา ก็จะเป็นผลทำให้สัญญาเป็นโมฆะ

สัญญาประกันชีวิตเป็นเอกเทศสัญญาที่แตกต่างจากสัญญาอื่นๆทั่วไป ซึ่งในการทำสัญญาประกันชีวิตนั้นคู่สัญญาต้องใช้หลักความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่งต่อกัน และนอกจากนี้สัญญาประกันชีวิตยังเป็นสัญญาต่างตอบแทนอย่างหนึ่ง ที่มีลักษณะแตกต่างจากสัญญาอื่นในแง่ที่ค่าตอบแทนของสัญญาไม่เท่าเทียมกัน จะเห็นได้ว่าผู้เอาประกันชีวิตมีหน้าที่ชำระเบี้ยประกันจำนวนหนึ่งเพื่อคุ้มครองภัย (ความตาย) ที่จะเกิดแก่ผู้เอาประกันชีวิตซึ่งผู้รับประกันภัยจะต้องจ่ายเงินในเมื่อภัยนั้นเกิดขึ้น ในบทนี้ผู้เขียนจึงขอเสนอหลักกฎหมายที่เกี่ยวกับนิติกรรมในความสมบูรณ์ของสัญญาประกันชีวิต ทั้งในส่วนของไทยและในต่างประเทศเพื่อนำมาศึกษาว่าหลักกฎหมายของประเทศไทยควรจะบังคับใช้ตามแนวทางของหลักกฎหมายต่างประเทศได้มากน้อยเพียงใดเพื่อให้เกิดความเหมาะสม สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติในปัจจุบัน และเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อคู่สัญญามากที่สุด

3.1 หลักสุจริตอย่างยิ่ง (Utmost Good Faith) ในต่างประเทศ

หลักความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่งของคู่สัญญาในต่างประเทศ จะพิจารณาหลักความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่งในลักษณะทั่วไปของสัญญาประกันภัยซึ่งเป็นลักษณะสากลโดยจะพิจารณาจากกฎหมายอังกฤษเป็นหลักพื้นฐานของเรื่องการประกันภัยคือ การประกันภัยเป็นวิธีการแบ่งเฉลี่ยความสูญเสียที่อาจเกิดขึ้นจากการเสี่ยงภัยของผู้เอาประกันภัยรายหนึ่งไปยังผู้ประกันภัยราย

อื่นๆ ซึ่งตกอยู่ในฐานะที่ต้องเสี่ยงภัยอย่างเดียวกัน โดยผู้เอาประกันภัยแต่ละรายต่างร่วมกันจ่ายเงินให้แก่ผู้รับประกันภัยเพื่อรวบรวมไว้เป็นทุนสำหรับจ่ายให้แก่ผู้เอาประกันภัยรายที่ต้องประสบกับความเสียหายจากภัยที่ขอเอาประกันภัยไว้ ทั้งนี้ ผู้รับประกันภัยจะยอมรับประกันภัยก็ต่อเมื่อเขาสามารถที่จะทราบหรือคาดคะเนได้ว่าภัยที่จะเข้าไปรับเสี่ยงนั้นเป็นอย่างไร จะเป็นการถ่ายเทความเสี่ยง (Transfer of Risk) จากทางฝ่ายผู้เอาประกันภัยไปให้ฝ่ายผู้รับประกันภัย และผู้รับประกันภัยจะกระจายความเสี่ยง (Risk Distribution) นี้ได้ขยายออกไปโดยการเข้ารับความเสี่ยงประเภทเดียวกันนี้กับผู้เอาประกันภัยรายอื่นๆ ถ้าสามารถรับความเสี่ยงจากบุคคลต่างๆ ได้มากคนเท่าใด (Law of Large Number) ก็สามารถกระจายความเสี่ยงได้ดียิ่งขึ้นเท่านั้น¹ การที่จะคาดหมายถึงความเสี่ยงภัยล่วงหน้าได้ก็ด้วยการนำเอาวิชาสถิติเข้ามาช่วย ดังนั้น การคำนวณอัตราเบี้ยประกันภัยย่อมคิดจากภัยที่ผู้เอาประกันภัยแต่ละรายต้องเสี่ยงอยู่ หากผู้เอาประกันภัยไม่ยอมเปิดเผยข้อความจริงเกี่ยวกับวัตถุที่เอาประกันภัยหรือเกี่ยวกับภัยที่ต้องเสี่ยง ก็จะไม่เป็นธรรมต่อผู้เอาประกันภัยรายอื่นๆ เช่น ผู้เอาประกันภัยได้เอาบ้านไปขอเอาประกันภัยอัคคีภัยไว้โดยไม่แจ้งให้ผู้รับประกันภัยทราบว่าบ้านหลังนั้นคนไม่ได้อยู่อาศัยเอง หากแต่ให้คนอื่นเช่าอาศัย ซึ่งจะทำให้การพิจารณารับประกันภัยมีผลแตกต่างกันออกไปเพราะผู้เช่าบ้านย่อมมีความระมัดระวังในการป้องกันเพลิงไหม้น้อยกว่าเจ้าของบ้านเอง ถ้าหากผู้รับประกันภัยได้ทราบข้อความจริงเหล่านั้นเสียแต่ที่แรกก็อาจจะกำหนดเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นก็ได้เพื่อให้เหมาะสมกับความล่อแหลมแห่งภัยที่ต้องเข้ารับเสี่ยงภัย หรืออาจจะไม่ยอมเข้าทำสัญญาประกันภัยรายนั้นเลย จึงมีหลักที่ยอมรับกันทั่วไปว่า สัญญาประกันภัยจะต้องตั้งอยู่บนรากฐานแห่งความสุจริตหรือความไว้วางใจระหว่างคู่สัญญาเป็นอย่างยิ่ง²

คู่กรณีในสัญญาประกันภัยต้องปฏิบัติต่อกันโดยสุจริต โดยเฉพาะผู้เอาประกันภัยซึ่งเป็นฝ่ายเสนอขอทำสัญญาประกันชีวิตนั้นเป็นผู้ที่ทราบข้อความจริงเกี่ยวกับวัตถุที่เอาประกันภัยและการเสี่ยงภัยเป็นอย่างดี จึงเป็นหน้าที่ของเขาที่จะต้องเปิดเผยข้อความจริงต่างๆ และรวมทั้งจะต้องแถลงข้อความอันเป็นจริงที่ควรบอกแจ้งให้ผู้รับประกันภัยทราบเพื่อประโยชน์ในการพิจารณาว่าควรจะรับประกันภัยหรือไม่ หรือควรจะกำหนดเบี้ยประกันภัยเท่าใด ต้องไม่จำเป็นต้องรอให้ทางฝ่ายผู้รับประกันภัยถาม จุดนี้เองที่ทำให้สัญญาประกันภัยเป็นสัญญาที่ต้องการความสุจริตอย่างยิ่ง ซึ่งผู้พิพากษา Scrutton L.J. ได้วางหลักดังกล่าวไว้ในคดี *Rozanes v. Bowen* (1928) 32 Ll.L.Rep.98,C.A. ในการเปิดเผยข้อความจริงนี้โดยปกติมักจะเป็นการตอบคำถามใน “ในใบคำ

¹ มานพ นาคทัต. (2530). เอกสารการสอนชุดวิชา กฎหมายพาณิชย์ 2 หน่วยที่ 9-15. หน้า 595.

² จรัส เหมะจารุ. (2530). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะประกันภัย. หน้า 91-92.

ขอเอาประกันภัย” (Proposal Forms) ที่ผู้รับประกันภัยจัดเตรียมไว้ให้ในการเปิดเผยหรือการตอบคำถามนี้มีความสำคัญมากถ้าหากผู้รับประกันภัยไม่มี “ความเชื่อ” ในคำแถลงหรือข้อมูลต่างๆ ที่ผู้เอาประกันภัยเปิดเผยเสียแล้ว ผู้รับประกันภัยก็จะไม่ยอมเข้ารับเสี่ยงภัยรายนั้น และการที่ผู้เอาประกันภัยแถลงผิดพลาด แถลงเท็จหรือปกปิดข้อความจริงไว้บางส่วนก็จะทำให้อัตราเบี้ยประกันภัยที่คำนวณไว้ผิดพลาดไปด้วย ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าผู้รับประกันภัยจะตกลงรับประกันภัยก็ต่อเมื่อมีความเชื่อว่าข้อมูลที่ผู้เอาประกันภัยให้มานั้นถูกต้อง

นอกจากผู้รับประกันภัยจะต้องมีความเชื่อในข้อมูลของผู้เอาประกันภัยแล้ว ฝ่ายผู้เอาประกันภัยก็ต้องมีความเชื่อและศรัทธาในตัวผู้รับประกันภัยเช่นกัน กล่าวคือเชื่อว่าผู้รับประกันภัยสามารถปฏิบัติตามสัญญาในการชดเชยค่าสินไหมทดแทนหรือใช้เงินตามที่ตกลงกันไว้ได้ รวมทั้งเชื่อในความซื่อสัตย์สุจริต ความสามารถในการบริหารงานและความมั่นคงของผู้รับประกันภัยที่จะปฏิบัติตามสัญญาได้ จึงอาจกล่าวได้ว่าในการเข้าทำสัญญาประกันภัย นอกจากคู่สัญญาจะต้องมีความซื่อสัตย์ต่อกันแล้ว ยังต้องมีความเชื่อและศรัทธาซึ่งกันและกันด้วย ซึ่งเรียกกันว่าหลักความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่ง³ สัญญาประกันภัยจึงเป็นสัญญาที่ต้องการความสุจริตอย่างยิ่งไม่เฉพาะจากผู้เอาประกันภัยเท่านั้น แต่ต้องการจากบริษัทผู้รับประกันภัยด้วย ดังนั้น สิ่งที่ผู้เอาประกันภัยได้แถลงในระหว่างตกลงทำสัญญากันเพื่อชักจูงให้ผู้รับประกันภัยยอมรับสัญญาประกันภัยนั้นจะต้องเป็นข้อแถลงที่ถูกต้องตรงต่อความเป็นจริง

ซึ่งสรุปจากหลักคดี Carter ได้ว่าถ้าเป็นที่ข้อความจริงอยู่ในความรู้ของผู้เอาประกันภัยเป็นการเฉพาะตัวแล้ว ผู้เอาประกันภัยจะต้องเปิดเผยให้ผู้รับประกันภัยทราบไม่ว่าผู้เอาประกันภัยจะคิดว่ามันเป็นสาระสำคัญหรือไม่ก็ตามซึ่ง Lord Mansfield เห็นว่าหลักดังกล่าวนี้ใช้กับการรับประกันภัยทุกประเภท

3.1.1 ประเทศอังกฤษ

หลักความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่งของคู่สัญญาในสัญญาประกันภัยนั้นเป็นลักษณะสากลโดยกฎหมายของประเทศอังกฤษเป็นหลักพื้นฐานของเรื่องการประกันภัย ซึ่งได้แบ่งประเภทของหลักสุจริตอย่างยิ่งของคู่สัญญาออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ หลักในการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ หลักการไม่เปิดเผยข้อความจริง และหลักการผิดคำรับรอง กล่าวคือ

3.1.1.1 หลักการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ (Misrepresentation)

(1) ลักษณะของการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ (Misrepresentation)

³ มานพ นาคทัต. เล่มเดิม. หน้า 596.

ก่อนที่จะศึกษาลักษณะของการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ ควรทำความเข้าใจความหมายของคำว่า “ข้อแถลง” (Representation) ก่อนเนื่องจากเป็นพื้นฐานของเรื่องการแถลงข้อความเท็จ

M.P. Furmston ได้อธิบายไว้ว่า⁴ ข้อแถลง (Representation) หมายถึง ข้อความที่เป็นข้อเท็จจริง มิใช่ข้อความที่แสดงความตั้งใจ ความเห็นหรือกฎหมายในกฎหมายอังกฤษมีความจำเป็นต้องแยกข้อแถลงเกี่ยวกับข้อเท็จจริง (Representation of Fact) และข้อความเห็น (Statement of opinion) ออกจากกันเพราะทั้งสองกรณีมีผลแตกต่างกัน เช่น ในกรณีที่ผู้รับการแถลงรู้หรือควรจะรู้ว่าผู้แถลงไม่มีประสบการณ์ในเรื่องที่เขากล่าวอ้างอย่างดีพอ จะมีแนวโน้มให้ศาลตีความว่าสิ่งที่แถลงนั้นเป็นข้อความเห็นมากกว่าที่จะเป็นข้อแถลงเกี่ยวกับข้อเท็จจริง สำหรับผลที่ต่างกันคือถ้าวินิจฉัยได้ว่าข้อความเห็นนั้นไม่ถูกต้อง ผู้แสดงความคิดเห็นก็ไม่ต้องรับผิดชอบเท่าที่ได้ให้ความเห็นโดยสุจริตและเชื่อว่าความเห็นนั้นถูกต้อง ส่วนกรณีที่เป็นข้อแถลงถ้าได้แถลงผิดพลาด ผู้แถลงอาจต้องรับผิดชอบในเรื่องการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ อย่างไรก็ตามในกรณีที่มีความเห็นไม่ถูกต้องโดยผู้แสดงความคิดเห็นไม่สุจริต ตามกฎหมายของอังกฤษให้เลิกสัญญาในกรณีนี้ได้ ตัวอย่างของกรณีที่เกี่ยวข้องว่าเป็นการแสดงข้อความเห็นที่มีใช่เป็นข้อแถลงเรื่องข้อเท็จจริง เช่น การแข่งว่าคนมีสุขภาพดี ถือว่าเป็นเพียงความเห็นเพราะแม้แต่แพทย์จะเป็นผู้วินิจฉัยเรื่องสุขภาพก็ยังคงถือว่าเป็นเพียงความเห็นเท่านั้น แต่ถ้าผู้แสดงความคิดเห็นนั้นถูกคาดหวังว่ารู้ข้อเท็จจริงถึงแก่นแท้ ศาลก็อาจวินิจฉัยว่าความเห็นดังกล่าวเป็นความเห็นซึ่งมีรากฐานมาจากข้อเท็จจริง ดังนั้น จึงเป็นข้อแถลง (Representation) ที่อยู่ในรูปของความเห็น (Opinion) ซึ่งเป็นข้อแถลงในข้อเท็จจริงนั่นเอง

นอกจากนั้น ข้อแถลงยังมีลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งคือต้องเป็นข้อเท็จจริงที่มีอยู่แล้วหรือเป็นเหตุการณ์ในอดีต และมีใช่เรื่องที่จะมีขึ้นในอนาคตซึ่งเป็นจุดที่แตกต่างจากคำมั่น (Promise) เพราะคำมั่นเป็นการตกลงที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดในอนาคต ส่วนความแตกต่างในด้านของผลกฎหมายนั้น ถ้าผู้กรณเลือกที่จะอ้างอิงในเรื่องข้อแถลง เมื่อมีการแถลงผิดพลาดกฎหมายอังกฤษจะให้สิทธิแก่ผู้กรณดังกล่าวเรียกร้องให้แก้ไขเยียวยาความเสียหายได้ตามกฎหมายว่าด้วยการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ แต่ถ้าเลือกที่จะอ้างเรื่องคำมั่นก็ต้องพิสูจน์ให้ได้ว่าคำมั่นนั้นเป็นเพียงส่วนหนึ่งของสัญญาที่สมบูรณ์⁵

(2) ความหมายของการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ ในประเทศอังกฤษอาจให้คำจำกัดความคำว่า “แถลงข้อความอันเป็นเท็จ (Misrepresentation)” ได้ว่า เป็นข้อแถลงที่ไม่ถูกต้องหรือไม่จริง (Inaccurate or Untrue Statement) ที่ทำขึ้นโดยคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งในสัญญา

⁴ M.P. Furmston. (1981). *Cheshire and Fifoot's Law of Contract*. p. 237.

⁵ Ibid.

ประกันภัย หรือทำขึ้นโดยตัวแทนของเขาต่อคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งก่อนที่สัญญาจะเกิดขึ้น ข้อแถลงดังกล่าวอาจเกิดขึ้นด้วยวาจา หรือเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้ โดยปกติจะเกิดขึ้นในรูปแบบของคำตอบที่ได้ตอบคำถามในใบคำขอเอาประกันภัย⁶

ในกฎหมายอังกฤษ แม้ข้อแถลงจะมีใช้สิ่งที่คู่กรณีตั้งใจจะให้ป็นข้อสัญญา แต่ข้อแถลงก็เป็นสิ่งที่มีผลต่อความสมัครใจของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งในการที่จะเข้าทำสัญญา ดังนั้น เมื่อมีการแถลงอย่างไม่ถูกต้อง คู่กรณีอีกฝ่ายที่ที่ถูกทำให้เข้าใจผิดไม่อาจจะเรียกร้อยค่าเสียหายโดยอ้างว่ามีการผิดสัญญา ทั้งนี้ เพราะมิใช่การละเมิดข้อสัญญาหากแต่เขามีสิทธิเรียกร้อยค่าตามกฎหมายว่าด้วยการแถลงข้อความเท็จ⁷ จะเห็นว่าข้อแถลงเป็นข้อชักจูงให้คู่กรณีฝ่ายที่รับข้อแถลงเข้ามาทำสัญญาด้วย ดังที่ Lord Blackburn กล่าวไว้ว่า “ถ้าพิสูจน์ได้ว่าจำเลยมีเจตนาจะชักจูงโจทก์ให้เข้าทำสัญญา โดยแถลงชักจูงโจทก์และโจทก์ก็ได้เข้าทำสัญญาด้วย ในกรณีนี้การวินิจฉัยว่าโจทก์ถูกชักจูงให้เข้าทำสัญญาเพราะข้อแถลงดังกล่าวจึงเป็นข้อวินิจฉัยที่เป็นธรรม”⁸ ตรงกันข้าม ข้อแถลงอาจจะไม่ใช่ข้อสาระสำคัญก็ได้ถ้าข้อแถลงนั้นมีได้ชักจูงให้เข้าทำสัญญา ในกรณีนี้แม้จะแถลงไม่ถูกต้อง แต่ก็ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของคู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่ง

สำหรับสัญญาประกันภัย ผู้เอาประกันภัยมีหน้าที่แถลงข้อความจริงแก่ผู้รับประกันภัย เพื่อใช้ในการตัดสินใจว่าจะรับเสี่ยงภัยรายนั้นหรือไม่ การแถลงก็ต้องแถลงก่อนหรือในขณะที่ทำสัญญา ตามกฎหมายอังกฤษหากมีการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ (Misrepresentation) ก็จะทำให้สัญญาเป็นโมฆะซึ่งต้องเป็นการแถลงข้อความเท็จในข้อสาระสำคัญ และการแถลงข้อความเท็จจะเป็นข้อสาระสำคัญก็ต่อเมื่อผู้รับประกันภัยได้รู้ข้อความจริงนั้นแล้ว ผู้รับประกันภัยจะปฏิเสธไม่ยอมรับประกันภัยหรือจะรับประกันภัยก็โดยมีข้อสัญญาที่แตกต่างออกไป เช่น ในสัญญาประกันชีวิต การแถลงเกี่ยวกับประวัติการรักษาสุขภาพของผู้ถูกเอาประกันชีวิตเป็นข้อสาระสำคัญ เพราะว่ามีผลต่อการออกกรมธรรม์ประกันภัยของผู้รับประกันภัย แต่การแถลงเกี่ยวกับสถานที่เกิดหรือชื่อของภรรยาของผู้ถูกเอาประกันชีวิตนั้นไม่ใช่ข้อสาระสำคัญ

ในอังกฤษได้มีการตรากฎหมาย Misrepresentation Act 1967 ขึ้นมาเป็นพิเศษ ซึ่งกฎหมายฉบับนี้ใช้กับสัญญาทุกประเภท มิได้จำกัดเฉพาะสัญญาประกันภัยเท่านั้น ในมาตรา 2(1) ของกฎหมายดังกล่าวได้บัญญัติให้ผู้แถลงข้อความเท็จจะต้องรับผิดชอบใช้ค่าเสียหายถ้าการแถลงข้อความเท็จนั้นเกิดขึ้นโดยมีเจตนาที่ฉ้อฉล อย่างไรก็ดี แม้ผู้แถลงจะไม่มีเจตนาที่ฉ้อฉลในการแถลงข้อความเท็จก็ตาม ผู้แถลงก็ต้องรับผิดชอบถ้าเขาพิสูจน์ไม่ได้ว่าเขาไม่มีเหตุผลที่จะเชื่อว่าข้อแถลงของเขา

⁶ Michael Parkington . (1975). *MacGillivray & Parkington on Insurance Law* . p. 260.

⁷ A.G. Guest. (1979). *Anson's Law of Contract* . p. 236.

⁸ Ibid.

เป็นความจริง⁹ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าวัตถุประสงค์ของมาตรา 2 (1) นี้ต้องการกำหนดความรับผิดชอบในค่าเสียหายในกรณีมีการแปลงข้อความเท็จโดยประมาทเลินเล่อด้วย¹⁰

ต่อไปจะนำตัวอย่างที่ได้แย้งกันเรื่องการแปลงข้อความเท็จจากคดีของประเทศอังกฤษมาพิจารณาประกอบความเข้าใจ ดังนี้

กรณีแรก เมื่อใบคำขอเอาประกันภัยใช้คำถามที่คลุมเครือและไม่ชัดเจน ซึ่งทำให้เห็นว่า คำตอบของผู้เอาประกันภัยถูกต้องถ้าอ่านในแง่หนึ่ง แต่ถ้าอ่านอีกแง่หนึ่ง คำตอบนั้นก็จะต้องถูกต้อง ในกรณีนี้จำเป็นต้องใช้หลักการตีความที่มีเหตุผลและให้ความเป็นธรรม กล่าวคือ ผู้รับประกันภัยจะอ้างว่าผู้เอาประกันภัยแปลงข้อความเท็จไม่ได้ หากวิญญูชนตีความแล้วเห็นว่าคำตอบนั้นถูกต้องและผู้เอาประกันภัยก็ได้ตีความแล้วเห็นว่าคำตอบนั้นถูกต้องและผู้เอาประกันภัยก็ได้ตีความเช่นเดียวกับวิญญูชน เช่น ในการรับประกันภัยรถยนต์เมื่อมีคำถามว่า “ท่านหรือคนขับรถของท่านเคยถูกศาลพิพากษาว่าทำความผิดเกี่ยวกับการขับรถหรือไม่” ได้คำตอบว่า “ไม่” ซึ่งความจริงคนขับรถของผู้เอาประกันภัยเคยมีความผิดในการใช้รถโดยไม่มีการจดทะเบียนและใช้รถโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย บริษัทประกันภัยอ้างว่าคำตอบดังกล่าวไม่ถูกต้อง ศาลวินิจฉัยว่า กรณีนี้เป็นการรับประกันภัยความรับผิดต่อบุคคลที่สาม (Third party risks) และคำตอบดังกล่าวข้างต้นเป็นคำถามที่คลุมเครือซึ่งในกรณีนี้ควรจะตีความว่าสิ่งที่ถามนั้นหมายถึงเฉพาะความผิดที่เกิดขึ้นโดยความประมาทเลินเล่อในการขับรถมากกว่าที่จะหมายถึงความผิดซึ่งสามารถจะเกิดเป็นความผิดได้มิใช่ในขณะขับรถ¹¹

เช่นเดียวกับกรณีประกันชีวิตเมื่อผู้รับประกันภัยถามว่า “ในปัจจุบันและโดยปกตินิสัยท่านไม่มีอาการเมินเมาใช่หรือไม่” (Are you now and have you always been of sober and temperate habits ?) ได้รับคำตอบว่า “ใช่” คำตอบนี้มีใช่ข้อความเท็จแม้ว่าผู้เอาประกันภัยจะเป็นคนที่ติดฝิ่นก็ตาม เพราะต้องตีความคำถามดังกล่าวตามความเข้าใจของบุคคลธรรมดาที่มีสติปัญญาในระดับปกติและมีความรู้อยู่ในระดับเกณฑ์เฉลี่ยโดยทั่วไป และควรจะตีความว่าคำถามดังกล่าวต้องการถามแต่เฉพาะเรื่องการติดสุราหรือไม่เท่านั้น¹²

ในคดี *Golding v. Royal London Auxiliary Ins. Co.*¹³ ได้นำหลักการตีความเพื่อความ เป็นธรรมนี้มาใช้กับคำถามในเรื่องการขอเอาประกันภัยในครั้งก่อนๆ ด้วย ในกรณีนี้มีคำถามว่า

⁹ M.P. Furmston. Op.cit. p. 250.

¹⁰ Ibid.

¹¹ Michael Parkington. Op.cit. p. 235.

¹² Ibid.

¹³ Ibid.

“ในปัจจุบันท่านได้เอาประกันภัยหรือเคยขอเอาประกันภัยกับบริษัทของเราหรือกับบริษัทอื่นหรือไม่” ผู้เอาประกันภัยตอบว่า “ไม่” แต่ในความเป็นจริงเขาเคยเอาประกันภัยบ้านและเคยนำร้านค้าไปขอรับความคุ้มครองชั่วคราว ศาลตัดสินว่า คำตอบของผู้เอาประกันภัยถูกต้องโดยนำเอาคำถามอื่นๆ มาพิจารณาประกอบด้วยแล้ว เมื่อใช้หลักการตีความเพื่อความเป็นธรรมทำให้เข้าใจได้ว่าคำถามดังกล่าวต้องการถามถึงเฉพาะอาคารที่ขอเอาประกันภัยในครั้งนี้นั้นเพราะดูจากคำถามอื่นๆ แล้วทำให้เข้าใจได้เช่นนั้น ในคดีนี้ผู้รับประกันภัยได้ถามต่อไปอีกว่า “มีบริษัทประกันภัยอื่นปฏิเสธการรับประกันภัยหรือปฏิเสธในการต่ออายุกรมธรรม์ประกันภัยของท่านหรือไม่” ผู้เอาประกันภัยตอบว่า “ไม่” ปรากฏว่าเขาเคยถูกปฏิเสธในการรับโอน (Transfer) กรมธรรม์ประกันภัยของผู้อื่น ศาลตัดสินว่าคำตอบนั้นถูกต้องเพราะคำว่า “ยอมรับประกันภัย” (Accept) หรือ คำว่า “ต่ออายุกรมธรรม์ประกันภัย” (Renew) นั้นโดยปกติมีความหมายแตกต่างจากคำว่า “การโอน” (Transfer)¹⁴

(3) การตอบคำถามในใบคำขอเอาประกันภัยของผู้เอาประกันภัย กรณีต่อไปเป็นกรณี que que ผู้เอาประกันภัยมิได้ตอบคำถามในใบคำขอเอาประกันภัยเลย และผู้รับประกันภัยได้ออกกรมธรรม์ให้โดยที่ไม่ได้ทำการสอบสวนหาความจริงแต่อย่างใด ศาลตัดสินว่าผู้รับประกันภัยละสิทธิที่จะรับทราบข้อความจริง และการไม่ตอบคำถามเลยจะถือว่าเป็นการแถลงข้อเท็จจริงไม่ได้ เว้นแต่จะปรากฏอย่างชัดเจนว่าผู้เอาประกันภัยตั้งใจปล่อยให้ช่องคำตอบว่างไว้เพื่อให้เข้าใจว่าเป็นคำตอบในทางปฏิเสธผู้พิพากษา Jessel M.R. ได้กล่าวไว้ในคดี London Assurance v. Mansel ว่าถ้าผู้เอาประกันภัยหลีกเลี่ยงในการตอบคำถามและไม่ได้แจ้งข้อเท็จจริงซึ่งเป็นหน้าที่ของเขาที่จะต้องแจ้งแล้ว กรณีนี้เป็นเรื่องการไม่เปิดเผยข้อความจริง (Non-Disclosure) อย่างไม่น่าสงสัย แต่อันที่แท้จริงคำถามในคดีดังกล่าวเป็นคำถามที่ได้ตอบไว้เพียงบางส่วน และความเห็นของผู้พิพากษา Jessel ก็มีได้กระทบกระเทือนกฎหมายที่มีอยู่ ดังนั้น ผู้รับประกันภัยได้ออกกรมธรรม์ประกันภัยแม้ว่าผู้เอาประกันภัยจะไม่ได้ตอบคำถามในใบคำขอเอาประกันภัยเลยแม้แต่ข้อเดียวก็เท่ากับว่าผู้รับประกันภัยได้ละสิทธิที่จะปฏิเสธความรับผิดชอบ เว้นแต่คำตอบที่ปล่อยว่างไว้เป็นการตอบปฏิเสธ¹⁵

ยังมีกรณีที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ กรณีที่ผู้เอาประกันภัยตอบคำถามอย่างไม่สมบูรณ์หรือตอบแต่เพียงบางส่วน มีข้อพิจารณาว่าการที่ผู้เอาประกันภัยไม่ได้ตอบคำถามในบางส่วนก็แสดงว่าผู้เอาประกันภัยตั้งใจจะให้ส่วนนั้นเป็นคำตอบปฏิเสธ ดังนั้น จะกล่าวว่าคำตอบ

¹⁴ Michael Parkington. Op.cit. p. 236.

¹⁵ Ibid.

นั้นไม่สมบูรณ์ไม่ได้ และผู้รับประกันภัยสามารถอ้างได้ว่าคำตอบนั้นเป็นคำตอบที่ไม่ถูกต้อง¹⁶ ดังที่ผู้พิพากษา Jessel กล่าวไว้ในคดี London Assurance v. Mansel¹⁷ ว่าถ้าคำตอบที่ไม่สมบูรณ์นั้นที่เป็นที่เข้าใจได้ว่าเป็นคำตอบปฏิเสธ ผู้เอาประกันภัยจะมาอ้างไม่ได้ว่าเขายังมีได้ตอบคำถามนั้นเลย ในทางตรงกันข้าม ถ้าปรากฏชัดแจ้งว่าคำตอบของผู้เอาประกันภัยเป็นคำตอบที่ไม่สมบูรณ์และผู้รับประกันภัยได้ยอมรับใบคำขอเอาประกันภัยโดยไม่ได้สอบสวนเพิ่มเติม ในกรณีนี้อาจถือว่าผู้รับประกันภัยได้ละสิทธิที่จะรับทราบข้อมูลที่ถูกต้องรวมทั้งได้รับการเปิดเผยข้อความจริงอันเป็นสาระสำคัญอย่างเต็มที่

ตัวอย่างเหล่านี้เป็นข้อพิจารณาในเรื่องการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ อย่างไรก็ตาม การที่จะพิจารณาว่ากรณีใดเป็นการแถลงข้อความเท็จจะต้องพิจารณาจากข้อความทั้งหลายโดยตลอด แม้กระนั้นการแถลงผิดพลาดเพียงเล็กน้อย หรือการละเว้นไม่แถลงในเรื่องที่ไม่เป็นสาระสำคัญก็จะเป็นการแถลงข้อความเท็จถ้าหากในกรณีดังกล่าวได้แถลงข้อความที่เป็นหลักไว้อย่างถูกต้อง

ส่วนผลของการแถลงข้อความอันเป็นเท็จนั้น ในประเทศอังกฤษ Lord Cranworth ได้กล่าวไว้ในคดี Anderson v. Fitzgerald ว่าการแถลงข้อความอันเป็นเท็จแม้เป็นข้อความที่สำคัญแต่ไม่มีกลล่อฉลและไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของสัญญาแล้ว ก็ไม่ให้สิทธิสัญญาที่จะทำให้เกิดเป็นโมฆะ และคดี Wheeton v. Hardisty ตัดสินเป็นว่าการแถลงข้อความอันเป็นเท็จด้วยความสุจริตใจ (An Innocent Misrepresentation) ไม่มีผลบังคับในทางกฎหมาย เว้นแต่ข้อความดังกล่าวจะทำให้ขึ้นเป็นคำรับรอง

3.1.1.2 หลักการไม่เปิดเผยข้อความจริง (Non-Disclosure)

(1) บุคคลซึ่งเป็นผู้มีหน้าที่เปิดเผยข้อความจริง

บุคคลผู้มีหน้าที่เปิดเผยข้อความจริง จะเป็นบุคคลซึ่งมีหน้าที่ไม่แถลงข้อความอันเป็นเท็จด้วย ซึ่งในประเทศอังกฤษถือว่า คู่สัญญามีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อความจริงต่อกัน แต่ในทางปฏิบัติแล้วกล่าวได้ว่าหน้าที่ดังกล่าวเป็นหน้าที่ของผู้เอาประกันภัย¹⁸ นอกจากนี้กฎหมายอังกฤษยังมีการพิจารณาถึงบุคคลอื่นที่ให้ข้อมูลที่เรียกว่า “Referee” เช่น แพทย์ผู้ตรวจสุขภาพ หรือญาติพี่น้อง เป็นต้น บุคคลเหล่านี้หากให้ข้อความอันเป็นเท็จจะมีผลกระทบต่อความสมบูรณ์ของสัญญาประการใด ซึ่งกฎหมายอังกฤษพิจารณาเช่นเดียวกับผู้ถูกเอาประกันชีวิต ส่วนหลักในเรื่องความรู้ของตัวแทนที่กระทำไปภายในขอบอำนาจถือเท่ากับตัวการได้รู้ด้วยคือหลัก Imputed Knowledge ซึ่งเป็นหลักที่ใช้กับความรับผิดชอบของตัวการและตัวแทนที่มีต่อกัน ได้นำมาใช้

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Ibid.

¹⁸ John Birds. (1982). *Modern Insurance Law*. pp. 83-84.

กับการประกันภัยด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งตัวแทนของผู้รับประกันภัย ซึ่งมีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อความจริงต่อผู้รับประกันภัยนั้น ต้องปรากฏว่า¹⁹

1. เป็นตัวแทนของผู้รับประกันภัย ทั้งนี้เพราะมีบางกรณีที่ตัวแทนของผู้รับประกันภัยนั้นกระทำการเป็นตัวแทนของผู้เอาประกันภัย โดยเป็นผู้กรอกข้อความในใบคำขอเอาประกันภัยเอง ดังนั้น การพิจารณาหน้าที่ของตัวแทนต้องพิจารณาด้วยว่าเป็นตัวแทนของผู้ใดเป็นสำคัญ

2. ตัวแทนนั้นต้องมีหน้าที่ในการรับทราบเอาข้อความจริงต่างๆ นั้น กล่าวคือ ข้อความจริงที่ตัวแทนต้องเปิดเผยหรือไม่แถลงเท็จต่อผู้รับประกันภัย ต้องเป็นข้อความจริงอันได้มาภายในขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่ของเขา ซึ่งในกรณีของการประกันชีวิตตัวแทนดังกล่าวต้องได้รับมอบอำนาจหน้าที่ในการออกกรมธรรม์ประกันภัยด้วย²⁰

3. ตัวแทนนั้น ต้องไม่กระทำการฉ้อฉลต่อผู้รับประกันภัย กล่าวคือ ตัวแทนต้องไม่ปกปิดหรือแถลงข้อความใดอันเป็นข้อความเท็จต่อผู้รับประกันภัย หรือกระทำการช่วยเหลือผู้เอาประกันภัยในการปกปิดดังกล่าวนี้

(2) บุคคลผู้มีหน้าที่เปิดเผยความจริงต้องรู้ความจริงหรือไม่

ในประเทศอังกฤษได้แยกข้อเท็จจริงออกเป็น 2 ประเภท²¹ คือข้อเท็จจริงที่รู้อย่างแท้จริง (Actual Knowledge) และข้อเท็จจริงที่สันนิษฐานว่ารู้ (Presumed Knowledge) และยึดถือว่าบุคคลมีหน้าที่เปิดเผยข้อเท็จจริงต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงที่ตนรู้อย่างแท้จริง (Actual Knowledge) และยังขยายครอบคลุมไปถึงข้อเท็จจริงที่สันนิษฐานว่ารู้ (Presumed Knowledge) อีกด้วย อย่างไรก็ตามบุคคลผู้มีหน้าที่เปิดเผยข้อเท็จจริงไม่ต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงที่ตนไม่ทราบ และไม่อาจคาดคิดว่าเขาควรจะทราบซึ่ง Fletcher Moulton, L.J.²² ได้กล่าวไว้ว่า “ปัญหาที่เกิดขึ้นเสมอคือสิ่งที่ท่านได้รู้เป็นสิ่งที่ท่านต้องเปิดเผยหรือไม่ ตัวอย่างเช่น ชายคนหนึ่งปวดศีรษะบ่อยๆ ซึ่งคนส่วนมากก็เป็นเช่นเดียวกัน การปวดศีรษะเช่นนี้อาจมีสาเหตุมาจากโรคทางสมอง แต่สำหรับบุคคลนั้นแล้วมันเป็นการปวดศีรษะธรรมดาและไม่มีความผิดปกติ (Reasonable man) คนใดคิดว่าจะเป็นสาระสำคัญที่จะต้องแก่ผู้รับประกันภัย ถึงการปวดศีรษะที่เป็นมาในชีวิตของเขา และหากเขาได้รู้ว่า การปวดศีรษะเช่นนั้นมิใช่สาเหตุพิเศษกว่าการปวดศีรษะธรรมดา เขาก็มิได้ทำผิดหน้าที่ เขาไม่มีความรู้อะไรที่จะให้เขามีหน้าที่เปิดเผยข้อความจริงเพราะเขาไม่ได้รู้ข้อเท็จจริงที่วิญญูชนทั่วไป

¹⁹ E.R. Hardy Ivamy. (1884). **General Principles of Insurance Law**. pp. 577-591.

²⁰ Smith v. Excelsior. (1912). **Life Assurance**. p. 863.

²¹ Ibid.

²² Joel v. Law. (1908). **Union and Crown Insurance**. p. 884.

คิดว่าเป็นข้อสาระสำคัญ หรือข้อเท็จจริงที่จะมีผลต่อการพิจารณาของผู้รับประกันภัย ดังนั้น จึงไม่
ต้องรับผิดชอบในการที่เขาไม่ได้เปิดเผยในสิ่งที่เขาไม่รู้”

แต่ถ้าผู้เอาประกันภัยไม่เปิดเผยข้อเท็จจริงบางอย่างที่ผู้เอาประกันภัยอาจจะรู้ หากได้ใช้
การสอบถามพอสมควร (Reasonable Enquiries) เท่ากับว่าผู้เอาประกันภัยทำผิดหน้าที่ต่อผู้รับ
ประกันภัย และแม้ว่าการที่ผู้เอาประกันภัยไม่ได้สอบถามจะเกิดขึ้นโดยมิได้ตั้งใจก็ตาม สัญญา
ประกันชีวิตตกเป็นโมฆะเช่นเดียวกัน ส่วนปัญหาว่าผู้เอาประกันภัยกระทำผิดหน้าที่หรือไม่ขึ้นอยู่กับ
ข้อเท็จจริงและสภาพการณ์ในแต่ละคดีไป²³

(3) ลักษณะของข้อเท็จจริงที่ต้องเปิดเผย ในประเทศอังกฤษได้วางหลักไว้
เช่นเดียวกับสหรัฐอเมริกาและประเทศไทย ซึ่งวางหลักไว้ว่าลักษณะข้อเท็จจริงที่เป็นสาระสำคัญ
(Material Fact) ต่อการตกลงใจรับเสี่ยงภัย หรือกำหนดเบี้ยประกันภัยของผู้รับประกันภัยเท่านั้นที่
ต้องเปิดเผยหรือแถลงให้ถูกต้องตามความเป็นจริง ซึ่งหลักในการพิจารณาว่าข้อเท็จจริงใดเป็น
ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญประกอบด้วย 2 หลัก คือ

1. หลักผู้รับประกันภัยมีความฉลาดรอบคอบ (Prudent Insurer)

ซึ่งบางครั้งเรียกว่า หลักผู้รับประกันภัยมีเหตุผล (Reasonable Insurer)
หลักนี้ได้บัญญัติไว้ใน Marine Insurance Act, 1906 section 18(2) ว่าสถานการณ์ทุกอย่างถือว่าเป็น
เป็นสาระสำคัญเมื่ออาจมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้รับประกันภัยผู้ซึ่งมีความฉลาดรอบคอบ ใน
การกำหนดเบี้ยประกันภัยหรือในการพิจารณาว่าเขาควรรับเสี่ยงภัยหรือไม่ การที่จะถือว่า
สถานการณ์หรือเท็จจริงอย่างไรสามารถมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้รับประกันภัยผู้มีเหตุผลใน
การปฏิเสธไม่รับเสี่ยงภัย หรือกำหนดเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นนั้นขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงแต่ละคดี ซึ่งใช้
มาตรฐานของผู้รับประกันภัยโดยทั่วไป มิใช่การถือตามมาตรฐานของผู้รับประกันภัยรายหนึ่งรายใด
โดยเฉพาะ²⁴

2. หลักผู้เอาประกันภัยมีเหตุผล (Reasonable Assured)

หลักนี้ถือเอามาตรฐานการพิจารณาของวิญญูชนในฐานะผู้เอา
ประกันภัย (Reasonable man in the position of the assured) เป็นเรื่องสำคัญโดย Fletcher Moulton,
L.J. ได้กล่าวไว้ในคดี Joel v. Law Union and Grown Insurance Co.,²⁵ ไว้ว่าถ้าหากวิญญูชนคนใด
เห็นว่าข้อเท็จจริงหนึ่งข้อเท็จจริงใดเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องเปิดเผยแล้ว ผู้เอาประกันภัยจะแก้ตัวว่า
เป็นเรื่องไม่สำคัญไม่ได้ และในคดีของการประกันชีวิตอื่นๆ ก็ได้มีคำวินิจฉัยเป็นแนวเดียวกันโดย

²³ E.R., Hardy Ivamy, Op.cit. p. 134.

²⁴ Zurich General. (1942). **Accident and Liability Insurance** p. 53.

²⁵ Ibid.

ยอมรับว่า ผู้เอาประกันภัยที่มีเหตุผลนั้น ถือตามความเห็นของวิญญูชนเป็นหลัก เช่นคดี Godfrey v. Britannic Assurance Co.²⁶ เป็นต้น

ในสัญญาประกันชีวิต การพิจารณาว่าข้อเท็จจริงใดเป็นสาระสำคัญหากใช้หลักผู้เอาประกันภัยมีเหตุผล (Reasonable Assured) จะเป็นคุณต่อผู้เอาประกันภัยมากกว่า เพราะหลักเรื่องผู้รับประกันภัยมีความฉลาดรอบคอบ (Prudent Insurer) ซึ่งผู้รับประกันภัยนั้นจะเป็นผู้พิจารณาว่าข้อเท็จจริงใดเป็นสาระสำคัญอาจเกิดความไม่เป็นธรรมต่อผู้เอาประกันภัยได้มาก เพราะในทางปฏิบัติผู้เอาประกันภัยจะไม่ทราบว่าจะอะไรคือมาตรฐานที่ผู้รับประกันภัย ผู้มีความฉลาดรอบคอบได้ปฏิบัติอยู่และการพิสูจน์ในข้อที่ว่า ข้อเท็จจริงใดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจไม่รับเสี่ยงภัยหรือเรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นนั้น ผู้รับประกันภัยพิสูจน์ได้ง่าย เนื่องจากการพิสูจน์ถึงดุลพินิจและอำนาจในการตัดสินใจของผู้รับประกันภัยเอง นอกจากนี้ในกรณีของการประกันชีวิตนั้น ความรู้ในข้อเท็จจริงที่เป็นสาระสำคัญที่เกี่ยวกับการเสี่ยงภัย อันได้แก่ สุขภาพ การเจ็บป่วยของผู้เอาประกันภัยนั้น ผู้รับประกันภัยก็มีโอกาสทราบได้ด้วยการตรวจสอบสุขภาพของผู้เอาประกันภัยอยู่แล้ว

ในปี ค.ศ. 1957 คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย (Law Reform Committee) ของประเทศอังกฤษก็ได้สังเกตเห็นถึงความไม่เหมาะสมในการใช้หลักผู้รับประกันภัยมีความฉลาดรอบคอบ (Prudent Insurer) เช่นเดียวกัน จึงได้ร่วมกันพิจารณาและมีความเห็นว่า เพื่อประโยชน์ของการประกันภัยทุกประเภทให้ถือว่าไม่มีข้อเท็จจริงใดเป็นข้อเท็จจริงที่สำคัญ เว้นแต่ ผู้เอาประกันภัยมีเหตุผล (Reasonable Assured) จะได้พิจารณาเห็นว่าข้อเท็จจริงนั้นเป็นข้อสำคัญ²⁷

ในปี ค.ศ. 1980 คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย (Law Reform Committee) ได้หยิบยกปัญหาเกี่ยวกับการเปิดเผยข้อเท็จจริงมาพิจารณาเสนอให้ผู้มีอำนาจแก้ไขข้อที่สำคัญมีดังนี้²⁸

ก. ในร่างกฎหมายที่เสนอในข้อความตอน 2 หน้าที่เปิดเผยความจริงให้คงเอาไว้ แต่เสนอแนะว่าควรจำกัดขอบเขตอยู่เฉพาะข้อเท็จจริงบางประการเท่านั้น คือข้อเท็จจริงต่างๆ ที่ผู้เอาประกันภัยได้รู้และบุคคลผู้มีเหตุผลผู้อยู่ในฐานะผู้เอาประกันภัยจะทำการเปิดเผยแก่ผู้รับประกันภัย โดยคำนึงถึงลักษณะทั่วไปและขอบเขตของความคุ้มครองที่ต้องการและสถานการณ์อื่นๆ ที่จำเป็น

²⁶ Ibid.

²⁷ E.R. Hardy Ivamy. Op.cit. pp. 140-143.

²⁸ บันลือ คงจันทร์. (2525, 24 มีนาคม). “การไม่เปิดเผยข้อความจริง การแถลงข้อความอันเป็นเท็จ และการให้คำรับรองในการทำสัญญาประกันภัย.” วารสารสำนักงานประกันภัย, 3, 1. หน้า 40-46.

ข. ผู้เสนอเอาประกันภัยถูกสันนิษฐานว่ารู้มิใช่แต่ข้อเท็จจริงที่เขาู้จริงๆ แต่ได้รู้ในสิ่งซึ่งเขาควรจะารู้ โดยการสอบสวนหาข้อเท็จจริงที่เขาู้จริงๆ แต่ได้รู้ในสิ่งที่เขาควรจะรู้ โดยการสอบสวนหาข้อเท็จจริงตามสมควร และจะสามารถทราบได้อย่างแน่นอน โดยบุคคลผู้จะเสนอประกันภัยที่เป็นปัญหาพิพาท

ค. เกี่ยวกับมาตรฐานในการวัดสาระสำคัญของข้อเท็จจริงไม่ได้เปลี่ยนไปจากเดิม นั่นคือข้อเท็จจริงนั้นๆ จะจงใจให้ผู้รับประกันภัยผู้มีความฉลาดรอบคอบ ได้ตัดสินใจรับข้อเสนอกำประกันภัยหรือไม่ หรือกำหนดเบี้ยประกันภัยเท่าใด

(4) ข้อเท็จจริงที่ถือว่าเป็นข้อสาระสำคัญ ในประเทศอังกฤษข้อเท็จจริงที่ถือว่าเป็นสาระสำคัญในการประกันชีวิตได้แก่

1. อายุ อายุของผู้เอาประกันภัยเป็นข้อสำคัญ ดังนั้น ในคดีของ Keeling v. Pearl Assurance Co., Ltd. ผู้เอาประกันภัยได้แจ้งอายุของตนผิดพลาด อย่างเห็นได้ชัดแต่ถ้าผู้รับประกันภัยยังคงออกกรมธรรม์ประกันภัยให้อีก ดังนี้ผู้รับประกันภัยจะอ้างว่ากรมธรรม์ประกันภัยตกเป็นโมฆะมิได้

2. ที่อยู่ โดยปกติในใบคำขอเอาประกันภัย (Proposal Form) มีคำถามเรื่องอื่นๆ รวมทั้งเรื่องที่อยู่ของผู้เอาประกันภัยและแน่นอนว่าในตอนท้ายจะมีข้อความกำหนดให้คำตอบต่างๆ เหล่านั้นเป็นพื้นฐานของสัญญา (Basic of the Contract) ดังนั้น ถ้าผู้เอาประกันภัยไม่เปิดเผยความจริงเกี่ยวกับที่อยู่ของตนแล้ว ผู้รับประกันภัยสามารถหลุดพ้นจากความรับผิดชอบโดยอาศัยเหตุผลที่ว่า ข้อความที่ให้มานั้นไม่เป็นความจริงก็ได้ ส่วนความหมายของคำว่า “ที่อยู่” นั้น Smith, J. ได้กล่าวไว้ว่า หมายถึง สถานที่ซึ่งผู้เอาประกันภัยได้พักหรืออาศัยอยู่ในเวลาที่ทำคำขอเอาประกันภัย แต่ไม่หมายถึงที่อยู่ซึ่งเขาได้อยู่อาศัยมาก่อนทำคำขอเอาประกันภัยและที่อยู่ซึ่งเขาจะเข้าไปอยู่ต่อไปหลังจากทำคำขอเอาประกันภัยแล้ว

3. โรคภัยไข้เจ็บที่สำคัญในเรื่องนี้หากกรณีเป็นที่สงสัยต้องอาศัยคำวินิจฉัยของศาลเป็นเกณฑ์ ซึ่งศาลได้มีคำวินิจฉัยเกี่ยวกับโรคภัยต่างๆว่าเป็นโรคสำคัญที่ผู้เอาประกันภัยต้องเปิดเผยไว้บ้าง กล่าวคือ โรคปวดข้อและโรคหัวใจ²⁹ โรคเกี่ยวกับไต เป็นต้น แต่ถ้าอาการของโรคบางชนิดที่ผู้รับประกันภัยสามารถให้นายแพทย์ประจำของตนตรวจสอบได้ในทันทีนั้น หากไม่ทำการตรวจสอบแล้วจะถือว่า กรมธรรม์ประกันภัยเป็นโมฆะ ด้วยเหตุดังกล่าวไม่ได้ เช่น อาการบวมของขาหนีบ³⁰ เป็นต้น

²⁹ E.R. Hardy Ivamy. Op.cit. pp. 140.

³⁰ Musgrave. (1987). **British Equitable Insurance**. P. 30.

4. การตอบคำถามในใบคำขอเอาประกันภัยเกี่ยวกับเรื่องสุขภาพนั้นส่วนใหญ่ผู้รับประกันภัยจะตั้งคำถามไว้กว้างมาก จึงเป็นที่แน่นอนว่าคำถามต่างๆ เหล่านั้น ต้องถูกอ่านให้เข้าใจตามความเหมาะสม และความเจ็บป่วยของผู้เอาประกันภัยหรือบุคคลใดที่ชีวิตของเขาเป็นสาระสำคัญในการประกันภัยนั้น ที่ต้องคำถามนั้นๆ จะต้องเป็นความเจ็บป่วยที่จำเป็นหรือสาหัสพอสมควร³¹ เช่น การเป็นลมนั้นศาลถือว่าเป็นเรื่องปกติธรรมดาที่อาจเกิดขึ้นได้ในชีวิตมนุษย์³² การแท้งลูกศาลไม่ถือว่าเป็นการเจ็บป่วย

5. คำถามเกี่ยวกับอุปนิสัยบางประการซึ่งถือเป็นเรื่องสำคัญ เช่น การมีอุปนิสัยชอบดื่มสุราเป็นประจำ หรือดื่มสุรามากเกินไป

6. กรณีที่ผู้รับประกันภัยรายอื่นปฏิเสธไม่ยอมรับประกันชีวิตถือเป็นข้อสำคัญซึ่งต้องเปิดเผยต่อผู้รับประกันภัย และในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยเคยยื่นคำขอเอาประกันภัยไว้กับผู้รับประกันภัยหลายราย โดยผู้รับประกันภัยบางรายยอมรับทำสัญญาด้วยแต่บางรายปฏิเสธไม่ยอมทำสัญญาด้วยนั้นผู้เอาประกันภัยต้องเปิดเผยให้ผู้รับประกันภัยทราบทั้งสิ้น เพราะการพิจารณาค่าในคำขอเอาประกันภัยนั้นต้องพิจารณารวมกันทั้งหมด ซึ่งในกรณีดังกล่าวถ้าผู้เอาประกันภัยไม่แจ้งให้ผู้รับประกันภัยทราบทั้งหมดจะทำให้พิจารณารวมกันได้ว่าเป็นการไม่เปิดเผยข้อความจริง³³

(5) ข้อความจริงที่ไม่ได้เปิดเผยหรือแถลงเป็นเท็จนั้นต้องสัมพันธ์กับภัยหรือความเสียหายที่เกิดขึ้นหรือไม่

ในประเทศอังกฤษ มีกลุ่มผู้เห็นด้วยว่าควรนำหลักความสัมพันธ์ระหว่างการปกปิดหรือการแถลงข้อความอันเป็นเท็จกับความเสียหายที่เกิดขึ้นมาใช้ แต่คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย (Law Reform Committee) ไม่เห็นด้วยกับการนำหลักความสัมพันธ์ดังกล่าวมาใช้ โดยกล่าวว่าในเบื้องต้นหลักนี้ดูเหมือนจะเป็นธรรมดา แต่หากพิจารณาแล้วจะเห็นได้ว่าการนำหลักนี้มาใช้จะทำให้ผู้รับประกันภัยกับสัญญาประกันภัยที่เขาอาจจะไม่ยอมรับ หรือหากยอมรับจะเรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นหรือกำหนดข้อความในสัญญาให้แตกต่างจากธรรมดาหรือทั้งสองอย่างซึ่งจะเห็นว่าไม่เป็นธรรมต่อผู้รับประกันภัย เช่น เอาประกันชีวิตโดยไม่ได้เปิดเผยว่าเขาป่วยเป็นโรคกระเพาะเรื้อรัง หลายเดือนต่อมาเขาตายด้วยอุบัติเหตุและตรวจพบว่าเขาเป็นมะเร็ง ผู้รับประกันภัยปฏิเสธโดยอ้างการไม่เปิดเผยข้อความจริง ในกรณีเช่นนี้หากนำเอาหลักความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริงที่ปกปิดข้อความจริงหรือแถลงข้อความอันเป็นเท็จกับความตายที่เกิดขึ้นมาใช้ ผู้รับ

³¹ Foster v. Macph. (1873). *Life Association of Scotland Insurance Law*. pp. 7.

³² Chattock v. Shawe. (1835). *Personal Accident Life and Other Insurance Law*. P. 37-40.

³³ E.R.Hardy Ivamy. *Op.cit.* pp. 8.

ประกันภัยจะปฏิเสธไม่ได้ เพราะไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างข้อเท็จจริงที่ปกปิดกับความตายที่เกิดขึ้น ถ้าข้อเท็จจริงยุติเพียงเท่านั้นจะทำให้เห็นว่ากรนำเอาหลักความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้มาใช้จะก่อให้เกิดความเป็นธรรมแก่ฝ่ายผู้เอาประกันภัยดี แต่ถ้าหากมีการสมมติข้อเท็จจริงใหม่ให้แตกต่างเป็นว่า หนึ่งเดือนหลังจากทำสัญญาประกันชีวิตแล้ว ผู้รับประกันภัยได้รู้ว่าผู้เอาประกันภัยป่วยด้วยโรคมะเร็งและบอกล้างสัญญาประกันชีวิต โดยอ้างเหตุการณ์ปกปิดข้อความจริงซึ่งแน่นอนที่ผู้รับประกันภัยบอกล้างสัญญาได้ และการตายของผู้เอาประกันชีวิตนี้ผู้รับประกันภัยปฏิเสธการจ่ายเงินได้ตามเหตุผลดังกล่าว เช่นนี้จะเห็นได้ว่าหากนำหลักความสัมพันธ์ระหว่างการปกปิดข้อความจริงกับความเสียหายที่เกิดขึ้นมาใช้แล้ว การที่ผู้รับประกันภัยรู้ความจริงที่ไม่เปิดเผยนั้นก่อนหรือหลังการเกิดภัย จะทำให้ความรับผิดชอบของผู้รับประกันภัยแตกต่างกันซึ่งไม่ควรจะเป็นเช่นนั้น³⁴

(6) ผู้เอาประกันภัยต้องเปิดเผยหรือแถลงข้อความจริงในเวลาใด

ในประเทศอังกฤษหน้าที่ในการเปิดเผยหรือแถลงข้อความจริงนั้นเริ่มตั้งแต่การเจรจาต่อรองทำสัญญาจนกระทั่งถึงเวลาที่สัญญาสมบูรณ์โดยการสนองรับ โดยอาจแยกพิจารณาได้ดังนี้ คือ

1. ต้องเปิดเผยหรือแถลงข้อความจริงในขณะที่ได้เจรจาต่อรองทำสัญญาโดยยื่นคำเสนอ จนกระทั่งมีการสนองรับคำเสนอนั้น³⁵
2. หน้าที่ในการเปิดเผยหรือแถลงข้อความจริงของผู้เอาประกันสิ้นสุดลงเมื่อใดนั้น โดยหลักแล้วจะสิ้นสุดลงเมื่อผู้รับประกันภัยสนองรับเอาคำเสนอขอเอาประกันภัยและเกิดเป็นสัญญาแล้วดั่งนั้น ในกรณีที่มีข้อเท็จจริงใหม่เพิ่มขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงไปก่อนผู้รับประกันภัยสนองรับเอาคำเสนอขอเอาประกันภัย หน้าที่เปิดเผยหรือแถลงข้อความจริงยังคงมีอยู่ แต่ถ้ามีข้อเท็จจริงเพิ่มขึ้นหรือเปลี่ยนแปลงไปหลังจากที่มีคำสนองรับคำเสนอแล้ว ผู้เอาประกันภัยก็หลุดพ้นจากหน้าที่เปิดเผยหรือแถลงข้อความจริง ซึ่งเป็นไปตามหลักทั่วไปดังที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

แต่มีบางกรณี เช่น ในสัญญาประกันชีวิตมีข้อความกำหนดไว้ว่า ผู้รับประกันภัยจะไม่เริ่มเข้าเสี่ยงภัยจนกว่าจะได้รับเบี้ยประกันภัยงวดแรกแล้วเท่านั้น ระยะเวลาหน้าที่ในการเปิดเผยหรือแถลงข้อความจริง ได้มีการขยายไปจนถึงวันที่ผู้รับประกันภัยได้รับเบี้ยประกันภัยงวดแรกแล้ว³⁶

³⁴ สุดา วัชรวัฒนากุล. (2525). “ความสุจริตอย่างยิ่งของคู่สัญญาในสัญญาประกันภัย.” หน้า 40-42.

³⁵ E.R. Hardy Ivamy. Op.cit. pp. 164.

³⁶ Ibid.

(7) ผลของการไม่เปิดเผยข้อความจริง

ในประเทศอังกฤษ ผลของการที่ผู้เอาประกันภัยไม่เปิดเผยข้อเท็จจริงทำให้ ผู้รับประกันภัยมีสิทธิเลือกที่จะบอกล้างสัญญาประกันชีวิต แต่ไม่อาจกล่าวได้ว่าการไม่เปิดเผยข้อความจริงจะทำให้สัญญาสิ้นสุดความผูกพันโดยอัตโนมัติ สัญญาประกันชีวิตที่มีการไม่เปิดเผยข้อความจริงนั้นยังมีผลบังคับอยู่จนกว่าผู้รับประกันภัยจะบอกล้าง³⁷

3.1.1.3 หลักคำรับรอง (Warranty)

หลักความสุจริตอย่างยิ่งของคู่สัญญาในเรื่องคำรับรองนี้มีขึ้นเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการทำสัญญาประกันภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสัญญาประกันชีวิต ซึ่งข้อเท็จจริงต่างๆ ที่จะนำมาพิจารณาในการรับประกันชีวิตนั้นอยู่ในความรู้ของผู้เอาประกันภัยแทบทั้งสิ้น ความมุ่งหมายที่ให้ผู้เอาประกันภัยมีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อความจริง และไม่แถลงข้อความอันเป็นเท็จนั้นก็มุ่งหมายให้เปิดเผยหรือแถลงข้อความอันเป็นเท็จเป็นสาระสำคัญ ดังที่ได้กล่าวมาในทั้งสองเรื่องแล้ว

สำหรับหลักเรื่อง “คำรับรอง” ในประเทศอังกฤษนั้นเป็นหลักที่เกิดจากการปฏิบัติและสนับสนุนจากผู้รับประกันภัย ซึ่งอาศัยหลักเสรีภาพในการทำสัญญาเป็นพื้นฐาน จากหลักเรื่องคำรับรองนี้ เป็นเหตุให้ผู้เอาสัญญาโดยเฉพาะผู้เอาประกันภัยมีหน้าที่ต้องแถลงข้อความจริงให้ถูกต้อง แม้ว่าจะไม่ใช่ข้อความจริงอันเป็นสาระสำคัญ การร่างเงื่อนไขสัญญาประกันภัยให้เป็นคำรับรองนั้นทำให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบกันในการทำสัญญาประกันภัย และเมื่อเกิดเป็นคดีที่มีข้อพิพาทกันขึ้น การวินิจฉัยของศาลโดยอาศัยหลักเรื่องเสรีภาพในการทำสัญญานั้น จะเป็นเหตุให้ผู้เอาประกันภัยเป็นผู้เสียเปรียบในสัญญาประกันภัยที่มีคำรับรองนั้น

(1) ความหมายของคำว่าคำรับรอง (Warranty)

คำรับรอง เป็นสัญญาที่ทำขึ้นเป็นลายลักษณ์อักษรปรากฏอยู่ในสัญญาประกันภัย ซึ่งผู้เอาประกันภัยรับรองว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวถูกต้องทั้งในขณะนี้ และจะยังคงถูกต้องต่อไปหรือเป็นข้อสัญญาซึ่งผู้เอาประกันภัยรับรองว่า เขาจะปฏิบัติตามภาระแห่งหน้าที่ที่กำหนดกันไว้ในสัญญา³⁸

คำรับรอง เป็นคำแถลง (A Statement) คำบรรยาย (Description) หรือเป็นการกระทำ (Undertaking) ในส่วนของผู้เอาประกันภัยเกี่ยวกับการเสี่ยงตามสัญญาประกันภัย ทั้งนี้ไม่ว่าคำแถลงหรือคำบรรยาย หรือการกระทำนั้นจะปรากฏในกรมธรรม์ประกันภัยหรือในเอกสารอื่นใดซึ่ง

³⁷ Michael Parkington. Op.cit. p. 284.

³⁸ Michael Parkington. (1975). *MacGillivray & Parkington on Insurance Law*. p. 338.

รวมอยู่ในสัญญาประกันภัย³⁹ ซึ่งหากข้อความนั้นไม่เป็นความจริง หรือไม่มีการปฏิบัติตามแล้วจะทำให้ผู้รับประกันภัยมีสิทธิบอกกล่าวให้กรมธรรม์สิ้นผลไปได้ โดยไม่ต้องคำนึงว่าผู้รับประกันภัยจะได้รับความเสียหายจากค่าแถลงที่ไม่จริง หรือการไม่ปฏิบัติตามหรือไม่ และไม่ต้องคำนึงว่าค่าแถลงนั้นจะเป็นสาระสำคัญหรือไม่⁴⁰

(2) ประเภทของคำรับรอง คำรับรองแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ⁴¹

1. คำรับรองยืนยันข้อเท็จจริง (Affirmative Warranty) เป็นคำรับรองที่ผู้เอาประกันภัยรับรองยืนยันต่อผู้รับประกันภัยในการเสนอขอทำสัญญาประกันภัยว่า ข้อความที่ตนแถลงนั้นถูกต้องเป็นจริง ผู้รับประกันภัยถือว่าคำรับรองนั้นเป็นเงื่อนไขแห่งการรับเสี่ยงภัยของตน หากคำรับรองไม่เป็นจริงดังที่รับรองแล้วผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันภัย ข้อเท็จจริงที่รับรองนั้นรับรองเฉพาะว่าเป็นความจริงในปัจจุบันเท่านั้น ไม่ได้รับรองว่าต้องเป็นจริงต่อไปในอนาคต

2. คำรับรองอันเป็นคำมั่น (Promissory Warranty) ซึ่งเป็นการรับรองข้อเท็จจริงและเป็นการให้คำมั่นต่อผู้รับประกันภัยว่า ข้อเท็จจริงที่แถลงเพื่อขอเอาประกันภัยนั้นเป็นความจริง และจะเป็นความจริงต่อไปในอนาคตจนกว่าความผูกพันตามกรมธรรม์จะสิ้นผล หากไม่เป็นไปตามคำรับรองและคำมั่นเมื่อใด ให้ถือว่าความรับผิดชอบตามสัญญาประกันภัยสิ้นผลตั้งแต่นั้นตามทีผู้รับประกันภัยจะได้สิทธิบอกกล่าวสัญญา

(3) ชนิดของคำรับรองแบ่งออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่

1. คำรับรองโดยชัดแจ้ง (Express Warranty) ที่เป็นข้อตกลงที่ใส่ไว้ในกรมธรรม์ประกันภัย โดยผู้เอาประกันภัยกำหนดว่า ข้อเท็จจริงที่แน่นอนเกี่ยวกับการเสี่ยงภัยนั้นเป็นความจริงและจะเป็นความจริง หรือกำหนดว่ากำหนดว่าการกระทำใดๆที่ได้กำหนดไว้ได้กระทำหรือจะได้กระทำขึ้น

2. เป็นคำรับรองโดยปริยาย (Implied Warranties) เป็นคำรับรองชนิดที่ไม่ต้องเขียนไว้เป็นลายลักษณ์อักษร และเป็นคำรับรองที่ไม่ค่อยได้ใช้กับการประกันภัยชนิดใด นอกจากประกันภัยทางทะเล (Marine Insurance) โดยที่จะไม่มีการใช้คำรับรองโดยปริยายนี้กับการประกันภัยชีวิต เพราะว่าการประกันชีวิตนั้นเป็นเรื่องเกี่ยวกับสุขภาพหรือการไม่เป็นโรคของบุคคล⁴²

³⁹ American Jurisprudence, Vol 43 : Insurance, p. 1026.

⁴⁰ William R. Vance. (1951). **Handbook on the Law of Insurance**, p. 408.

⁴¹ Ibid.

⁴² Michael Parkington. Op.cit. p. 342.

(4) หลักเกณฑ์พิเศษของคำรับรอง⁴³

คำรับรองไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องสาระสำคัญ วัตถุประสงค์ในการทำคำรับรองนั้นก็เพื่อหลีกเลี่ยงภาระอันยุ่งยากของผู้รับประกันภัย ในการแสดงให้เห็นศาลพอใจว่าข้อเท็จจริงที่ผู้เอาประกันภัยไม่เปิดเผยหรือแถลงข้อความอันเป็นเท็จนั้นเป็นข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ดังในคดี Anderson v. Fitzgerald, Lord Cranworth กล่าวว่า ในกรณีที่มีการทำคำรับรองขึ้นนั้นก็เท่ากับว่าคู่สัญญาได้เข้าทำสัญญากันโดยกำหนดสิ่งที่เขาคิดว่าเป็นสาระสำคัญ และถ้าเขาเข้าทำสัญญาในลักษณะเช่นนี้แล้ว ก็เท่ากับกำหนดว่ากรรมธรรม์ประกันภัยจะตกเป็นโมฆียะเว้นแต่ผู้เอาประกันภัยจะตอบคำถามในกรรมธรรม์ประกันภัยด้วยความจริง และในคดี Thomson v. Weems, Lord Watson⁴⁴ กล่าวว่า ในกรณีที่มีการให้ถ้อยคำตามความจริง ตามความมุ่งหมายของคำรับรองแล้วจะไม่มีใครพิจารณาถึงปัญหาว่าเป็นเรื่องสำคัญหรือไม่ สำคัญต่อการเสี่ยงภัยหรือไม่ วัตถุประสงค์ที่สำคัญของคำรับรองก็คือการกำจัดข้อโต้แย้งในทุกๆ กรณี

จากหลักทั่วไปดังกล่าวแสดงให้เห็นหลักสำคัญอยู่ 2 ประการคือ

1. ข้อเท็จจริงที่ได้รับรองนั้นอาจจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเสี่ยงภัย
2. ความเสียหายที่เกิดขึ้นไม่จำเป็นต้องเกิดขึ้นจากการทำผิดคำรับรอง

ผู้รับประกันภัยก็อ้างการการทำผิดคำรับรองเป็นข้อยกเว้นความรับผิดได้ ดังนั้น ถ้าชายคนหนึ่งรับรองว่าเขาไม่ใช่คนขี้เมาและไม่ได้ดื่มเหล้าเป็นประจำ หากผู้รับประกันภัยที่รับประกันชีวิตของเขาได้โต้แย้งถึงความไม่ถูกต้องของข้อความแล้วนี้จะมีประเด็นอยู่เพียงว่าเขาเป็นเช่นนั้นจริงหรือไม่ และหากแสดงได้ว่าชายคนนั้นดื่มสุราเป็นประจำแล้วผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดตามสัญญาโดยไม่ต้องพิจารณาเลยว่าเขาถึงแก่ความตายด้วยเหตุอะไร

อย่างไรก็ตาม หลักเกณฑ์ของคำรับรองที่ว่าคำรับรองนั้นนั้นไม่จำเป็นต้องเป็นเรื่องเกี่ยวกับข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ ก็มีข้อยกเว้นอยู่ 2 ประการคือ⁴⁵

ก. เมื่อเจตนาของคู่สัญญาที่ได้ให้ข้อสัญญาเป็นคำรับรองนั้นเป็นที่น่าสงสัย ในกรณีเช่นนี้ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญต่อการเสี่ยงภัยจะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นได้ว่าคู่สัญญาต้องการให้ข้อสัญญานั้นเป็นคำรับรอง

ข. มีข้อกำหนดในสัญญาว่าผลของการผิดคำรับรองนั้นจะถูกบอกล้างได้แต่เฉพาะเมื่อเป็นการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ หรือมีการปกปิดข้อความจริงอันเป็นสาระสำคัญเท่านั้น

⁴³ Ibid.

⁴⁴ Ibid.

⁴⁵ Michael Parkington. Op.cit. p. 347.

นอกจากนี้อาจมีข้อยกเว้นที่สามที่อาจเกิดขึ้นได้คือ เหตุที่ศาลพร้อมจะตีความคำรับรองนั้นให้เป็นประโยชน์ต่อผู้เอาประกันภัย เมื่อพบว่าเนื้อหาสาระสำคัญนั้นเป็นเรื่องเล็กน้อย ไม่ได้เป็นสาระสำคัญต่อการเสี่ยงภัย

(5) ความแตกต่างระหว่างคำรับรองกับการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ

1. การเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา

ก. คำรับรองนั้น ทำขึ้นเพื่อให้เป็นส่วนหนึ่งของสัญญาโดยอาจจะเขียนไว้ในส่วนใดของกรมธรรม์ประกันภัย ไม่ว่าจะเป็นส่วนบน หรือด้านล่างหรือตรงมุมริมกระดาษของกรมธรรม์ หรือแม้จะเขียนไว้ที่ด้านหลังของกรมธรรม์ประกันภัย แต่ถ้ากรณีที่เขียนไว้ด้านหลัง จะต้องแจ้งให้ผู้เอาประกันภัยทราบไว้ที่ด้านหน้าของกรมธรรม์ประกันภัยด้วย

ข. การแถลงข้อความอันเป็นเท็จ เป็นวิธีการดำเนินการในการเสนอขอทำสัญญาเพื่อจูงใจให้ผู้รับประกันภัยทำสัญญาด้วย ซึ่งเป็นขั้นตอนก่อนการทำคำรับรอง

2. ในการปฏิบัติตามคำรับรองกับการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ

ก. คำรับรอง คำรับรองต้องได้รับปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด โดยไม่คำนึงว่าจะเกี่ยวกับข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญต่อการเสี่ยงภัยหรือไม่ก็ตาม กล่าวคือ คำรับรองนั้นใช้ได้กับข้อเท็จจริงทั้งที่เป็นสาระสำคัญและไม่เป็นสาระสำคัญต่อการรับประกันภัย

ข. การแถลงข้อความอันเป็นเท็จ ซึ่งข้อความใดที่จะมีผลทำให้สัญญาเป็นโมฆะนั้นจะต้องเป็นข้อสาระสำคัญ

(6) ผลของการผิดคำรับรอง (Breach of Warranty)

ในประเทศอังกฤษเมื่อมีการทำผิดคำรับรองในสัญญาประกันภัย ผู้รับประกันภัยมีทางเลือกทางเดียว⁴⁶ คือเขาจะปฏิเสธคำสัญญา (Repudiate the Contract) หรือไม่ได้ก็ตาม แต่เขาจะปฏิเสธความรับผิดชอบในความเสียหายเฉพาะบางเรื่อง (Particular Loss) ไม่ได้ ซึ่งถ้าเขาทำเช่นนั้นเท่ากับว่าเขาสละสิทธิที่จะปฏิเสธสัญญาทั้งหมดตามที่กฎหมายให้สิทธิไว้ ดังนั้นผู้รับประกันภัยจึงไม่มีสิทธิที่จะปฏิเสธข้อเรียกร้องของผู้เอาประกันภัยเกี่ยวกับความเสียหายที่เกิดขึ้น อย่างไรก็ตาม ในกรณีนี้หากกล่าวว่าการทำผิดคำรับรองให้สิทธิผู้รับประกันภัยที่จะปฏิเสธสัญญานั้นจะถูกต้องมากกว่าการทำผิดคำรับรองนั้นจะทำให้สัญญาเป็นโมฆะ ทั้งนี้เพราะคำรับรองเป็นข้อสัญญาประการหนึ่ง การทำผิดคำรับรองจึงเป็นเรื่องการทำผิดคำสัญญานอกจากนั้นการใช้ความเป็นโมฆะควรใช้อย่างเคร่งครัดในการบอกล้างสัญญาได้ตามหลักทั่วไป มิใช่ใช้กับกรณีที่มีข้อสัญญาตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น⁴⁷

⁴⁶ John Birds. (1982). *Modern Insurance Law*. p. 76.

⁴⁷ Ibid.

ปัญหาว่าเหตุใดการทำผิดคำรับรองในสัญญาประกันภัยจึงให้สิทธิผู้รับประกันภัยปฏิเสธสัญญาได้นอกจากการเรียกร้องค่าเสียหายนั้น มีข้อพิจารณาต่อไปคือในกรณีที่ข้อสัญญาในสัญญาประกันภัยเป็น “เงื่อนไขบังคับก่อนของความรับผิด” (Conditions Precedent to Liability) ซึ่งโดยปกติเงื่อนไขบังคับก่อนจะมีความแตกต่างจากคำรับรอง แต่ในเงื่อนไขบังคับก่อนในสัญญาประกันภัยก็อาจจะเป็นคำรับรองก็ได้ ถ้าในกรณีนั้นการทำผิดเงื่อนไขดังกล่าวจะให้สิทธิผู้รับประกันภัยปฏิเสธสัญญาได้ทั้งหมด หรือเงื่อนไขดังกล่าวเป็นสาระสำคัญแห่งความสมบูรณ์ของสัญญาประกันภัย โดยทั่วไปเงื่อนไขบังคับก่อนจะเป็นหน้าที่ของผู้เอาประกันภัยที่จะต้องปฏิบัติในการเรียกร้องให้ผู้รับประกันภัยจ่าย ซึ่งถ้าผู้เอาประกันภัยมิได้ปฏิบัติผู้รับประกันภัยก็จะปฏิเสธความรับผิดในเรื่องนั้น (Particular Liability) ได้ แต่ถ้าทำผิดเงื่อนไขบังคับก่อนที่เป็นคำรับรอง (Warranty) จะทำให้ผู้รับประกันภัยปฏิเสธสัญญาได้ทั้งหมด อย่างไรก็ตามความแตกต่างระหว่างคำรับรองกับเงื่อนไขบังคับก่อนในบางครั้งก็มีความสับสน โดยเฉพาะในกฎหมายประกันภัย ดังนั้น ในกรมธรรม์สมัยใหม่จึงไม่แยกแยะความแตกต่างของทั้งสองกรณีและในทางปฏิบัติ บางครั้งศาลก็ใช้คำว่า “เงื่อนไข” ในการอ้างถึง “คำรับรอง” ดังเช่นในคดีของ *Conn v. Westwinster Moter Insurance Association* (1996) *Lloyd's Rep.* 407.⁴⁸ ปรากฏว่าข้อสัญญาในกรมธรรม์ประกันภัยรถยนต์กำหนดให้ผู้เอาประกันภัยรถยนต์ให้รักษารถยนต์ให้อยู่ในสภาพที่ดีซึ่งเป็นข้อสัญญาที่เป็นคำรับรอง (Warranty) แต่ศาลอุทธรณ์ใช้คำว่า “เงื่อนไขบังคับก่อน” (Condition Precedent) โดยมองว่าเงื่อนไขบังคับก่อนมีผลต่อความสมบูรณ์ของสัญญาประกันภัยและได้ตัดสินให้ผู้รับประกันภัยเลิกสัญญาได้เมื่อมีการทำผิดข้อสัญญาดังกล่าว

การที่ผู้รับประกันภัยปฏิเสธสัญญาได้ถ้าผู้เอาประกันภัยทำผิดคำรับรองนั้น อาจอธิบายได้ว่า โดยปกติคำรับรองในสัญญาทางพาณิชย์ทั้งหลายจะมีลักษณะเป็นคำมั่นและเป็นส่วนย่อยซึ่งมิใช่ข้อสำคัญของสัญญาหลัก ดังนั้น การทำผิดคำรับรองในสัญญาประกันภัยจึงทำให้ฝ่ายที่เสียหายปฏิเสธสัญญาได้⁴⁹ นอกจากนี้ในกฎหมายอังกฤษได้ให้ความหมายของคำว่า “คำรับรอง” (Warranty) ในกฎหมายประกันภัยนั้นมีความหมายเช่นเดียวกับคำว่า “เงื่อนไข” (Condition) ในกฎหมายว่าด้วยการซื้อขาย

จากการพิจารณาข้อเสนอแนะของ The Law Commission ของอังกฤษซึ่งไม่เห็นด้วยกับคำพิพากษาของศาลดังกล่าวข้างต้นและได้มีการเสนอแนะให้มีการแก้ไขกฎหมายสรุปได้ดังนี้

1. คำรับรองที่จะอ้างได้นั้นต้องเป็นสาระสำคัญ และต้องแจ้งให้ผู้เอาประกันภัยทราบเป็นลายลักษณ์อักษรด้วยว่ามีคำรับรองอยู่

⁴⁸ Ibid.

⁴⁹ G.C.A. Dickson and J.T. Steele. (1984). *Introduction to Insurance*. p. 111.

2. ผู้รับประกันภัยไม่อาจที่จะปฏิเสธความรับผิดชอบเมื่อมีการทำผิดคำรับรอง ถ้าการผิดคำรับรองนั้นมิได้เป็นข้อสาระสำคัญในสัญญาประกันภัย และการเขียนไว้ในกรมธรรม์ประกันภัยโดยให้การรับรองว่าข้อความที่แถลงไว้ในใบคำขอเอาประกันภัยเป็น “เงื่อนไขอันเป็นพื้นฐานของสัญญา” ก็จะไม่เป็นผลถ้าเป็นคำรับรองในอดีตหรือปัจจุบัน

3. การทำผิดคำรับรองที่เป็นสาระสำคัญ ทำให้ผู้รับประกันภัยมีสิทธิที่จะปฏิเสธสัญญาได้นับแต่วันที่ทำผิดคำรับรอง การปฏิเสธสัญญานี้จะไม่มีผลจนกว่าจะได้เป็นหนังสือให้ผู้เอาประกันภัยทราบ ในกรณีที่มีความเสียหายเกิดขึ้นก่อนที่จะปฏิเสธสัญญาหรือก่อนที่จะมีการแจ้งการปฏิเสธสัญญาเป็นหนังสือดังกล่าว ผู้รับประกันภัยจะต้องรับผิดชอบถ้าผู้เอาประกันภัยพิสูจน์ได้ว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นนั้นไม่เกี่ยวกับความเสี่ยงภัย หรือพิสูจน์ได้ว่าการทำผิดคำรับรองนั้นมิได้เพิ่มความเสี่ยงภัยแต่อย่างใด

3.1.2 ประเทศสหรัฐอเมริกา

รัฐต่างๆ ในสหรัฐอเมริกานั้นสามารถมีการตรากฎหมายภายในรัฐได้ โดยที่มีกฎหมายกลางที่ควบคุมดูแลและกำกับโดยรัฐบาลสหรัฐอเมริกา

หลักสุจริตอย่างยิ่งในการทำสัญญาประกันภัยของสหรัฐอเมริกานั้นก็ได้วางหลักไว้เช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ ซึ่งหลักสุจริตอย่างยิ่งในการทำสัญญาประกันภัยนั้นได้มีหลักเกณฑ์ดังนี้

3.1.2.1 หลักการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ (Misrepresentation)

ในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “การแถลงข้อความอันเป็นเท็จ (Misrepresentation)” ไว้ว่าเป็นการแถลงข้อความจริงในบางสิ่งซึ่งไม่เป็นความจริง โดยผู้เอาประกันภัยได้แถลงโดยรู้ว่าข้อแถลงนั้นไม่เป็นความจริง และได้แถลงด้วยเจตนาที่จะหลอกลวงหรือเป็นการแถลงข้อความจริง ซึ่งผู้เอาประกันภัยแน่ใจว่าเป็นความจริงโดยไม่รู้ว่าเป็นจริงหรือไม่ และข้อความจริงนั้นมีแนวโน้มที่จะเป็นการชักจูงใจให้เกิดการเข้าใจผิด⁵⁰

กรณีการแถลงข้อความอันเป็นเท็จในสหรัฐอเมริกา สำหรับรัฐที่ยังไม่มีการบัญญัติกฎหมายเป็นลายลักษณ์อักษรแก้ไขกฎหมายคอมมอนลอว์ การแถลงข้อความอันเป็นเท็จในข้อสาระสำคัญนั้นทำให้สัญญาเป็นโมฆะ โดยไม่คำนึงว่าการแถลงข้อความอันเป็นเท็จนั้นจะเกิดขึ้นโดยจงใจหรือควรรู้ว่าข้อที่ตนแถลงนั้นเป็นเท็จหรือเกิดขึ้นโดยไม่จงใจ กล่าวคือผู้แถลงมิได้รู้เลยว่าข้อที่ตนแถลงนั้นเป็นเท็จ

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ตัวแทนผู้รับประกันภัยผู้ซึ่งละเลยต่อหน้าที่ในการเปิดเผยข้อความจริงทั้งหมดที่เกี่ยวกับการเสี่ยงภัย หรือละเลยไม่รายงานกรมธรรม์ประกันภัยตามความเป็น

⁵⁰ Ibid.

จริง อาจต้องรับผิดชอบผู้รับประกันภัยในความเสียหายของผู้รับประกันภัยจากการเรียกร้องตามกรมธรรม์ประกันภัยที่เป็นผลจากการกระทำผิดหน้าที่ของตัวแทนนั้น⁵¹ ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยแถลงข้อความจริงถูกต้อง แต่ตัวแทนกรอกข้อความไปโดยผิดพลาด เช่นนี้จะถือว่าผู้รับประกันภัยได้รู้ข้อความจริงด้วยไม่ได้ ถือว่าตัวแทนของผู้รับประกันภัยเป็นตัวแทนของผู้เอาประกันภัยการกรอกคำขอ เช่น ในคดี *Newsholme Brother v. Road Thransport and General Insurance Co.* ตัดสินให้ผู้รับประกันภัยหลุดพ้นจากความรับผิด สัญญาประกันชีวิตที่ทำขึ้นโดยตัวแทนที่มีรู้ข้อเท็จจริงจะไม่เสียไปเพราะความรู้ของผู้เอาประกันภัยตัวการ เว้นแต่ผู้เอาประกันภัยเว้นการปฏิบัติหน้าที่ของตนในการแจ้งข้อเท็จจริงนั้นแก่ตัวแทนของตน หรือแถลงแก่ผู้รับประกันภัยตามหลักเรื่องความสุจริตอย่างยิ่ง ตัวการต้องทำการแจ้งให้ตัวแทนของตนทราบตามหน้าที่ของตนโดยใช้หลักความพยายามให้ถึงที่สุดอย่างสมเหตุสมผลในการแสดงแก่ตัวแทน (Utmost degree of reasonable diligence in his effort to communicate with his agent)⁵²

กรณีที่ผู้เอาประกันภัยมิได้แถลงข้อความใด โดยได้ทิ้งว่างไว้เพียงแต่ลงลายมือชื่อไว้ในคำขอเอาประกันภัย และให้ตัวแทนของผู้รับประกันภัยดำเนินการกรอกใบคำขอให้สมบูรณ์ต่อมาปรากฏว่าข้อความนั้นไม่เป็นความจริง เช่นนี้ผู้เอาประกันภัยจะต้องรับผิดชอบต่อการลงลายมือชื่อของตนเพราะการลงลายมือชื่อเท่ากับเป็นการยอมรับข้อความทั้งหมด แม้ว่าเขาจะไม่ได้อ่านก็ตาม ตามแนวทางการตัดสินของคดี *Paxman v. Union Ass Soc.* กรณีที่ผู้เอาประกันภัยและตัวแทนผู้รับประกันภัยร่วมกันฉ้อฉลผู้รับประกันภัยกรณีเช่นนี้ผู้รับประกันภัยไม่ต้องถูกผูกพันด้วย

บางรัฐของสหรัฐอเมริกาได้แก้ไขกฎหมายคอมมอนลอว์ในประเด็นที่ว่า การแถลงข้อเท็จจริงในสัญญาประกันชีวิตจะไม่สามารถใช้เป็นเหตุอ้างเพื่อบอกเลิกสัญญาประกันชีวิตได้ นอกจากการแถลงข้อเท็จจริงนั้นเป็นมูลเหตุแท้จริงหรือมีส่วนก่อให้เกิดความเสียหายขึ้น จึงได้กำหนดให้เป็นหน้าที่ของผู้รับประกันชีวิตในการพิสูจน์ความสัมพันธ์ระหว่างความเสียหายที่เกิดขึ้นกับการแถลงข้อเท็จจริง บางกรณีไม่มีการยึดหลักการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ หรือคำรับรองเท็จ ซึ่งทำโดยผู้เอาประกันภัยหรือผู้แทนของผู้เอาประกันภัยในการเจรจาทำสัญญา หรือการทำผิดเงื่อนไขของสัญญาประกันชีวิต อันจะมีผลให้สิทธิเรียกร้องในกรมธรรม์หรือทำให้กรมธรรม์มีผลเป็นโมฆะหรือไม่บรรลุลผลเว้นแต่การแถลงข้อความอันเป็นเท็จ หรือเงื่อนไขนั้นได้กล่าวไว้ในกรมธรรม์มีการสลักหลังหรือเขียนลงไปในกรมธรรม์นั้น หรือในใบคำขอเอาประกันภัยเป็นลายลักษณ์อักษรและสำเนาได้แนบไว้ในกรมธรรม์และได้ทำให้เป็นส่วนหนึ่งของกรมธรรม์ ไม่มีการ

⁵¹ Ibid.

⁵² Ibid.

แถลงข้อความอันเป็นเท็จเช่นนั้น หรือทำให้เสียไปนอกจากว่าจะเป็นการกระทำโดยจงใจฉ้อฉล หรือกระทบในสาระสำคัญ

ในประเทศสหรัฐอเมริกา หลักเรื่องการเปิดเผยข้อความจริงของผู้เอาประกันภัยนั้นแตกต่างจากประเทศอังกฤษ โดยอาจกล่าวได้ว่าประเทศอังกฤษนั้นผู้เอาประกันภัยจะจงใจไม่เปิดเผยข้อความจริงหรือไม่เป็นข้อสำคัญ หากเป็นข้อเท็จจริงที่ผู้เอาประกันภัยรู้แล้วผู้เอาประกันภัยต้องเปิดเผยทั้งสิ้น ส่วนในอเมริกาถือว่าในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยมีเจตนาที่จะปกปิดข้อความจริงอันเป็นสาระสำคัญจะทำให้สัญญาประกันชีวิตเป็นโมฆียะ ดังนั้น ผู้เอาประกันภัยจะต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงใด ๆ ที่เขาเชื่อว่ามีผลกระทบต่อการค้าดำเนินการของผู้รับประกันภัย ในการพิจารณาคำขอเอาประกันภัย บุคคลใดซึ่งมีความรู้เชี่ยวชาญในทางปฏิบัติของการประกันภัย เนื่องจากมีอาชีพในด้านนี้ มีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อเท็จจริงทั้งหมดที่เขาทราบว่าเป็นข้อสำคัญ แม้บุคคลทั่วไปอาจจะไม่ทราบว่าข้อเท็จจริงเหล่านั้นเป็นข้อสำคัญก็ตาม ยิ่งไปกว่านั้นในกรณีที่ตัวแทนของผู้เอาประกันชีวิตบริษัทหนึ่งไปทำสัญญาประกันชีวิตตนเองกับบริษัทอื่น ถ้าเขาเอาคำขอเอาประกันภัยต่อบริษัทผู้รับประกันภัยโดยเขาแสดงตัวว่าเป็นตัวแทนประกันชีวิต ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างตัวการตัวแทนจะเป็นข้อสนับสนุนให้เขามีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อความจริง โดยใช้มาตรฐานการพิจารณาข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ จากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการประกันชีวิตมากกว่าความเข้าใจของเขาเอง⁵³

ผลของการไม่เปิดเผยข้อความจริงหรือการแถลงเท็จ ในประเทศสหรัฐอเมริกาการแถลงข้อความอันเป็นเท็จของผู้เอาประกันภัยจะทำให้สัญญาประกันชีวิตเป็นโมฆียะในส่วนของผู้รับประกันภัย อย่างไรก็ตามคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่อาจยกเอาผลจากการที่ตนแถลงข้อความอันเป็นเท็จขึ้นเพื่อหลีกเลี่ยงการชำระหนี้ตามสัญญานั้นได้⁵⁴

3.1.2.2 หลักการไม่เปิดเผยข้อความจริง (Non-Disclosure)

ในหลักข้อเท็จจริงที่ต้องเปิดเผยนี้สหรัฐอเมริกาได้วางหลักไว้เหมือนประเทศอังกฤษ คือลักษณะของข้อเท็จจริงที่เป็นสาระสำคัญ (Material Fact) ต่อการตกลงใจรับเสี่ยงภัย หรือกำหนดเบี้ยประกันภัยของผู้รับประกันภัยเท่านั้น ที่ต้องเปิดเผยหรือแถลงให้ถูกต้องตามความเป็นจริง

การพิจารณาถึงสาระสำคัญของข้อเท็จจริงนั้นศาลมักจะตีความไปในทางคุ้มครองประโยชน์ของผู้เอาประกันภัย โดยถือว่าสาระสำคัญของข้อเท็จจริงที่ผู้เอาประกันภัยมีหน้าที่ต้อง

⁵³ Robert E. Keeton. (n.d.). *Basic Text on Insurance Law*. p. 327.

⁵⁴ William F. Bovee. Op.cit. pp. 1010-1019.

เปิดเผยนั้น ต้องเป็นกรณีที่อยู่ประกันภัยทราบด้วยว่าข้อเท็จจริงนั้นเป็นข้อสาระสำคัญ⁵⁵ การไม่เปิดเผยข้อความจริงโดยไม่จงใจแล้วสัญญาประกันภัยสมบูรณ์ เว้นแต่จะเป็นสัญญาประกันภัยทางทะเลเท่านั้น ถึงแม้จะมีการไม่เปิดเผยข้อความจริงโดยไม่จงใจก็ตาม สัญญาประกันภัยก็จะเป็นโมฆียะเพราะสัญญาประกันภัยทางทะเลมีลักษณะพิเศษแตกต่างจากสัญญาประกันภัยประเภทอื่นโดยทั่วไป ศาลอุทธรณ์ของสหรัฐอเมริกาได้ให้เหตุผลแสดงให้เห็นว่าการประกันภัยทางทะเลและการประกันภัยประเภทอื่นก็มีลักษณะที่แตกต่างในภาวะปัจจุบัน เมื่อลักษณะและเหตุผลต่างกันการเสี่ยงภัยนี้เป็นการคาดคะเนที่สูงมาก จึงเป็นหน้าที่อย่างแจ่มชัดสำหรับผู้เอาประกันภัยที่จะต้องให้คำแนะนำแก่ผู้เอาประกันภัยในทุกเรื่องทุกสถานการณ์ นอกจากนี้ยังมีหลักการปกปิดข้อเท็จจริง (Concealment) ซึ่งในประเทศสหรัฐอเมริกาให้ความหมายของการปกปิดข้อความจริงนี้ได้รวมเอาหน้าที่ในการเปิดเผยข้อความจริงไว้ด้วย⁵⁶

การปกปิดข้อความจริงแม้จะเป็นการกระทำโดยมีเจตนา (Willful) แต่ไม่จำเป็นต้องมีเจตนาฉ้อฉล (Fraudulent intention)⁵⁷ ก็จะทำให้สัญญาเสียไปเช่นกัน การปกปิดข้อความจริงที่จะทำให้สัญญาประกันภัยตกเป็นโมฆียะนั้น ต้องเป็นการปกปิดข้อความจริงที่สำคัญเกี่ยวกับการเสี่ยงภัย⁵⁸ และผลของการปกปิดข้อความจริงทำให้ผู้รับประกันภัยอาจบอกเลิกสัญญาประกันชีวิตได้

ดังนั้น การไม่เปิดเผยข้อความจริงกับการปกปิดข้อความจริงนั้นเป็นเรื่องเดียวกัน หากแต่มีความแตกต่างกันในกรณีแรกใช้เรียกกรณีที่เกิดขึ้นโดยไม่จงใจ ส่วนกรณีหลังเรียกกรณีมีเจตนาปกปิด ในกฎหมายอังกฤษการไม่เปิดเผยข้อความจริงไม่ว่าจะเกิดขึ้นโดยจงใจ หรือไม่จงใจก็ตามจะทำให้สัญญาประกันชีวิตเป็นโมฆียะ ส่วนในกฎหมายของสหรัฐอเมริกาเฉพาะกรณีการไม่เปิดเผยข้อความจริงโดยจงใจ หรืออาจกล่าวได้ว่าเฉพาะการปกปิดข้อความจริงเท่านั้นที่ทำให้สัญญาเป็นโมฆียะ ส่วนการเปิดเผยข้อความจริงโดยไม่จงใจจะทำให้สัญญาประกันภัยสมบูรณ์ ยกเว้นในสัญญาประกันภัยทางทะเล

3.1.2.3 หลักคำรับรอง (Warranty)

คำรับรองเป็นเรื่องที่มีบทบาทอย่างมากในกฎหมายสหรัฐอเมริกา ส่วนสำหรับกฎหมายไทยไม่มีบทบัญญัติเรื่องคำรับรองไว้โดยตรง แต่เราก็นำคำรับรองมาใช้ได้โดยทำให้เป็นข้อสัญญาและนำกฎหมายลักษณะสัญญามาใช้บังคับ สำหรับคำรับรองในสหรัฐอเมริกานั้นมีลักษณะและความสำคัญเช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ สำหรับเรื่องคำรับรองในการประกันภัยนั้น

⁵⁵ William F. Bovee. (n.d.). *American Jurisprudence Insurance*. pp. 1014-1015.

⁵⁶ F. Pollock Joseph Angell. (1959). *Insurance Principle and Practices New York*. p. 56

⁵⁷ Ibid.

⁵⁸ William F. Bovee. Loc.citt. pp. 1014-1015.

เป็นหลักที่เกิดจากการปฏิบัติและได้รับการสนับสนุนจากผู้รับประกันภัยเช่นเดียวกับประเทศอังกฤษ การร่างเงื่อนไขสัญญาประกันภัยให้เป็นคำรับรองนั้นทำให้เกิดการได้เปรียบเสียเปรียบกันในการทำสัญญาประกันภัยและเมื่อเกิดเป็นคดีที่มีข้อพิพาทกันขึ้น การวินิจฉัยของศาลโดยอาศัยหลักเรื่องเสรีภาพในการทำสัญญานั้น จะเป็นเหตุให้ผู้เอาประกันภัยเป็นผู้เสียเปรียบในสัญญาประกันภัยที่มีคำรับรองนั้น ในสหรัฐอเมริกาจึงได้หาแนวทางแก้ไขหลักกฎหมายเรื่องคำรับรองเพื่อให้เกิดความเป็นธรรมมากขึ้น

(1) ลักษณะและความหมายของคำรับรอง

คำรับรอง คือ ข้อสัญญาในสัญญาประกันภัยที่ผู้เอาประกันภัยรับรองว่าข้อเท็จจริงที่แถลงนั้นถูกต้องเป็นจริงหรือข้อเท็จจริงดังกล่าวจะยังคงถูกต้องเป็นจริง หรือผู้เอาประกันภัยรับรองว่าตนจะปฏิบัติตามภาระหนี้ในส่วนของตนตามที่กำหนดไว้

William R. Vance ได้อธิบายไว้ว่า “คำรับรองในสัญญาประกันภัยนั้น คือ ข้อความหรือคำมั่นที่กำหนดไว้ในสัญญาประกันภัยหรือรวมเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาประกันภัย ถ้าหากไม่เป็นความจริงแม้จะไม่ทำให้ผู้รับประกันภัยเสียเปรียบ ผู้รับประกันภัยก็อาจปฏิเสธสัญญาประกันภัยได้โดยไม่คำนึงว่าข้อความหรือคำมั่นนั้นจะเป็นเรื่องที่มีสาระสำคัญหรือไม่ก็ตาม”⁵⁹

จากคำนิยามของ Vance ทำให้แบ่งคำรับรองได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. คำรับรองยืนยันข้อเท็จจริง (Affirmative Warranty) เป็นคำรับรองที่ผู้เอาประกันภัยรับรองยืนยันต่อผู้รับประกันภัยในการเสนอขอทำสัญญาประกันภัยว่า ข้อความที่ตนแถลงนั้นถูกต้องเป็นจริง ผู้รับประกันภัยถือว่าคำรับรองนั้นเป็นเงื่อนไขแห่งการรับประกันภัยของตน หากคำรับรองไม่เป็นจริงดังที่รับรองแล้วผู้รับประกันภัยไม่ต้องรับผิดชอบตามสัญญาประกันภัย ข้อเท็จจริงที่รับรองนั้นรับรองเฉพาะว่าเป็นความจริงในปัจจุบันเท่านั้น ไม่ได้รับรองว่าต้องเป็นจริงต่อไปในอนาคต

2. คำรับรองอันเป็นคำมั่น (Promissory Warranty) นั้นเป็นการรับรองข้อเท็จจริงและเป็นการให้คำมั่นต่อผู้รับประกันภัยว่า ข้อเท็จจริงที่แถลงเพื่อขอเอาประกันภัยนั้นเป็นความจริง และจะเป็นความจริงต่อไปในอนาคตจนกว่าความผูกพันตามกรมธรรม์จะสิ้นสุด หากไม่เป็นไปตามคำรับรองและคำมั่นเมื่อใด ให้ถือว่าความรับผิดชอบตามสัญญาประกันภัยสิ้นสุดตั้งแต่นั้นตามที่ผู้รับประกันภัยจะได้สิทธิบอกล้างสัญญา

ทั้งในกฎหมายอังกฤษและกฎหมายสหรัฐอเมริกาถือว่า การทำผิดคำรับรองทำให้นิติกรรมนั้นสิ้นสุดบังคับนับแต่วันทำละเมิดหรือวันทำผิดคำรับรอง ดังนั้น การทำผิดคำรับรองประเภทคำรับรองยืนยันข้อเท็จจริงจะทำให้สัญญาไม่สมบูรณ์มาแต่ต้น เมื่อได้ปฏิเสธสัญญาแล้ว

⁵⁹ สุดา วัชรวัฒนากุล. เล่มเดิม. หน้า 42.

ผู้รับประกันภัยต้องคืนเบี้ยประกันภัยต้องคืนเบี้ยประกันภัยทั้งหมดแก่ผู้เอาประกันภัย ส่วนการผิดคำรับรองประเภทคำรับรองต่อเนื่องหรือคำรับรองอันเป็นคำมั่น ผู้รับประกันภัยจะปฏิเสธสัญญาได้นับแต่วันทำผิดคำรับรองซึ่งผู้รับประกันภัยต้องคืนเงินเบี้ยประกันภัยนับแต่วันที่มีการทำผิดคำรับรองเป็นต้นไป

สรุปได้ว่า การทำผิดคำรับรองเกี่ยวกับข้อเท็จจริงในอดีตหรือในปัจจุบัน ให้สิทธิผู้รับประกันภัยที่จะปฏิเสธสัญญา นับแต่เมื่อทำผิดคำรับรองตั้งแต่เริ่มต้นสัญญาเลยทีเดียว ส่วนการทำผิดคำรับรองอันเป็นคำมั่น ผู้รับประกันภัยมีสิทธิที่จะปฏิเสธสัญญาตั้งแต่วันที่ผิดคำรับรองและก่อนหน้านั้นคำรับรองมีผลสมบูรณ์ ซึ่งผู้รับประกันภัยจะต้องรับผิดชอบในความเสียหายที่เกิดขึ้นก่อนวันที่ทำผิดคำรับรอง

(2) ผลของการผิดคำรับรอง

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ถือว่าผลของการผิดคำรับรองนั้นมีผลเท่ากับการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ กล่าวคือมีผลทำให้สัญญามีผลเป็นโมฆะ สำหรับในสหรัฐอเมริกา ปราบกว่ามีคำพิพากษาของศาลออกมาแก้ไขความเคร่งครัดในการทำผิดคำรับรองให้ผ่อนคลายลง เช่น ศาลจะถือว่าข้อความใดในสัญญาเป็นคำรับรองก็ต่อเมื่อระบุไว้ชัดเจนว่าเป็นคำรับรอง และแม้จะกำหนดไว้ชัดเจนว่าข้อความนั้นเป็นคำรับรองศาลก็ไม่ได้ตีความว่าเป็นคำรับรองในทุกกรณี นอกจากนั้นหากข้อความที่แถลงไม่ชัดเจนว่าเป็นคำรับรอง ศาลก็จะตีความว่าเป็นคำแถลงธรรมดา และหากกรณีเป็นที่สงสัยศาลจะตีความว่าคำรับรองนั้นเป็นคำรับรองยืนยันข้อเท็จจริงในปัจจุบันมากกว่าที่จะตีความว่าเป็นคำรับรองต่อเนื่อง

3.2 หลักสุจริตอย่างยิ่ง (Utmost Good Faith) ของคู่สัญญาในประเทศไทย

หลักสุจริตอย่างยิ่ง (Principle of Utmost Good Faith) ซึ่งเป็นหลักสำคัญประการหนึ่งของสัญญาประกันภัย⁶⁰ คือ เป็นสัญญาที่คู่สัญญาต้องมีความสุจริตต่อกันอย่างยิ่ง (Contract Uberrimae Fidei) ตามหลักทั่วไปนั้น แม้บุคคลจะต้องใช้สิทธิของตนโดยสุจริตคู่สัญญาแต่ละฝ่ายก็มีสิทธิจะต่อรองในการตกลงให้ได้ผลดีที่สุดแก่ตน แม้จะต้องห้ามมิให้กล่าวเท็จ ก็ไม่จำเป็นต้องชี้ช่องให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งเห็นข้อเสียเปรียบ แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากสัญญาประกันภัยเป็นสัญญาที่มีค่าตอบแทนไม่เท่าเทียมกัน กล่าวคือ ผู้เอาประกันภัยมีหน้าที่ชำระเบี้ยประกันจำนวนหนึ่ง ส่วนผู้รับประกันภัยมีหน้าที่ต้องชดเชยค่าเสียหายตามจำนวนที่ได้ตกลงกันไว้ หรือตามเงื่อนไขตามที่ตกลงกันไว้ กรณีประกันชีวิตผู้รับประกันภัยก็ต้องชดเชยค่าเสียหายเมื่อมีความตายเกิดขึ้น หรือสิ้นสุดระยะเวลาในสัญญา

⁶⁰ จิตติ ดิงศกัทธิย์. (2545). กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ว่าด้วยประกันภัย. หน้า 40.

ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มีบทบัญญัติที่เป็นหลักทั่วไปในการใช้สิทธิโดยสุจริต คือบทบัญญัติในมาตรา 5 ซึ่งบัญญัติไว้ว่า “ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดีในการชำระหนี้ก็ดี ท่านว่าบุคคลทุกคนต้องกระทำการโดยสุจริต” อย่างไรก็ตามมาตรา 5 เป็นบทบัญญัติที่เขียนไว้กว้างๆ เพื่อใช้ในกรณีที่บทบัญญัติอื่นไม่ได้เขียนเรื่องความสุจริตไว้โดยตรง แต่จะไม่ใช้มาตรา 5 กันอย่างพร่ำเพรื่อ⁶¹ ดังนั้น เราจะไม่นำมาตรา 5 มาใช้กับเรื่องความสุจริตของคู่สัญญาในสัญญาประกันภัยเพราะมีบทบัญญัติเฉพาะสำหรับสัญญาประกันภัยอยู่แล้ว

ในกรณีทั่วไป เมื่อคู่สัญญาเข้าทำสัญญากันโดยปกติคู่กรณีฝ่ายหนึ่งไม่จำเป็นต้องชี้ช่องให้คู่กรณีอีกฝ่ายหนึ่งเห็นข้อเสียเปรียบของฝ่ายตน แม้กระนั้นก็ตามคู่สัญญาก็ต้องห้ามมิให้กล่าวเท็จต่อกันดังจะเห็นได้จากการที่กฎหมายได้บัญญัติไว้ในเรื่องกลล้อลล ส่วนสัญญาประกันภัยนอกจากจะต้องห้ามมิให้คู่สัญญากล่าวเท็จตามหลักทั่วไปแล้ว คู่สัญญายังมีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อความจริงที่เป็นสาระสำคัญอีกด้วยซึ่งเป็นไปตามหลักสุจริตอย่างยิ่งนั่นเอง

ในหลักเรื่องความซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่งของคู่สัญญาประเทศไทยตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 865 แบ่งได้ดังนี้

3.2.1 หลักการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ (Misrepresentation)

หน้าที่แถลงข้อความจริงในการเสนอทำสัญญาประกันชีวิต เป็นหน้าที่ผู้เอาประกันภัยต้องกระทำด้วยความสุจริตอย่างยิ่ง ซึ่งเป็นหลักอย่างเดียวกับหน้าที่เปิดเผยข้อความจริงที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ฉะนั้นหลักต่างๆที่ใช้ในเรื่องหน้าที่เปิดเผยข้อความจริงเหมือนกันกับในเรื่องการแถลงข้อความจริงจะไม่นำมากล่าวถึง

3.2.1.1 ความหมายของการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ

ตามกฎหมายไทย มิได้บัญญัติถึงความหมายและรายละเอียดเกี่ยวกับลักษณะของการแถลงข้อความอันเป็นเท็จไว้เลย เพียงแต่บัญญัติว่าการแถลงข้อความเท็จที่จะทำให้สัญญาประกันชีวิตเป็นโมฆะนั้น ต้องเป็นกรณีที่อยู่แล้วซึ่งแสดงให้เห็นว่าการแถลงข้อความอันเป็นเท็จนั้นเป็นการแถลงเท็จโดยเจตนาถ้าการแถลงข้อความอันเป็นเท็จโดยไม่เจตนาจะต้องกลับไปใช้หลักทั่วไป คือ เรื่องสำคัญผิดตามมาตรา 156 หรือ 157 แล้วแต่กรณี นอกจากนี้คำพิพากษาฎีกาในส่วนที่เกี่ยวกับการเปิดเผยข้อความจริง หรือแถลงข้อความเป็นเท็จนี้ก็มิได้แยกข้อแตกต่างไว้ชัดเจนให้เห็นเด่นชัดแต่อย่างใด ดังนั้น การพิจารณาความหมายของการแถลงข้อความอันเป็นเท็จนั้นจึงต้องพิจารณาไปตามความหมายของต่างประเทศ

⁶¹ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 5 ในการใช้สิทธิแห่งตนก็ดี ในการชำระหนี้ก็ดี บุคคลทุกคนต้องกระทำโดยสุจริต

ในประเทศอังกฤษ ได้ให้คำจำกัดความว่า “แถลงข้อความอันเป็นเท็จ (Misrepresentation)” ว่าเป็นข้อแถลงที่ไม่ถูกต้องหรือไม่จริง (Inaccurate or Untrue Statement) ที่ทำขึ้นโดยคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งในสัญญาประกันภัยหรือทำขึ้นโดยตัวแทนของเขาต่อคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งก่อนที่สัญญาจะเกิดขึ้น ข้อแถลงดังกล่าวอาจเกิดขึ้นด้วยวาจาหรือเป็นลายลักษณ์อักษรก็ได้ โดยปกติจะเกิดขึ้นในรูปแบบของคำตอบที่ได้ตอบคำถามในใบคำขอเอาประกันภัย⁶²

ในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า “การแถลงข้อความอันเป็นเท็จ (Misrepresentation)” ไว้ว่าเป็นการแถลงข้อความจริงในบางสิ่งซึ่งไม่เป็นความจริง โดยผู้เอาประกันภัยได้แถลงโดยรู้ว่าข้อแถลงนั้นไม่เป็นความจริง และได้แถลงด้วยเจตนาที่จะหลอกลวงหรือเป็นการแถลงข้อความจริง ซึ่งผู้เอาประกันภัยแน่ใจว่าเป็นความจริงโดยไม่รู้ว่าจริงหรือไม่ และข้อความจริงนั้นมีแนวโน้มที่จะเป็นการชักจูงใจให้เกิดการเข้าใจผิด⁶³

3.2.1.2 ความแตกต่างระหว่างหน้าที่เปิดเผยกับการไม่แถลงข้อความอันเป็นเท็จ

ความแตกต่างระหว่างหน้าที่ทั้งสองนั้นอยู่ที่ว่าความผิดฐานไม่เปิดเผยความจริง เป็นการกระทำผิดที่เกิดจากการงดเว้นการกระทำที่ตนมีหน้าที่จะต้องกระทำแต่การแถลงข้อความอันเป็นเท็จเป็นความผิดที่เกิดขึ้นจากการกระทำการแถลงข้อเท็จจริงแตกต่างไปจากที่เป็นจริงซึ่งเป็นเรื่องของการกระทำผิดหน้าที่⁶⁴

3.2.1.3 ลักษณะของข้อเท็จจริงที่ต้องแถลง

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วว่าข้อเท็จจริงที่ต้องเปิดเผยหรือข้อแถลงนั้น ต้องเป็นข้อเท็จจริงที่เป็นสาระสำคัญ (Material) ต่อการตกลงใจรับเสี่ยงภัยหรือกำหนดเบี้ยประกันภัยของผู้รับประกันภัย แต่สำหรับแนวทางปฏิบัติของไทยในอดีตจนถึงปัจจุบันในการแถลงข้อความอันเป็นเท็จนั้นไม่ได้คำนึงถึงว่าข้อเท็จจริงที่ไม่ได้แถลงนั้นจะเป็นข้อสาระสำคัญหรือไม่ตกเป็นโมฆียะหมด

ในการพิจารณาว่าข้อแถลงใดเป็นความจริงหรือไม่นั้น ต้องพิจารณาจากสถานการณ์ต่างๆ โดยรอบและถ้าข้อเท็จจริงนั้นถูกต้องตามเงื่อนไขที่จะเอาข้อเท็จจริงไปใช้แล้ว แม้ว่าจะไม่ถูกต้องเมื่อพิจารณากับสถานการณ์อื่นๆ ก็ไม่ถือว่าเป็นการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ⁶⁵ และต้องพิจารณารวมๆ ดูจากคำแถลงทั้งหมดหากถูกต้องเป็นจริงเป็นส่วนใหญ่แล้วการแถลงผิดเล็กน้อย

⁶² Michael Parkington. Op.cit. p. 260.

⁶³ William F. Bovee. Op.cit. p. 1018.

⁶⁴ บรรลือ คงจันทร์. เสมอเดิม. หน้า 31.

⁶⁵ Thomson v. Weems. (1884). *General Principle of Insurance Law*. pp. 173-174.

และไม่เป็นสาระสำคัญ (Trivial Mis-Statement) หรือการละเว้นไม่ได้แถลงในรายละเอียดที่ไม่ใช่สาระสำคัญจะไม่ทำให้คำแถลงนั้นเป็นการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ⁶⁶

ในบางกรณีข้อแถลงนั้นอาจจะเห็นได้ว่าถูกต้องตามตัวอักษรแต่เมื่อนำมาพิจารณากับข้อเท็จจริงอื่นที่มีได้แถลงจะทำให้กลายเป็นไม่ถูกต้อง ดังนี้ เท่ากับการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ เช่นเมื่อผู้เสนอขอเอาประกันชีวิตได้ตอบข้อความเกี่ยวกับการขอเอาประกันชีวิต และผลของการขอเอาประกันชีวิตของผู้เอาประกันภัยรายก่อนว่าเขาได้ขอเอาประกันชีวิตจากผู้เอาประกันภัยรายอื่นด้วย แต่ไม่ได้แถลงต่อไปว่าการเสนอขอเอาประกันชีวิตนั้นถูกปฏิเสธ เป็นต้น

3.2.1.4 การตั้งคำถามในใบคำขอเอาประกันภัยของผู้รับประกันภัย

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า การกำหนดข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ เพื่อให้ผู้เอาประกันภัยได้แถลงข้อความจริงในสัญญาประกันภัยนั้น จะพบอยู่ในรูปของคำถาม-คำตอบ ในใบคำขอเอาประกันภัยซึ่งให้ผู้เอาประกันภัยตอบเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ผู้เอาประกันภัยอาจถามคำถามอื่นๆเป็นพิเศษนอกจากที่กำหนดไว้ในใบคำขอเอาประกันภัยก็ได้ ดังนั้น⁶⁷ คำถามต่างๆอาจมีคำตอบที่เป็นลายลักษณ์อักษร เช่นที่ปรากฏในใบคำขอเอาประกันภัย และอาจเป็นคำตอบด้วยวาจา เช่น ในกรณีการตอบคำถามของแพทย์ซึ่งทำการตรวจสุขภาพของเขาโดยแพทย์เป็นผู้จดคำตอบ และผู้ขอเอาประกันชีวิตลงนาม⁶⁸ หรือในกรณีที่แพทย์เป็นผู้จดคำตอบแต่ผู้ขอเอาประกันชีวิตไม่ได้ลงนาม⁶⁹ เป็นต้น

เมื่อมีการตั้งคำถามให้ผู้เอาประกันภัยแถลงแล้ว มีปัญหาที่จะต้องแถลงต่อไปคือ

(1) ผู้เอาประกันภัยที่ได้ตอบคำถามครบถ้วนทุกข้อแล้ว ยังมีหน้าที่ต้องแถลงข้อความจริงอื่น ๆ เพิ่มเติมอีกหรือไม่

ในกรณีนี้ตามกฎหมายของประเทศอังกฤษ ถือว่าหน้าที่เปิดเผยข้อความจริงยังคงมีอยู่และผู้เอาประกันภัยต้องเปิดเผยข้อความจริงอันเป็นสาระสำคัญ แม้ว่าข้อเท็จจริงต่างๆ จะไม่ได้ตั้งขึ้นไว้เป็นคำถามก็ตาม การตั้งขึ้นเป็นคำถามนั้นแสดงว่าผู้รับประกันภัยเล็งเห็นว่าข้อเท็จจริงที่ต้องการทราบนั้นเป็นข้อสำคัญต่อตน ดังนั้น จึงอาจทำให้เกิดการตีความได้ว่าข้อความอื่นๆ ที่ไม่ได้ตั้งคำถามไว้ ไม่ใช่ข้อสำคัญของสัญญาก็ได้⁷⁰

⁶⁶ Ibid.

⁶⁷ E.R. Hardy Ivamy. Op.cit. p. 178.

⁶⁸ Joel v. Law. (1908). **Union and Crown Insurance**. P. 863.

⁶⁹ Fernand v Metropoliton. (1913). **life Insurance**. p. 117.

⁷⁰ E.R. Hardy Ivamy. Op.cit. p. 178-180.

สำหรับประเทศไทย คงต้องพิจารณาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 865 นั้นเองว่า ข้อเท็จจริงใดซึ่งอาจจะได้ใจผู้รับประกันภัยให้เรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้น หรือบอกปิด ไม่ยอมทำสัญญาที่ผู้เอาประกันภัยรู้อยู่แล้วนั้น ผู้เอาประกันภัยยังคงมีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อความจริงนั้นอยู่ แม้ว่าข้อเท็จจริงดังกล่าวจะไม่มีคำถามครอบคลุมไว้ก็ตาม

ผลของการตอบคำถาม ขึ้นอยู่กับว่าได้กำหนดให้คำตอบนั้นเป็นพื้นฐานของสัญญา (Basic of Contract) หรือไม่

(2) ในกรณีที่มีการกำหนดให้เป็นพื้นฐานของสัญญา ซึ่งปกติจะเป็นข้อความเขียนไว้ในตอนท้ายของใบคำขอเอาประกันภัยว่า คำตอบทั้งหมดเป็นความจริงและคำตอบเหล่านั้น เป็นพื้นฐานของสัญญา เป็นเงื่อนไขของสัญญา เมื่อมีข้อความเช่นนี้ในคำขอเอาประกันภัยก็ไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าข้อเท็จจริงที่แถลงไปโดยไม่ถูกต้องตามความเป็นจริงนั้นจะเป็นข้อสาระสำคัญหรือไม่ หรือผู้เอาประกันภัยจะได้รับความจริงหรือไม่ โดยถือว่าเป็นเรื่องของคำรับรองอย่างใดก็ตาม จะไม่มีการตีความให้คำตอบในคำขอเอาประกันภัยเป็นพื้นฐานของสัญญา เว้นแต่จะ ได้เขียนไว้โดยชัดแจ้งและรับรองว่าข้อเท็จจริงที่ตอบไปนั้นถูกต้อง

ในปี ค.ศ. 1957 ได้มีคณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย (Law Reform Committee) ของ ประเทศอังกฤษประชุมเกี่ยวกับเงื่อนไขและข้อยกเว้นในกรมธรรม์ประกันภัยได้ผลสรุปบาง ประการว่า ผลของการมีข้อความอันเป็นพื้นฐานของสัญญาในคำขอเอาประกันภัยนั้น ทำให้ไม่ ต้องพิจารณาว่าข้อเท็จจริงนั้นเป็นข้อสาระสำคัญหรือไม่ หรือผู้เอาประกันภัยได้ตอบคำตอบนั้น โดยสุจริตหรือใช้ความระมัดระวังหรือไม่ ถ้าคำตอบที่ให้มานั้นไม่ถูกต้องผู้รับประกันภัยมีสิทธิที่จะ ลบล้างสัญญาได้ ยิ่งไปกว่านั้นเป็นที่เห็นกันอย่างชัดแจ้งแล้วว่าคำตอบสำหรับคำถามพิเศษนั้น ไม่ว่าจะ เป็นเรื่องรายละเอียดเพียงใดก็ตาม ไม่ทำให้ผู้เอาประกันภัยหลุดพ้นจากหน้าที่ในการเปิดเผยข้อความจริงอันเป็นสาระสำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการประกันชีวิตลักษณะของการ สอบถามต้องละเอียดพิสดารเพื่อจะได้ไม่มีการปิดบังข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย (Law Reform Committee) เสนอว่าไม่ว่าจะมีข้อความใดกำหนดไว้ใน สัญญาประกันภัยก็ตาม ผู้รับประกันภัยไม่อาจปฏิเสธการเรียกร้องเอาค่าสินไหมทดแทน (Claim) ตามสัญญาได้ในกรณีที่มีแถลงข้อความผิดความจริง โดยผู้เอาประกันภัยพิสูจน์ได้ว่าข้อ แถลงนั้นเป็นความจริงตามความรู้ที่ดีที่สุดและตามความเชื่อของเขา⁷¹

⁷¹ Ibid.

(3) ในกรณีที่ไม่มีข้อความกำหนดให้คำแถลงนั้นเป็นส่วนหนึ่งของสัญญา คำตอบที่ไม่ถูกต้องไม่ทำให้ผู้รับประกันภัยมีสิทธิที่จะปฏิเสธความรับผิด เว้นเสียแต่ว่าจะเป็น การไม่เปิดเผยข้อความจริง หรือเป็นการแถลงข้อความอันเป็นเท็จในข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ⁷²

(4) กรณีที่คำถามเคลือบคลุม เป็นการยากที่จะให้ผู้เอาประกันภัยแถลงข้อความใดให้ถูกต้องได้ในกรณีที่คำถามซึ่งทำขึ้นโดยผู้รับประกันภัยนั้น เคลือบคลุมไม่ชัดเจน คำถามเคลือบคลumnั้น คือ คำถามที่ทำให้คำตอบเป็นไปได้หลายทาง คือ ถ้าพิจารณาใน ความหมายหนึ่งคำตอบนั้นถูกต้อง แต่ถ้าพิจารณาในอีกความหมายหนึ่งคำตอบนั้นไม่ถูกต้อง ดังนั้น เพื่อให้เกิดความยุติธรรม จึงถือว่าถ้าคำถามในใบคำขอเอาประกันภัยหรือในข้ออื่น ๆ ที่ผู้รับประกันภัยมิให้ผู้เอาประกันภัยตอบนั้นเคลือบคลุมแล้ว คำตอบที่ผู้เอาประกันภัยตอบไปนั้นเป็น ความจริงในกรณีที่คาดหมายได้ว่าวิญญูชนทั่วไปก็จะตอบเช่นนั้นเหมือนกัน⁷³

(5) การตีความคำถาม-คำตอบในใบคำขอเอาประกันภัย

ในกฎหมายอังกฤษขอบเขตคำถามนั้นบางส่วนขึ้นอยู่กับการใช้ถ้อยคำและ บางส่วนขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น จึงต้องพิจารณาคำถาม-คำตอบดังนี้⁷⁴

1. ต้องพิจารณาคำแถลงทั้งหมดให้สอดคล้องกันอย่างเดียวกัน (as a whole) และถ้าพิจารณาแล้วปรากฏว่าคำแถลงส่วนที่เป็นสาระสำคัญถูกต้อง แต่การเปิดเผยในส่วน รายละเอียดปลีกย่อยไม่ถูกต้อง หรือละเว้นไม่เปิดเผยข้อเท็จจริงอันเป็นรายละเอียดไม่ทำให้ส่วนที่ ถูกต้องนั้นกลายเป็นไม่ถูกต้อง ดังนั้น ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยมี 2 อาชีพ แต่แจ้งเพียงอาชีพ เดียวจะกล่าวว่าเป็นข้อแถลงที่ไม่ถูกต้องไม่ได้ เว้นแต่อาชีพนั้นเป็นสาระสำคัญต่อการเสี่ยงภัย

2. ต้องตีความโดยใช้เหตุที่เป็นธรรมและสมเหตุสมผล (Fair and reasonable construction) ซึ่งเป็นหลักทั่วไปที่ใช้ตีความในคำขอเอาประกันภัยสัญญาประกันภัย และกรมธรรม์ประกันภัยโดยทั่วไป เช่น

คดี Connecticut Mutual Life Insurance Co. of Hartford v. Moor⁷⁵ ข้อเท็จจริงมี ว่าในใบคำขอเอาประกันชีวิตถามว่า เคยป่วยเป็นโรคใดๆมาก่อนหรือได้รับอุบัติเหตุมาก่อน หรือไม่ ถ้าเคยมีลักษณะอย่างไร และป่วยเป็นระยะเวลาานเท่าใดการเจ็บป่วยนั้นมีผลกระทบต่อ สุขภาพโดยทั่วไปหรือไม่ ผู้ขอเอาประกันภัยตอบว่า “ไม่” ศาลตัดสินว่า เมื่อตีความคำถามนี้อย่าง เป็นธรรมและสมเหตุสมผลแล้วเห็นว่าคำถามนี้มุ่งหมายถึงโรคที่ร้ายแรงเท่านั้น

⁷² Ibid.

⁷³ Michael Parkington. Op.cit. p. 282.

⁷⁴ E.R. Hardy Ivamy. Op.cit. p. 185-193.

⁷⁵ Ibid.

ในคำขอเอาประกันชีวิตถามว่า “แพทย์ที่ไหนที่คุณไปปรึกษาบ้าง เมื่อไหร่และเพื่ออะไร” ดังนี้ไม่ได้หมายความว่าผู้เอาประกันภัยต้องจัดแจ้งรายชื่อแพทย์ที่เขาไปพบมาในชีวิตของเขาเพียงแต่จัดแจ้งรายชื่อให้พอเพียงเพื่อตรวจสอบได้⁷⁶

ในคำขอเอาประกันชีวิตถามว่า “ปัจจุบันนี้คุณดื่มสุราเป็นประจำและคิดเป็นนิสัยหรือไม่” Mc.Cardie,J. กล่าวว่า ถ้อยคำเหล่านี้ต้องตีความเพื่อใช้กับบุคคลโดยทั่วไป⁷⁷

3. ต้องแถลงข้อเท็จจริงทั้งหมด (Whole Truth) การบอกความจริงเพียงบางส่วนถือเท่ากับเป็นการแถลงข้อความเท็จหากไปสัมพันธ์กับส่วนอื่นแล้วไม่ถูกต้อง เช่น

คดี London Assurance V.Mansel⁷⁸ ข้อเท็จจริงมีว่าในคำขอเอาประกันชีวิตมีคำถามว่า “ผู้เอาประกันชีวิตได้เคยทำสัญญาประกันชีวิตไว้กับบริษัทผู้รับประกันภัยรายอื่นหรือไม่ ถ้าเคยทำไว้ที่ใดและบริษัทผู้รับประกันภัยรายอื่นนั้น รับประกันชีวิตในอัตราเบี้ยประกันภัยปกติ หรือในอัตราที่สูงกว่าปกติ หรือเคยถูกบริษัทผู้รับประกันภัยรายใดปฏิเสธไม่ยอมรับทำสัญญาประกันชีวิตด้วยหรือไม่” ผู้ขอเอาประกันภัยตอบว่า “ขณะนี้ได้ทำสัญญาประกันชีวิตอยู่ 2 บริษัท ในอัตราเบี้ยประกันชีวิตปกติ กรมธรรม์ประกันภัยมีผลบังคับเมื่อปีที่ผ่านมา” ความจริงปรากฏว่ายังมีบริษัทผู้รับประกันภัยอีกหลายแห่งที่ปฏิเสธคำขอเอาประกันภัยชีวิตของเขาครั้งนี้ศาลตัดสินว่าคำตอบที่ได้ให้ไว้นั้นไม่ถูกต้อง

4. ต้องพิจารณาถึงข้อมูลอื่นที่ผู้รับประกันภัยได้รู้ด้วย การพิจารณาถึงความถูกต้องของคำตอบต่างๆ ไม่เพียงแต่ต้องพิจารณาถ้อยแถลงที่ปรากฏอยู่ในคำตอบเท่านั้น แต่ต้องพิจารณาถึงข้อมูลอื่นๆ ที่อยู่ในความครอบครองของผู้รับประกันภัยด้วย คำตอบใดซึ่งเมื่ออ่านเพียงคำตอบนั้นโดยลำพังจะไม่เป็นการเพียงพอ นั้นอาจจะเป็นคำตอบที่ถูกต้องเมื่ออ่านรวมกับคำตอบอื่นๆ ในใบคำขอเอาประกันภัย ดังนั้น ถ้าอ่านคำตอบรวมๆ กันแล้วได้ความผู้รับประกันภัยซึ่งได้รู้ถึงคำตอบต่างๆ นั้นแล้วจะอ้างว่าคำตอบนั้นไม่ถูกต้องไม่ได้

5. การตีความในกรณีที่มีการแถลงข้อความขัดแย้งกันเองหรือไม่เป็นที่พอใจ เมื่อคำตอบต่างๆ ซึ่งผู้เอาประกันภัยได้ตอบไปนั้นขัดแย้งกันเองหรือไม่เป็นที่พอใจ และผู้รับประกันภัยไม่ได้สอบถามต่อ แต่ได้ออกกรมธรรม์ประกันภัยให้ ดังนี้ผู้รับประกันภัยไม่อาจลบล้างความรับผิดชอบโดยอาศัยเหตุผลว่าไม่มีการเปิดเผยข้อความจริงไม่ได้ เพราะถือว่าผู้รับประกันภัยได้สละสิทธิที่จะเรียกร้องให้แถลงข้อเท็จจริงอันสมบูรณ์แล้วเช่น

⁷⁶ Joel v. Law. Op.cit. p. 864.

⁷⁷ Yorke v. Yorkshire. (1918). Life Insurance Law. pp. 662.

⁷⁸ Ibid.

ในคดี Keeling v. Pearl Assurance Co.,Ltd.⁷⁹ ข้อเท็จจริงโดยสรุป คือ มีข้อความขัดแย้งกันระหว่างวันที่เกิดและอายุ ที่ผู้เอาประกันภัยตอบในใบคำขอเอาประกันชีวิต ผู้รับประกันภัยอาจทราบถึงข้อขัดแย้งนี้แล้วโดยการตรวจสอบวัน เดือน ปี ที่เกิดกับอายุที่ได้ให้คำตอบมานั้น แต่เมื่อผู้รับประกันภัยเลือกที่จะออกกรมธรรม์ประกันภัย และถ้าออกกรมธรรม์ประกันภัยตามใบคำขอเอาประกันภัยซึ่งมีคำตอบที่ผิดพลาดนั้น ก็เห็นได้ชัดเจนว่าผู้รับประกันภัยไม่อาจอ้างได้ว่ากรมธรรม์ประกันภัยไม่สมบูรณ์จึงต้องรับผิดชอบตามสัญญา

6. การตีความในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยไม่เติมคำตอบลงในช่องว่างในใบคำขอเอาประกันภัย ในกรณีที่ไม่มีคำตอบคำถามทั้งหมดโดยได้เว้นช่องว่างไว้ไม่อาจถือว่ามีการกลั่นแกล้งหรือแถลงข้อความอันเป็นเท็จ หรือทำผิดเงื่อนไขในการรับรองว่าข้อแถลงนั้นเป็นความจริง อย่างไรก็ตามในกรณีเช่นนี้ถือได้ว่าเป็นการปกปิดข้อความจริงหรือไม่เปิดเผยข้อความจริงได้ แต่ถ้าวินิจฉัยไม่ตอบคำถามโดยปล่อยให้ช่องว่างนั้น แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าผู้เอาประกันภัยมีเจตนาที่จะให้คำตอบในเชิงปฏิเสธแล้วถือว่ามีแถลงข้อความแล้ว ซึ่งนำไปพิจารณาได้ว่าข้อแถลงในเชิงปฏิเสธนั้นถูกต้องหรือไม่ ถ้าไม่ถูกต้องก็ถือได้ว่าเป็นการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ⁸⁰

ในประเทศไทยไม่มีหลักเกณฑ์ในการตีความเช่นนี้ และในปัจจุบันเมื่อเกิดกรณีพิพาทเกี่ยวกับหน้าที่เปิดเผยข้อความจริงหรือแถลงข้อความอันเป็นเท็จเมื่อใด ในการพิจารณาพิพากษา อรรถคดีศาลฎีกามักจะพิพากษารวมกัน ไปทั้งหน้าที่เปิดเผยข้อความจริงและหน้าที่แถลงข้อความจริง โดยมีได้แยกออกจากกันให้เห็นเด่นชัด ซึ่งอาจจะเป็นเพราะการผิดหน้าที่ทั้งสองประการนี้มีผลเหมือนกัน คือทำให้สัญญาประกันชีวิตตกเป็นโมฆียะ ดังนั้น หลักเกณฑ์ในการตีความข้างต้นนี้จึงไม่เป็นเรื่องสำคัญมากสำหรับประเทศไทย แต่อาจเป็นเรื่องสำคัญมากในประเทศอังกฤษ ซึ่งได้มีการแยกให้เห็นถึงหน้าที่ที่ต้องเปิดเผยข้อความจริงและหน้าที่ที่ต้องแถลงข้อความจริงอย่างเด่นชัด อย่างไรก็ตามหลักเกณฑ์การตีความคำถาม-คำตอบ ข้างต้นนี้อาจก่อให้เกิดความสับสนในการพิจารณาของศาล ดังนั้น ควรที่ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำคำถาม-คำตอบศาลหรือบุคคลอื่นที่อาจเข้ามาเกี่ยวข้องจะมีผลได้ผลเสียกับคำถาม-คำตอบเหล่านี้จะได้นำหลักเกณฑ์ต่างๆ เหล่านี้เป็นแนวทางในการพิจารณาต่อไป

3.2.1.5 ผลของการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 865 วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “ถ้าในเวลาทำสัญญาประกันภัย ผู้เอาประกันภัยก็ดี หรือในกรณีประกันชีวิตบุคคลอื่นการใช้เงินยืมมาอาศัยความทรงชีพหรือมรณะของเขานั้นก็ดี รู้อยู่แล้วละเว้นเสียไม่เปิดเผยข้อความจริงซึ่งอาจจะได้จูงใจ

⁷⁹ Ibid.

⁸⁰ Michael Parkinson. Op.cit. p. 284.

ผู้รับประกันภัยให้เรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นอีก หรือให้บอกปิดไม่ยอมทำสัญญา หรือว่ารู้อยู่แล้ว แลลงข้อความนั้นเป็นความเท็จไซ้ ท่านว่าสัญญานั้นเป็นโมฆียะ”

การที่บัญญัติให้สัญญาประกันชีวิตตกเป็นโมฆียะตามมาตรา 865 วรรคหนึ่งนั้น แสดงว่าให้สิทธิแก่ผู้รับประกันภัยที่จะเลือกปฏิบัติว่าจะบอกล้างสัญญาประกันชีวิตให้ตกเป็นโมฆะตาม มาตรา 176 วรรคหนึ่งหรือจะดำเนินการรับประกันชีวิตต่อไป ซึ่งหากผู้รับประกันภัยเลือกใช้สิทธิ ในการบอกล้างโมฆียกรรมแล้ว สัญญาประกันชีวิตนั้นก็ไม่มีผลบังคับต่อไป

ผลของการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 วรรคหนึ่งบัญญัติว่า “ถ้าในเวลาทำสัญญาประกันภัยผู้เอาประกันภัยก็ดี หรือกรณีประกันชีวิต บุคคลอันการใช้เงินย่อมอาศัยความทรงชีพหรือมรณะของเขานั้นก็ดี รู้อยู่แล้วละเว้นเสียไม่เปิดเผย ข้อความจริงซึ่งอาจจะได้จูงใจผู้รับประกันภัย ให้เรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นอีกหรือบอกปิดไม่ยอม ทำสัญญา หรือว่ารู้อยู่แล้วแลลงข้อความนั้นเป็นเท็จไซ้ ท่านว่าสัญญานั้นเป็นโมฆียะ”

การที่บัญญัติให้สัญญาประกันชีวิตตกเป็นโมฆียะ ตามมาตรา 865 วรรคหนึ่งนั้น แสดงว่าให้สิทธิแก่ผู้รับประกันภัยที่จะเลือกปฏิบัติว่าจะบอกล้างสัญญาประกันชีวิตให้ตกเป็นโมฆะ หรือจะดำเนินการรับประกันชีวิตต่อไป ซึ่งหากผู้รับประกันภัยเลือกใช้สิทธิในการบอกล้าง โมฆียกรรมแล้ว สัญญาประกันชีวิตก็ไม่มีผลบังคับใช้ต่อไป

3.2.2 หลักการไม่เปิดเผยข้อความจริง (Non-Disclosure) มีข้อสำคัญ ดังนี้⁸¹

หลักในการเปิดเผยข้อความจริงนั้นเป็นหน้าที่ของฝ่ายผู้เอาประกันภัย หรือผู้ถูกเอา ประกันชีวิตในกรณีที่เอาประกันชีวิตของบุคคลอื่น ส่วนข้อเท็จจริงใดบ้างที่จะต้องเปิดเผย เวลาใน การเปิดเผย และผลของการไม่เปิดเผยข้อความจริงจะเป็นเช่นใดดังจะได้กล่าวต่อไป

3.2.2.1 บุคคลผู้ต้องเปิดเผยข้อความจริง

ตามธรรมดาหน้าที่นี้ย่อมเป็นหน้าที่ของผู้ที่จะทำสัญญา ฉะนั้น จึงเป็นหน้าที่ ของผู้เอาประกันภัยที่จะต้องเปิดเผยข้อความจริงต่อคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่ง คือ ผู้รับประกันภัยหรือ ตัวแทนของเขา

ในสัญญาประกันชีวิตนั้น ถ้าเป็นกรณีที่เอาประกันชีวิตผู้เอาประกันภัยเองก็ไม่มีปัญหา อะไร แต่ถ้าเป็นกรณีที่ผู้เอาประกันภัยเอาประกันชีวิตของผู้อื่นแล้ว หน้าที่เปิดเผยความจริงหาตก อยู่แก่ผู้เอาประกันภัยแต่ผู้เดียวไม่ เพราะในกรณีนี้ผู้รู้ความจริงต่างๆ ในตัวผู้ถูกประกันชีวิตนั้นผู้ เอาประกันภัยนั้นก็อาจไม่รู้ดีไปกว่าผู้รับประกันภัย ตัวผู้รู้ความจริงนั้นคือตั้งผู้ถูกเอาประกันชีวิต ต่างหาก กฎหมายจึงบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของบุคคลอันการใช้เงินย่อมอาศัยความทรงชีพหรือความ มรณกรรมนั้นเป็นผู้มีหน้าที่เปิดเผยความจริง แต่ผู้เอาประกันภัยซึ่งเป็นคู่สัญญาเป็นผู้รับผิดชอบใน

⁸¹ จิตติ ดิงศกัทธิย์. เล่มเดิม. หน้า 41.

การไม่เปิดเผยความจริงนั้น ส่วนผู้เอาประกันก็จำเป็นต้องมีหน้าที่ในการเปิดเผยความจริงอยู่ด้วย เหมือนกันในฐานะที่เป็นคู่สัญญา ซึ่งกฎหมายมิได้ใช้คำจำกัดเฉพาะผู้เอาประกันวินาศภัย มูลแห่งความรับผิดชอบในการกระทำของผู้ที่ถูกเอาประกันชีวิตนี้ บางทีก็กล่าวกันว่าอาศัยหลักเรื่องตัวแทน คือ ถือว่าผู้มีหน้าที่แสดงความจริงเป็นตัวแทนของผู้เอาประกันภัย บางทีก็อ้างว่าอาศัยข้อสัญญาประกันภัยนั่นเองที่กำหนดความรับผิดชอบไว้ดังนั้น ตามประมวลกฎหมายของเราเป็นที่เข้าใจว่า ความรับผิดชอบอันนี้เกิดขึ้นจากบทบัญญัติของกฎหมายเรื่องเอกเทศสัญญาที่สันนิษฐานเจตนาของคู่สัญญาไว้โดยคู่กรณีไม่ต้องกำหนดข้อสัญญาลงไปให้ชัดเจน

3.2.2.2 ข้อความที่ต้องเปิดเผย

ข้อความที่ต้องเปิดเผย คือ ข้อความที่อาจจูงใจผู้รับประกันภัยเรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นหรือให้บอกปิดไม่ยอมทำสัญญา ทั้งต้องเป็นข้อความที่ผู้มีหน้าที่ต้องแสดงได้รู้ความจริงอยู่แล้ว

ข้อความอย่างไรจึงจะถือว่าอาจจูงใจผู้รับประกันภัยถึงขนาดดังกล่าว ต้องพิจารณาตามความคิดเห็นของวิญญูชน ไม่ถือตามความคิดเห็นของผู้เอาประกันภัยรายใดรายหนึ่งโดยเฉพาะ และถือว่าการเปิดเผยข้อความจริงนั้นเป็นหน้าที่ผู้เอาประกันภัย จึงต้องพิจารณาตามความเห็นของบุคคลผู้เอาประกันภัยทุกๆ ไปว่า ข้อความจริงนั้นตามความเห็นของวิญญูชนซึ่งเป็นฝ่ายผู้เอาประกันภัยจะคิดเห็นหรือไม่ว่าผู้เอาประกันภัยทุกๆ ไปจะถือเป็นข้อสำคัญถึงขนาดดังกล่าวนั้น ถ้าวิญญูชนทุกๆ ไปไม่คิดเห็นเช่นนั้น แม้ความจริงจะเป็นข้อสำคัญที่ผู้รับประกันภัยทั่วไปที่ผู้รับประกันภัยทั่วไปจะถือเป็นข้อสำคัญ ก็ไม่ถือว่าเป็นข้อที่ผู้เอาประกันภัยจะต้องเปิดเผย ไม่ถือตามความเห็นของผู้รับประกันภัยเป็นที่ยุติ ตัวอย่างเช่น

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 715/2513 ถ.เคยรักษาตัวที่โรงพยาบาลซึ่งรายงานว่าเป็นโรคไต แต่ไม่ปรากฏว่า ถ.ไม่ทราบว่าตนเป็นโรคนี้นานเท่าใด จึงต้องคำถามบริษัทผู้รับประกันชีวิตว่าไม่เคยเป็นโรคไต แต่ ถ.ไม่เปิดเผยว่าตนเคยรักษาตัวในโรงพยาบาลภายใน 5 ปีก่อนทำสัญญาประกันชีวิต ข้อนี้ต้องวินิจฉัยตามความคิดเห็นของวิญญูชนทั่วไป ต่อมา ถ. ตายเพราะเส้นโลหิตในสมองแตก มีใจด้วยโรคไต สัญญาประกันชีวิตจึงไม่เป็นโมฆียะ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1675/2500 ผู้เอาประกันชีวิตตนเองแถลงข้อความเท็จในเรื่องอาชีพว่าเสียเบี้ยประกันภัยเอง ความจริงไม่มีอาชีพ และผู้รับประกันภัยเสียเบี้ยประกันให้ถือเป็นข้อความที่ผู้รับประกันอาจไม่ทำสัญญาด้วย สัญญาประกันชีวิตเป็นโมฆียะ

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 49/2501 บริษัทต่ออายุสัญญาประกันชีวิตให้ เพราะผู้ที่ชีวิตตนถูกเอาประกันทำใบรับรองว่าสุขภาพดี แต่ความจริงผู้นั้นรู้เองว่าตนเองป่วยเกี่ยวกับท้องและสุขภาพไม่สมบูรณ์ เป็นการปกปิดข้อความจริงซึ่งทำให้สัญญาเป็นโมฆียะ

นอกจากจะต้องเป็นข้อสำคัญดังกล่าวแล้ว ต้องเป็นข้อความที่ผู้มีหน้าที่เปิดเผยได้รู้ความจริงอยู่แล้วข้อความใดแม้จะเป็นข้อสำคัญ แต่ผู้เอาประกันก็มิได้รู้ข้อความจริงนั้น จึงมิได้เปิดเผย จะถือว่าผู้เอาประกันก็ทำผิดหน้าที่อันนี้มิได้เพราะการที่จะให้ผู้ใดเปิดเผยข้อความที่เขาไม่รู้นั้นย่อมจะเป็นไปไม่ได้

ต้องสังเกตว่าความรู้ของผู้เอาประกันก็ขึ้น มีความสำคัญเฉพาะแต่ในการวินิจฉัยว่าข้อความนั้นผู้เอาประกันก็รู้หรือไม่ว่าข้อความนั้นเป็นข้อสำคัญหรือไม่ นั้น ความรู้ของผู้เอาประกันก็ว่าข้อความนั้นสำคัญหรือไม่สำคัญ ไม่เป็นหลักการในการวินิจฉัยหน้าที่ในการเปิดเผยข้อความจริงเลย เนื่องจากกรณีเป็นปัญหาว่าข้อความใดอาจจงใจผู้รับประกันภัยถึงขนาดหรือไม่ และการวินิจฉัยปัญหานั้นก็ถือตามความคิดเห็นของวิญญูชนทั่วไป มิได้ถือตามฝ่ายผู้รับประกันภัย เพื่อป้องกันมิให้ผู้รับประกันภัยต้องเสียเปรียบในการนี้ในทางปฏิบัติผู้รับประกันภัยจึงมักกำหนดไว้เป็นข้อสัญญาเสียเลย ว่า ข้อความที่ผู้เอาประกันต้องตอบคำถามผู้รับประกันภัยส่งให้ตอบก่อนการตกลงรับประกันภัยนั้นเป็นข้อสำคัญ ซึ่งถ้าความจริงมิได้เป็นไปตามคำตอบทุกประการแล้วถือว่าสัญญาไม่สมบูรณ์ ในกรณีเช่นนี้ย่อมถือว่าข้อสัญญานั้นใช้บังคับได้เช่นเดียวกับข้อสัญญาอื่นๆ ถ้าข้อความจริงมิได้เปิดเผยแก่ผู้รับประกันภัย จะเป็นโดยผู้เอาประกันก็มิได้รู้ข้อความนั้นหรือวิญญูชนไม่อาจคิดเห็นได้ว่าข้อความนั้นเป็นสำคัญที่จะต้องเปิดเผยก็ตาม สัญญานั้นก็เป็นอันไม่มีผลบังคับเพราะไม่เป็นไปตามข้อที่ตกลงกันไว้ดุจเดียวกับไม่เป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดให้นิติกรรมมีผล ทั้งนี้เป็นปัญหาการตีความสัญญาว่ามีความหมายเปลี่ยนแปลงหน้าที่เปิดเผยข้อความจริงซึ่งได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 865 เพียงใด ข้อสัญญาเช่นนี้ใช้บังคับได้ ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนแต่อย่างใด

3.2.2.3 เวลาที่ต้องเปิดเผยความจริง

เวลาที่ต้องเปิดเผย คือ ระยะเวลาใดๆ ก่อนทำสัญญาจนถึงเวลาทำสัญญา รวมทั้งก่อนตกลงต่ออายุสัญญาเดิมด้วย หน้าที่เปิดเผยข้อความจริงยุติลงในขณะที่สัญญาประกันภัยหรือต่ออายุสัญญาเรียบร้อย ต่อจากนั้นไปแม้ผู้เอาประกันจะรู้ความจริงใด ซึ่งแต่ก่อนนั้นมิได้รู้ ก็ไม่จำเป็นต้องเปิดเผยแก่ผู้รับประกันภัย แต่ในระยะใดในระหว่างที่เจรจาทำความตกลงกันก่อนที่จะได้ทำสัญญาเสร็จเรียบร้อย ผู้เอาประกันก็รู้ความจริงได้ขึ้นใหม่ ผู้เอาประกันก็ยังมีหน้าที่เปิดเผยข้อความนั้น แม้ว่าจะได้ส่งคำถามคำตอบต่างๆ ไปก่อนแล้วก็ตาม (ฎีกาที่ 1769/2521) ผู้เอาประกันชีวิตแถลงว่ามีได้ประกันไว้กับผู้ใดก่อนเอาประกันภัยไว้กับจำเลย บริษัทอื่นตกลงรับประกันภัยหลังบริษัทจำเลย ข้อความแถลงจึงไม่เป็นการปกปิดความจริง

3.2.2.4 การกระทำที่เป็นผิดหน้าที่

รวมทั้งการละเว้นไม่เปิดเผยข้อความจริง ตลอดจนการแถลงข้อความอันเป็น

เท็จด้วย การเปิดเผยข้อความจริงนั้นจะต้องเปิดเผยให้หมดเปลือก การเปิดเผยครึ่งๆ กลางๆ อาจทำให้เข้าใจความหมายผิดไปจากความจริง เป็นการปกปิดหรือแกล้งเป็นเท็จเหมือนกัน เช่น ผู้เอาประกันชีวิตเคยเอาประกันชีวิตมาก่อน และทางบริษัทก็ไม่ยอมรับประกัน ดังนี้ ถือว่าเป็นการแกล้งความเท็จเหมือนกัน⁸² การที่ผู้เอาประกันภัยทิ้งช่องว่างไว้ไม่กรอกคำตอบลงในแบบคำถามของผู้รับประกันภัยหมายความว่าไม่มีอะไรที่จะเปิดเผย ถ้าความจริงมีข้อสำคัญอันควรต้องเปิดเผย แม้จะถือไม่ได้ว่าแกล้งเท็จก็ได้ชื่อว่าละเว้น ไม่เปิดเผยข้อความนั้นเช่นเดียวกัน

3.2.2.5 ผลของการไม่เปิดเผยข้อความจริง

ตามมาตรา 865 ถ้าได้มีการปกปิดหรือแกล้งข้อความอันเป็นเท็จดังกล่าวแล้ว สัญญาเป็นโมฆียะ แม้ผู้ที่ถูกเอาประกันชีวิตมิได้ตายเพราะโรคที่ปกปิดไว้ก็ตาม ถ้าเพียงแต่มีการปกปิดหรือแกล้งข้อความอันเป็นเท็จในข้อสำคัญถึงขนาดที่กล่าวแล้วก็ตาม เพียงเท่านี้หาทำให้สัญญาตกเป็นโมฆียะไม่ ยังต้องปรากฏต่อไปว่าการไม่เปิดเผยความจริงหรือแกล้งข้อความเท็จนั้นเป็นเหตุให้ผู้รับประกันภัยเชื่อถือและยอมรับประกันภัยหรือรับประกันภัยด้วยเบี้ยประกันภัยที่ต่ำกว่า ควรจึงจะทำให้สัญญาเป็นโมฆียะ ในข้อนี้กฎหมายมิได้บัญญัติไว้ชัดเจนนัก แต่เป็นที่เห็นได้จากมาตรา 866 บัญญัติว่า “ถ้าผู้รับประกันภัยได้รู้ความจริงดังกล่าวในมาตรา 865 นั้นก็ดี หรือรู้ว่าข้อแกล้งเป็นความเท็จก็ดี หรือควรจะได้รู้เช่นนั้น หากใช้ความระมัดระวังพึงจะได้คาดหมายได้แต่วิญญูชนก็ดี ท่านให้ฟังว่าสัญญานั้นเป็นอันสมบูรณ์” ทั้งนี้ถ้าการปกปิดหรือการแกล้งเท็จนั้นถ้าไม่ เป็นเหตุให้ผู้รับประกันภัยหลงเชื่อแล้วก็ไม่เป็นผลแต่อย่างใด ผู้รับประกันภัยจะอ้างว่าตนทำสัญญา เพราะเชื่อคำเท็จของผู้เอาประกันภัยหาได้ไม่ แต่ได้ทำสัญญาไปด้วยความรู้ความสมัครใจของตนเองต่างหาก

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 858/2515 โรคเบาหวานเป็นโรคที่ผู้รับประกันภัยต้องทราบเพื่อตกลงว่าจะรับประกันชีวิตหรือไม่ ถ้าผู้เอาประกันปกปิดความชื่อนี้ และผู้รับประกันภัยหลงเชื่อ ทั้งแพทย์และผู้รับประกันภัยตรวจไม่พบน้ำตาลในปัสสาวะ สัญญาประกันชีวิตเป็นโมฆียะ แม้ผู้เอาประกันชีวิตตายเพราะผ่าตัดโรคตับและโลหิตออกมามากก็ตาม

การปกปิดหรือแกล้งข้อความอันเป็นเท็จไม่ทำให้ผู้รับประกันภัยหลงเชื่ออาจเป็นเพราะผู้รับประกันภัยไม่ได้ทำสัญญาโดยอาศัยคำบอกกล่าวของผู้เอาประกันภัย แต่หากได้ทำสัญญาเพราะอาศัยการสืบสวนรายละเอียดด้วยตนเองหรือโดยผู้แทนของตน หรืออาจเป็นเพราะผู้รับประกันภัยได้รู้ถึงข้อความจริงอยู่แล้วดังในมาตรา 866 ก็ได้ การที่ผู้รับประกันภัยได้สืบสวนรายละเอียดต่างๆ นั้น ไม่แสดงเสมอไปว่าผู้รับประกันภัยไม่เชื่อถือคำแกล้งของผู้เอาประกันภัย

⁸² จิตติ ดิงศภัทย์. เล่มเดิม. หน้า 23.

ผู้รับประกันภัยอาจสืบสวนพอประมาณเพราะเชื่อคำแถลงของฝ่ายผู้เอาประกันภัยอยู่ด้วยก็ได้ ในกรณีนี้ไม่ถือว่าสัญญาสมบูรณ์

3.2.2.6 ความรู้ของตัวแทนผู้รับประกันภัย

การที่ผู้รับประกันภัยรู้ความจริงคืออยู่แล้วนั้น หมายความว่าผู้รับประกันภัยได้รู้ข้อเท็จจริงนั้นแล้วในขณะที่ทำสัญญา เจ้าหน้าที่ของบริษัทผู้รับประกันภัยรายงานเรื่องอาชีพของผู้เอาประกันให้บริษัททราบก่อนวันมีสัญญาประกันชีวิต ถือว่าบริษัทผู้รับประกันภัยรู้ข้อเท็จจริงก่อนวันทำสัญญาแล้ว การที่ตัวแทนได้ทราบข้อเท็จจริงใดๆ มาย่อมถือว่าผู้รับประกันภัยได้รู้ข้อเท็จจริงนั้นด้วย แต่ต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ตัวแทนได้รู้มาในหน้าที่ตัวแทนผู้รับประกันภัย เช่น เป็นผู้มีอำนาจรับประกันภัยของบริษัทผู้รับประกันภัย ดังตัวอย่างเช่น คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 584/2472 ผู้เอาประกันภัยได้บอกแก่ตัวแทนบริษัทประกันภัย ซึ่งมาถามละจดข้อความไปเพื่อทำกรมธรรม์ประกันอัคคีภัยโรงสีแห่งหนึ่งว่า ผู้เอาประกันได้ให้คนเช่าโรงสีนั้นผู้รับประกันภัยจะอ้างว่าผู้เอาประกันไม่เปิดเผยข้อความนี้ สัญญาจึงเป็นโมฆะตามมาตรา 865 นั้นจึงอ้างไม่ได้ และตามคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 560/2477 ตัดสินตัวแทนบริษัทผู้รับประกันภัยจำเลยได้ทราบข้อความที่ผู้เอาประกันชีวิตไม่เปิดเผยว่าตนเป็นกามโรคตลอดจนแพทย์ที่ปรึกษา ซึ่งอาจจงใจให้จำเลยบอกปิดความลับเมื่อพ้นกำหนด 1 เดือน นับแต่รู้เหตุที่จะบอกกล่าวสัญญานั้นแล้วก็พ้นเวลาที่จะบอกกล่าวได้ และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2447/2516 วินิจฉัยข้อที่ตัวแทนน่าจะสอดส่องรู้ฐานะของผู้เอาประกันชีวิตได้ แต่กลับสนับสนุนและรับรองฐานะนั้น ถือเป็นข้อที่บริษัทไม่ถือเป็นข้อไม่ยอมทำสัญญา จึงอ้างว่าสัญญาไม่สมบูรณ์ไม่ได้

ปัญหาว่าตัวแทนรู้ความจริงมาอย่างไร ถือว่าตัวการรู้ความจริงด้วยนั้นเกิดขึ้นเพราะตามปกติผู้เอาประกันและผู้รับประกันภัยมิได้ติดต่อทำสัญญาด้วยกันเองตั้งแต่ต้น แต่มักจะมีผู้เข้ามาติดต่อแทนผู้รับประกันภัย โดยมีฟอร์มคำขอ (Proposal Form) ซึ่งได้รับมอบหมายมาจากผู้รับประกันภัยให้ผู้เอาประกันภัยกรอกข้อความเสนอไปยังผู้รับประกันภัยพิจารณาว่าจะตกลงรับประกันภัยตามที่มีคำเสนอนั้นหรือไม่ ถ้าหากว่าข้อความที่ผู้เอาประกันภัยกรอกไปไม่ตรงความจริงและตัวแทนผู้รับประกันภัยก็รู้อยู่แล้ว หรือข้อความที่ผู้เอาประกันภัยไม่กรอกไปให้ผู้รับประกันภัยทราบ ตัวแทนนั้นก็ทราบคืออยู่แล้วจะถือว่าผู้รับประกันภัยทราบข้อความที่ตัวแทนได้รู้อยู่แล้วนั้นเพียงใดหรือไม่ หลักการพิจารณาปัญหานี้มีอยู่ดังนี้

3.2.2.7 อำนาจหน้าที่ของตัวแทน

เบื้องต้นต้องพิจารณาอำนาจหน้าที่ของตัวแทนเสียก่อนซึ่งแล้วแต่ตัวการ คือผู้รับประกันภัยจะมอบหมายอำนาจให้มาแค่ไหน อันจะต้องพิจารณารวมถึงอำนาจที่มีโดยการเชิดบุคคลเป็นตัวแทน (มาตรา 821) และการปฏิบัติของผู้รับประกันภัยอันเป็นเหตุให้ผู้เอาประกันภัย

สมควรเชื่อว่ามีอำนาจด้วย (มาตรา 822) ตามปกติถ้าไม่ปรากฏข้อความจริงเป็นอย่างอื่น ย่อมถือว่าตัวแทนนั้นเป็นบุคคลที่มีอำนาจรับทราบข้อความที่ผู้เอาประกันภัยจะเปิดเผยให้ผู้รับประกันภัยทราบ ถ้าตัวแทนไม่ถ่ายทอดข้อความที่รู้มาจากหน้าที่จะรู้มาจากคำที่ผู้เอาประกันบอกหรือสอบสวนมาเห็นมาเองโดยหน้าที่ก็ตาม หรือหากได้บอกให้ผู้รับประกันภัยทราบ แต่บอกผิดพลาดไม่ตรงกับที่รับทราบมาก็ตามผู้รับประกันภัยต้องรับผิดชอบด้วย

(1) ตามปกติย่อมถือว่าตัวแทนมีอำนาจและหน้าที่อธิบายความหมายของคำถาม ที่ผู้รับประกันภัยที่ตั้งมาในแบบฟอร์มคำขอให้ผู้เอาประกันภัยกรอก ตลอดจนชี้แจงให้ผู้เอาประกันภัยทราบด้วยว่า คำตอบมากน้อยแค่ไหนจึงจะพอแก่ความประสงค์ของผู้รับประกันภัย ถ้าผู้เอาประกันภัยตอบไปตามคำชี้แจงของตัวแทนก็ถือว่าเป็นการเพียงพอแล้ว แต่ทั้งนี้ไม่หมายความถึงว่าถ้าผู้เอาประกันภัยตอบข้อความไม่ตรงความจริง ก็จะเลยไม่ต้องรับผิดชอบไปด้วยผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดชอบในการแสดงความจริงถูกต้องหรือไม่อยู่ตามเดิม

(2) ผู้เอาประกันภัยอาจไม่ได้กรอกข้อความในแบบฟอร์มคำขอด้วยตัวเอง แต่ให้ตัวแทนเป็นคนเขียนกรอกข้อความตามคำบอกของผู้เอาประกันภัย แล้วผู้เอาประกันภัยลงชื่อในแบบฟอร์มคำขอนั้น การปฏิบัติดังนี้ถือว่าตัวแทนนั้นทำแทนผู้เอาประกันภัยในการกรอกข้อความ ผู้เอาประกันภัยต้องรับผิดชอบในข้อความดังที่ผู้เอาประกันภัยกรอกข้อความด้วยตนเอง จะปฏิเสธว่าตัวแทนเขียน กรอกข้อความเองหรือเขียนผิด ไม่ตรงกับที่ตนบอกให้เขียนนั้นไม่ได้ แต่ถ้าตัวแทนรู้อยู่แล้วนั้นข้อความที่กรอกมาตามคำบอกของผู้เอาประกันนั้นไม่ตรงกับความจริง ดังนี้จะถือได้หรือไม่ว่าผู้รับประกันภัยก็รู้ความจริงอยู่แล้ว ข้อนี้มีความแตกต่างกันอยู่ คำตอบน่าจะเป็นว่าแม้ว่าการกรอกข้อความเป็นการที่ตัวแทนทำแทนผู้เอาประกันภัย อันผู้เอาจะต้องรับผิดชอบก็จริง แต่หน้าที่ตัวแทนของผู้รับประกันภัยในการแจ้งความจริงที่ทราบมา โดยหน้าที่ให้ผู้รับประกันภัยในการแจ้งความจริงที่ทราบมาโดยหน้าที่ให้ผู้รับประกันภัยทราบก็ยังมีอยู่เป็นคนละส่วนละตอนกันกับการกรอกข้อความ แม้การกรอกข้อความตามคำบอกของผู้เอาประกันซึ่งไม่ตรงกับความจริง ถ้าตัวแทนทราบความจริงโดยหน้าที่อยู่แล้วก็ยังคงต้องถือว่า ตัวการคือผู้รับประกันภัยทราบข้อความจริงอยู่แล้วตามหลักข้างต้น

(3) การที่ตัวแทนสมคบกับผู้เอาประกันทำการฉ้อฉล ผู้รับประกันภัยย่อมถือว่าเป็นการกระทำอันตัวการไม่ต้องรับผิดชอบตามหลักใน มาตรา 825

(4) ผู้รับประกันภัยอาจกำหนดข้อสัญญายกเว้นความรับผิด การยกเว้นความรับผิดที่เกิดจากการรู้ความจริงของตัวแทนตามนัยแห่ง มาตรา 220 และมาตรา 373 โดยกำหนดไว้ว่าข้อความจริงที่จะถือว่าผู้รับประกันภัยได้ทราบนั้น ต้องเป็นข้อความที่ผู้เอาประกันภัยได้แจ้งแก่ผู้รับประกันภัยเอง ในกรณีเช่นนี้ปัญหาเรื่องตัวแทนทราบข้อความมาจะผูกพันตัวการคงไม่เกิด

3.2.2.8 หน้าที่ใช้ความระมัดระวัง

นอกจากผู้รับประกันภัยจะได้รับความจริงโดยตรงแล้ว มาตรา 866 ยังถือว่า เพียงแต่ผู้รับประกันภัยควรรู้ข้อความจริงได้ หากได้ใช้ความระมัดระวังเชิงวิญญูชน ก็ไม่ทำให้ สัญญาเป็นโมฆียะ ความระมัดระวังเชิงวิญญูชนนี้ต้องถือตามความคิดเห็นของบุคคลทั่วๆ ไปควรใช้ ความระมัดระวังที่จะสืบสวนจนสามารถรู้ความจริงนั้นได้หรือไม่ เมื่อถือหลักว่าผู้รับประกันภัย ต้องใช้ความระมัดระวังอย่างนี้แล้ว การที่ผู้รับประกันภัยเคยทราบข้อความจริงมาก่อนแต่ลืม ข้อความนั้นเสียในขณะที่ทำสัญญา อาจเรียกได้ว่าผู้รับประกันภัยขาดความระมัดระวังเชิงวิญญูชนก็ได้ ถ้าหากตามปกติวิสัยของผู้รับประกันภัยทั่วๆ ไปจะไม่ลืมข้อความจริงนั้น

ควรสังเกตว่าทางฝ่ายผู้เอาประกันภัยนั้น กฎหมายมิได้กำหนดหน้าที่ใช้ความ ระมัดระวังในการแถลงข้อความจริงอย่างไร ต้องรู้อยู่แล้วและปกปิดหรือแถลงความเท็จไม่กิน ความถึงผู้เอาประกันภัยแถลงเท็จโดยปราศจากความระมัดระวัง แต่ทางฝ่ายผู้รับประกันภัยนั้นกลับมี หน้าที่ต้องระวังในการฟังข้อความที่ผู้เอาประกันภัยแถลงนั้น

เมื่อสัญญาประกันภัยเป็นโมฆียะ มาตรา 865 นี้ผู้รับประกันภัยบอกล้างได้ ถ้าไม่บอก ล้างสัญญาที่สมบูรณ์ กำหนดเวลาที่จะบอกล้างนั้นกฎหมายไม่ถืออย่างโมฆียกรรมทั่วๆ ไป ตาม มาตรา 181 ซึ่งกำหนด 1 ปี นับแต่เวลาที่อาจให้สัตยาบันได้ หรือ 10 ปีนับแต่ได้ทำโมฆียกรรม มาตรา 865 วรรค 2 ให้บอกล้างใน 1 เดือน นับแต่วันที่ผู้รับประกันภัยหรือตัวแทนของผู้รับประกัน ภัยรับทราบ เช่นผู้มีอำนาจรับประกันภัยของบริษัททราบมูลอันจะบอกล้างได้ คือทราบเหตุที่จะทำ ให้สัญญาเป็นโมฆียะหรือภายใน 5 ปีนับแต่วันทำสัญญา พันกำหนดที่ว่านี้ไปแล้วสิทธิบอกล้าง เป็นอันระงับสิ้นไป ที่กฎหมายกำหนดเป็นพิเศษเช่นนี้คงจะเป็นเพราะเรื่องของการค้าไม่ควรชักช้า เหมือนอย่างกรณีอื่น เพื่อคู่กรณีจะได้มีความแน่นอนในฐานะของตนเสียโดยเร็ว

ผู้เอาประกันชีวิตปกปิดความจริงที่ว่าตนเคยผ่าตัดมะเร็งลำไส้ใหญ่มาก่อนเอาประกัน ชีวิต ครั้นผู้เอาประกันชีวิตตาย บริษัทไต่รายงานแพทย์ผู้รักษาผู้ตายครั้งสุดท้าย ในรายงานนั้นมี ข้อความด้วยว่าผู้ตายเคยได้รับการผ่าตัดมะเร็งมาแล้ว 2 ปีก่อน ซึ่งเป็นเวลาก่อนเอาประกันชีวิต ดังนี้ถือว่าบริษัททราบมูลจะบอกล้างได้แล้ว ถ้าบอกล้างเกิน 1 เดือนนับแต่ได้รับรายงานก็ทำ ไม่ได้จะอ้างว่าได้สืบสวนจนทราบข้อความนั้นภายหลังก็ไม่ได้ ศาลอ้างว่ากฎหมายให้นับ กำหนดเวลาบอกล้าง 1 เดือน นับแต่วันที่ทราบมูลอันจะบอกล้างได้ มิใช่วันที่ทราบความจริง ข้ออ้างเช่นนี้จะหมายความว่าได้ทราบมูลแน่นอนพอที่จะบอกล้างได้ โดยรายงานแพทย์ที่ได้รับ นั้นชัดเจนพอแล้ว คงไม่หมายความว่าเพียงแต่ได้ข่าวคำบอกเล่าหรือเพียงแต่ทราบแล้ว

3.2.2.9 ผลของการบอกล้าง เป็นไปตามมาตรา 176 ซึ่งให้ถือว่าสัญญานั้นเป็นโมฆะมา แต่เริ่มแรกนั้นพิจารณาได้ดังนี้

ตามมาตรา 176 ซึ่งให้ถือว่าสัญญาที่นั้นเป็นโมฆะมาแต่แรก คือกลายเป็นไม่มีความไม่ต้องรับชำระค่าทดแทนตามสัญญา แต่ผลของความเป็นโมฆะอันเกิดจากโมฆียกรรมนั้นไม่เหมือนกับผลของโมฆกรรมที่เป็นโมฆะในตัวเอง ซึ่งใช้บทบัญญัติเรื่องลาภมิควรได้มาบังคับ แต่ในเรื่องโมฆะเพราะบอกล้างโมฆียกรรมนั้น มาตรา 176 กำหนดวิธีการไว้เป็นพิเศษว่า ให้คู่กรณีกลับคืนยังฐานะเดิมถ้าเป็นพันวิสัยที่จะให้กลับคืนนั้น ได้ก็ให้ได้รับค่าเสียหายชดใช้แทน ฉะนั้น ก็จะนำบทบัญญัติเรื่องลาภมิควรได้มาบังคับแก่การคืนทรัพย์มิได้ ตามมาตรา 176 นี้ เป็นอันว่าผู้รับประกันภัยต้องคืนเบี้ยประกันภัยทั้งหมดที่ได้รับจากผู้เอาประกันภัย ส่วนผู้รับประกันภัยต้องรับเสี่ยงภัยอยู่ในระหว่างที่ยังไม่เกิดภัยนั้นตราความเป็นค่าเสียหายไม่ได้ ไม่มีทางจะเรียกค่าทดแทนแต่อย่างใด ถ้าหากผู้รับประกันภัยทราบเหตุที่จะบอกล้างได้ภายหลังที่ได้ใช้ค่าทดแทนไปเพราะเกิดภัยแล้ว จึงบอกล้างได้ภายหลังที่ได้ใช้ค่าทดแทนไปเพราะเกิดภัยแล้ว จึงบอกล้างก่อนพ้นเวลาที่บอกล้างได้ ก็ย่อมจะเรียกค่าทดแทนที่ใช้ไปนั้นคืนได้ นอกจากนี้ยังมีหลักการปกปิดข้อเท็จจริง (Concealment)

การปกปิดความจริง หมายถึง การมีเจตนาปิดบังอำพรางความจริงบางอย่างซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้เอาประกันชีวิตต้องแจ้งต่อผู้รับประกันชีวิต และต้องไม่ใช่เพียงกรณีที่ไม่มีเจตนาที่จะละเว้นในการเปิดเผยข้อความจริงนั้น ดังนั้น ในกรณีที่ผู้เอาประกันชีวิตไม่มีเจตนาที่จะไม่แจ้งข้อความจริงนั้น ควรใช้คำว่า “การไม่เปิดเผยข้อความจริง (Non-Disclosure)” จะเป็นการเหมาะสมกว่า⁸³ ดังนั้น หากพิเคราะห์โดยแท้จริงแล้ว คำว่า “การไม่เปิดเผยข้อความจริง (Non-Disclosure)” เป็นการละเว้นไม่เปิดเผยโดยไม่จงใจหรือโดยพลั้งเผลอหรือเพราะผู้เอาประกันชีวิตไม่คิดว่าข้อความนั้นเป็นสาระสำคัญส่วน “การปกปิดข้อความจริง (Concealment)” นั้นเข้าใจได้โดยปริยายว่าเป็นการกระทำที่ตั้งใจปกปิดอำพรางข้อเท็จจริงบางอย่างอันเป็นข้อสาระสำคัญ

การปกปิดข้อความจริง เป็นการซ่อนเร้นหรือปิดบังบางสิ่งบางอย่างไว้ ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการไม่เปิดเผยข้อความจริงโดยเจตนาหรือจงใจนั่นเอง

ประเทศสหรัฐอเมริกา ได้ให้ความหมายของคำว่า การปกปิดข้อความจริง (Concealment) นี้ได้รวมเอาหน้าที่ในการเปิดเผยข้อความจริงไว้ด้วย⁸⁴

การปกปิดข้อความจริงแม้จะเป็นการกระทำโดยมีเจตนา (Wilful) แต่ไม่จำเป็นต้องมีเจตนาฉ้อฉล (Fraudulent intention)⁸⁵ ก็จะทำให้สัญญาเสียไปเช่นกัน

⁸³ E.R.Hardy Ivamy , Op.cit. p. 133.

⁸⁴ William F. Bovee. Op.cit. p. 1011.

⁸⁵ F. Pollock Joseph Angell. Op.cit. p. 56.

ดังนั้น การไม่เปิดเผยข้อความจริงกับการปกปิดข้อความจริงนั้นเป็นเรื่องเดียวกัน หากแต่มีความแตกต่างกันในกรณีแรกใช้เรียกกรณีที่เกิดขึ้นโดยไม่จงใจ ส่วนกรณีหลังเรียกกรณีมีเจตนาปกปิด ในกฎหมายอังกฤษการไม่เปิดเผยข้อความจริงไม่ว่าจะเกิดขึ้นโดยจงใจ หรือไม่จงใจก็ตามจะทำให้สัญญาประกันชีวิตเป็นโมฆียะ ส่วนในกฎหมายของสหรัฐอเมริกาเฉพาะกรณีการไม่เปิดเผยข้อความจริงโดยจงใจ หรืออาจกล่าวได้ว่าเฉพาะการปกปิดข้อความจริงเท่านั้นที่ทำให้สัญญาเป็นโมฆียะ ส่วนการเปิดเผยข้อความจริงโดยไม่จงใจจะทำให้สัญญาประกันภัยสมบูรณ์ ยกเว้นในสัญญาประกันภัยทางทะเล

3.2.3 ฐานะของคำรับรองในกฎหมายไทย

เนื่องจากกฎหมายไทยไม่มีบทบัญญัติในเรื่องคำรับรองไว้โดยตรง แต่ในทางปฏิบัติพบว่าในไทยเริ่มนำคำรับรองมาใช้ในการประกันภัยบ้างแล้ว โดยเฉพาะในภาวะที่มีการเสี่ยงภัยสูง และภัยที่รับเสี่ยงมีความยุ่งยากซับซ้อนซึ่งผู้รับประกันภัยจะเข้ารับเสี่ยงภัยรายนั้นก็ต่อเมื่อ ผู้เอาประกันภัยได้ให้คำรับรองไว้เท่านั้น ปัญหาประการแรกคือ คำรับรองที่ปรากฏอยู่ในกรมธรรม์ประกันภัยที่ผู้รับประกันภัยออกให้แก่ผู้เอาประกันภัยโดยที่ผู้เอาประกันภัยไม่ได้ลงลายมือชื่อในกรมธรรม์ดังกล่าวด้วย จะถือว่าเป็นคำรับรองของฝ่ายใด ในลักษณะเช่นนี้อาจตอบได้ว่าโดยลักษณะและเนื้อหาของคำรับรองในสัญญาประกันภัยก็ต้องถือว่าเป็นคำรับรองผู้เอาประกันภัย และกรณีตามปัญหาถ้าคำรับรองเขียนไว้ในคำขอประกันภัยด้วยก็จะไม่มีข้อสงสัยดังกล่าว เพราะผู้เอาประกันภัยได้ลงลายมือชื่อไว้ในใบคำขอเอาประกันภัย จึงเห็นได้ชัดเจนว่าเป็นคำรับรองของผู้เอาประกันภัย แต่ถ้าเป็นคำรับรองที่ปรากฏอยู่ในกรมธรรม์ประกันภัยเพียงแห่งเดียว ผู้เขียนก็ยังคงเห็นว่าเป็นคำรับรองของผู้เอาประกันภัยอยู่นั่นเอง โดยพิจารณาจากลักษณะและเนื้อหาของคำรับรองเป็นเกณฑ์ ในต่างประเทศ เช่น ประเทศอังกฤษและอเมริกาก็ยอมรับการเขียนคำรับรองไว้ในกรมธรรม์ประกันภัยด้วย ส่วนการจะอ้างคำรับรองในกรมธรรม์ประกันภัยซึ่งมิได้ลงลายมือชื่อของผู้เอาประกันภัยด้วยเพื่อใช้ฟ้องคดี หรือต่อสู้คดีกับผู้เอาประกันภัยนั้นจะทำได้หรือไม่ ก็เป็นปัญหาอีกเรื่องหนึ่งต่างหากซึ่งไม่ใช่ประเด็นที่จะพิจารณาในที่นี้

ในเมื่อกฎหมายไทยมิได้บัญญัติเรื่องคำรับรองไว้ แต่โดยหลักเสรีภาพในการทำสัญญา คู่สัญญาอาจมีการตกลงกันให้มีการรับรองความถูกต้องของข้อความที่แถลงดังเช่นในกฎหมายของอังกฤษและสหรัฐอเมริกาก็ได้ ดังนั้นคำรับรองจึงมีฐานะเป็นข้อสัญญาอันหนึ่งในกฎหมายไทย แต่คู่สัญญาจะตกลงกันโดยกำหนดว่า หากทำผิดคำรับรองก็ให้สัญญามีผลเป็นโมฆียะไม่ได้ เนื่องจากกรณีอย่างใดจะมีผลให้สัญญาเป็นโมฆียะนั้นต้องเกิดขึ้นโดยบทบัญญัติของกฎหมายเท่านั้น⁸⁶

⁸⁶ สุดา วัชรวัฒนากุล. เล่มเดิม. หน้า 52.

DRU

บทที่ 4

วิเคราะห์ปัญหาในกฎหมายแพ่งและพาณิชย์กรณีความเป็นโมฆียะกรรม และ ระยะเวลาในการเวนคืนกรรมธรรม์ประกันชีวิต

เนื่องจากธุรกิจประกันภัยในประเทศไทยได้มีการพัฒนาและขยายตัวไปอย่างรวดเร็วตามความเจริญของเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ ประกอบกับความเจริญทางเทคโนโลยีที่มนุษย์ได้คิดค้นขึ้นและนำมาใช้เพื่ออำนวยความสะดวกและความรวดเร็วให้แก่การประกอบธุรกิจ และการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เป็นเหตุให้เกิดอุบัติเหตุเพิ่มมากขึ้นทำให้เกิดความเสียหายแก่ชีวิต ร่างกายหรืออนามัยและทรัพย์สินมีจำนวนมากขึ้นไปด้วย นอกจากนั้นแล้วสภาพทางสังคมเริ่มเปลี่ยนแปลงไป กล่าวคือสถาบันครอบครัวได้รับเอาวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามาทำให้สถาบันครอบครัวมีการปรับเปลี่ยนรูปแบบจากที่เคยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีการอุปการะเลี้ยงดูเอาใจใส่ดูแลซึ่งกันและกันได้เปลี่ยนมาเป็นตัวใครตัวมันมากขึ้น ทำให้ธุรกิจประกันชีวิตต้องมีการปรับรูปแบบกรรมธรรม์จากเดิมที่เน้นทางด้านการให้ความคุ้มครองแก่บุคคลในครอบครัวของผู้เอาประกันภัย มาเป็นรูปแบบที่เน้นการสะสมทรัพย์เพื่อประโยชน์ของผู้เอาประกันภัยเป็นสำคัญ ทำให้บทบัญญัติบางมาตราของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย ซึ่งได้ใช้บังคับมาเป็นเวลานานกว่า 80 ปีแล้วล้าสมัยไม่สอดคล้องกับบริบทของการการประกันภัยในปัจจุบัน ดังจะเห็นได้จากกรรมธรรม์ประกันชีวิตที่ผู้รับประกันภัยออกให้แก่ผู้เอาประกันภัยได้ให้สิทธิแก่ผู้เอาประกันภัยมากยิ่งขึ้นกว่าที่ได้กำหนดไว้ในบทบัญญัติประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ อีกทั้งในขณะที่มีการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะประกันภัยเมื่อประมาณ 90 ปีมาแล้ว การประกันภัยในประเทศไทยยังไม่แพร่หลาย ผู้ร่างจึงได้ยกร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะประกันภัยโดยอาศัยหลักกฎหมายของต่างประเทศบางประเทศที่การประกันภัยของเขามีความเจริญก้าวหน้าแล้ว หลักกฎหมายและวิธีปฏิบัติของการประกันภัยในประเทศนั้นๆจึงอาจไม่สอดคล้องกับบริบทของคนไทย ทำให้ศาลไทยไม่ยอมรับหลักสำคัญของสัญญาประกันภัยที่บัญญัติอยู่ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะประกันภัยบางหลัก เมื่อกาลเวลาเปลี่ยนแปลงไปกฎหมายก็ควรจะมีการเปลี่ยนแปลงหรือควรจะได้รับปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกันกับกาลเวลาที่เปลี่ยนไปด้วย เพื่อประโยชน์ในการบังคับใช้บทบัญญัติของกฎหมาย อีกทั้งเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการตีความกฎหมายและยังส่งผลให้บทบัญญัติของกฎหมายที่มีอยู่เกิดผลบังคับใช้ได้จริง

ดังนั้น ในบทนี้จะได้ทำการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาเพื่อจกได้นำไปสู่แนวทางแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้สอดคล้องกับสภาวะการของการประกันภัยในปัจจุบันที่เจริญรุดหน้าไปอย่างรวดเร็ว กับทั้งเพื่อให้บทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะประกันภัยสอดคล้องกับบริบทของคนไทยมากยิ่งขึ้น

4.1 วิเคราะห์ปัญหาความเป็นโมฆียะกรรมเนื่องจากการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 วรรคหนึ่งบัญญัติว่า “ถ้าในเวลาทำสัญญาประกันภัย ผู้เอาประกันภัยก็คิหรือในกรณีประกันชีวิต บุคคลอันการใช้เงินยอมมาศัยความทรงชีพหรือมรณะของเขาก็คิ รู้อยู่แล้วละเว้นเสียไม่เปิดเผยข้อความจริงซึ่งอาจจะได้จูงใจผู้รับประกันภัยให้เรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นอีกหรือให้บอกปิดไม่ยอมทำสัญญา หรือว่ารู้อยู่แล้วแถลงข้อความนั้นเป็นความเท็จไซ้ ท่านว่าสัญญานั้นเป็นโมฆียะ”

จากบทบัญญัติมาตรา 865 นั้นแสดงให้เห็นว่าสัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาที่ต้องการความซื่อสัตย์สุจริตเป็นอย่างสูง (Contract of the highest good faith) จากทุกฝ่ายซึ่งผิดกับสัญญาโดยทั่วไป มาตรา 865 เป็นบทบัญญัติให้ผู้เอาประกันภัย รวมทั้งตัวแทนที่มีอำนาจของผู้เอาประกันภัยด้วย ตลอดทั้งผู้ที่ถูกเอาประกันชีวิต (ในกรณีที่เอาประกันชีวิตของบุคคลอื่น) มีหน้าที่ประการที่หนึ่งต้องเปิดเผยข้อความจริง คือข้อเท็จจริงที่บริษัทประกันภัยทราบแล้ว อาจจะเรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นหรือบอกปิดไม่ยอมทำสัญญาประกันภัยเลย การพิจารณาว่าข้อเท็จจริงใดที่จะถือว่าผู้เอาประกันภัยมีหน้าที่จะต้องเปิดเผยนั้น จะต้องพิจารณาจากวิญญูชนในฐานะผู้เอาประกันภัยโดยทั่วไป โดยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ของไทยใช้หลักวิญญูชนเช่นเดียวกับหลักการของประเทศอังกฤษ และข้อเท็จจริงนั้นจะต้องเป็นข้อเท็จจริงที่ผู้เอาประกันภัยรู้อยู่แล้ว และทั้งจะต้องพิจารณาถึงความสำคัญของข้อความที่ละเว้นไม่เปิดเผยด้วยว่า หากผู้รับประกันภัยรู้ข้อความจริงนั้นแล้วก็อาจเรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้น หรือไม่ยอมรับทำสัญญาประกันภัยเลย ส่วนประการที่สองต้องไม่แถลงผิดความจริง กล่าวคือต้องไม่แถลงเท็จในข้อเท็จจริงซึ่งตามด้วยบทกฎหมายของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้นทำให้ตีความได้ว่าการแถลงข้อความอันเป็นเท็จนั้นไม่จำเป็นต้องแถลงเท็จในข้อสาระสำคัญที่ถึงขนาดจูงใจทำให้ผู้รับประกันภัยอาจเรียกเบี้ยประกันที่สูงขึ้นหรือบอกปิดไม่ยอมทำสัญญาดังเช่นกรณีของการไม่เปิดเผยข้อความจริงดังกล่าว ก็มีผลทำให้สัญญาประกันภัยมีผลเป็นโมฆียะทันที จากบทบัญญัติของมาตรา 865 วรรคหนึ่งดังกล่าว แสดงให้เห็นว่ากฎหมายได้บัญญัติถึงกรณีที่จะทำให้สัญญาประกันภัยเป็นโมฆียะไว้สองกรณีคือ การไม่เปิดเผยข้อความจริงกรณีหนึ่ง และการแถลงข้อความอันเป็นความเท็จอีกกรณีหนึ่ง ซึ่งเมื่อได้วิเคราะห์

ข้อความของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ดังกล่าวแล้ว จะเห็นได้ว่า ถ้าเป็นกรณีไม่เปิดเผยข้อความจริง ต้องถึงขนาดที่อาจจะได้ใจผู้รับประกันภัยให้เรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นอีก หรือบอกปิดไม่ยอมทำสัญญาด้วยสัญญาประกันภัยจึงจะตกเป็นโมฆียะ แต่ถ้าเป็นกรณีแถลงข้อความเป็นเท็จนั้น เพียงแต่แถลงข้อความเท็จแม้จะไม่ถึงขนาดที่อาจจะได้ใจผู้รับประกันภัยให้เรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นอีกหรือให้บอกปิดไม่ยอมทำสัญญาด้วย สัญญาประกันภัยนั้นก็ตกเป็นโมฆียะ¹

เหตุผลของการตีความดังกล่าวก็เนื่องจากการที่จะถือได้ว่าฝ่ายผู้เอาประกันภัยไม่เปิดเผยข้อความจริงหรือแถลงข้อความเท็จนั้น ต้องเป็นกรณีที่รู้อยู่แล้วในขณะที่ทำสัญญาประกันภัยทั้งในกรณีไม่เปิดเผยข้อความจริงและการแถลงข้อความเท็จ ดังจะเห็นได้จากคำว่า “รู้อยู่แล้ว” กฎหมายบัญญัติไว้ทั้งกรณีไม่เปิดเผยข้อความจริงและกรณีแถลงข้อความอันเป็นเท็จ แต่กรณีที่จะได้ใจผู้รับประกันภัยให้เรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นอีกหรือให้บอกปิดไม่ยอมทำสัญญานั้น กฎหมายบัญญัติไว้เฉพาะกรณีไม่เปิดเผยข้อความจริงเท่านั้น

การประกันชีวิตผู้ที่มีหน้าที่เปิดเผยข้อความจริงก็คือ ตัวผู้เอาประกันชีวิตนั่นเองแต่ถ้าเป็นกรณีการเอาประกันชีวิตผู้อื่น ผู้เอาประกันชีวิตเองก็ไม่อาจรู้ดีไปกว่าผู้รับประกันชีวิต ตัวผู้รู้ความจริงก็คือผู้ที่ถูกเอาประกันชีวิตต่างหาก กฎหมายจึงบัญญัติให้บุคคลอันการใช้จ่ายยอมอาศัยความทรงชีพหรือความมรณะของเขานั้น (ผู้เอาประกันชีวิตหรือผู้ถูกเอาประกันชีวิต) เป็นผู้ที่มีหน้าที่เปิดเผยข้อความจริงนั้น ข้อความจริงที่ต้องเปิดเผยต้องเป็นข้อความจริงโดยแท้และต้องเป็นข้อความที่น่าจะรู้ด้วย ต้องเป็นเรื่องที่ผู้เอาประกันภัยทราบถ้าไม่ทราบจะถือว่าทำผิดหน้าที่ไม่ได้ อีกทั้งต้องเป็นเรื่องที่สำคัญ ดังเช่นคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 715/2513 โรคไส้เลื่อนมิใช่โรคร้ายแรงที่เป็นอันตราย ผ่าตัดแล้วอาจหายได้ การที่ผู้รับประกันภัยมิได้แจ้งให้ทราบว่าเคยเป็นโรคนี้และได้รับการผ่าตัดมาแล้ว ยังไม่ถึงขนาดที่จะอนุมานได้ว่าถ้าได้แจ้งผู้รับประกันภัยจะเรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นหรือบอกปิดไม่ยอมทำสัญญา สัญญาจึงไม่เป็นโมฆียะ ส่วนข้อความจริงใดที่ถือว่าอาจจูงใจให้เรียกเบี้ยประกันสูงขึ้นหรือบอกปิดนั้น ต้องพิจารณาตามความเห็นของวิญญูชนทั่วไป ไม่ถือตามความคิดเห็นของผู้เอาประกันภัยรายหนึ่งรายใดโดยเฉพาะ การเปิดเผยข้อความจริงนี้ต้องเปิดเผยให้หมดเปลือกสิ้นถ้อยกระพริบความ หากเปิดเผยเพียงครึ่งๆ กลางๆ อาจทำให้ผู้รับประกันภัยเข้าใจความหมายผิดไปจากความจริง ก็ต้องถือว่าเป็นการแถลงเท็จเช่นกัน

หน้าที่ในการเปิดเผยข้อความจริงหรือแถลงข้อเท็จจริงต้องมีมาก่อนการทำสัญญาประกันภัยหรือในขณะที่ทำสัญญานั้น ในกรณีที่ขณะทำสัญญาประกันภัยถ้าหากผู้เอาประกันภัยได้

¹ ไพโรจน์ วายุภาพ และสิทธิโชค ศรีเจริญ. (2541). คำอธิบาย ป.พ.พ. ว่าด้วยประกันภัย. หน้า 57.

แถลงอายุคลาดเคลื่อน การแถลงอายุคลาดเคลื่อนนั้นมาตรา 893 ได้บัญญัติวางหลักไว้เป็นสองกรณี ได้แก่กรณีแรกการที่ผู้เอาแถลงอายุต่ำกว่าอายุที่แท้จริง กฎหมายเพียงแต่ให้สิทธิผู้รับประกันภัยที่จะลดจำนวนเงินอันจะพึงต้องจ่ายตามส่วน และกรณีที่สองถ้าหากผู้รับประกันภัยพิสูจน์ได้ว่าขณะทำสัญญานั้นอายุที่แท้จริงอยู่นอกจำกัดอัตราตามทางการค้าปกติของเขา สัญญานั้นจะเป็นโมฆียะ ซึ่งสัญญาที่เป็นโมฆียะเนื่องจากแถลงอายุคลาดเคลื่อนนี้ไม่อยู่ในบังคับเรื่องหลักสุจริตอย่างยิ่งของกลุ่มสัญญา และไม่ถือว่าเป็นการแถลงเท็จที่จะเป็นเหตุให้ผู้รับประกันภัยใช้สิทธิบอกล้าง ตามมาตรา 865 ได้ แต่อย่างไรก็ตามเมื่อสัญญาที่มีผลเป็นโมฆียะแล้วผู้รับประกันภัยมีสิทธิบอกล้างสัญญาได้ แต่จะใช้สิทธิบอกล้างหรือไม่ก็ได้เช่นเดียวกับการบอกล้างความเป็นโมฆียะของสัญญาเนื่องจากการไม่เปิดเผยข้อความจริงหรือการแถลงเท็จ ในเรื่องระยะเวลาในการบอกล้างนั้นก็แตกต่างกันซึ่งตามมาตรา 893 ไม่ได้บัญญัติไว้โดยเฉพาะดังเช่นมาตรา 685 วรรคสอง จึงต้องไปใช้หลักทั่วไปตามมาตรา 181 คือ 1 ปีนับแต่วันที่อาจให้สัตยาบันแต่ไม่เกิน 10 นับแต่ทำสัญญา ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าการแถลงอายุคลาดเคลื่อนตามมาตรา 893 นั้นเป็นข้อยกเว้นของมาตรา 865 ในกรณีที่สัญญาประกันภัยขาดการต่ออายุสัญญาของผู้เอาประกันภัย หากจะต่ออายุสัญญากันใหม่ก็ต้องใช้หลักเกณฑ์เช่นเดียวกับในขณะเริ่มทำสัญญา กล่าวคือ ผู้เอาประกันภัยมีหน้าที่ต้องเปิดเผยข้อความจริงหรือแถลงข้อเท็จจริงที่ตนรู้หรือควรจะรู้ในขณะที่มีการต่อสัญญากันใหม่ด้วย การเปิดเผยข้อความจริงหรือการแถลงข้อเท็จจริงนั้นสิ้นสุดลงเมื่อได้ทำสัญญาประกันภัยแล้ว ต่อจากนั้นไปแม้ผู้เอาประกันภัยจะรู้ข้อความจริงใดที่เกิดขึ้นใหม่หลังจากได้ทำสัญญาประกันภัยแล้ว ก็ไม่ต้องแจ้งให้ผู้รับประกันภัยทราบและไม่มีผลต่อสัญญาประกันภัย

จากการศึกษากฎหมายของประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกาในเรื่องการแถลงข้อความอันเป็นเท็จนั้น (Misrepresentation) ในประเทศอังกฤษได้ให้คำจำกัดความว่า “เป็นข้อแถลงที่ไม่ถูกต้องหรือไม่จริง (Inaccurate or Untrue Statement) ที่ทำขึ้นโดยคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งหรือโดยตัวแทนของเขาในสัญญาประกันภัยต่อคู่สัญญาอีกฝ่ายหนึ่งก่อนที่สัญญาจะเกิดขึ้น ข้อแถลงดังกล่าวอาจเกิดขึ้นด้วยวาจาหรือลายลักษณ์อักษรก็ได้” ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกาได้ให้คำจำกัดความว่า “เป็นการแถลงข้อความจริงในบางสิ่งซึ่งไม่เป็นความจริง โดยผู้เอาประกันภัยได้แถลงโดยรู้ยู่่าข้อแถลงนั้นไม่เป็นความจริงและแถลงด้วยเจตนาที่จะหลอกลวง หรือเป็นการแถลงข้อความจริงซึ่งผู้เอาประกันภัยแน่ใจว่าเป็นความจริงโดยไม่รู้ว่าจะจริงหรือไม่ และข้อความจริงมีแนวโน้มที่จะเป็นการชักจูงใจให้เกิดการเข้าใจผิด” ในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกานั้นต่างก็ได้วางหลักเกณฑ์ในเรื่องการแถลงข้อความอันเป็นเท็จไว้ทำนองเดียวกัน

ในประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกานั้น การแถลงต้องแถลงก่อนหรือในขณะที่ทำสัญญา การแถลงที่จะมีผลทำให้สัญญาเป็นโมฆียะต้องเป็นการข้อความเท็จในข้อที่เป็นสาระสำคัญ

และการแถลงที่จะเป็นข้อสาระสำคัญก็ต่อเมื่อผู้เอาประกันภัยได้รู้ความจริงนั้นแล้ว เช่น ในสัญญาประกันชีวิต การแถลงเกี่ยวกับประวัติการรักษาสภาพของผู้ถูกเอาประกันชีวิตเป็นข้อสาระสำคัญ เพราะมีผลต่อการออกกรมธรรม์ประกันภัย ส่วนการแถลงเกี่ยวกับสถานที่อยู่และชื่อของภรรยาของผู้ถูกเอาประกันชีวิตนั้นไม่ใช่ข้อสาระสำคัญ และในประเศอังกฤษได้มีการตราพระราชบัญญัติการแถลงข้อความเท็จ ค.ศ. 1967 (Misrepresentation Act 1967) ในมาตรา 2(1) ของกฎหมายดังกล่าวได้บัญญัติให้ผู้แถลงข้อความอันเป็นเท็จต้องชดใช้ค่าเสียหายถ้าการแถลงข้อความเท็จนั้นมีเจตนาฉ้อฉล แต่อย่างไรก็ตามแม้ผู้แถลงจะไม่มีเจตนาฉ้อฉลในการแสดงข้อความอันเป็นเท็จก็ตาม ผู้แถลงก็ต้องรับผิดชอบแม้ถ้าเขาพิสูจน์ไม่ได้ว่าเขาไม่มีความประสงค์ที่จะเชื่อว่าเป็นความจริง จากหลักกฎหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าผู้แถลงข้อความอันเป็นเท็จจะต้องรับผิดชอบในค่าเสียหายในกรณีประเภทเดินเล่อด้วย อีกทั้งในการตีความกรณีที่เป็นใบคำขอเอาประกันภัยคลุมเครือไม่ชัดเจนนั้น ต้องใช้หลักการตีความที่มีเหตุผลและให้ความเป็นธรรม กล่าวคือ ใช้หลักการตีความโดยวิญญูชนต้องตีความคำถามดังกล่าวตามความเข้าใจของบุคคลธรรมดาที่มีสติปัญญาในระดับปกติและมีความรู้อยู่ในระดับเกณฑ์เฉลี่ยโดยทั่วไป และควรจะตีความว่าคำถามดังกล่าวต้องการถามแต่เฉพาะเรื่องที่ต้องการถามหรือไม่เท่านั้น

ตัวอย่างกรณีที่น่าสนใจคือ กรณีที่ผู้เอาประกันภัยตอบคำถามอย่างไม่สมบูรณ์ หรือตอบแต่เพียงบางส่วนมีข้อพิจารณาว่าการที่ผู้เอาประกันภัยไม่ได้ตอบคำถามในบางส่วนก็แสดงว่าผู้เอาประกันภัยตั้งใจจะให้ส่วนนั้นเป็นคำตอบปฏิเสธ ดังนั้น จะกล่าวว่าคำตอบนั้นไม่สมบูรณ์ไม่ได้ และผู้รับประกันภัยสามารถอ้างได้ว่าคำตอบนั้นไม่ถูกต้องดังที่ผู้พิพากษา Jessel ได้กล่าวไว้ในคดี London Assurance v. Mansel ว่าถ้าคำตอบที่ไม่สมบูรณ์นั้นเป็นที่เข้าใจได้ว่าเป็นคำตอบปฏิเสธ ผู้เอาประกันภัยจะมาอ้างไม่ได้ว่าเขายังมีได้ตอบคำถามนั้นเลย ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากปรากฏข้อเท็จจริงชัดเจนแจ้งว่าคำตอบของผู้เอาประกันภัยเป็นคำตอบที่ไม่สมบูรณ์และผู้รับประกันภัยได้ยอมรับใบคำขอเอาประกันภัยโดยไม่ได้สอบสวนเพิ่มเติม ในกรณีนี้อาจถือว่าผู้รับประกันภัยได้สละสิทธิ์ที่จะรับทราบข้อมูลที่ถูกต้องรวมทั้งได้รับการเปิดเผยข้อความจริงอันเป็นสาระสำคัญอย่างเต็มที่ ซึ่งตัวอย่างดังกล่าวเป็นข้อพิจารณาในเรื่องการแถลงข้อความอันเป็นเท็จเพียงในแง่หนึ่งเท่านั้น การที่จะพิจารณาว่ากรณีใดเป็นการแถลงข้อความเท็จจะต้องพิจารณาจากข้อความทั้งหลายโดยตลอด แม้กระนั้นการแถลงผิดพลาดเพียงเล็กน้อย หรือการละเว้นไม่แถลงในเรื่องที่ไม่เป็นสาระสำคัญก็จะไม่เป็นการแถลงข้อความเท็จถ้าหากในกรณีดังกล่าวได้แถลงข้อความที่เป็นหลักไว้อย่างถูกต้อง

มีคดีของศาลอังกฤษที่โด่งดังในสมัยศตวรรษที่ 16 และถือเป็นคดีที่ได้วางหลักสุจริตอย่างยิ่งครบถ้วนเป็นมาตรฐานของสัญญาประกันภัยมาจนบัดนี้ คือ คดีระหว่าง Cater U Bochm

(1766) Lord Mansfield ซึ่งเป็น Chief Justice ของศาลสูงของประเทศอังกฤษ ในปี ค.ศ. 1756 และได้เป็น Master of the Roll ซึ่งถือว่าเป็นตำแหน่งที่มีเกียรติมากในตำแหน่งผู้พิพากษาศาลสูง ซึ่งท่านผู้นี้มีความสนใจในหลักเกณฑ์ของการประกันภัยทางทะเลซึ่งมีขึ้นในประเทศอังกฤษ ขณะนั้นมากเมื่อมีคดีมาสู่ศาลท่านจึงได้พิพากษาวางหลักเกณฑ์ไว้ในคดีดังต่อไปนี้

1) สัญญาประกันชีวิตเป็นสัญญาเสี่ยงภัยชนิดหนึ่ง ซึ่งต้องอาศัยข้อความจริงเฉพาะที่อยู่ในความรู้เห็นของผู้เอาประกันภัยมาคำนวณความเปลี่ยนแปลงที่ไม่แน่นอนในอนาคต

2) ตามปกติแล้วผู้รับประกันภัยต้องเชื่อในคำบอกกล่าวของผู้เอาประกันภัยว่า ผู้เอาประกันภัยจะไม่ชักนำให้หลงเชื่อในเหตุการณ์ที่ไม่เป็นความจริง ซึ่งจะทำให้การประมาณการเสี่ยงภัยผิดพลาดมิฉะนั้นสัญญานั้นตกเป็น โหมะ

3) แม้การปิดบังอำพรางนั้นจะทำโดยสำคัญผิดปราศจากความตั้งใจลง แต่ในด้านผู้รับประกันภัยแล้วย่อถือว่าถูกลวงผิดอยู่นั่นเอง

4) การปกปิดข้อความจริงนั้น เป็นเหตุสำคัญที่ทำให้วินาศภัยที่เกิดขึ้นนั้นแตกต่างไปจากที่ผู้รับประกันภัยเข้าใจและตกลงเข้ารับเสี่ยงภัยที่ผิดไปจากความเป็นจริง²

ผลของการละเว้นเปิดเผยข้อความจริงหรือแถลงข้อความจริงอันเป็นเท็จ ผลของการฝ่าฝืนหน้าที่ในการเปิดเผยข้อความจริงหรือแถลงข้อความอันเป็นเท็จนั้นไม่ได้ต่างจากการฝ่าฝืนหลักสุจริตอย่างยิ่งแห่งสัญญาประกันภัย คือเป็นการทำให้สัญญามีความบกพร่องและอาจทำให้เสียไปได้โดยอีกฝ่ายหนึ่ง แม้จะเป็นการกระทำต่างช่วงเวลากันก็ตาม กรณีไม่เปิดเผยข้อความจริงและแถลงข้อความอันเป็นเท็จนั้นสัญญาบกพร่องมาตั้งแต่เริ่มแรก แต่ยังมีอีกกรณีที่สัญญาสมบูรณ์มาตั้งแต่แรกแล้วต่อมาคู่สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งละเมิดหลักสุจริตอย่างยิ่งโดยการทำการเรียกร้อยค่าสินไหมทดแทนอันเป็นเท็จ เป็นต้น ซึ่งทั้งสองกรณีสัญญาประกันภัยอาจถูกฝ่ายที่ได้รับความเสียหายจากการละเมิดหลักสุจริตเลือกที่จะทำให้สัญญานั้นสิ้นผลไป โดยการบอกล้างสัญญาดังกล่าว (Contract may be avoided)

ผลของการบอกล้างสัญญานั้นค่อนข้างจะรุนแรง คือคู่สัญญาทั้งสองฝ่ายจะต้องกลับสู่สภาพเดิมเสมือนหนึ่งไม่เคยมีการตกลงทำสัญญาประกันภัยกันมาก่อน จะถือว่าผู้รับประกันภัยไม่เคยเข้ามารับความเสี่ยงภัยใดๆเลย หน้าที่ความรับผิดชอบต่างๆที่มีอยู่ระหว่างการเรียกร้อยตามสัญญาประกันภัยเป็นอันหมดสิ้นไป อีกทั้งผู้รับประกันภัยยังสามารถเรียกคืนค่าสินไหมทดแทนทั้งหมดที่ได้จ่ายไปคืนจากผู้รับประกันภัยด้วย โดยจะคืนเบี้ยประกันภัยให้แก่ก็มีข้อยกเว้น 2 กรณี ในการที่

² สัมฤทธิ์ รัตนดารา. (2526-2527). “กฎหมายกับการประกันชีวิตในประเทศไทย” วารสารกรมการประกันภัย, 3, 2. หน้า 43.

ผู้รับประกันภัยบอกล้างสัญญาประกันภัยโดยไม่ต้องคืนเบี้ยประกันภัย คือกรณีที่ความเสียหายได้เริ่มขึ้นแล้ว และกรณีที่มีการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนโดยทุจริต

ยกตัวอย่างเช่น นายแดงทำประกันภัยตัวเรือแบบชั่วระยะเวลา 1 ปี Time policy และได้มีเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนโดยทุจริตไปแล้ว 2 ครั้ง ครั้งละ 5 ล้านบาท หากนายแดงทำเรียกร้องค่าสินไหมเป็นเท็จในครั้งที่ 3 จำนวน 1 ล้านบาท หากผู้รับประกันภัยทราบถึงความไม่สุจริตนั้นในภายหลัง ผู้รับประกันภัยสามารถใช้สิทธิในการบอกล้างสัญญาประกันภัยดังกล่าวโดยไม่ต้องมีการคืนเบี้ยประกันภัยเพราะมีการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนโดยทุจริต และผลที่ตามมาคือนายแดงต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนทั้งหมดที่ได้รับมาจำนวน 11 ล้านบาทไม่ใช่คืนเพียง 1 ล้านบาทที่เป็นการเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนที่เป็นเท็จแต่ต้องคืนค่าสินไหมทดแทนที่ได้รับไปโดยทุจริตด้วย เพราะในการบอกล้างสัญญาประกันภัยนั้นจะเห็นได้ว่าสัญญาประกันภัยมีเพียงฉบับเดียว เมื่อมีการบอกล้างย่อมทำให้สัญญาประกันภัยเสียไปทั้งฉบับ ในเรื่องดังกล่าวได้มีการถกเถียงกันว่ามีความเป็นธรรมต่อผู้เอาประกันภัยมากน้อยเพียงใด แต่หากพิจารณาพื้นฐานของหลักการดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามีพื้นฐานมาจากการที่ต้องมีการป้องกันมิให้ผู้สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดคิดที่จะทุจริต เพราะหลักสุจริตอย่างยิ่งเป็นรากฐานของสัญญาประกันภัยอยู่แล้ว ดังนั้นก็ควรจะมีการลงโทษผู้ที่ละเมิดหลักการดังกล่าว หากไม่มีความคิดที่จะทุจริตก็ไม่จำเป็นต้องเกรงกลัวต่อการถูกบอกล้างสัญญาแล้วเกิดการตั้งคำถามว่าผู้รับประกันภัยมีทางเยียวยาความเสียหายโดยวิธีอื่นได้หรือไม่โดยไม่ต้องมีการบอกล้างสัญญา มีคำพิพากษาในคดี Pan Atlantic v. Pinetop ตัดสินว่าการเยียวยาความเสียหายจากการละเมิดหลักสุจริตอย่างยิ่งตามกฎหมายให้สิทธิทำได้เพียงอย่างเดียวเท่านั้น คือการบอกเลิกสัญญาเท่านั้นจะเรียกร้องค่าเสียหายอื่นได้ไม่

จะเห็นได้หลักกฎหมายของประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา การแถลงข้อความอันเป็นเท็จที่จะมีผลทำให้สัญญาประกันชีวิตเป็นโมฆะนั้น จะต้องเป็นการแถลงในข้อที่เป็นสาระสำคัญ และจะเป็นข้อสาระสำคัญก็ต่อเมื่อผู้เอาประกันภัยได้รู้ข้อความจริงนั้นแล้ว ส่วนบทบัญญัติหลักกฎหมายของไทยตามมาตรา 865 วรรคหนึ่งนั้นหากตีความตามตัวอักษรจะได้ความว่า การแถลงข้อความอันเป็นเท็จนั้นหากผู้เอาประกันภัยแถลงข้อความอันเป็นเท็จขึ้นในขณะที่หรือก่อนทำสัญญาประกันภัย แม้ข้อที่แถลงนั้นจะมีใช่ข้อสาระสำคัญหรือข้อแถลงที่อาจจูงใจให้ผู้รับประกันภัยเรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นหรือบอกปิดไม่ยอมทำสัญญาก็ตาม ก็จะมีผลทำให้สัญญาประกันภัยเป็นโมฆะทุกกรณี โดยไม่ต้องพิจารณาเลยว่าข้อที่แถลงนั้นเป็นข้อสาระสำคัญเหมือนดังเช่นหลักในการเปิดเผยข้อความจริงและหลักกฎหมายของต่างประเทศหรือไม่ จากบทบัญญัติดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อคู่สัญญาทั้งต่อผู้รับประกันภัยและผู้เอาประกันภัยเนื่องจากสัญญาประกันชีวิตอาจถูกฝ่ายผู้รับประกันภัยบอกล้างความเป็นโมฆะได้ตามระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด

แต่ทว่าในการตีความของศาลของไทยหาได้ตีความตามตัวอักษรดังที่บัญญัติไว้ใน มาตรา 865 ดังกล่าวไม่ หากแต่ศาลได้ถือเป็นหลักว่าแม้จะเป็นการแถลงข้อความเป็นเท็จก็จำต้อง ถึงขนาดที่อาจจะได้จูงใจผู้รับประกันภัยให้เรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นอีกหรือให้บอกปิดไม่ยอมทำ สัญญาด้วย จากกรณีที่ศาลไทยได้พิพากษาไว้นั้นก็เป็นการสอดคล้องกับหลักกฎหมายของประเทศ อังกฤษและสหรัฐอเมริกา แต่แนวทางในการพิจารณาพิพากษาของศาลไทยกับตัวบทกฎหมายยังไม่สอดคล้องกัน เช่น คำพิพากษาฎีกาที่ 1977/2526 พิพากษาว่าการที่ผู้ตายมีอาการหอบหืดซึ่งเป็นอาการแพ้อากาศ มิใช่โรคหืดอันเป็นโรคที่ระบุในแบบสอบถามในคำขอเอาประกันชีวิต อีกทั้งอาการดังกล่าวได้หายไปก่อนยื่นคำขอเอาประกันชีวิตแล้ว หากจำเลยทราบถึงการที่ผู้ตายเคยไป ตรวจและรับการรักษาที่โรงพยาบาลและทราบถึงประวัติการเจ็บป่วยดังกล่าวแล้ว ก็ไม่เป็นเหตุจูงใจให้ผู้รับประกันภัยบอกปิดไม่ยอมรับประกันชีวิตหรือเรียกเบี้ยประกันภัยให้สูงขึ้น การที่ผู้ตายได้ แถลงเท็จในแบบสอบถามขณะขอเอาประกันชีวิตว่าไม่เคยรักษาตัวในโรงพยาบาลหรือเคยปรึกษา แพทย์เกี่ยวกับโรคที่ระบุไว้ในแบบสอบถามซึ่งมีโรคหืดรวมอยู่ด้วย ย่อมไม่ทำให้สัญญาเป็น โมฆียะ คำพิพากษาฎีกาที่ 2076/2514 “ผู้เอาประกันชีวิตรู้ว่าตนป่วยเป็นโรคมะเร็ง เคยเข้ารับการ ผ่าตัดมะเร็งต่อมไทมัสที่ทรวงอกและต่อมามีผลถูกและรังไข่ซึ่งมะเร็งได้กระจายลงไป ขณะยื่นคำ ขอเอาประกันชีวิตก็เป็นระยะที่ตนกำลังได้รับการรักษาด้วยการฉายรังสี แต่ปกปิดข้อความดังกล่าว นี้โดยแถลงเท็จว่าเป็นการผ่าตัดซี่โครงข้างซ้ายซึ่งงอเพราะกระดูกน้ำเดินและผ่าตัดไส้ติ่งซึ่งถ้า บริษัทรับประกันภัยทราบความจริงดังกล่าวก็จะไม่ยอมทำสัญญาด้วย สัญญาข่อมเป็นโมฆียะ บริษัทมี สิทธิบอกล้างไม่ใช้เงินตามสัญญาได้” และคำพิพากษาฎีกาที่ 1076/2520 “ผู้เอาประกันภัยตอบ คำถามของนายแพทย์ผู้ตรวจสุขภาพว่าไม่เคยเจ็บป่วยเป็นโรคใดๆ ไม่เคยรับการรักษาที่ โรงพยาบาลและไม่เคยรับการฉายเอ็กซเรย์ต่างๆ ที่ผู้เอาประกันภัยทราบดีว่าป่วยเป็นโรคถุงลมโป่ง พองเรื้อรังมานานปีและเคยเข้ารับการฉายเอ็กซเรย์มาแล้ว จึงเป็นการละเว้นไม่เปิดเผยข้อความจริง สัญญาประกันชีวิตจึงตกเป็นโมฆียะตามมาตรา 865 และการที่ผู้รับประกันภัยรับทำสัญญาประกัน ชีวิตโดยพิจารณาจากรายงานของแพทย์ว่าสุขภาพปกติ เนื่องจากการตรวจโรคถุงลมโป่งพองจะพบ ได้ยากนอกจากการฉายเอ็กซเรย์ เมื่อผู้เอาประกันภัยปกปิดมิได้แจ้งแก่แพทย์ผู้ตรวจสุขภาพก็ไม่มีความ เหตุที่จะต้องฉายเอ็กซเรย์ ดังนั้นจะฟังว่าจำเลยประมาทเลินเล่อไม่ได้ จำเลยได้ใช้ความระมัดระวัง ในการรับประกันชีวิตของผู้เอาประกันภัยแล้ว กรณีจึงไม่ต้องด้วยมาตรา 866”

จากคำพิพากษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ศาลถือว่าสัญญาประกันภัยที่จะตกเป็น โมฆียะตามมาตรา 865 นั้นแม้จะเป็นการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ ก็ต้องถึงขนาดอาจจูงใจผู้รับประกันภัยให้เรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นอีกหรือให้บอกปิดไม่ยอมทำสัญญาด้วย สัญญาประกันภัย จึงจะตกเป็นโมฆียะ

ผู้เขียนเห็นว่าคณะกรรมการร่างกฎหมายไทยควรพิจารณาในการบัญญัติหลักเกณฑ์การไม่เปิดเผยข้อความจริงและการแถลงข้อความอันเป็นเท็จให้ชัดเจน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการตีความตัวอักษร เนื่องจากผู้เขียนเห็นว่าในปัจจุบันมีความจำเป็นสำหรับกฎหมายไทยในขณะนี้ ซึ่งมาตรา 865 ได้บัญญัติให้กรณีทั้งสองนี้มีผลเป็นโมฆียะเหมือนกัน แต่เหตุที่จะทำให้สัญญาเป็นโมฆียะนั้นแตกต่างกันจึงจำเป็นต้องพิจารณาถึงการบัญญัติหลักกฎหมายดังกล่าวไว้ให้มีความชัดเจนขึ้นเพื่อประโยชน์ในการบังคับใช้ที่เป็นรูปธรรมและสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติ

4.2 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการจำกัดสิทธิของผู้รับประกันภัยในการบอกล้างสัญญาประกันชีวิตที่เป็นโมฆียะในกรมธรรม์ประกันภัย

สัญญาประกันชีวิต เป็นสัญญาประกันภัยซึ่งบุคคลคนหนึ่งได้ตกลงจะใช้ค่าสินไหมทดแทน หรือใช้เงินจำนวนหนึ่งให้ในกรณีวินาศภัยหากมีขึ้น หรือในเหตุอย่างอื่นในอนาคตดังได้ระบุไว้ในสัญญา และในการนี้บุคคลคนหนึ่งตกลงจะส่งเงินซึ่งเรียกว่า “เบี้ยประกันภัย” กฎหมายกำหนดให้มีสัญญาประกันภัยขึ้นโดยมีคู่สัญญาคือ ผู้เอาประกันภัยและผู้รับประกันภัย แต่กฎหมายไม่ได้บัญญัติว่าให้สัญญาประกันภัยมีแบบแต่อย่างใด แต่ถ้าไม่มีลายมือชื่อฝ่ายที่ต้องรับผิดชอบหรือตัวแทนจะฟ้องร้องบังคับคดีไม่ได้ กรมธรรม์ประกันภัยเป็นเพียงส่วนหนึ่งของสัญญาประกันภัยจึงไม่ใช่สัญญาประกันภัย

กรมธรรม์ประกันชีวิต (Policy) คือ ตราสารอันเป็นหลักฐานเป็นหนังสือเกี่ยวกับข้อสัญญาและเงื่อนไขประกันชีวิตซึ่งผู้รับประกันภัยลงลายมือชื่อและต้องส่งมอบให้แก่ผู้เอาประกันไว้เป็นหลักฐาน

กรมธรรม์ประกันชีวิตเป็นแบบฟอร์มสัญญาประกันชีวิต ซึ่งบริษัทประกันภัยได้จัดพิมพ์ไว้แล้ว และกรมธรรม์ประกันชีวิตอย่างน้อยจะต้องมีรายการต่างๆที่บัญญัติไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 867 วรรคท้าย ซึ่งโดยทั่วไปแล้วรายการเหล่านั้นตลอดจนลายมือชื่อของผู้รับจะอยู่ในหน้าแรกของกรมธรรม์ประกันชีวิต

การกำกับดูแลสัญญาประกันภัยโดยการควบคุมแบบและข้อความกรมธรรม์ประกันภัยนั้น ก็เพื่อความคุ้มครองแก่ผู้เอาประกันภัยและผู้มีสิทธิหรือมีส่วนได้เสียตามกรมธรรม์ประกันภัยไม่ให้อยู่ในฐานะเสียเปรียบต่อผู้รับประกันภัย ซึ่งอาจใช้ข้อความคลุมเครือไม่ชัดเจนและเป็นประโยชน์ต่อผู้รับประกันภัยเองหรืออาจตีความได้ในหลายทาง จึงให้อำนาจนายทะเบียนให้ความเห็นชอบในแบบและข้อความกรมธรรม์ประกันภัย

สำหรับประเทศอังกฤษ การกำกับดูแลเกี่ยวกับข้อสัญญาและข้อความในกรมธรรม์ประกันภัยจะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ ได้แก่ Misrepresentation Act 1967 ซึ่งข้อกำหนดตาม

พระราชบัญญัตินี้จะนำมาใช้ในกรณีที่ผู้ถือกรรมธรรม์ถูกชักชวนให้ทำสัญญาโดยการหลอกลวงโดยลูกจ้างหรือบริษัทผู้รับประกันภัย ผู้ถือกรรมธรรม์สามารถใช้สิทธิบอกเลิกสัญญาและเรียกค่าเสียหายได้ด้วย Trade Description Act 1968 โดยเป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับรายละเอียดของสินค้าและการให้บริการ ซึ่งธุรกิจประกันชีวิตเป็นธุรกิจเกี่ยวกับการให้บริการประเภทหนึ่ง Fair Trading Act 1973 ซึ่งพระราชบัญญัตินี้มีจุดประสงค์ให้มีการแข่งขันในด้านการคุ้มครองผู้บริโภค โดยมีกรรมการของสำนักงานคุ้มครองผู้บริโภคทำหน้าที่ในการดูแลให้คำตักเตือน อีกทั้งมีอำนาจในการตรวจสอบคุณสมบัติของสินค้า บริการ หรือเอกสาร ซึ่งรวมถึงการประกันภัยด้วย Unfair Contract Terms Act 1977 โดยพระราชบัญญัตินี้มีข้อกำหนดที่เกี่ยวกับสัญญาประกันภัยได้แก่ การไม่สามารถยกเว้นความรับผิดในความประมาทเลินเล่อซึ่งเป็นเหตุให้ตายหรือบาดเจ็บ แม้ว่าจะกำหนดไว้ในสัญญาประกันภัยก็ตาม และเมื่อมีข้อตกลงกับผู้เอาประกันภัยแล้วห้ามมิให้มีเงื่อนไขข้อยกเว้นในเรื่องของการจำกัดความรับผิดในการจ่ายค่าสินไหมทดแทน เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีข้อกำหนดของ Competition Act 1980 ซึ่งได้กำหนดให้อำนาจนายทะเบียนประกันภัยได้กำหนดเงื่อนไขในเรื่องของการกำหนดแบบคำขอเอาประกันภัย การกำหนดอัตราค่าเบี้ยประกันภัยและการกำหนดหน้าที่ของผู้ถือกรรมธรรม์ประกันภัย

สำหรับข้อสัญญามาตรฐานในกรรมธรรม์ประกันภัย (Standard Policy Provisions) ของประเทศสหรัฐอเมริกามีกฎหมายบังคับให้กรรมธรรม์ประกันชีวิตต้องระบุข้อสัญญาบางข้อไว้ซึ่งเรียกว่า “Standard Policy Provisions Law”³ แต่สำหรับข้อสัญญามาตรฐานของกรรมธรรม์ประกันภัยในประเทศไทยนั้นไม่มีกฎหมายเช่นว่านั้น กรรมธรรม์ประกันชีวิตโดยทั่วไปจะถือเอาข้อกำหนดที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นข้อสัญญาในกรรมธรรม์

กรรมธรรม์ประกันชีวิตประเภทสามัญอันเป็นกรรมธรรม์มาตรฐาน (คำสั่งนายทะเบียนที่ 15/2546 ลงวันที่ 14 มีนาคม 2546) ได้กำหนดข้อความอันเป็นการปิดปากบริษัทประกันชีวิตมิให้ปฏิเสธความรับผิดในการใช้เงินตามกรรมธรรม์ในกรณีไม่เปิดเผยข้อความจริงไว้มีหลักการ ดังนี้

ในหมวด 1 สัญญาประกันภัย ในข้อที่ 1. เรื่องความสมบูรณ์ของสัญญาประกันภัยได้แบ่งออกเป็นสามวรรค วรรคแรก ได้วางหลักเกี่ยวกับการเกิดสัญญาประกันภัยว่า เกิดจากการที่บริษัทเชื่อถือข้อแถลงของผู้เอาประกันภัยในใบคำขอเอาประกันชีวิตใบแถลงสุขภาพและข้อแถลงเพิ่มเติมอื่นใดที่ผู้เอาประกันภัยลงลายมือชื่อไว้ และต่อเมื่อได้มีการชำระเบี้ยประกันภัยงวดแรกแล้ว หลังจากนั้นบริษัทจึงตกลงทำสัญญาและออกกรรมธรรม์ให้ ส่วนในวรรคสองได้วางหลักเกี่ยวกับ

³ ชัยชนะ พยัฆวิเชียร. (2521, มกราคม-มีนาคม). “การบริหารงานประกันชีวิต.” วารสารสำนักงานประกันภัย, 2, 21. หน้า 68.

การแถลงข้อเท็จจริง ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยรู้อยู่แล้วและแถลงข้อความอันเป็นเท็จตามวรรคหนึ่ง หรือรู้อยู่แล้วในข้อความจริงใดแต่ไม่เปิดเผยข้อความนั้นให้บริษัททราบ ซึ่งถ้าบริษัททราบความจริงนั้นๆ แล้ว อาจจงใจบริษัทให้เรียกเก็บเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นหรือไม่ยอมทำสัญญา สัญญาประกันภัยรายนี้จะตกเป็นโมฆียะตามตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 865 ซึ่งบริษัทอาจบอกล้างสัญญาและไม่จ่ายเงินตามกรมธรรม์ได้ และในวรรคสามได้วางหลักเกี่ยวกับการปฏิเสธความรับผิดซึ่งบริษัทจะไม่ปฏิเสธความรับผิด โดยอาศัยข้อแถลงนอกเหนือจากที่ผู้เอาประกันภัยได้แถลงไว้ในเอกสารตามวรรคหนึ่ง”⁴

จากข้อความในวรรคสองและวรรคสามดังกล่าวในกรมธรรม์ประกันภัยฉบับมาตรฐานสามารถอธิบายความหมายได้ ดังนี้

ความในวรรคสองแสดงให้เห็นถึงความเป็นโมฆียะของสัญญาประกันชีวิตไว้เป็นสองกรณี คือ

กรณีที่หนึ่ง ได้แก่ข้อความที่ว่า “ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยรู้อยู่แล้วและแถลงข้อความอันเป็นเท็จตามวรรคหนึ่ง...”

กรณีที่สอง ได้แก่ข้อความที่ว่า “ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยรู้อยู่แล้ว...ในข้อความจริงใดแต่ไม่เปิดเผยข้อความนั้นนั้นให้บริษัททราบ...”

ความในวรรคสองสอดคล้องกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 865 ที่กำหนดถึงความเป็นโมฆียะของสัญญาประกันภัยไว้สองกรณี คือ การแถลงข้อความเท็จกรณีหนึ่ง และการไม่เปิดเผยข้อความจริงอีกกรณีหนึ่ง

ที่ว่าความในวรรคสามกลับกำหนดข้อความอันเป็นการปิดปากบริษัท มิให้ยกเอาความไม่สมบูรณ์ของกรมธรรม์เพราะเหตุที่สัญญาประกันชีวิตเป็นโมฆียะอันเนื่องมาจากผู้เอาประกันภัยรู้อยู่แล้วไม่เปิดเผยข้อความจริง ซึ่งอาจจะจงใจให้บริษัทต้องเรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นอีกหรือให้บอกปิดไม่ยอมทำสัญญาด้วยมาเป็นข้อต่อสู้ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ ซึ่งในกรณีนี้บริษัทมีสิทธิตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 865 ที่จะบอกล้างสัญญาประกันชีวิตนั้นเสียได้ แต่โดยผลของสัญญาดังที่กำหนดไว้ในวรรคสามที่ว่า “บริษัทจะไม่ปฏิเสธความรับผิด” จึงเป็นข้อความที่ไม่สอดคล้องกับความในวรรคสองซึ่งกำหนดไว้เป็นการสองคล้องกับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865

ปัญหาที่ว่า เมื่อข้อความในกรมธรรม์สัญญาไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมายผลในทางกฎหมายจะเป็นประการใด

⁴ คู่มือทนาย ก. กรมธรรม์ประกันชีวิต ประเภทสามัญ ฉบับมาตรฐาน.

ปัญหาดังกล่าวนี้ เมื่อได้พิจารณาจากบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 151 ซึ่งบัญญัติว่า “การใดเป็นการแตกต่างจากบทบัญญัติของกฎหมาย ถ้ามิใช่กฎหมายอันเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน การนั้นไม่เป็นโมฆะ”

เมื่อได้พิจารณาแล้วเห็นว่า สัญญาที่เป็นโมฆะนั้นเป็นสัญญาที่สมบูรณ์ตราใบที่ยังไม่มีการบอกล้าง อีกทั้งกฎหมายยังได้บัญญัติให้ต้องบอกล้างเสียภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้อีกด้วย นอกจากนั้นแล้วสัญญาที่เป็นโมฆะยังอาจมีการให้สัตยาบันเพื่อให้เป็นสัญญาที่สมบูรณ์ได้อีกด้วย ต่างกับสัญญาที่เป็นโมฆะที่กฎหมายบัญญัติให้ตกเป็นอันเสียเปล่าไม่มีผลบังคับได้ตามกฎหมาย ดังนั้น ข้อความในกรมธรรม์ประกันชีวิตดังกล่าวเมื่อข้อสัญญาในกรมธรรม์ไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนแล้ว ผลก็คือข้อสัญญาดังกล่าวมีผลบังคับใช้ได้อย่างสมบูรณ์ อีกทั้งยังถือว่าเป็นการให้ความยินยอมไว้ล่วงหน้าว่าแม้จะมีการไม่เปิดเผยข้อความจริงที่ถึงขนาดทำให้สัญญาประกันชีวิตตกเป็นโมฆะก็ตาม ผู้รับประกันภัยจะไม่มี การหยิบยกเอาความเป็นโมฆะดังกล่าวขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันทำให้ สิทธิบอกล้างของผู้รับประกันภัยเป็นอันระงับสิ้นไป ยกตัวอย่างเช่นกรณีมีบุคคลที่มีหัวใจอยู่ ด้านขวา หรือการที่มีหัวใจอยู่นอกซี่โครง⁵ ถ้าบุคคลดังกล่าวมาขอทำสัญญาประกันชีวิตกับบริษัท ผู้รับประกันภัย หากพิจารณาตามข้อความในกรมธรรม์ประกันชีวิตในวรรคที่สามดังกล่าวแล้วจะ เห็นได้ว่าสัญญาประกันชีวิตรายนี้สมบูรณ์ เนื่องจากข้อสัญญาดังกล่าวปิดปากบริษัทไม่ให้ผู้รับ ประกันภัยใช้สิทธิบอกล้าง เพราะข้อความในวรรคสามเขียนไว้ว่าบริษัทจะไม่ปฏิเสธโดยอาศัยข้อ แถลงนอกเหนือจากผู้เอาประกันภัยได้แถลงไว้ในใบคำขอเอาประกันชีวิต หรือเอกสารอื่นใดที่ มอบให้บริษัท ซึ่งถ้าหากพิจารณาจากเอกสารดังกล่าวแล้วจะทำให้ทราบได้ว่าเอกสารต่างๆ เหล่านั้นไม่ได้มีรายละเอียดให้ผู้เอาประกันภัยจะต้องแถลงข้อเท็จจริงดังตัวอย่างแต่อย่างใด⁶ แต่เมื่อ พิจารณาตามบทบัญญัติในมาตรา 865 แล้วสัญญาประกันชีวิตรายนี้มีผลเป็น โมฆะบริษัทผู้รับ ประกันภัยสามารถบอกล้างได้ เนื่องจากผู้เอาประกันภัยรายนี้ไม่เปิดเผยข้อความจริงที่ควรบอกแจ้ง ในสิ่งที่ตนรู้ เนื่องจากการเปิดเผยข้อความจริงนั้นเป็นหน้าที่ของผู้เอาประกันภัยที่ต้องเปิดเผย ข้อความจริงทั้งหมดเกี่ยวกับความเสี่ยงภัยของตนที่อาจจะได้จูงใจให้ผู้รับประกันภัยเรียกเบี้ย ประกันภัยสูงขึ้นอีกหรือบอกปิดไม่ยอมทำสัญญาด้วย ซึ่งสัญญาประกันชีวิตต้องอาศัยความ ซื่อสัตย์สุจริตอย่างยิ่งต่อกันของกลุ่มสัญญา ดังนั้นการเปิดเผยข้อความจริงจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้ ผู้รับประกันภัยสามารถประเมินความเสี่ยงภัยได้อย่างถูกต้องและยุติธรรม

⁵ ไทยรัฐ. (2549, 31 พฤษภาคม). “ตะลึงหนุ่มประหลาด หัวใจอยู่นอกซี่โครง” ไทยรัฐ. หน้า 20.

⁶ คูภาคผนวก ข. ใบคำขอเอาประกันชีวิต.

ดังที่ได้กล่าวแล้วว่าข้อสัญญาในกรมธรรม์ประกันชีวิต อันเป็นฉบับมาตรฐานนั้นต้องได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนก่อนจึงจะมีผลบังคับใช้ได้ หากเกิดกรณีที่ข้อสัญญาในกรมธรรม์ไม่สอดคล้องกับบทบัญญัติของกฎหมายดังกล่าวแล้วผลจะเป็นประการใด จากการศึกษาคำพิพากษาของศาลพบว่า แม้ว่านายทะเบียนจะได้ให้ความเห็นชอบแล้วก็ตาม ถ้าข้อสัญญานั้นขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน ข้อสัญญานั้นก็จะมีผลเป็นโมฆะเป็นอันเสียเปล่าไม่สามารถใช้บังคับได้

เมื่อได้พิจารณาถึงว่า การประกันภัยเป็นการเสี่ยงภัยร่วมกันในระหว่างผู้เอาประกันภัยที่ตกอยู่ภายใต้การเสี่ยงภัยอย่างเดียวกัน เมื่อมีผู้เอาประกันภัยคนใดได้รับภัยตามที่เอาประกันภัยไว้ นั้น ผู้รับประกันภัยก็จะใช้ค่าทดแทนให้ตามจำนวนที่ตกลงกันไว้ในสัญญา เงินที่ใช้จ่ายไปนั้นหาใช่เงินของผู้รับประกันภัยไม่ หากแต่เป็นเงินของผู้เอาประกันภัยคนอื่นๆ ที่ส่งเป็นเบี้ยประกันภัยให้แก่ผู้รับประกันภัย และผู้รับประกันภัยได้กั้นเงินนั้นไว้จำนวนหนึ่งเป็นเงินสำรองในการประกันภัย เมื่อมีการเรียกร้องเข้ามาการกระทำของผู้เอาประกันภัยที่ละเมิดหลักสุจริตอย่างยิ่งจากการไม่เปิดเผยข้อความจริงถึงความเสี่ยงภัยที่สูงกว่าปกติของวัตถุที่เอาประกันภัย จึงเป็นการกระทำที่เอาเปรียบผู้เอาประกันภัยคนอื่นๆ ที่เข้าทำสัญญาประกันภัยที่เคารพในหลักความสุจริตอย่างยิ่ง ในการทำสัญญาประกันภัย จึงเป็นการสมควรที่จะต้องพิจารณาแก้ไขปรับปรุงข้อความในกรมธรรม์ประกันภัยดังกล่าว เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ในมาตรา 865 ต่อไป

4.3 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาในการบอกล้างสัญญาประกันชีวิต ที่เป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 วรรคสอง และในกรมธรรม์ประกันชีวิต

กรมธรรม์ประกันชีวิตประเภทสามัญ ฉบับมาตรฐานนั้นตามมาตรา 29 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติประกันชีวิต พ.ศ. 2535 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติประกันชีวิต (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2551 ได้บัญญัติวางหลักเกณฑ์ว่า ในการออกกรมธรรม์ประกันภัยนั้น บริษัทจะออกให้แก่ผู้เอาประกันภัยต้องเป็นไปตามแบบและข้อความที่นายทะเบียนได้ให้ความเห็นชอบ ทั้งนี้รวมทั้งเอกสารประกอบหรือแนบท้ายกรมธรรม์ประกันภัยด้วย

วรรคสอง ได้วางหลักเกี่ยวกับอำนาจของนายทะเบียนในการเปลี่ยนแปลงแก้ไข หรือเพิ่มเติมตลอดจนการยกเลิกข้อความในกรมธรรม์ทั้งหมดหรือบางส่วนก็ได้ ถ้าหากนายทะเบียนเห็นสมควรหรือเมื่อบริษัทร้องขอ กรมการประกันภัยจึงได้กำหนดแบบมาตรฐานเงื่อนไขทั่วไปของกรมธรรม์ประกันชีวิตประเภทสามัญให้บริษัทปฏิบัติ ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กรกฎาคม 2535 เป็นต้นมา และเนื่องจากกรมธรรม์ฉบับมาตรฐานนี้ได้ใช้มาเป็นเวลานาน นาย

ทะเบียนจึงอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติประกันชีวิตดังกล่าว มีคำสั่งที่ 15/2546 ลงวันที่ 14 มีนาคม 2546 ประกาศเรื่องให้ความเห็นชอบแบบและข้อความกรมธรรม์ประกันชีวิตประเภท สามัญ ฉบับมาตรฐาน โดยยกเลิกกรมธรรม์ฉบับวันที่ 1 กรกฎาคม 2535 เพื่อปรับปรุงพร้อมทั้ง เพิ่มเติมเงื่อนไขที่สำคัญบางเรื่องที่ไม่เคยมีในกรมธรรม์ประกันภัย

เงื่อนไขที่สำคัญที่เพิ่มเติมจากกรมธรรม์ประกันชีวิตฉบับมาตรฐานฉบับเดิม มีดังนี้ ในข้อที่ 3. หน้าสรุปสาระสำคัญของกรมธรรม์มาตรฐานฉบับเดิมบริษัทได้เพิ่มหน้าสรุปสาระสำคัญได้ สรุปเกี่ยวกับผลประโยชน์ให้ผู้เอาประกันภัยทราบในเบื้องต้น ในกรมธรรม์มาตรฐานฉบับใหม่ นอกจากสรุปผลประโยชน์แล้วยังสรุปเงื่อนไขสำคัญให้ผู้เอาประกันภัยได้ทราบและสังเกตใน หัวข้อ 3.4 กรณีที่บริษัทจะไม่คุ้มครอง และหัวข้อ 3.4.1 กรณีไม่เปิดเผยข้อความจริงหรือแถลง ข้อความอันเป็นที่จริงบริษัทจะบอกล้างสัญญาภายในสองปีนับจากวันที่ทำสัญญา ตามมาตรา 865

จากข้อความและเงื่อนไขข้างต้นแสดงให้เห็นว่า กรมธรรม์ประกันชีวิตทุกประเภททุก แบบที่บริษัทประกันชีวิตใ้ช้อยู่ในปัจจุบันได้กำหนดระยะเวลาบอกล้างสัญญาประกันชีวิตที่เป็น โฆษณไว้เพียงสองปีนับแต่วันที่ทำสัญญา ซึ่งสั้นกว่าระยะเวลาที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมาย แห่งแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 วรรคสองที่ได้กำหนดระยะเวลาไว้ห้าปีนับแต่วันที่ทำสัญญา การที่ กรมธรรม์ประกันชีวิตได้กำหนดระยะเวลาในการบอกล้างความเป็นโฆษณไว้ดังกล่าวก็ด้วยเหตุผล ดังนี้

ประการแรก เพื่อให้บริษัทต้องใช้ความระมัดระวังในการพิจารณารับประกันด้วยความ รอบคอบยิ่งขึ้น และประการที่สอง แม้จะยังไม่ทราบถึงการปกปิดความจริงในขณะพิจารณา รับประกันชีวิตแต่หลังจากทำสัญญาแล้ว ควรจะได้กำหนดระยะเวลาให้ผู้รับประกันภัยได้ ตรวจสอบเพื่อหาข้อความจริงหากมีการระแคะระคายหรือมีข้อสงสัยก็ให้บอกล้างเสียภายใน ระยะเวลาที่ไม่ยาวนานเกินไปนัก

ในเรื่องผลบังคับของสัญญาประกันชีวิตนั้น ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 วรรคสอง ในกรณีที่สัญญาประกันชีวิตเป็นโฆษณ ฝ่ายผู้รับประกันภัยมีสิทธิบอกล้าง ภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันทราบมูลอันจะบอกล้างได้ หรือภายในห้าปีนับแต่วันทำสัญญา คำว่า “หนึ่งเดือนนับแต่วันทราบมูลอันจะบอกล้าง” นั้น คำว่า “มูลอันจะบอกล้าง” ตามมาตรา 865 วรรคสองคือข้อความในวรรคแรกที่ว่า “ถ้าในเวลาทำสัญญาประกันภัยผู้เอาประกันภัยก็ดี หรือกรณีสัญญาประกันชีวิตก็ดี บุคคลอันการไ้ช้เงินยอมอาศัยความทรงชีพหรือมรณะของเขานั้นก็ดี รู้อยู่แล้วละเว้นเสียไม่เปิดเผยข้อความจริงซึ่งอาจจะได้จูงใจผู้รับประกันภัยให้เรียกเบี้ยประกันภัย สูงขึ้นอีกหรือให้บอกปิดไม่ยอมทำสัญญา หรือว่ารู้อยู่แล้วแถลงข้อความนั้นเป็นความเท็จ...” กำหนดระยะเวลาหนึ่งเดือนตามมาตรานี้ ต้องนับแต่วันที่ผู้รับประกันภัยทราบมูลอันจะบอกล้างได้

มิใช่วันที่ผู้รับประกันภัยทราบความจริงเป็นยุติแน่นอน การทราบหรือไม่ทราบเป็นข้อมูลของฝ่ายผู้รับประกันแต่ฝ่ายเดียว หากผู้เอาประกันภัยไม่สามารถพิสูจน์ได้ว่าฝ่ายผู้รับประกันภัยทราบมูลอันจะบอกล้างแล้วก็ยังไม่อาจนับระยะเวลาเริ่มต้น ซึ่งเป็นช่องทางให้ผู้รับประกันภัยใช้เป็นประโยชน์ในอันที่จะไม่จ่ายเงินค่าสินไหมทดแทน ทำให้ผู้รับประกันภัยได้รับความเดือดร้อนไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของการประกันชีวิต อีกทั้งกำหนดระยะเวลาห้าปีนับแต่วันทำสัญญานั้นเป็นระยะเวลาที่ยาวนานเกินควร เพราะหากแม้ผู้รับประกันภัยทราบ แต่ยังไม่มีการบอกล้างปล่อยให้ผู้เอาประกันภัยส่งเบี้ยประกันไปเรื่อย ๆ จนใกล้จะครบกำหนดระยะเวลาห้าปีจึงบอกล้าง เมื่อบอกล้างแล้วฝ่ายผู้รับประกันภัยมีสิทธิหักค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่ได้ออกกรมธรรม์ฉบับนั้นออกจากจำนวนเงินเบี้ยประกันภัยที่ผู้เอาประกันส่งไปแล้ว จำนวนที่ผู้รับประกันภัยจ่ายคืนก็จะมีจำนวนน้อยกว่าที่ผู้เอาประกันได้จ่ายเป็นเบี้ยประกันภัย ผู้เอาประกันภัยจะรู้สึกว่าเป็นธรรมเพราะนอกจากจะไม่ได้รับเบี้ยประกันภัยจากกรณีที่มีความตายเกิดขึ้น หรือในกรณีที่สิ้นสุดระยะเวลาตามที่ได้กำหนดไว้ในสัญญา อีกทั้งยังต้องขาดทุนอีกด้วยประกอบกับภายในระยะเวลาห้าปีนั้นเมื่อผู้รับประกันภัยบอกล้างสัญญาแล้วจะส่งผลทำให้ผู้เอาประกันภัยเสียหายทั้งในด้านสุขภาพที่อาจแย่ลงมาก หรือในด้านอายุของผู้เอาประกันภัยที่เพิ่มขึ้นจนเกินกำหนดอายุที่กำหนดไว้ในสัญญาประกันภัย เหตุผลดังกล่าวเมื่อพิจารณาแล้วจะทำให้เห็นปัญหาว่าระยะเวลาในการบอกล้างความเป็นโมฆียะในกำหนดระยะเวลาห้าปีนับแต่วันทำสัญญานั้นยาวนานเกินไป เกิดความไม่เหมาะสมและเป็นธรรมระหว่างคู่สัญญาทุกฝ่าย

จากกำหนดระยะเวลาในการบอกล้างความเป็นโมฆียะของสัญญาประกันชีวิตนั้น จะเห็นได้ว่าระยะเวลาดังกล่าวไม่ใช่อายุความซึ่งไม่อาจแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้ แต่เป็นกำหนดระยะเวลาตามกฎหมายที่สามารถยื่นหรือขยายได้ตามความเหมาะสม ดังตัวอย่างคำพิพากษาฎีกาที่ 4852/2537 ระยะเวลาในการบอกล้างความเป็นโมฆียะกรรมมิใช่อายุความ จึงไม่อยู่ในบังคับของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 193/11 ที่จะยื่นเข้าไม่ได้ เมื่อจำเลยผู้รับประกันชีวิตสมัครใจยอมลดระยะเวลาในการบอกล้างความเป็นโมฆียะกรรมจากกำหนดห้าปีนับแต่วันทำสัญญาตามมาตรา 865 วรรคสอง แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลงมาเป็นเวลาสองปีนับแต่วันทำสัญญาจำเลยจึงต้องผูกพันตามนั้น เมื่อเป็นกำหนดระยะเวลาแล้วบริษัทผู้รับประกันภัยจึงสามารถกำหนดให้สั้นกว่าหรือยื่นระยะเวลาให้เร็วกว่าบทบัญญัติของกฎหมายได้ จากกรณีที่ผู้รับประกันภัยได้กำหนดระยะเวลาในการบอกล้างความเป็นโมฆียะของสัญญาประกันภัยให้เหลือภายในสองปีนั้น นอกจากจะเป็นการยื่นระยะเวลาแล้วยังเป็นการสละสิทธิที่จะไม่ปฏิเสธความรับผิดชอบในกรณีที่สัญญาเป็นโมฆียะ กล่าวคือ ถึงแม้สัญญาจะมีผลเป็นโมฆียะที่บริษัทผู้รับประกันภัยสามารถบอกล้างได้ก็ตาม แต่การบอกล้างนั้นก็เป็นที่สิทธิของผู้รับประกันภัยที่จะใช้สิทธินั้นหรือไม่

ก็ได้ เนื่องจากสัญญาที่เป็น โฉมเขียนนั้นเป็นสัญญาที่สมบูรณ์จนกว่าจะมีการบอกล้าง ถ้าหากจะใช้สิทธิในการบอกล้างแล้วกฎหมายก็ให้สิทธิแก่ผู้รับประกันภัยที่จะต้องใช้สิทธิบอกล้างเสียภายในกำหนดระยะเวลาตามที่กฎหมายกำหนดไว้ หากล่วงพ้นกำหนดระยะเวลาที่กฎหมายกำหนดไว้แล้วสิทธินั้นเป็นอันระงับสิ้นไป อีกทั้งบทบัญญัติดังกล่าวไม่ใช่กฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน ดังนั้น ผู้รับประกันภัยได้กำหนดระยะเวลาบอกล้างความเป็น โฉมเขียนไว้ในกรมธรรม์ประกันภัยเพียงสองปีนับแต่วันทำสัญญา ซึ่งสั้นกว่าระยะเวลาที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 วรรคสองกำหนดไว้จึงมีผลบังคับใช้ได้ ซึ่งก็เป็นผลดีต่อผู้เอาประกันภัยในฐานะผู้บริโภคที่ต้องได้รับความคุ้มครองและรับรองตามกฎหมาย และเป็นผู้อยู่ในฐานะที่ด้อยกว่าผู้รับประกันภัย เนื่องจากหากผู้รับประกันภัยไม่ตรวจสอบสัญญาหรือทำการปฏิเสธสัญญาที่มีผลเป็น โฉมเขียนเสียภายในสองปี มีผลทำให้สัญญาสมบูรณ์สามารถบังคับใช้ได้และมีผลคุ้มครองผู้เอาประกันภัยตลอดไป ที่ข้อสัญญากำหนดเวลาเป็นพิเศษเช่นนี้คงจะเป็นเพราะเรื่องของการค้าไม่ควรชักช้าเหมือนอย่างกรณีอื่น เพื่อคู่กรณีจะได้มีความแน่นอนในฐานะของตนเสียโดยเร็วและทั้งนี้ก็เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เอาประกันภัยให้ได้รับความคุ้มครองอย่างสมบูรณ์ หรือได้รับการชดใช้จำนวนเงินตามสัญญาประกันภัยเร็วยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการบอกล้างความเป็น โฉมเขียนของสัญญาตามมาตรา 865 แล้ว ผู้รับประกันภัยมีหน้าที่ต้องคืนค่าไถ่ถอนกรมธรรม์ประกันภัยให้แก่ผู้เอาประกันภัยหรือทายาทของผู้นั้น ตามบทบัญญัติของมาตรา 892

ผู้เขียนเห็นว่าระยะเวลาห้าปีในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 วรรคสองน่าจะเป็นระยะเวลาที่ไม่เหมาะสมกับการประกันภัยในปัจจุบันอีกต่อไป ดังนั้น จึงสมควรจะได้แก้ไขปรับปรุงระยะเวลาบอกล้างสัญญาประกันภัยที่เป็น โฉมเขียนในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เสียใหม่ เพื่อให้เป็นการสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติและระยะเวลาที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์ประกันชีวิตฉบับมาตรฐาน

4.4 วิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดระยะเวลาที่ให้สิทธิแก่ผู้เอาประกันภัยในการได้รับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยหรือรับกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จจากผู้รับประกันภัย

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 894 อันเป็นบทบัญญัติที่อยู่ในหมวด 3 ว่าด้วยประกันชีวิต ได้บัญญัติไว้ว่า “ผู้เอาประกันภัยชอบที่จะบอกเลิกสัญญาประกันภัยเสียในเวลาใดๆก็ได้ ด้วยการงดไม่ส่งเบี้ยประกันภัยต่อไปถ้าและได้ส่งเบี้ยประกันภัยมาแล้วอย่างน้อยสามปี ไซ้ร้ท่านว่าผู้เอาประกันภัยชอบที่จะได้รับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัย หรือรับกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จจากผู้รับประกันภัย” ตามมาตรานี้เป็นการบอกเลิกสัญญาโดยเหตุปกติผู้เอาประกันชีวิตไม่ประสงค์จะผูกพันตามสัญญาประกันชีวิตต่อไปสามารถกระทำได้โดยงดไม่ส่งเบี้ยประกันภัย

ผลของการเลิกสัญญาตามมาตรานี้คือ ประการแรก ถ้าผู้เอาประกันชีวิตส่งเบี้ยประกันภัยมาแล้วนับแต่เริ่มสัญญาประกันชีวิตยังไม่ครบสามปี ผู้เอาประกันชีวิตไม่มีสิทธิเรียกร้องอย่างใดๆต่อผู้รับประกันภัย ประการที่สอง ถ้าผู้เอาประกันชีวิตส่งเบี้ยประกันชีวิตมาแล้วเป็นระยะเวลาที่สามปี ผู้เอาประกันชีวิตมีสิทธิได้รับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันชีวิต หรือกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จจากผู้รับประกันภัย กล่าวคือ ให้ผู้เอาประกันภัยสามารถใช้สิทธิขอเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยหรือรับกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จจากผู้รับประกันภัยได้ เมื่อได้ชำระเบี้ยประกันภัยมาแล้วอย่างน้อยสามปี แต่ด้วยความเจริญทางเทคโนโลยีได้ช่วยให้ผู้รับประกันชีวิตสามารถควบคุมค่าใช้จ่ายให้น้อยลงได้ ทำให้ต้นทุนในการดำเนินงานลดลงเป็นผลให้กรมธรรม์ประกันภัยมีมูลค่าเงินสดหรือมูลค่าเวนคืนกรมธรรม์เกิดขึ้นเร็วกว่าแต่ก่อน โดยทั่วไปมูลค่าดังกล่าวจะมีขึ้นเมื่อผู้เอาประกันภัยได้ส่งเบี้ยประกันภัยมาครบสองปีแล้ว เว้นแต่กรมธรรม์ประกันชีวิตที่เน้นหนักไปทางด้านการออมมากกว่า ความคุ้มครอง กรมธรรม์จะมีมูลค่าเงินสดเกิดขึ้นเร็วกว่านั้น เช่น เมื่อสิ้นปีที่ 1 ของกรมธรรม์เป็นต้น และถ้าเป็นกรมธรรม์ประกันชีวิตแบบส่งเบี้ยประกันภัยครั้งเดียว (Single Premium) กรมธรรม์จะมีมูลค่าเงินสดเกิดขึ้นทันที ดังที่บทบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติถึงกรณีผู้เอาประกันภัยอาจบอกเลิกสัญญาประกันภัยเสียด้วยการดไม่ส่งเบี้ยประกันภัยต่อไป เพราะสัญญาประกันชีวิตต่างกับสัญญาโดยทั่วไป ซึ่งมาตรา 894 บัญญัติให้ผู้เอาประกันภัยสามารถเลิกสัญญาประกันภัยในเวลาใดๆ ได้โดยการดไม่ส่งเบี้ยประกันภัยตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขตามที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งเงินที่บริษัทประกันภัยต้องคืนให้ผู้เอาประกันภัยเรียกว่า “เงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัย” กรมธรรม์ประกันภัยจะมีมูลค่าของกรมธรรม์ซึ่งกำหนดเป็นจำนวนเงินได้ โดยเฉพาะกรมธรรม์ประกันชีวิตซึ่งมีระยะเวลาคู่มือครองตามกรมธรรม์เป็นเวลานาน เมื่อผู้เอาประกันภัยชำระเบี้ยประกันภัยมาแล้วระยะหนึ่งกรมธรรม์ก็จะมีมูลค่าเกิดขึ้นซึ่งได้แก่ มูลค่าเวนคืนกรมธรรม์หรือมูลค่าเวนคืนเงินสด มูลค่าเงินสำเร็จหรือกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จ และมูลค่าแบบขยายเวลา

เงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัย (Cash Value or Surrender Value) คือ เงินที่ผู้รับประกันภัยจะต้องคืนให้แก่ผู้เอาประกันภัย เนื่องผู้เอาประกันภัยบอกเลิกสัญญาก่อนที่กรมธรรม์จะสิ้นผลบังคับตามปกติเนื่องจากการมรณะหรือสัญญาครบอายุ ซึ่งมูลค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยจะปรากฏเป็นตารางแนบติดต่อกับกรมธรรม์ประกันภัยทั้งแบบประกันตลอดชีพ (Whole Life) และแบบสะสมทรัพย์ (Endowment) สำหรับแบบจำกัดเวลา (Term) จะไม่มีมูลค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัย

ซึ่งเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัย คือ จำนวนเงินที่ผู้เอาประกันภัยส่งมาทั้งหมดลดด้วยค่าใช้จ่ายของบริษัท โดยค่าใช้จ่ายนี้มีสองประเภทได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการของบริษัท และค่าใช้จ่ายในการจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เอาประกันภัยรายอื่นๆที่เสียชีวิตหรือครบ

กำหนดตามระยะเวลาในกรมธรรม์เมื่อครบถ้วนแล้วผลลัพธ์ที่ได้คือจำนวนเงินที่เรียกว่า เงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยที่บริษัทจะต้องจ่ายคืนให้แก่ผู้เอาประกันภัยดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการประกันชีวิตนอกจากเพื่อซื้อความคุ้มครองการเสียชีวิตแล้ว ยังเป็นการสะสมทรัพย์ด้วย เงินที่ออมไว้กับผู้รับประกันภัยจะมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นตามลำดับ เมื่อมีการส่งเบี้ยประกันภัยทบเข้ามาในแต่ละปีบวกกับดอกเบี้ยที่ผู้รับประกันภัยนำเอาเบี้ยประกันภัยไปลงทุนหาดอกเบี้ยและนำมาทบเข้าไปในมูลค่าที่มีอยู่ในกรมธรรม์ เงินจำนวนนี้ผู้รับประกันภัยต้องคืนให้แก่ผู้เอาประกันภัยเมื่อมีการบอกเลิกสัญญา ซึ่งเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์หรือมูลค่าเงินสดนี้จะเริ่มมีขึ้นเมื่อผู้เอาประกันภัยได้ส่งเบี้ยประกันภัยมาแล้วอย่างน้อยสองปี เงินจำนวนนี้มีลักษณะเช่นเดียวกับเงินฝากธนาคาร ผู้เอาประกันภัยจึงสามารถเวนคืนกรมธรรม์เพื่อรับเงินตามมูลค่าที่มีอยู่ในกรมธรรม์ได้ตามใจสมัครคล้ายกับการถอนเงินในบัญชีเงินฝากธนาคารที่ผู้ฝากจะได้ดอกเบี้ยน้อยกว่าที่ตกลงไว้ อันเป็นมาจากการถอนเงินก่อนครบกำหนด การเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยก็เช่นเดียวกันผลประโยชน์ที่จะได้รับก็ย่อมลดจำนวนลงไป ดังนั้นเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์จึงมีจำนวนน้อยกว่าเบี้ยประกันภัยที่ได้ชำระไปแล้ว เว้นแต่จะมีการบอกเลิกสัญญาในปีท้ายๆของสัญญา

เมื่อผู้เอาประกันภัยใช้สิทธิขอลงเลิกสัญญานอกจากจะมีสิทธิได้รับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์แล้ว ในมาตรา 894 ตอนท้ายยังบัญญัติให้สิทธิที่จะขอเปลี่ยนเป็นกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จก็ได้ ซึ่งการใช้กรมธรรม์สำเร็จเป็นเงื่อนไขการจ่ายคืนค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยอย่างหนึ่ง กรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จ (Paid-up Insurance) หมายถึง กรมธรรม์ที่ได้ชำระเบี้ยประกันภัยครบถ้วนแล้ว กรณีที่ผู้เอาประกันภัยขอรับคืนค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยเป็นกรมธรรม์สำเร็จนั้นก็คือเมื่อผู้เอาประกันภัยบอกเลิกสัญญาประกันภัยแล้ว แทนที่จะขอรับค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยเป็นเงินสดกลับนำเงินจำนวนนั้นไปซื้อกรมธรรม์ใหม่โดยการจ่ายเบี้ยประกันภัยครั้งเดียวเต็มจำนวน (Single Premium) โดยกรมธรรม์ใหม่จะเป็นแบบเดิม ระยะเวลาเดิม แต่จำนวนเงินที่จะใช้ตามเงื่อนไข (Face Amount) น้อยลงกว่าเดิม ซึ่งส่วนจะเป็นจำนวนเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับจำนวนค่าเวนคืนกรมธรรม์ภัยที่ได้รับจากกรมธรรม์เดิม นอกจากนี้ผู้เอาประกันภัยยังมีสิทธิขอเปลี่ยนเป็นกรมธรรม์แบบขยายเวลาได้อีกด้วย ซึ่งมีใช้สิทธิตามที่กฎหมายบัญญัติไว้แต่เป็นสิทธิที่ระบุไว้ในสัญญากรมธรรม์ กล่าวคือ กรมธรรม์แบบขยายเวลา (Extended Term) หมายถึง การที่ผู้เอาประกันภัยแสดงเจตนาไปยังผู้รับประกันภัยขอยุติการชำระเบี้ยประกันภัยโดยขอนำเอามูลค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยไปซื้อกรมธรรม์ใหม่แบบจำกัดเวลา (Term Insurance) โดยกรมธรรม์ใหม่จะมีจำนวนเงินที่จะต้องจ่ายตามเงื่อนไข (Face Amount) เท่ากับกรมธรรม์เดิม หักด้วยเงินกู้จากกรมธรรม์เดิมที่ค้างอยู่ ณ วันที่ยกเลิกสัญญา (ถ้ามี) สำหรับระยะเวลาที่จะได้รับความคุ้มครองตาม

กรมธรรม์ใหม่จะนานเท่าใดก็ขึ้นอยู่กับจำนวนค่าเวนคืนกรมธรรม์ที่ได้รับจากกรมธรรม์เดิมนั้นเอง อย่างไรก็ตามถ้ากรมธรรม์เดิมเป็นแบบสะสมทรัพย์ (Endowment) กำหนดระยะเวลาใหม่จะไม่เกินไปกว่ากำหนดระยะเวลาสิ้นสุดของกรมธรรม์เดิม⁷ หากผู้เอาประกันภัยยังมีชีวิตอยู่ผู้รับประกันภัยจะคืนเงินส่วนสะสมทรัพย์ที่แท้จริงให้

แต่อย่างไรก็ตาม ในกรณีรับกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จหรือกรมธรรม์ขยายระยะเวลานั้น ในทางปฏิบัติบริษัทประกันภัยจะไม่ออกกรมธรรม์ฉบับใหม่แต่จะใช้วิธีสลับหลังกรมธรรม์เดิม โดยการทำเป็นอนุสัญญาแนบเข้าไปแทน⁸

ผู้เอาประกันภัยจะมีสิทธิได้รับค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัย หรือรับกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จจากบริษัทประกันภัยต่อเมื่อได้ส่งเบี้ยประกันภัยมาแล้วอย่างน้อยสามปี ทั้งนี้เพราะมาตรา 894 นั้นเป็นบทบัญญัติที่ให้บริษัทประกันภัยต้องจ่ายให้แก่ผู้เอาประกันภัย ถ้าผู้เอาประกันภัยได้จ่ายเบี้ยประกันมาแล้วอย่างน้อยสามปีไว้แล้ว แม้ว่าจะไม่ได้มีข้อสัญญาเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ในกรมธรรม์ประกันภัยก็ตาม เพื่อให้เป็นที่เข้าใจในเรื่องค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัย กรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จ และกรมธรรม์แบบขยายเวลาได้ดีขึ้น จึงขอแสดงตัวอย่างดังต่อไปนี้

---

⁷ พิสิษฐ์ ศุภะวนิช. (2521, มกราคม-มีนาคม). “การบริหารงานประกันชีวิต” วารสารสำนักงานประกันภัย, 3, 1. หน้า 18-20.

⁸ แหล่งเดิม.

ตารางที่ 4.1 ตารางแสดงมูลค่าเวนคืนกรมธรรม์ กรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จ และแบบขยายเวลา ต่อจำนวนเงินเอาประกันภัย 1,000 บาท ขณะทำสัญญาประกันชีวิตผู้เอาประกันภัยมีอายุ 25 ปี ระยะเวลาประกันภัย 20 ปี ระยะเวลาชำระเบี้ยประกันภัย 20 ปี

สิ้นปีที่	มูลค่าเวนคืน กรมธรรม์	มูลค่าใช้เงิน สำเร็จ	กรมธรรม์ขยายเวลา		
			ปี	วัน	สะสมทรัพย์สินที่แท้จริง
2	15	40	5	176	0
3	45	117	17	0	15
4	79	195	16	0	102
5	115	269	15	0	195
6	156	346	14	0	285
7	204	427	13	0	375
8	245	486	12	0	441
9	290	542	11	0	505
10	336	596	10	0	566
11	386	647	9	0	623
12	439	695	8	0	676
13	495	740	7	0	727
14	555	784	6	0	774
15	618	825	5	0	818
16	685	863	4	0	859
17	757	900	3	0	898
18	833	935	2	0	934
19	914	969	1	0	968
20	1000	1000	0	0	1000

หมายเหตุ : กรมธรรม์จะมีมูลค่าเวนคืนเมื่อสิ้นปีที่สองเป็นต้นไป

ที่มา : บริษัท ธนชาติประกันชีวิต จำกัด

จากการศึกษาบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 894 ดังกล่าว และวิธีทางปฏิบัติของสัญญาประกันชีวิตในกรมธรรม์ประกันชีวิตนั้น พบว่าระยะเวลาในการได้รับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันชีวิตนั้นมีระยะเวลาที่ยังไม่สอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกัน ซึ่งในกรณีประกันชีวิตนั้นแม้ว่าส่วนได้เสียจะสิ้นสุดลงไปในช่วงอายุของสัญญาประกันชีวิตก็ตาม ผู้เอาประกันชีวิตมีสิทธิได้รับเงินจำนวนที่กำหนดไว้ในสัญญาเสมอ เพราะในสัญญาประกันชีวิตปฏิบัติของสัญญาประกันชีวิตในกรมธรรม์ประกันชีวิตนั้น ได้พบว่าระยะเวลาในการได้รับเงินค่านั้นผู้เอาประกันภัยเท่านั้นที่มีสิทธิเลิกสัญญาประกันชีวิตของตนได้เสมอ ด้วยการงดไม่ส่งเบี้ยประกันภัยต่อไป แต่สำหรับบริษัทประกันภัยนั้นไม่อาจบอกเลิกสัญญาได้ คงมีสิทธิแต่เพียงบอกล้างโมฆะกรรมเท่านั้น

เนื่องจากในทางปฏิบัตินั้นในกรมธรรม์ประกันชีวิตได้กำหนดระยะเวลาในการเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยหรือระยะเวลาที่เรียกว่ามูลค่ากรมธรรม์ประกันภัย (Cash Value) ไว้ว่าถ้าผู้เอาประกันภัยได้ส่งเบี้ยประกันชีวิตมาแล้วเป็นเวลาสองปีขึ้นไป ผู้เอาประกันภัยมีสิทธิได้รับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัย แต่ในบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 894 ได้บัญญัติถึงระยะเวลาในการได้รับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยไว้เป็นเวลาสามปี ซึ่งกฎหมายในบทมาตรานี้ยังไม่สอดคล้องกับทางปฏิบัติ เมื่อเกิดความไม่สอดคล้องกันเช่นนี้ผู้เขียนมีความเห็นว่าอาจเกิดปัญหาได้ในระหว่างคู่สัญญาประกันชีวิตได้ อีกทั้งผู้เขียนมีความเห็นว่าระยะเวลาที่กำหนดในข้อสัญญาในกรมธรรม์ประกันชีวิตนั้นเกิดผลดีต่อผู้เอาประกันภัยในฐานะผู้บริโภคมากกว่า เนื่องจากในข้อสัญญาให้สิทธิผู้เอาประกันภัยได้รับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์เร็วขึ้น ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับสภาวะเศรษฐกิจในยุคปัจจุบันที่ผู้เอาประกันภัยอาจประสบกับปัญหาภาวะเศรษฐกิจจนไม่สามารถส่งเบี้ยประกันภัยต่อไปได้ก็ขอยกเลิกกรมธรรม์ และขอรับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันชีวิตเป็นเงินสดได้ หรือมีสิทธิขอยุติการชำระเบี้ยประกันภัยโดยขอเปลี่ยนเป็นมูลค่ากรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จได้ นอกจากนี้ยังมีสิทธิขอเปลี่ยนเป็นการประกันชีวิตในแบบขยายเวลาได้อีกด้วย จากเหตุผลดังกล่าวผู้เขียนเห็นสมควรให้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เปลี่ยนแปลงกำหนดระยะเวลาในการได้รับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยจากเดิมที่กฎหมายบัญญัติไว้ และได้มีผลบังคับใช้เป็นระยะเวลาที่ยาวนานมาแล้ว เพื่อให้สอดคล้องกับทางปฏิบัติในปัจจุบัน อีกทั้งยังก่อให้เกิดประโยชน์และความเป็นธรรมต่อฝ่ายผู้เอาประกันภัยมากขึ้น ประกอบกับเพื่อให้เป็นการสอดคล้องกับนวัตกรรมของการประกันชีวิตที่ได้พัฒนาไปอย่างรวดเร็ว

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

เมื่อได้ทำการศึกษาถึงปัญหาของบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย พบว่าการประกันภัยมีวิวัฒนาการและการพัฒนาการมาเรื่อยๆ จนเป็นที่ยอมรับอย่างแพร่หลายในสังคมปัจจุบัน ซึ่งการทำประกันชีวิตนั้นมีประโยชน์ในหลายๆด้านนับตั้งแต่บุคคลในครอบครัว สังคม เศรษฐกิจ และประเทศชาติ ซึ่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัยของไทยได้มีการยกขึ้นตั้งแต่ปลายสมัยรัชการที่ 5 และได้สำเร็จลุล่วงจนได้มีการประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายในสมัยรัชกาลที่ 6 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ซึ่งในขณะนั้นการประกันภัยในประเทศไทยยังไม่แพร่หลาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกันชีวิตยังอยู่ในวงที่แคบเนื่องจากผู้ที่ทำประกันชีวิตมีวัตถุประสงค์ คือมุ่งหมายที่จะหาหลักประกันให้แก่ครอบครัวเมื่อตนประสบเคราะห์กรรมหรือถึงแก่ความตายก่อนเวลาอันสมควร ประชาชนมักเข้าใจกันว่าผู้รับประกันภัยมีหน้าที่ต้องใช้จ่ายแต่เฉพาะกรณีตายเท่านั้น แท้ที่จริงแล้วภัยที่เกิดแก่ชีวิตมิใช่มีแต่เฉพาะภัยที่เกิดจากความตายเท่านั้น การที่คนเราแม้จะยังไม่ตายแต่ต้องตกเป็นบุคคลทุพพลภาพจนไม่สามารถประกอบอาชีพได้ หรือการที่คนเรามีอายุยืนจนย่างเข้าสู่วัยชราที่ย่อมจะหมดความสามารถในการหารายได้ที่จะนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิตได้เช่นกัน นอกจากนั้นแล้วบางครั้งอาจจะเจ็บป่วยต้องเข้ารับการรักษาพยาบาลซึ่งนอกจากจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลแล้ว ในระหว่างที่พักรักษาตัวย่อมจะไม่สามารถประกอบอาชีพได้ทำให้ต้องขาดรายได้ในระหว่างเจ็บป่วยอีกด้วย เหตุการณ์ต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้นเป็นเหตุให้ขาดรายได้ที่จะนำมาเป็นค่าใช้จ่ายในการดำรงชีวิต ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวถือเป็นภัยที่เกิดแก่ชีวิตในขณะที่ยังทรงชีพอยู่

ส่วนภัยอันเกิดจากความมรณะนั้นหากผู้ถึงแก่มรณะเป็นหัวหน้าครอบครัวที่เป็นกำลังหลักในการหารายได้ ผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนย่อมได้แก่บุคคลที่อยู่ในอุปการะของเขา เพราะเมื่อหัวหน้าครอบครัวต้องจากโลกนี้ไปก่อนถึงเวลาอันสมควร รายได้ของเขาจะต้องสูญเสียไปพร้อมกับความตายของเขาด้วย เหตุการณ์ดังกล่าวถือเป็นภัยอันเกิดจากความมรณะ ด้วยเหตุนี้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 889 จึงได้บัญญัติถึงเหตุการณ์อันเป็นภัยที่เกิดแก่ชีวิตของคนเราไว้สองภัย คือภัยอันเกิดจากความทรงชีพภัยหนึ่งและภัยอันเกิดจากความมรณะอีกภัยหนึ่ง ดังที่กล่าวมาแล้วว่าในการร่างประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัยนั้น ได้ร่างโดยอาศัย

บทบัญญัติของกฎหมายว่าด้วยประกันภัยของประเทศที่การประกันภัยของเขามีการพัฒนา เนื่องจากขนบธรรมเนียมประเพณีและวิธีปฏิบัติของเขามีความเจริญก้าวหน้าแล้ว มาเป็นบรรทัดฐานในการยกร่าง ซึ่งกฎหมายเกี่ยวกับการประกันภัยของประเทศไทยยังไม่มีเช่นนั้น ดังนั้น บทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัยของประเทศไทยจึงมีบางกรณีที่ยังไม่สอดคล้องกับบริบทของคนไทย เป็นเหตุให้ศาลไทยไม่ยอมรับหลักกฎหมายที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย ดังจะเห็นได้จากหลักกฎหมายว่าด้วยการแถลงข้อความเป็นความเท็จตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 865 ซึ่งศาลฎีกาได้พิพากษาไว้เป็นบรรทัดฐานว่า การแถลงข้อความเป็นความเท็จอันเป็นเหตุให้สัญญาประกันภัยเป็นโมฆียะนั้น ต้องถึงขนาดที่หากผู้รับประกันภัยทราบความจริงจะต้องเรียกเบี้ยประกันภัยให้สูงขึ้นอีก หรือให้บอกปิดไม่ยอมทำสัญญาด้วยเช่นเดียวกับกรณีของการไม่เปิดเผยข้อความจริง ซึ่งการตีความของศาลไทยดังกล่าวไม่สอดคล้องกับถ้อยคำสำนวนตามตัวอักษร ซึ่งหากจะตีความเคร่งครัดตามตัวอักษรแล้ว จะเห็นได้ว่าการแถลงข้อความเป็นความเท็จนั้นเพียงแต่ข้อความที่แถลงนั้นเป็นความเท็จ แม้จะไม่ถึงขนาดที่ทำให้ผู้รับประกันภัยต้องเรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นอีกหรือให้บอกปิดไม่ยอมทำสัญญาด้วย สัญญาประกันภัยนั้นก็เป็นโมฆียะ กล่าวคือ กฎหมายไทยได้บัญญัติถึงกรณีที่จะทำให้สัญญาประกันภัยมีผลเป็นโมฆียะไว้เป็นสองกรณี ได้แก่ การไม่เปิดเผยข้อความจริงกรณีหนึ่ง ซึ่งในการไม่เปิดเผยข้อความจริงนั้น เป็นหน้าที่ของฝ่ายผู้เอาประกันภัยหรือผู้ถูกเอาประกันชีวิต (ในกรณีเอาประกันชีวิตของบุคคลอื่น) ที่จะต้องแถลงข้อความจริงหรือเปิดเผยข้อความจริงเกี่ยวกับความเสี่ยงภัยทั้งหมดของตนที่ได้รู้อยู่แล้วหรือควรจะได้รู้ในขณะที่ทำสัญญา อีกกรณีหนึ่งคือการแถลงข้อความอันเป็นเท็จ ซึ่งการแถลงข้อความอันเป็นเท็จนั้นเกิดจากการตอบคำถามของฝ่ายผู้รับประกันภัยโดยข้อความที่ถามไม่จำเป็นต้องมีความสำคัญถึงขนาดที่เป็นเหตุจูงใจให้ผู้รับประกันภัยเรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นอีกหรือบอกปิดไม่ยอมทำสัญญาด้วย หากผู้รับประกันภัยตั้งคำถามอย่างไรแล้วผู้เอาประกันภัยตอบคำถามไม่ตรงกับความจริงโดยรู้อยู่แล้วถือเป็นการแถลงเท็จ และการแถลงเท็จนั้นอาจเกิดจากสิ่งใดๆก็ได้ไม่ว่าจะเป็นทางโทรศัพท์ จดหมายก็ได้จะมีผลทำให้สัญญาเป็นโมฆียะทันที โดยไม่ต้องพิจารณาเลยว่าข้อแถลงนั้นเป็นข้อที่เป็นสาระสำคัญดังในเรื่องการไม่เปิดเผยข้อความจริงหรือไม่

นอกจากกรณีดังกล่าวแล้ว จากการศึกษายังพบอีกว่ากรมธรรม์ประกันชีวิตประเภทสามัญอันเป็นกรมธรรม์มาตรฐานที่บริษัทประกันชีวิตทุกบริษัทใช้ออกให้แก่ผู้เอาประกันภัย ตามคำสั่งนายทะเบียน ที่ 15/2546 ลงวันที่ 14 มีนาคม 2546 มีข้อความที่มีลักษณะเป็นการปิดปากผู้รับประกันภัย กล่าวคือผู้รับประกันภัยได้ให้สัญญาแก่ผู้เอาประกันภัยไว้ว่าจะไม่ยกเอาเหตุของการไม่เปิดเผยข้อความจริงขึ้นเป็นข้อกล่าวอ้างเพื่อปฏิเสธความรับผิดชอบ นอกไปจากข้อแถลงตามที่ผู้รับ

ประกันภัยสอบถามในคำขอเอาประกันภัยเท่านั้น เท่ากับเป็นการยกเลิกหลักกฎหมายว่าด้วยการไม่เปิดเผยข้อความจริงตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 อย่างสิ้นเชิงและข้อความดังกล่าวยังถือเป็นการให้สัตยาบันไว้ล่วงหน้าว่า แม้จะมีการไม่เปิดเผยข้อความจริงที่ถึงขนาดทำให้สัญญาประกันชีวิตมีผลเป็นโมฆะก็ตาม ผู้รับประกันภัยจะไม่มีสิทธิเรียกร้องเอาความเป็นโมฆะดังกล่าวขึ้นเป็นข้อต่อสู้ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัย เป็นเหตุให้สิทธิในการบอกล้างความเป็นโมฆะของผู้รับประกันภัยเป็นอันระงับสิ้นไป กรณีเช่นนี้เท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ที่มีความเสี่ยงภัยบางอย่างที่นอกเหนือไปจากที่จะต้องแถลงในคำขอเอาประกันภัยหรือที่แพทย์ผู้ตรวจสุขภาพของบริษัทได้สอบถามเพื่อประกอบการพิจารณารับประกันชีวิต อาศัยช่องทางดังกล่าวขอเอาประกันชีวิตกับบริษัทเพื่อหวังที่จะให้ผู้รับประกันภัยของเขาได้รับประโยชน์จากการประกันชีวิตอันเป็นการเอาเปรียบผู้รับประกันภัยและผู้เอาประกันภัยที่สุจริตรายอื่น ๆ เพราะเหตุที่ข้อความในสัญญากรมธรรม์ดังกล่าวถือว่าผู้รับประกันภัยจะไม่มีสิทธิเรียกร้องเอาการไม่เปิดเผยข้อความจริงมาปฏิเสธความรับกับผู้รับประกันภัยตามกรมธรรม์ อีกทั้งยังก่อให้เกิดความเสียหายที่ผู้รับประกันภัยต้องจ่ายเงินค่าสินไหมทดแทนให้แก่บุคคลดังกล่าว ซึ่งความเสียหายนั้นเป็นความเสียหายต่อคนส่วนใหญ่ไม่ใช่เพียงแต่ผู้รับประกันภัยหรือผู้เอาประกันภัยแต่เพียงรายหนึ่งรายใดโดยเฉพาะ แต่เป็นความเสียหายที่เกิดกับกลุ่มผู้เอาประกันภัยด้วยกันทั้งหมดทุกคน หากมีการไม่เปิดเผยข้อความจริงในความเสี่ยงภัยที่นอกเหนือจากการที่ตนมีหน้าที่ต้องเปิดเผยดังกล่าวในขณะที่ทำสัญญา ความเสียหายจึงเกิดกับผู้มีส่วนร่วมในการเสี่ยงภัยทุกคนถ้าหากยอมให้เป็นเช่นนั้นแล้ว ย่อมจะไม่ใช่เป็นธรรมแก่บุคคลดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ข้อความในกรมธรรม์ประกันชีวิตจึงสมควรที่จะได้รับการแก้ไขปรับปรุง

และโดยที่การประกันชีวิตในประเทศไทยได้มีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว เพราะการประกันชีวิตนอกจากจะให้ประโยชน์ในการควบคุมครองแล้ว ยังให้ประโยชน์ในการสะสมทรัพย์ด้วย ซึ่งกรมธรรม์ประกันชีวิตแบบสะสมทรัพย์เป็นกรมธรรม์ที่ได้รับความนิยมจากประชาชนมากกว่ากรมธรรม์ประกันชีวิตแบบอื่นๆ ผู้รับประกันภัยจึงได้ออกแบบกรมธรรม์ประกันชีวิตให้มีลักษณะของการสะสมทรัพย์ให้มากยิ่งขึ้นกว่าเดิม และลดส่วนที่เป็นการให้ความคุ้มครองลงจากเดิม เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในยุคปัจจุบัน ทำให้กรมธรรม์ประกันชีวิตมีเงินสะสมเร็วขึ้น ซึ่งกรมธรรม์ประกันชีวิตที่ออกให้แก่ผู้เอาประกันภัยจะมีมูลค่าเงินสดหรือมูลค่าเวนคืนกรมธรรม์เมื่อถึงสิ้นปีที่สองเท่านั้นไม่ต้องรอให้ถึงสามปีดังเช่นแต่ก่อน ทำให้บทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 894 ล้าสมัย ในเรื่องระยะเวลาได้รับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยนั้นยังไม่สอดคล้องและเป็นไปในแนวทางเดียวกันกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

นอกจากกรณีดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีอีกกรณีหนึ่งคือกรณีที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 วรรคสองได้กำหนดระยะเวลาในการใช้สิทธิบอกล้างสัญญาประกันภัยที่เป็นโมฆียะยาวนานถึง 5 ปี นับแต่วันทำสัญญาประกันภัยนั้นเป็นระยะเวลาที่เนิ่นนานเกินไป นายทะเบียนจึงได้กำหนดไว้ในกรมธรรม์ประกันชีวิต ประเภทสามัญอันเป็นฉบับมาตรฐาน ซึ่งในกรมธรรม์ประกันชีวิตที่บริษัทประกันชีวิตใช้อยู่ในปัจจุบัน ได้ย่นระยะเวลาในการบอกล้างความเป็นโมฆียะของสัญญาประกันชีวิตให้ลดลงมาเป็นสองปีนับแต่วันทำสัญญา หรือวันต่ออายุกรมธรรม์ครั้งสุดท้าย ซึ่งเป็นผลดีแก่ผู้เอาประกันภัยที่จะให้ผู้รับประกันภัยใช้ความระมัดระวังในการพิจารณารับประกันภัยด้วยความรอบคอบยิ่งขึ้น และควรจะให้ผู้รับประกันภัยได้ตรวจสอบเพื่อหาข้อความจริงหากมีข้อสงสัยหรือได้ทราบข้อความถึงการปกปิดข้อความจริงนั้น ก็ควรจะได้มีการบอกล้างเสียภายในระยะเวลาที่ไม่ยาวนานเกินไปนัก และในกรมธรรม์ประกันชีวิตที่ผู้รับประกันภัยใช้ใ้กันอยู่ในปัจจุบันก็เป็นภาวะที่บริษัทสามารถรับได้และได้ปฏิบัติอยู่แล้ว ทั้งนี้ก็เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เอาประกันภัยให้ได้รับความคุ้มครองอย่างสมบูรณ์ หรือได้รับการชดใช้จำนวนเงินตามสัญญาประกันภัยเร็วยิ่งขึ้น จึงเห็นสมควรที่จะได้แก้ไขเพิ่มเติมบทบัญญัติของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 วรรคสองเพื่อให้สอดคล้องกับหลักปฏิบัติ

5.2 ข้อเสนอแนะ

5.2.1 แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 โดยให้ยกเลิกความเดิมและให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 865 ถ้าในเวลาทำสัญญาประกันภัย ผู้เอาประกันภัยก็ดีหรือในกรณีประกันชีวิตบุคคลอันการใ้เงินยอมอาศัยความทรงชีพหรือมรณะของเขานั้นก็ดี รู้อยู่แล้วละเว้นเสียไม่เปิดเผยข้อความจริงหรือว่ารู้อยู่แล้วแถลงข้อความเป็นความเท็จ ซึ่งอาจจะได้จูงใจผู้รับประกันภัยให้เรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นอีกหรือใ้บอกปิดไม่ยอมทำสัญญาใ้ช้ไร ทานว่าสัญญานั้นเป็นโมฆียะ”

5.2.2 แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 865 วรรคสอง โดยให้ยกเลิกความเดิมและให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 865 วรรคสอง การใ้สิทธิบอกล้างสัญญาตามวรรคหนึ่ง ถ้าผู้รับประกันภัยมิได้ใ้สิทธิบอกล้างภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ผู้รับประกันภัยทราบมูลอันจะบอกล้างได้หรือมิได้ใ้สิทธิใ้กันภายในกำหนดสองปีนับแต่วันทำสัญญาที่ดี ทานว่าสิทธิใ้กันนั้นเป็นอันระงับสิ้นไป”

5.2.3 แก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 894 โดยให้ยกเลิกความเดิมและให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

“มาตรา 894 ผู้เอาประกันภัยชอบที่จะบอกเลิกสัญญาประกันภัยเสียในเวลาใดๆ ก็ได้ โดยการงดไม่ส่งเบี้ยประกันภัยต่อไป ถ้าและได้ส่งเบี้ยประกันภัยมาแล้วอย่างน้อยสองปีไซ้ร้ ท่านว่าผู้เอาประกันภัยชอบที่จะได้รับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัย หรือรับกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จจากผู้รับประกันภัย”

5.2.4 แก้ไขเพิ่มเติมข้อความในกรมธรรม์ประกันชีวิต ประเภทสามัญ ฉบับมาตรฐาน ที่บริษัทประกันชีวิตใช้ออกให้แก่ผู้เอาประกันภัย ตามคำสั่งนายทะเบียน ที่ 15/2546 ลงวันที่ 14 มีนาคม 2546 โดยให้ยกเลิกความในวรรคสามของหมวด 1 ข้อ 1 ออกทั้งวรรค เมื่อแก้ไขข้อความดังกล่าวแล้วจะเป็นดังนี้

“หมวด 1 สัญญาประกันภัย

1. ความสมบูรณ์ของสัญญาประกันภัย

สัญญาประกันภัยนี้เกิดจากการที่บริษัทเชื่อถือข้อแถลงของผู้เอาประกันภัยในใบคำขอเอาประกันชีวิต ใบแถลงสุขภาพและข้อแถลงเพิ่มเติมอื่นใดที่ผู้เอาประกันภัยลงลายมือชื่อไว้และได้มีการชำระเบี้ยประกันภัยงวดแรกแล้ว บริษัทจึงได้ตกลงทำสัญญาและออกกรมธรรม์ให้ไว้

ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยรู้อยู่แล้วและแถลงข้อความอันเป็นเท็จตามวรรคหนึ่ง หรือรู้อยู่แล้วในข้อความจริงใดแต่ไม่เปิดเผยข้อความจริงนั้นให้บริษัททราบ ซึ่งถ้าหากบริษัททราบข้อความจริงนั้นแล้วอาจจงใจบริษัทให้เรียกเก็บเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นหรือไม่ยอมทำสัญญาด้วย สัญญาประกันภัยนี้จะตกเป็นโมฆะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 865 ซึ่งบริษัทอาจบอกล้างได้และไม่จ่ายเงินตามกรมธรรม์”

กรม
พัฒนา
การค้า

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

หนังสือ

- จิตติ ดิงศภัทย์. (2535). กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย. (พิมพ์ครั้งที่ 11 ปรับปรุงแก้ไข) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- _____. (2545). กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จิต เศรษฐบุตร. (2524). หลักกฎหมายแพ่งลักษณะนิติกรรมและหนี้. กรุงเทพฯ : เจริญผล.
- จุฑามาศ นิสารัตน์. (2535). กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- จรัส เขมะจารุ. (2530). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ลักษณะประกันภัย. (พิมพ์ครั้งที่ 3 แก้ไขเพิ่มเติม) กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- จำปี โสคติพันธุ์. (2546). คำอธิบายหลักกฎหมายนิติกรรมและสัญญา. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- ไชยยศ เหมะรัชตะ. (2541). คำอธิบายกฎหมายประกันภัย. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2536). ย่อหลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ประกันภัย. กรุงเทพฯ : นิติธรรม.
- _____. (2534). กฎหมายว่าด้วยประกันภัย. กรุงเทพฯ : นิติบรรณการ.
- มานพ นาคทัต. (2530). เอกสารการสอนชุดวิชา กฎหมายพาณิชย์ 2 หน้าที่ 9-15. (พิมพ์ครั้งที่ 5) กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- วิทยา วีระประจักษ์. (2521). กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย. กรุงเทพฯ : นิติบรรณการ.
- เพิ่มบุญ แก้วเขียว. (2540). คำบรรยายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย. กรุงเทพฯ : วิญญูชน.
- ไพโรจน์ วายุภาพ และสิทธิโชค ศรีเจริญ. (2541). คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย. กรุงเทพฯ : จีรัชการพิมพ์.
- _____. (2548). นิติกรรมสัญญา. กรุงเทพฯ : สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา.
- สมพิศ เล็กเฟื่องฟู. (2538). การขายประกันชีวิต. กรุงเทพฯ : อักษรวิทยา.

อำนาจ สุภเวชย์. (2551). **คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยประกันภัย**. กรุงเทพฯ :
บรรณกิจ

วิทยานิพนธ์

วารุณี อินทปลาสน์. (2527). **การเกิดและผลบังคับของสัญญาประกันชีวิต**. วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต สาขากฎหมายเอกชน. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
สุดา วัชรวัฒนากุล. (2525). **ความสุจริตอย่างยิ่งของคู่สัญญาในสัญญาประกันภัย**. วิทยานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต สาขากฎหมายเอกชน กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เอกสาร

ชัยชนะ พัทฒวิเชียร. (2521 มกราคม-มีนาคม). “การบริหารงานประกันชีวิต” วารสารสำนักงาน
ประกันภัย.
บรรเลง ทับเที่ยง. (2527 มกราคม-มีนาคม). “การประกันชีวิต” วารสารสำนักงานประกันภัย.
บรรลือ คงจันทร์. (ที่ระลึกวันครบรอบ 3 ปี ในการยกฐานะขึ้นเป็นกรม 24 มีนาคม 2525)
“การไม่เปิดเผยความจริง การแถลงข้อความอันเป็นเท็จ และการให้คำมั่นในการทำสัญญา
ประกันภัย”. วารสารสำนักงานประกันภัย.
สัมพันธ์ รัตนดารา. (2526-2527) “กฎหมายกับการประกันชีวิตในประเทศไทย” รายงานวิจัย
กรมการประกันภัย กระทรวงพาณิชย์. กรุงเทพมหานคร

ภาษาต่างประเทศ

BOOKS

Robert E. Keeton. (1971). **Basic Text on Insurance Law**. St.Paul ,Minn : West Publishing
Co.
Halsbury's. (1958). **Law of England**. Insurance London : Butterworth Co. (Publishers) Ltd.
Michael Parkington. (1975). **Macgillivray & Parkington**. on Insurance Law. London :
Sweet&Maxwell.
Dan M.McGill. (1989). **Legal Aspects of Life Insurance**.

E.R.Hardy Ivamy. Thomson v. Weems, (1884). **General Principle of Insurance Law.**

M.P. Furmston. (1981). **Cheshire and Fifoot's Law of Contract.** London : Butterworths.

A.G. Guest. (1979). **Anson's Law of Contract.** London : Oxford University Press.

John Birds. (1987). **Modern Insurance Law.**

E.R.Hardy Ivamy. (1976). **Personal Accident, Life and Other Insurance Law.**

ด
ร
ค
น
ว
ก

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

ชื่อบริษัท
ที่อยู่
ตารางกรมธรรม์

ผู้เอาประกันภัยสามารถขอยกเลิกกรมธรรม์ได้ภายใน 15 วันนับแต่วันได้รับกรมธรรม์

การประกันชีวิตให้อัตราดอกเบี้ยร้อยละ.....ต่อปีในการคำนวณเบี้ยประกันภัย

แบบประกันภัย	จำนวนเงินเอา ประกันภัย/ผลประโยชน์ (บาท)	เบี้ยประกันภัย (บาท)	ระยะเวลาชำระ เบี้ยประกันภัย (ปี)
ประกันชีวิต.....	.....	.....	.....
สัญญาเพิ่มเติมอุบัติเหตุ สัญญาเพิ่มเติมสุขภาพ สัญญาเพิ่มเติมอื่นๆ (ถ้ามี)	.....	.....*	.....**
ยอดรวม			

* เบี้ยประกันภัยนี้ สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามอายุที่กำหนด

** ระยะเวลาเอาประกันภัย 1 ปี สามารถต่อสัญญาได้ตามระยะเวลาชำระเบี้ยประกันภัยที่ระบุข้างต้น

ข้อกำหนดการจ่ายเงินของกรมธรรม์ เงื่อนไขทั่วไปซึ่งปรากฏในหน้าต่อๆไป รวมทั้งสำเนาใบคำขอเอาประกันชีวิต ใบแถลงสุขภาพ ข้อแถลงเพิ่มเติม บันทึกเพิ่มเติม บันทึกสภักหลังต่างๆ ให้ถือเป็นส่วนหนึ่งของกรมธรรม์ประกันภัยนี้ เพื่อเป็นหลักฐาน บริษัทโดยกรรมการผู้มีอำนาจกระทำการแทนบริษัทได้ทำสัญญาประกันภัยและออกกรมธรรม์พร้อมทั้งลงนามและประทับตราบริษัทไว้ในกรมธรรม์ฉบับนี้เป็นสำคัญ ณ สำนักงานใหญ่ของบริษัท วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....วันทำสัญญา.....วันออกกรมธรรม์.....

ลงชื่อ.....

กรรมการ

ลงชื่อ.....

กรรมการ

หมายเหตุ ในหน้านี้ ให้บริษัทพิมพ์ตามทางธุรกิจ แต่อย่างน้อยต้องมีข้อความตามที่ระบุไว้นี้

* หากเป็นสำนักงานสาขาของบริษัทก็ให้เปลี่ยนจากคำว่า “สำนักงานใหญ่ของบริษัท” เป็น สำนักงานสาขา และคำว่า “กรรมการ” ก็ให้เปลี่ยนเป็นผู้จัดการสาขาแทน

ชื่อบริษัท
ที่อยู่
สรุปสาระสำคัญโดยย่อ

1. ผลประโยชน์

---

2. เงื่อนไขที่สำคัญ

2.1 เมื่อมีมูลค่าเวนคืนในปีกรรมธรรม์ใด ผู้เอาประกันภัยสามารถใช้สิทธิเวนคืนกรรมธรรม์หรือเปลี่ยนกรรมธรรม์เป็นมูลค่าใช้เงินสำเร็จ หรือแปลงเป็นกรรมธรรม์แบบขยายเวลา หรือกู้เงินตามเงื่อนไขของกรรมธรรม์

2.2 ระยะเวลาผ่อนผันชำระเบี้ยประกันภัย.....วัน

2.3 กรณีผู้เอาประกันภัยเสียชีวิต ผู้รับประโยชน์จะต้องรีบแจ้งให้บริษัททราบภายใน 14 วัน นับแต่วันที่เสียชีวิต

2.4 กรณีที่บริษัทจะไม่คุ้มครอง

2.4.1 กรณีไม่เปิดเผยข้อความจริง หรือแถลงข้อความเท็จ บริษัทจะบอกล้างสัญญา ภายใน 2 ปี นับจากวันทำสัญญา หรือวันต่ออายุสัญญาครั้งสุดท้าย หรือวันกลับคืนสู่สถานะเดิม

2.4.2 ฆ่าตัวตายภายใน 1 ปี หรือถูกผู้รับประโยชน์ฆ่าตาย

รายละเอียดของแต่ละข้อคู่ได้จากข้อกำหนดการจ่ายผลประโยชน์ และเงื่อนไข ทั่วไปแห่ง
กรรมธรรม์

หมายเหตุ หากบริษัทใดจะไม่ใช้สิทธิบอกล้างสัญญา กรณีการกลับคืนสู่สถานะเดิมก็ไม่ต้องใส่ไว้

ข้อกำหนดการจ่ายผลประโยชน์

แบบ.....

ประเภทสามัญ

ระยะเวลาเอาประกันภัย.....ปี

ระยะเวลาชำระเบี้ยประกันภัย.....ปี

ข้อกำหนดการจ่ายผลประโยชน์ตามกรมธรรม์ประกันภัย ในขณะที่กรมธรรม์ประกันภัยมีผลบังคับ

๑. กรณีเสียชีวิต

.....

.....

.....

.....

๒. กรณีมีชีวิตอยู่

.....

.....

.....

.....

๓. เงินสมนาคุณ(ถ้ามี)

.....

.....

.....

.....

๔. กรณีกรมธรรม์เปลี่ยนเป็นกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จ และมีการเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการใช้เงินให้
ระบุ

.....

.....

.....

หมายเหตุ ข้อกำหนดการจ่ายผลประโยชน์ให้พิมพ์ตามผลประโยชน์ของแต่ละแบบ

แบบมาตรฐาน
เงื่อนไขทั่วไปแห่งกรมธรรม์ประกันชีวิต
ประเภทสามัญ
ข้อกำหนดทั่วไป
คำนิยาม

บริษัท หมายถึง บริษัทผู้รับประกันชีวิต ตามที่ระบุไว้ในหน้าตารางกรมธรรม์

กรมธรรม์ หมายถึง กรมธรรม์ประกันชีวิต

สัญญาประกันภัย หมายถึง กรมธรรม์ประกันชีวิต สัญญาเพิ่มเติม เอกสารแนบท้าย บันทึกสลักหลัง

ใบคำขอเอาประกันชีวิต ใบแถลงสุขภาพ และข้อแถลงอื่นใดที่ผู้เอาประกันภัยได้ลงนามไว้

ตารางกรมธรรม์ หมายถึง ตารางแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับกรมธรรม์ที่ออกโดยบริษัท เพื่อเป็นเอกสารประกอบกรมธรรม์ และถือเป็นส่วนหนึ่งของสัญญาประกันภัย

ปีกรมธรรม์ หมายถึง ระยะเวลาหนึ่งปีนับแต่วันที่กรมธรรม์มีผลบังคับ หรือนับแต่วันครบรอบปีกรมธรรม์ปีต่อไป

เงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ หมายถึง มูลค่าส่วนหนึ่งของเบี้ยประกันภัยที่เกิดขึ้นเมื่อผู้เอาประกันภัยชำระภาระหนึ่งหลังจากหักค่าคุ้มครองและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ซึ่งเป็นสิทธิของผู้เอาประกันภัยและสามารถใช้สิทธิได้ตามที่กรมธรรม์ระบุไว้

แบบสะสมทรัพย์แท้จริง หมายถึง การประกันชีวิตแบบหนึ่ง ซึ่งบริษัทจะจ่ายจำนวนเงินครบกำหนดให้แก่ผู้เอาประกันภัยเฉพาะเมื่อยังมีชีวิตอยู่ตามเวลาที่กำหนด

หมวด 1 สัญญาประกันภัย

1. ความสมบูรณ์ของสัญญาประกันภัย

สัญญาประกันภัยนี้เกิดจากการที่บริษัทเชื่อถือข้อแถลงของผู้เอาประกันภัยในใบคำขอเอาประกันชีวิต ใบแถลงสุขภาพและข้อแถลงเพิ่มเติมอื่นใดที่ผู้เอาประกันภัยลงลายมือชื่อไว้และได้มีการชำระเบี้ยประกันภัยงวดแรกแล้ว บริษัทจึงได้ตกลงทำสัญญาและออกกรมธรรม์ให้ไว้

ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยรู้อยู่แล้วและแถลงข้อความอันเป็นเท็จตามวรรคหนึ่งหรือรู้อยู่แล้วในข้อความจริงใดแต่ไม่เปิดเผยข้อความจริงนั้นให้บริษัททราบ ซึ่งถ้าบริษัททราบข้อความจริงนั้นแล้วอาจจงใจบริษัทให้เรียกเก็บเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นหรือไม่ยอมทำสัญญา สัญญาประกันภัยนี้

จะตกเป็นโมฆียะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 865 ซึ่งบริษัทอาจบอกล้างได้และไม่จ่ายเงินตามกรมธรรม์

บริษัทจะไม่ปฏิเสธความรับผิด โดยอาศัยข้อแถลงนอกเหนือจากที่ผู้เอาประกันภัยได้แถลงไว้ในเอกสารตามวรรคหนึ่ง

หลักการ เหตุผล

บริษัทจะไม่ปฏิเสธความรับผิด โดยอาศัยข้อแถลงนอกเหนือจากที่ผู้เอาประกันภัยไว้ในคำขอเอาประกันชีวิต หรือเอกสารอื่นใดที่ได้มอบให้ไว้กับบริษัทแล้ว

2. การไม่ได้แย้งหรือคัดค้านความไม่สมบูรณ์ของสัญญาประกันภัย

บริษัทจะไม่โต้แย้งหรือคัดค้านความไม่สมบูรณ์ของสัญญาประกันภัยนี้ เมื่อกรมธรรม์มีผลบังคับในขณะที่ผู้เอาประกันภัยมีชีวิตอยู่เป็นเวลาตั้งแต่สองปี(2 ปี) ขึ้นไป นับตั้งแต่วันที่ทำสัญญาประกันภัย หรือหากมีการต่ออายุกรมธรรม์ให้นับตั้งแต่วันที่ต่ออายุกรมธรรม์ หรือวันที่กลับคืนสู่สถานะเดิมของกรมธรรม์ครั้งสุดท้าย เว้นแต่ผู้เอาประกันภัยมิได้มีส่วนได้เสียในเหตุที่เอาประกันภัยนั้น หรือการแถลงอายุคลาดเคลื่อนจนอายุจริงอยู่นอกจำกัดอัตราเบี้ยประกันภัยตามทางค้าปกติ

ในกรณีที่บริษัทได้ทราบข้อมูลอันจะบอกล้างสัญญาได้ตามเงื่อนไขข้อ 1 แต่มิได้ใช้สิทธิบอกล้างสัญญาภายในกำหนด 1 เดือน นับแต่ทราบข้อมูลนั้น บริษัทไม่อาจบอกล้างความสมบูรณ์ของสัญญาในกรณีนี้ได้

หลักการ เหตุผล

บริษัทจะไม่บอกล้างความสมบูรณ์ของสัญญา ในกรณีที่บริษัทได้ทราบข้อมูลอันจะบอกล้างสัญญาได้ตามเงื่อนไขข้อ 1 แต่มิได้ใช้สิทธิบอกล้างภายในกำหนด 1 เดือน นับแต่ทราบข้อมูลอันจะบอกล้างสัญญานั้น

ได้ร่นกำหนดระยะเวลาบอกล้างสัญญาประกันภัยจาก 5 ปี เหลือภายใน 2 ปี ซึ่งเป็นภาระที่บริษัทสามารถรับได้และได้ปฏิบัติอยู่แล้ว

ทั้งนี้ เพื่อสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้เอาประกันภัยให้ได้รับความคุ้มครองอย่างสมบูรณ์ หรือได้รับการชดใช้จำนวนเงินตามสัญญาประกันภัยเร็วยิ่งขึ้น

หมายเหตุ

1. “วันทำสัญญาประกันภัย” คือ วันที่บริษัทตกลงรับประกันภัยตามที่ปรากฏในหน้าตารางกรมธรรม์ กรณีที่บริษัทมีข้อเสนอเป็นอย่างอื่น ซึ่งแตกต่างไปจากคำขอเอาประกันชีวิต

เช่น เปลี่ยนแบบกรมธรรม์ เปลี่ยนจำนวนเงินเอาประกันภัย เป็นต้น ให้ถือวันที่คำสนองมาถึง บริษัทหรือกรณีที่บริษัทมีข้อขัดข้องอื่นๆ การรับประกันภัยตามใบคำขอเอาประกันชีวิตย่อมอยู่ ภายใต้เงื่อนไขที่กำหนดไว้ในใบรับเงินเบี้ยประกันภัยของบริษัทที่ออกให้แก่ผู้เอาประกันภัย

2. กรณีการต่ออายุกรมธรรม์ ให้ถือตั้งแต่วันที่บริษัทอนุมัติให้ต่ออายุกรมธรรม์
3. หากบริษัทใดจะไม่ใช้สิทธิบอกล้างสัญญา กรณีการกลับคืนสู่สถานะเดิมก็ไม่ต้อง

ใส่ไว้

3. สิทธิและการใช้สิทธิในกรมธรรม์

สิทธิและการใช้สิทธิในกรมธรรม์นี้ หากมิได้กำหนดมอบให้บุคคลอื่นใดโดยเฉพาะ แล้วให้ถือว่าเป็นของผู้เอาประกันภัยแต่ผู้เดียวเท่านั้น

การกำหนดมอบสิทธิและการใช้สิทธิในกรมธรรม์ให้บุคคลอื่น จะต้องทำเป็นหนังสือ แจ้งบริษัทและได้รับความเห็นชอบจากบริษัทแล้ว

หลักการ เหตุผล

สิทธิและการใช้สิทธิในกรมธรรม์โดยหลักเป็นของผู้เอาประกันภัย เว้นแต่ผู้เอาประกันภัย จะได้ออนสิทธิให้แก่บุคคลอื่น สิทธิและการใช้สิทธิในกรมธรรม์ เช่นการใช้สิทธิในหมวด 3 และหมวด 4 เป็นต้น

4. การโอนประโยชน์แห่งสัญญาประกันภัย

ในระหว่างที่กรมธรรม์ยังมีผลบังคับ แม้ผู้เอาประกันภัยมิได้เป็นผู้รับประโยชน์เอง ผู้เอาประกันภัยก็มีสิทธิจะโอนประโยชน์ตามสัญญาประกันภัยนี้ให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่งที่ไม่ใช่ผู้รับประโยชน์ ก็ได้ เว้นแต่จะได้ออนมอบกรมธรรม์ให้แก่ผู้รับประโยชน์ไปแล้ว และผู้รับประโยชน์ได้บอกกล่าวเป็นหนังสือ ไปยังบริษัทแล้วว่า ตนจำจะถือเอาประโยชน์ตามสัญญาประกันภัยนี้ การโอนประโยชน์ตามสัญญาประกันภัยฉบับนี้ จะไม่ผูกพันบริษัทจนกว่าผู้เอาประกันภัยได้แจ้งการโอนประโยชน์ดังกล่าวให้บริษัททราบเป็นหนังสือและบริษัทได้บันทึกสลักหลังกรมธรรม์แล้ว

แต่บริษัทไม่ต้องรับผิดชอบต่อความสมบูรณ์ของการโอนประโยชน์นั้นและบริษัทไม่ต้องรับผิดชอบถ้าได้จ่ายจำนวนเงินอันพึงจะได้รับตามสัญญาประกันภัยให้กับผู้มีสิทธิไป โดยไม่ทราบถึงการโอนประโยชน์ดังกล่าวก่อน

หลักการ เหตุผล

การโอนประโยชน์แห่งสัญญาประกันภัย (ป.พ.พ. มาตรา 891) เพื่อให้กรมธรรม์มีสภาพคล่องตัวเหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจและสังคม

ผู้เอาประกันภัยย่อมมีสิทธิที่จะ โอนประโยชน์แห่งสัญญาประกันภัยได้ ทั้งประโยชน์ที่จะได้รับกรณีที่ผู้เอาประกันภัยมีชีวิตอยู่ และประโยชน์ที่จะได้รับเมื่อผู้เอาประกันภัยเสียชีวิต ตามที่ได้ระบุไว้ในหน้าผลประโยชน์

5. ผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์

ผู้เอาประกันภัยสามารถระบุผู้รับประโยชน์ได้ เมื่อผู้เอาประกันภัยเสียชีวิต บริษัทจะจ่ายเงินผลประโยชน์ใดๆ ภายใต้ข้อกำหนดกรมธรรม์ให้แก่ผู้รับประโยชน์ตามที่ระบุไว้ หากมิได้ระบุชื่อ ผู้รับประโยชน์ บริษัทจะจ่ายเงินผลประโยชน์ให้แก่กองมรดกของผู้เอาประกันภัย

ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยระบุชื่อผู้รับประโยชน์รายที่เหลืออยู่ในจำนวนคนละเท่าๆกัน ผู้รับประโยชน์เพียงคนเดียว และผู้รับประโยชน์ได้เสียชีวิตก่อนผู้เอาประกันภัยหรือพร้อมกับผู้เอาประกันภัย ผู้เอาประกันภัยต้องแจ้งให้บริษัททราบเป็นหนังสือถึงการเปลี่ยนตัวผู้รับประโยชน์ หากผู้เอาประกันภัยมิได้แจ้งหรือไม่สามารถแจ้งให้บริษัททราบถึงการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวข้างต้น เมื่อผู้เอาประกันภัยเสียชีวิต บริษัทจะจ่ายเงินผลประโยชน์ให้แก่กองมรดกของผู้เอาประกันภัย

ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยระบุชื่อผู้รับประโยชน์มากกว่าหนึ่งคนและผู้รับประโยชน์รายใดเสียชีวิตก่อนผู้เอาประกันภัย ผู้เอาประกันภัยต้องแจ้งให้บริษัททราบเป็นลายลักษณ์อักษรถึงการเปลี่ยนตัว ผู้รับประโยชน์นั้น หรือแจ้งเปลี่ยนแปลงการรับประโยชน์ของผู้รับประโยชน์ที่เหลืออยู่ หากผู้เอาประกันภัย มิได้แจ้งหรือไม่สามารถแจ้งให้บริษัททราบถึงการเปลี่ยนตัวผู้รับประโยชน์ดังกล่าวข้างต้น เมื่อผู้เอาประกันภัยเสียชีวิต บริษัทจะจ่ายเงินผลประโยชน์ส่วนของผู้รับประโยชน์รายที่เสียชีวิตให้แก่ผู้รับประโยชน์ที่เหลืออยู่คนละเท่าๆกัน

หลักการ เหตุผล

เพื่อป้องกันปัญหาทางปฏิบัติในการจ่ายเงินผลประโยชน์ ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยมิได้ระบุผู้รับประโยชน์หรือระบุผู้รับประโยชน์ แต่ผู้รับประโยชน์นั้นเสียชีวิตก่อนหรือพร้อมกันกับผู้เอาประกันภัย บริษัทจะจ่ายเงินผลประโยชน์ให้แก่กองมรดกหรือทายาทของผู้เอาประกันภัย หรือในกรณีที่ผู้รับประโยชน์มีมากกว่าหนึ่งคน หากผู้รับประโยชน์คนใดเสียชีวิตก่อนหรือพร้อมกันกับผู้เอาประกันภัยและมิได้มีการแจ้งการเปลี่ยนตัวผู้รับประโยชน์ บริษัทจะจ่ายเงินผลประโยชน์ส่วนของผู้รับประโยชน์รายที่เสียชีวิต

หมายเหตุ

กรณีมีผู้รับประโยชน์มากกว่าหนึ่งคน จะต้องนำหลักการในวรรค 3 ไปใช้ไว้ในใบคำขอเอาประกันภัย เพื่อให้ผู้เอาประกันภัยทราบและยินยอมด้วยว่า หากผู้เอาประกันภัยมิได้แจ้งการ

เปลี่ยนตัว ผู้รับประโยชน์ บริษัทจะจ่ายผลประโยชน์ส่วนของผู้รับประโยชน์รายที่เสียชีวิตให้แก่ผู้รับประโยชน์ที่เหลืออยู่คนละเท่าๆกัน

ในทางปฏิบัติเพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการจ่าย หากทายาทของผู้เอาประกันภักย์มารับเงินผลประโยชน์ตามกรมธรรม์กรณีที่ไม่ได้แต่งตั้งผู้จัดการมรดก ก็อาจทำได้โดยบริษัทจะถือว่าเป็นการรับประโยชน์แทนทายาทคนอื่นๆหรือกระทำการแทนกองมรดกของผู้เอาประกันภักย์

6. การเปลี่ยนตัวผู้รับผลประโยชน์

ในกรณีผู้รับประโยชน์คนใหม่มิใช่ บิดา มารดา สามี ภริยาหรือบุตรของผู้เอาประกันภักย์ การเปลี่ยนตัวผู้รับประโยชน์จะมีผลบังคับเมื่อได้รับความเห็นชอบจากบริษัทแล้วและบริษัทได้ทำการบันทึกเปลี่ยนแปลงดังกล่าวในกรมธรรม์ หรือออกบันทึกสลักหลังให้ผู้เอาประกันภักย์จะเปลี่ยนตัวผู้รับประโยชน์ได้ เว้นแต่จะได้ส่งมอบกรมธรรม์ให้ผู้รับประโยชน์ไปแล้วและผู้รับประโยชน์ได้บอกกล่าวเป็นหนังสือไปยัง

ในกรณีที่ผู้รับประโยชน์คนใหม่เป็น บิดา มารดา สามี ภริยาบริษัทแล้วว่าตนจำนองจะถือเอาประโยชน์ตามสัญญาหนี้หรือบุตรของผู้เอาประกันภักย์ การเปลี่ยนตัวผู้รับประโยชน์จะมีผลบังคับนับแต่วันที่ผู้เอาประกันภักย์แสดงเจตนา โดยแจ้งให้บริษัททราบเป็นหนังสือ เพื่อบริษัทจะทำการบันทึกการเปลี่ยนแปลงในกรมธรรม์หรือออกบันทึกสลักหลังให้ แต่อย่างไรก็ตามบริษัทจะไม่รับผิดชอบถ้าได้จ่ายจำนวนเงินอันจะพึงชดใช้ตามสัญญาประกันภักย์ให้กับผู้รับประโยชน์คนเดิมไปโดยไม่ทราบถึงการเปลี่ยนตัวผู้รับประโยชน์

หลักการ เหตุผล

ผู้เอาประกันภักย์จะเปลี่ยนตัวผู้รับประโยชน์ได้ หากผู้เอาประกันภักย์ยังไม่ได้ส่งมอบกรมธรรม์ให้แก่ผู้รับประโยชน์คนเดิมไป และผู้รับประโยชน์คนเดิมนั้น ยังไม่ได้แจ้งให้บริษัททราบ หากผู้รับประโยชน์คนใหม่เป็น บิดา มารดา สามี ภริยาหรือบุตรของผู้เอาประกันภักย์ ให้ผู้เอาประกันภักย์แจ้งให้บริษัททราบเป็นลายลักษณ์อักษร และจะมีผลบังคับนับแต่วันที่ผู้เอาประกันภักย์แสดงเจตนาดังกล่าว นอกเหนือจากบุคคลดังกล่าวนี้การเปลี่ยนตัวผู้รับประโยชน์จะมีผลเมื่อได้รับความเห็นชอบจากบริษัทแล้ว

หมายเหตุ

เพื่อป้องกันภัยทางศีลธรรมที่อาจเกิดแก่ผู้เอาประกันภักย์ ในกรณีที่เปลี่ยนผู้รับประโยชน์คนใหม่ ซึ่งมิใช่ บิดา มารดา สามี ภริยาหรือบุตรของผู้เอาประกันภักย์

7. การแก้ไขกรมธรรม์

การแก้ไขกรมธรรม์นี้จะมีผลสมบูรณ์ต่อเมื่อบริษัทตกลงรับการแก้ไข และจะมีผลบังคับ ต่อเมื่อบริษัทได้บันทึกแก้ไขในกรมธรรม์หรือออกบันทึกสลักหลังให้แล้ว โดยผู้มีอำนาจทำการแทนบริษัท

หลักการ เหตุผล

เพื่อให้ผู้เอาประกันภัยสามารถแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงข้อความจริง ที่ได้แถลงไว้ในขณะทำสัญญาประกันภัยให้ถูกต้อง เช่น การเปลี่ยนชื่อ-นามสกุล การเปลี่ยนอาชีพ (มีผลต่อเบี้ยประกันภัยที่กำหนดตามชั้นอาชีพ) เป็นต้น

8. การเปลี่ยนแบบกรมธรรม์

ผู้เอาประกันภัยอาจทำเป็นหนังสือขอให้บริษัทเปลี่ยนแบบประกันภัยเป็นแบบอื่นตามที่บริษัทได้กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขไว้ก็ได้ แต่ทั้งนี้ต้องได้รับความเห็นชอบจากบริษัท

หากการเปลี่ยนแบบประกันภัยนี้ ทำให้ผลต่างของเบี้ยประกันภัยหรือเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ตามแบบการประกันภัยเดิมกับแบบการประกันภัยใหม่ บริษัทจะคืนเงินเบี้ยประกันภัยหรือ เงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ในส่วนที่ลดลง หักด้วยหนี้สินที่ผูกพันตามกรมธรรม์ หรือจะเรียกเก็บเบี้ยประกันภัย ที่เพิ่มขึ้น หรือเงินค่าเวนคืนส่วนที่เพิ่มขึ้นแล้วแต่กรณี

หลักการ เหตุผล

เพื่อให้ผู้เอาประกันภัยมีโอกาสเปลี่ยนแบบกรมธรรม์ตามความต้องการที่เกิดขึ้น

หมายเหตุ

ผลต่างของเงินเบี้ยประกันภัยหรือเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ได้แก่ ส่วนที่แตกต่างระหว่างเงินเบี้ยประกันภัยหรือเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ตามแบบการประกันภัยเดิมกับแบบการประกันภัยใหม่

เนื่องจากในทางปฏิบัติการเปลี่ยนแบบกรมธรรม์นี้ อาจทำให้ผลต่างของเบี้ยประกันภัยหรือเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ มีทั้งเพิ่มหรือลด เพื่อความชัดเจนจึงเขียนไว้ ทั้ง 2 กรณี

9. การฆ่าตัวตายหรือถูกฆาตกรรม

บริษัทจะไม่จ่ายเงินตามกรมธรรม์เมื่อปรากฏว่า

1. ผู้เอาประกันภัยฆ่าตัวตาย ด้วยใจสมัครภายในหนึ่งปี นับแต่วันทำสัญญา หรือวันต่ออายุกรมธรรม์ หรือวันกลับคืนสู่สถานะเดิมของกรมธรรม์ครั้งสุดท้าย ความรับผิดชอบของบริษัทจะมีเพียงคืนเบี้ยประกันภัยสำหรับการประกันชีวิตที่ได้ชำระให้แก่บริษัทมาแล้วทั้งหมด หรือเบี้ย

ประกันภัยสำหรับการประกันชีวิตเพื่อการต่ออายุสัญญาประกันภัย หรือการกลับคืนสู่สถานะเดิมของกรมธรรม์ครั้งสุดท้ายแล้วแต่กรณี

2. ถ้าผู้เอาประกันภัยถูกผู้รับประโยชน์ฆ่าตายโดยเจตนา ความรับผิดชอบของบริษัทจะมีเพียงคืนเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ให้แก่ทายาทของผู้เอาประกันภัย โดยมีเงื่อนไขดังนี้

2.1 ในกรณีที่กรมธรรม์ยังไม่มีเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ บริษัทจะอนุโลมคืนเบี้ยประกันภัยสำหรับการประกันชีวิตที่ได้รับชำระมาแล้วทั้งหมดให้แก่ทายาทของผู้เอาประกันภัย

2.2 ในกรณีที่มีผู้รับประโยชน์มากกว่าหนึ่งคน หากผู้รับประโยชน์คนใดไม่มีส่วนร่วมในการฆ่าผู้เอาประกันภัยโดยเจตนา บริษัทจะจ่ายจำนวนเงินเอาประกันภัยให้แก่ผู้รับประโยชน์ที่ไม่มีส่วนร่วมในการฆ่าผู้เอาประกันภัยตามส่วน เมื่อหักส่วนของผู้ที่ฆ่าผู้เอาประกันภัยซึ่งไม่มีสิทธิได้รับออก โดยบริษัทจะไม่คืนเบี้ยประกันภัยส่วนนี้ทั้งหมดด้วย

การคืนเบี้ยประกันภัย หรือเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์กรณีฆ่าตัวตายหรือถูกฆาตกรรม บริษัทมีสิทธิหักหนี้สินที่ผูกพันตามกรมธรรม์นี้ออกได้

หลักการ เหตุผล

เพื่อให้เป็นไปตามแนวทางปฏิบัติและหลักกฎหมาย ป.พ.พ. มาตรา 895

เนื่องจากการเพิ่มเงื่อนไขการกลับคืนสู่สถานะเดิม จึงได้เพิ่มข้อความในข้อ 1 เกี่ยวกับวันที่กลับคืนสู่สถานะเดิมเพื่อให้สอดคล้องและชัดเจน แต่หากบริษัทใดจะไม่ปฏิเสธการจ่ายเงินกรณีการกลับคืนสู่สถานะเดิมก็ไม่ต้องใส่ไว้

หมายเหตุ

สำหรับการคืนเบี้ยประกันภัยสำหรับการประกันชีวิตนั้นให้หมายความรวมถึง เบี้ยประกันภัยชีวิตในส่วนของสัญญาเพิ่มเติมที่แนบท้ายกรมธรรม์ประกันชีวิต ในส่วนที่ให้ความคุ้มครองการทรงชีพหรือการเสียชีวิตด้วย

10. การแถลงอายุหรือเพศคลาดเคลื่อน

ถ้าผู้เอาประกันภัยได้แถลงอายุหรือเพศไว้ต่อบริษัทคลาดเคลื่อนไม่ตรงตามความจริง เป็นเหตุให้บริษัทกำหนดจำนวนเบี้ยประกันภัยไว้ต่ำ จำนวนเงินที่บริษัทจะพึงต้องจ่ายตามกรมธรรม์นี้ จะต้องลดลงเท่าที่เบี้ยประกันภัยที่ได้มาจะซื้อความคุ้มครองได้ สำหรับในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยได้ชำระเบี้ยประกันภัยเกินกว่าอัตราตามอายุหรือเพศจริง บริษัทจะคืนเบี้ยประกันภัยส่วนที่เกินให้

ถ้าบริษัทพิสูจน์ได้ว่าในขณะที่ทำสัญญาประกันภัย อายุที่ถูกต้องแท้จริงอยู่นอกจำกัดอัตราเบี้ยประกันภัยตามทางคำปกติของบริษัทแล้ว สัญญาประกันภัยนี้เป็นโมฆียะ บริษัทมีสิทธิ

บอกล้างสัญญาได้ กรณีที่บริษัทบอกล้างสัญญา บริษัทจะคืนเบี้ยประกันภัยหลังจากหักหนี้สิน(ถ้ามี) ให้แก่ผู้เอาประกันภัย หรือผู้รับประโยชน์แล้วแต่กรณี

หลักการ เหตุผล

เพื่อให้สอดคล้องกับเจตนารมณ์ตาม ป.พ.พ. มาตรา 893

ได้เพิ่มการแถลงเกี่ยวกับเพศคลาดเคลื่อนในวรรคหนึ่ง เพื่อให้สอดคล้องกับตาราง มรณะไทย ซึ่งมีการแยกเพศชายและเพศหญิง

หมายเหตุ

อายุหรือเพศในจำกัดอัตราทางค่าปกติของบริษัทจะขึ้นอยู่กับแบบการประกันภัย และแบบของผลประโยชน์เพิ่มเติมต่างๆ ซึ่งแต่ละบริษัท ได้ยื่นและได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียน ประกันชีวิตแล้ว

11. การแจ้งการตายและการพิสูจน์ศพ

ถ้าผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตลง ผู้รับประโยชน์จะต้องแจ้งให้บริษัททราบภายในสิบสี่วัน (14 วัน) นับแต่วันเสียชีวิต เว้นแต่จะพิสูจน์ได้ว่าตนไม่ทราบถึงความตายของผู้เอาประกันภัย หรือไม่ทราบว่ามีการประกันภัย ในกรณีเช่นนี้จะต้องแจ้งให้บริษัททราบภายในเจ็ดวัน (7 วัน) นับแต่วันที่ทราบถึงความตายหรือวันที่ทราบว่ามีการประกันภัย

ผู้รับประโยชน์จะต้องส่งมอบหลักฐานทางราชการซึ่งแสดงว่าผู้เอาประกันภัยเสียชีวิต ให้แก่บริษัท และถ้าบริษัทร้องขอผู้รับประโยชน์จะต้องจัดหาเอกสารหลักฐานเพิ่มเติมให้แก่บริษัทโดยค่าใช้จ่ายของผู้รับประโยชน์เอง

ฝ่ายผู้เอาประกันภัยจะต้องยินยอมและให้ความร่วมมือในการพิสูจน์ศพผู้เอาประกันภัย เมื่อบริษัทเห็นว่ามีความจำเป็นและไม่ขัดต่อกฎหมายหรือหลักศาสนา

บริษัทจะรับผิดชอบค่าธรรมเนียมนี้ต่อเมื่อผู้รับประโยชน์ หรือฝ่ายผู้เอาประกันภัยปฏิบัติตามความในวรรคก่อนๆ ของข้อนี้เรียบร้อยแล้ว

หลักการ เหตุผล

การเรียกร้องเงินผลประโยชน์เนื่องจากการเสียชีวิตของผู้เอาประกันภัย ผู้รับประโยชน์ จะต้องส่งมอบหลักฐานการเสียชีวิตรวมทั้งเอกสารที่บริษัทขอเพิ่มเติม รวมทั้งฝ่ายผู้เอาประกันภัย จะต้องให้ความร่วมมือในการพิสูจน์ศพ เมื่อบริษัทเห็นว่าจำเป็นและไม่ขัดต่อกฎหมายหรือศาสนา

12. สิทธิเกี่ยวกับเงินค้ำจ่ายตามกรมธรรม์

เมื่อกรมธรรม์ครบกำหนดวันสิ้นสุดตามสัญญาหรือเมื่อผู้เอาประกันภัยเสียชีวิต ในระหว่างที่กรมธรรม์ยังมีผลบังคับอยู่หากผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์ตามกรมธรรม์ยังไม่ได้มารับเงินที่มีสิทธิได้รับตามกรมธรรม์ภายในกำหนดระยะเวลาสามเดือน นับแต่วันที่กรมธรรม์ครบกำหนด หรือวันที่ผู้เอาประกันภัยเสียชีวิต บริษัทจะให้ออกเบี้ยสำหรับเงินดังกล่าวทั้งหมดในอัตราเท่ากับอัตราดอกเบี้ยที่ใช้ในการคำนวณเบี้ยประกันภัยของกรมธรรม์นี้

หลักการ เหตุผล

เพื่อให้ผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประโยชน์มีสิทธิเกี่ยวกับดอกเบี้ยอันเกิดจากเงินค้ำจ่าย ในกรณีที่กรมธรรม์ครบกำหนดสัญญาหรือผู้เอาประกันภัยถึงแก่กรรม โดยจะให้ออกเบี้ยในอัตราเท่ากับอัตราดอกเบี้ยที่ใช้ในการคำนวณเบี้ยประกันภัยของกรมธรรม์ อันจะเป็นประโยชน์แก่ฝ่ายผู้เอาประกันภัยและธุรกิจประกันชีวิตอีกด้วย

13. การระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ

ในกรณีที่ข้อพิพาท ข้อขัดแย้ง หรือข้อเรียกร้องใด ๆ ภายใต้กรมธรรม์ฉบับนี้ระหว่างผู้มีสิทธิเรียกร้องตามกรมธรรม์กับบริษัท และหากผู้มีสิทธิเรียกร้องประสงค์และเห็นควรยุติข้อพิพาทนั้น โดยวิธีการอนุญาโตตุลาการ บริษัทตกลงยินยอมและให้ทำการวินิจฉัยชี้ขาดโดยอนุญาโตตุลาการตามข้อบังคับกรรมการประกันภัยว่าด้วยอนุญาโตตุลาการ

หลักการ เหตุผล

เพื่อให้เป็นไปตามคำสั่งนายทะเบียนที่ 95/2541 เรื่องให้เพิ่มเติมเงื่อนไขการระงับข้อพิพาทโดยอนุญาโตตุลาการ ในกรมธรรม์ทุกประเภททั้งประกันชีวิตและประกันวินาศภัย

หมวด 2 การประกันภัย

14. การชำระเบี้ยประกันภัย

การชำระเบี้ยประกันภัยต้องชำระก่อนหรือในวันถึงกำหนดชำระโดยชำระเป็นงวดรายปี รายงวด 6 เดือน 3 เดือน หรือรายเดือน ณ สำนักงานใหญ่ หรือสาขาของบริษัท หรือกับตัวแทนที่ได้รับมอบอำนาจเป็นหนังสือจากบริษัท ทั้งนี้บริษัทจะออกใบรับเงินเบี้ยประกันภัยให้ไว้เป็นหลักฐาน

ในกรณีที่บริษัทยินยอมให้มีการชำระเบี้ยประกันภัยเป็นรายงวดน้อยกว่าหนึ่งปี จำนวนเบี้ยประกันภัยที่ชำระให้บริษัทยังไม่เต็มปีนั้นเป็นหนี้สินที่บริษัทจะต้องหักออกจากจำนวนเงินที่จะพึงจ่ายตามกรมธรรม์

ผู้เอาประกันภัยสามารถเปลี่ยนแปลงงวดการชำระเบี้ยประกันภัยได้ โดยต้องทำเป็นหนังสือขอเปลี่ยนแปลงวิธีการชำระเบี้ยประกันภัยไปยังบริษัท และการเปลี่ยนแปลงจะมีผลบังคับเมื่อบริษัทอนุมัติ

การชำระเบี้ยประกันภัยให้ชำระเป็นเงินสด การชำระเบี้ยประกันภัยด้วยตัวสัญญาใช้เงิน เช็ครีไฟท์ หรือวิธีอื่นใดจะถือว่าได้ชำระเบี้ยประกันภัยต่อเมื่อเรียกเก็บเงินสดได้แล้ว

หลักการ เหตุผล

เพื่อให้ผู้เอาประกันภัยทราบถึงกำหนดเวลาและวิธีการในการชำระเบี้ยประกันภัยแก่บริษัท และเป็นการสอดคล้องกับ ป.พ.พ. มาตรา 867 (5)

เพิ่มข้อความตามวรรคสี่ เพื่อให้สอดคล้องกับทางปฏิบัติ

15. ระยะเวลาผ่อนผันชำระเบี้ยประกันภัย

หากผู้เอาประกันภัยมิได้ชำระเบี้ยประกันภัยเมื่อครบกำหนดชำระเบี้ยประกันภัย บริษัทจะผ่อนผันให้เป็นเวลาสามสิบเอ็ดวัน (31 วัน) นับแต่วันครบกำหนดชำระเบี้ยประกันภัย ในระหว่างระยะเวลาผ่อนผันกรมธรรม์ยังคงมีผลบังคับ ถ้าผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตลงในระหว่างระยะเวลาผ่อนผัน บริษัทจะหักเบี้ยประกันภัยที่ค้างชำระในรอบปีกรมธรรม์นั้นออกจากจำนวนเงิน ซึ่งบริษัทจะชดใช้ตามกรมธรรม์นี้ โดยไม่คิดดอกเบี้ย

หลักการ เหตุผล

เพื่อกำหนดระยะเวลาให้กรมธรรม์ยังมีผลบังคับต่อไปไม่น้อยกว่า 31 วัน ทั้งนี้เพื่อให้เวลาแก่ผู้เอาประกันภัยที่ครบกำหนดชำระในระหว่างระยะเวลาผ่อนผัน

หมายเหตุ

เนื่องจากการคำนวณเบี้ยประกันภัยของนักคณิตศาสตร์ประกันภัย ได้ถือเอาเบี้ยประกันภัยรายปีเป็นหลัก หากบริษัทกำหนดให้ชำระเป็นรายเดือนหรือรายงวด 3 เดือน หรือ 6 เดือน บริษัทมีสิทธิจะหักเบี้ยประกันภัยที่ค้างชำระในรอบปีกรมธรรม์นั้นออกจากจำนวนเงินซึ่งบริษัทจะต้องชดใช้ตามกรมธรรม์

บริษัทอาจกำหนดระยะเวลาผ่อนผันชำระเบี้ยประกันภัยเกินกว่า 31 วันก็ได้

16. การขาดอายุของกรมธรรม์

ถ้าผู้เอาประกันภัยไม่ชำระเบี้ยประกันภัยภายในระยะเวลาผ่อนผันตามข้อ 15 กรมธรรม์นี้ย่อมขาดอายุ นับแต่วันถึงกำหนดชำระเบี้ยประกันภัย เว้นแต่กรณีที่กรมธรรม์จะมีผลบังคับโดยข้อกำหนดอื่นในกรมธรรม์นี้

หลักการ เหตุผล

ผู้เอาประกันภัยจะต้องชำระเบี้ยประกันภัยในวันหรือก่อนวันครบกำหนดชำระเบี้ยประกันภัย ดังนั้น การเรียกเก็บเบี้ยประกันภัยที่ค้างชำระให้นับตั้งแต่วันที่ครบกำหนดชำระเบี้ยประกันภัย

หมายเหตุ

การรักษากรมธรรม์ประกันภัยที่ขาดอายุ เพื่อให้มีผลบังคับใช้ได้ต่อไป คือ

1. ในกรณีที่กรมธรรม์ยังไม่มีเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ ผู้เอาประกันภัยจะต้องขอต่ออายุกรมธรรม์
2. ในกรณีที่กรมธรรม์มีเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์เกิดขึ้นแล้วและผู้เอาประกันภัยยังมิได้รับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ บริษัทจะนำเงินค่าเวนคืนมาชำระเบี้ยประกันภัยแทนให้โดยอัตโนมัติหรือขอเปลี่ยนเป็นกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จหรือแปลงเป็นการประกันภัยแบบขยายเวลา

17. การต่ออายุกรมธรรม์

ภายในระยะเวลาห้าปี (5 ปี) นับแต่วันที่กรมธรรม์ขาดอายุ และยังมีได้รับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ผู้เอาประกันภัยอาจขอต่ออายุกรมธรรม์ได้ ดังต่อไปนี้

วิธีที่ 1 ชำระเบี้ยประกันภัยที่ขาดชำระทั้งหมด พร้อมดอกเบี้ยทบต้นในอัตราสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยที่ใช้ในการคำนวณเบี้ยประกันภัยอีกร้อยละ 2 ต่อปี

วิธีที่ 2 เลื่อนวันเริ่มต้นแห่งสัญญาประกันภัยออกไปเท่ากับระยะเวลาที่กรมธรรม์ขาดอายุ โดยผู้เอาประกันภัยต้องชำระเบี้ยประกันภัยในอัตราตามอายุของผู้เอาประกันภัย ณ วันเริ่มต้นใหม่ของสัญญาประกันภัย

ในการต่ออายุกรมธรรม์ผู้เอาประกันภัยต้องดำเนินการดังนี้

ยื่นคำขอต่ออายุกรมธรรม์เป็นหนังสือตามแบบที่บริษัทกำหนด

แสดงหลักฐานว่ามีสุขภาพสมบูรณ์ และอยู่ในสภาพที่บริษัทรับประกันภัยได้

โดยผู้เอาประกันภัยเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเอง (ถ้ามี)

- 3) ชำระคืนหนี้สินใดๆ ที่มีอยู่ตามกรมธรรม์พร้อมดอกเบี้ยทบต้นตามอัตราที่กำหนดไว้ในกรมธรรม์การต่ออายุกรมธรรม์ดังกล่าวจะมีผลบังคับเมื่อบริษัทได้อนุมัติแล้ว

หลักการ เหตุผล

เพื่อให้ผู้เอาประกันภัยสามารถขอต่ออายุกรมธรรม์ที่ขาดไปได้ภายใน 5 ปี

หมายเหตุ

ในกรณีที่ผู้ใช้วิธีต่ออายุกรมธรรม์ โดยเลื่อนวันเริ่มต้นแห่งสัญญาลงมาบริษัทจะไม่เรียกเรื่องให้ชำระเบี้ยประกันภัยย้อนหลังอีก

ก. การขอต่ออายุกรมธรรม์ให้เลื่อนวันรับประกันภัยในการต่ออายุสัญญาประกันภัยได้

ข. ไม่ต้องชำระเบี้ยประกันภัยที่ค้างชำระทั้งหมด

ค. ให้ขยายเวลาการต่อสัญญาเกินกว่า 5 ปีก็ได้

หมวด 3 การใช้สิทธิเกี่ยวกับมูลค่ากรมธรรม์

18. การนำมูลค่าเวนคืนมาชำระเบี้ยประกันภัยโดยอัตโนมัติ

(แบบที่ 1)

ในกรณีที่กรมธรรม์ยังมีผลบังคับและมีเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์แล้ว เมื่อถึงกำหนดวันสิ้นสุดระยะเวลาผ่อนผันชำระเบี้ยประกันภัยถ้าผู้เอาประกันภัยยังมีได้ชำระเบี้ยประกันภัยและมีได้ใช้สิทธิเลือกวิธีใดวิธีหนึ่งในข้อ 20 หรือ ข้อ 21 เพื่อให้กรมธรรม์มีผลบังคับใช้ต่อไป บริษัทจะนำเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ที่มีอยู่ในขณะนั้นหลังจากหักด้วยหนี้สินที่ผูกพันตามกรมธรรม์ (ถ้ามี) ชำระเบี้ยประกันภัยแทนให้โดยอัตโนมัติในลักษณะของการกู้ยืมและบริษัทจะคิดดอกเบี้ยทบต้นในอัตราสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยที่ใช้ในการคำนวณเบี้ยประกันภัยอีกร้อยละ 2 ต่อปี

ในกรณีที่เงินค่าเวนคืนกรมธรรม์มีไม่เพียงพอที่จะชำระเบี้ยประกันภัยตามงวดที่กำหนดแต่เพียงพอสำหรับการชำระเบี้ยประกันภัยเป็นราย 3 เดือน ให้ทำการเปลี่ยนวิธีการชำระเบี้ยประกันภัยเป็นราย 3 เดือนหากเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ในวันที่ถึงกำหนดชำระเบี้ยประกันภัยมีไม่เพียงพอสำหรับการชำระเป็นราย 3 เดือน บริษัทจะแปลงกรมธรรม์นี้เป็นการประกันภัยแบบขยายเวลาหรือเปลี่ยนเป็นกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จตามหลักเกณฑ์ที่บริษัทกำหนด

หากสัญญาเพิ่มเติมแบบทำกรมธรรม์นี้มีเงินค่าเวนคืน บริษัทจะนำเงินค่าเวนคืนดังกล่าวไปรวมกับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ในวรรคแรก

(แบบที่ 2)

ในกรณีที่กรมธรรม์ยังมีผลบังคับและมีเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์แล้ว เมื่อถึงกำหนดวันสิ้นสุดระยะเวลาผ่อนผันชำระเบี้ยประกันภัย ถ้าผู้เอาประกันภัยยังมีได้ชำระเบี้ยประกันภัยและมีได้ใช้สิทธิเลือกวิธีใดวิธีหนึ่งในข้อ 20 หรือ ข้อ 21 เพื่อให้กรมธรรม์มีผลบังคับใช้ต่อไป บริษัทจะนำเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ที่มีอยู่ในขณะนั้นหลังจากหักด้วยหนี้สินที่ผูกพันตามกรมธรรม์ (ถ้ามี) ชำระ

เบี้ยประกันภัยแทนให้โดยอัตโนมัติในลักษณะของการกู้ยืมและบริษัทจะคิดดอกเบี้ยทบต้นในอัตราสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยที่ใช้ในการคำนวณเบี้ยประกันภัยอีกร้อยละ 2 ต่อปี ภายใต้เงื่อนไขต่อไปนี้

1) เงินค่าเวนคืนกรมธรรม์มีจำนวนเท่ากับหรือมากกว่าจำนวนเบี้ยประกันภัยตามงวดซึ่งผิดนัดชำระ บริษัทจะชำระเบี้ยประกันภัยแทนให้ในลักษณะของการกู้ยืมดังกล่าวในวรรคแรกและหากเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ยังมีเพียงพอ บริษัทก็จะให้กู้ยืมค่าเบี้ยประกันภัยที่ผิดนัดชำระงวดต่อไปโดยวิธีเดียวกัน จนกว่าเบี้ยประกันภัยได้รับชำระเต็มปี ต่อจากนั้นกรมธรรม์ก็จะมีผลบังคับโดยอัตโนมัติตาม การประกันภัยแบบขยายเวลา หรือเปลี่ยนเป็นกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จตามหลักเกณฑ์ที่บริษัทกำหนด

2) ถ้าเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์มีไม่เพียงพอที่จะชำระเบี้ยประกันภัยตามงวดซึ่งผิดนัดชำระ บริษัทจะแปลงกรมธรรม์นี้เป็นการประกันภัยแบบขยายเวลา หรือเปลี่ยนเป็นกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จตาม หลักเกณฑ์ที่บริษัทกำหนด

หากสัญญาเพิ่มเติมแนบท้ายกรมธรรม์นี้มีเงินค่าเวนคืน บริษัทจะนำเงินค่าเวนคืนดังกล่าวไปรวมกับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ในวรรคแรก

(แบบที่ 3)

ในกรณีที่กรมธรรม์มีผลบังคับและมีเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์แล้ว เมื่อถึงกำหนดวันสิ้นสุดระยะเวลาผ่อนผันชำระเบี้ยประกันภัย ถ้าผู้เอาประกันภัยยังมีได้ชำระเบี้ยประกันภัย และมีได้ใช้สิทธิเลือก วิธีใดวิธีหนึ่งในข้อ 20 หรือข้อ 21 เพื่อให้กรมธรรม์มีผลบังคับต่อไป บริษัทจะนำเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ที่มีอยู่ในขณะนั้นหลังจากหักด้วยหนี้สินที่ผูกพันตามกรมธรรม์ (ถ้ามี) ชำระเบี้ยประกันภัยแทนให้โดยอัตโนมัติในลักษณะของการกู้ยืมและบริษัทจะคิดดอกเบี้ยทบต้นในอัตราสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยที่ใช้ในการคำนวณเบี้ยประกันภัยอีกร้อยละ 2 ต่อปี ในกรณีที่เงินค่าเวนคืนกรมธรรม์มีไม่เพียงพอที่จะชำระเบี้ยประกันภัยตามงวดที่กำหนดบริษัทจะแปลงกรมธรรม์นี้เป็นการประกันภัยแบบขยายเวลา หรือเปลี่ยนเป็นกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จตามหลักเกณฑ์ที่บริษัทกำหนด

หากสัญญาเพิ่มเติมแนบท้ายกรมธรรม์นี้มีเงินค่าเวนคืน บริษัทจะนำเงินค่าเวนคืนดังกล่าวไปรวมกับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ในวรรคแรก

(แบบที่ 4)

ในกรณีที่กรมธรรม์ยังมีผลบังคับและมีเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์แล้ว เมื่อถึงกำหนดวันสิ้นสุดระยะเวลาผ่อนผันชำระเบี้ยประกันภัย ถ้าผู้เอาประกันภัยยังมีได้ชำระเบี้ยประกันภัย และมีได้ใช้สิทธิเลือกวิธีใดวิธีหนึ่งในข้อ 20 หรือข้อ 21 เพื่อให้กรมธรรม์มีผลบังคับต่อไป บริษัทจะนำเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ที่มีอยู่ในขณะนั้นหลังจากหักด้วยหนี้สินที่ผูกพันตามกรมธรรม์ (ถ้ามี) ชำระเบี้ยประกันภัยแทนให้โดยอัตโนมัติในลักษณะของการกู้ยืมและบริษัทจะคิดดอกเบี้ยทบต้นในอัตราสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยที่ใช้ในการคำนวณเบี้ยประกันภัยอีกร้อยละ 2 ต่อปี

ในกรณีที่เงินค่าเวนคืนกรรมธรรม์มีไม่เพียงพอชำระเบี้ยประกันภัยตามงวดที่กำหนด บริษัทจะคำนวณให้เป็นเบี้ยประกันภัยรายเดือน หากมีเศษของเดือนจะปัดขึ้นเป็นหนึ่งเดือน

หลักการ เหตุผล

กรรมธรรม์ประกันชีวิตแบบตลอดชีพและแบบสะสมทรัพย์ ซึ่งคำนวณโดยถือเอาเบี้ยประกันภัยระดับเดียวเป็นหลัก ซึ่งจะมีเงินบางส่วนคืนให้แก่ผู้เอาประกันภัย เมื่อมีเงินเวนคืนกรรมธรรม์หรือใช้สิทธิในเงินส่วนที่สำรองอยู่นั้นอย่างหนึ่งอย่างใด ในการขอเวนคืนกรรมธรรม์การกู้ชำระเบี้ยประกันภัย การใช้มูลค่าเงินสดซื้อมูลค่าใช้เงินสำเร็จ หรือการซื้อการประกันภัยแบบขยายเวลา และหรือการกู้เงินสดและเพื่อให้ผู้เอาประกันชีวิตได้รับความคุ้มครองในขณะที่มีเงินส่วนสำรอง จึงให้ระบุงการชำระเบี้ยประกันภัยโดยอัตโนมัติไว้ในกรรมธรรม์ แต่ทั้งนี้จะไม่ตัดสิทธิผู้เอาประกันภัยที่จะเลือกใช้สิทธิข้ออื่นๆ

ทั้งนี้ ผู้ถือกรรมธรรม์จะใช้สิทธิในข้อนี้ได้เมื่อกรรมธรรม์มีเงินค่าเวนคืนกรรมธรรม์ตามตารางที่ปรากฏแนบท้ายกรรมธรรม์

เพื่อให้ง่ายต่อการปฏิบัติงานและเป็นผลดีต่อทั้งบริษัทและผู้เอาประกันภัย

หมายเหตุ

บริษัทอาจเลือกใช้แบบใดแบบหนึ่งใน 4 แบบนี้ก็ได้อีก

19. การเวนคืนกรรมธรรม์

หากมีการชำระเบี้ยประกันภัยมาจนถึงเวลาที่มีเงินค่าเวนคืนกรรมธรรม์และกรรมธรรม์ยังมีผลบังคับผู้เอาประกันภัยย่อมมีสิทธิจะบอกเลิกสัญญาได้โดยขอเวนคืนกรรมธรรม์และรับเงินค่าเวนคืนกรรมธรรม์ตามจำนวนที่กำหนดไว้ในตารางมูลค่ากรรมธรรม์กับผลประโยชน์อื่นๆอันพึงจะได้รับ (ถ้ามี) หักด้วยจำนวนหนี้สินใดๆ ที่ค้างชำระอยู่ (ถ้ามี)

หลักการ เหตุผล

กรรมธรรม์ประกันชีวิตแบบตลอดชีพและแบบสะสมทรัพย์ ซึ่งคำนวณโดยถือเอาเบี้ยประกันภัยระดับเดียวเป็นหลัก ซึ่งจะมีเงินส่วนที่เรียกเก็บอยู่ส่วนหนึ่ง จึงควรจะจ่ายคืนบางส่วนให้แก่ ผู้ถือกรรมธรรม์เมื่อมีการเวนคืนกรรมธรรม์ หรือให้ใช้สิทธิในเงินส่วนที่สำรองอยู่นั้นอย่างหนึ่งอย่างใดในการขอเวนคืนกรรมธรรม์ การกู้ชำระเบี้ยประกันภัย การใช้มูลค่าเงินสดซื้อมูลค่าใช้เงินสำเร็จ หรือการซื้อ การประกันภัยแบบขยายเวลาและหรือการกู้เงินสดและเพื่อให้ผู้เอาประกันชีวิตได้รับความคุ้มครองในขณะที่มีเงินส่วนสำรอง

ทั้งนี้ ผู้เอาประกันภัยจะใช้สิทธิข้อนี้ได้เมื่อกรรมธรรม์มีเงินค่าเวนคืนกรรมธรรม์ตามตารางที่ปรากฏแนบท้ายกรรมธรรม์

หมายเหตุ

บริษัทอาจกำหนดให้มีเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ก่อนสิ้นปีที่ 2 ของสัญญาประกันภัยก็ได้ จึงให้ถือตามจำนวนในตารางมูลค่ากรมธรรม์ โดยไม่กำหนดว่าต้องชำระเบี้ยประกันภัยครบ 3 ปี แล้ว

สำหรับการประกันภัยแบบเฉพาะกาล อาจไม่มีเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ก็ได้ กรณีที่ไม่มีมูลค่าเวนคืนกรมธรรม์ก็ไม่ต้องระบุข้อความในหมวด 3 และหมวด 4

กรณีที่ผู้เอาประกันภัยขอเลิกสัญญาในปีที่มีการจ่ายเงินคืนตามสัญญาประกันภัย เงินค่าเวนคืนจะเท่ากับจำนวนที่กำหนดไว้ในตารางมูลค่ากรมธรรม์หักด้วยจำนวนเงินจ่ายคืนตามสัญญาประกันภัย

20. การเปลี่ยนเป็นกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จ

หากมีการชำระเบี้ยประกันภัยมาจนถึงเวลาที่มีเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์และกรมธรรม์ยังมีผลบังคับ ผู้เอาประกันภัยมีสิทธิที่จะขอเปลี่ยนกรมธรรม์นั้นเป็นกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จ โดยผู้เอาประกันภัยไม่ต้องชำระเบี้ยประกันภัยต่อไป การเปลี่ยนกรมธรรม์ บริษัทจะนำเงินค่าเวนคืนที่มีอยู่ในขณะนั้นมาคำนวณเป็นเบี้ยประกันภัยชำระครั้งเดียว เพื่อซื้อกรมธรรม์ใหม่เป็นกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จ ซึ่งมีระยะเวลาเอาประกันภัยเป็นไปตามระยะเวลาประกันภัยเดิม แต่จำนวนเงินเอาประกันภัยเท่ากับจำนวนเงินเอาประกันภัยของกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จ ซึ่งได้ระบุไว้ในช่องมูลค่าใช้เงินสำเร็จตามตารางมูลค่ากรมธรรม์และบริษัทจะจ่ายเงินจำนวนนี้ให้เมื่อผู้เอาประกันภัยมีชีวิตอยู่จนถึงวันครบกำหนดระยะเวลาเอาประกันภัย หรือเมื่อผู้เอาประกันภัยเสียชีวิตภายในระยะเวลาเอาประกันภัย และหากมีเงินจ่ายคืนทันทีตามที่ระบุไว้ในตารางมูลค่ากรมธรรม์ บริษัทจะคืนเงินจำนวนดังกล่าวให้ผู้เอาประกันภัย ณ เวลาที่ผู้เอาประกันภัยขอเปลี่ยนเป็นกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จ

ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยมีหนี้สินตามกรมธรรม์ บริษัทจะหักหนี้สินออกจากเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ก่อนที่จะนำมาคำนวณมูลค่าใช้เงินสำเร็จ

หลักการ เหตุผล

กรมธรรม์ประกันชีวิตแบบตลอดชีพและแบบสะสมทรัพย์ ซึ่งคำนวณโดยถือเอาเบี้ยประกันภัยระดับเดียวเป็นหลัก ซึ่งจะมีเงินส่วนที่เรียกเก็บอยู่ส่วนหนึ่ง จึงควรจะจ่ายเงินบางส่วนให้แก่ ผู้เอาประกันภัย เมื่อมีการเวนคืนกรมธรรม์หรือให้ใช้สิทธิในเงินสำรองอยู่นั้นอย่างหนึ่งอย่างใดในการขอเวนคืนการกู้ชำระเบี้ยประกันภัย การใช้มูลค่าเงินสดซื้อมูลค่าใช้เงินสำเร็จหรือซื้อการประกันภัยแบบขยายเวลา และหรือการกู้เงินสดและเพื่อให้ผู้เอาประกันชีวิตได้รับความคุ้มครองในขณะที่มีเงินส่วนสำรอง

ทั้งนี้ ผู้เอาประกันภัยจะใช้สิทธิในข้อนี้ได้เมื่อกรมธรรม์มีเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ตาม ตารางที่ปรากฏแนบท้ายกรมธรรม์

หมายเหตุ

บริษัทฯใดประสงค์จะใช้ข้อนี้โดยอัตโนมัติ ให้ผู้เอาประกันภัยแสดงความจำนงให้ บริษัททราบในวันขอเอาประกันภัยหรือหลังจากวันนั้นก็ได้

21. การแปลงเป็นการประกันภัยแบบขยายเวลา

(แบบที่ 1)

หากมีการชำระเบี้ยประกันภัยมาจนถึงเวลาที่เงินค่าเวนคืนกรมธรรม์และกรมธรรม์ยังมีผล บังคับผู้เอาประกันภัยมีสิทธิจะขอแปลงกรมธรรม์เป็นการประกันภัยแบบขยายเวลา จำนวนเงินเอา ประกันภัยจะคงเดิมตามกรมธรรม์นี้ โดยผู้เอาประกันภัยไม่ต้องชำระเบี้ยประกันภัยต่อไป การแปลง กรมธรรม์บริษัทจะนำเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ทั้งหมดที่มีอยู่ในขณะนั้นมาคำนวณเป็นเบี้ยประกันภัย ชำระครั้งเดียว เพื่อซื้อกรมธรรม์ใหม่เป็นการประกันภัยแบบขยายเวลา ถ้าผู้เอาประกันภัยเสียชีวิต ภายในระยะเวลา ซึ่งได้ระบุไว้ในช่องระยะเวลาที่ขยายตามตารางกรมธรรม์ บริษัทจะจ่ายจำนวนเงิน เอาประกันภัยให้แก่ผู้รับประโยชน์ หากผู้เอาประกันภัยมีชีวิตอยู่จนพ้นกำหนดระยะเวลาที่ขยาย กรมธรรม์เป็นอันสิ้นสุดผลบังคับ โดยไม่มีการจ่ายเงินผลประโยชน์ใดๆ

ในกรณีที่เงินค่าเวนคืนซื้อการประกันภัยแบบขยายเวลาแล้ว หากยังมีเงินเหลืออยู่บริษัท จะ นำไปคำนวณเป็นเบี้ยประกันภัยชำระครั้งเดียวเพื่อซื้อการประกันภัยแบบสะสมทรัพย์แท้จริงและ ถ้าผู้เอาประกันภัยมีชีวิตอยู่จนถึงวันครบกำหนด บริษัทจะจ่ายเงินตามช่องเงินครบกำหนดให้และหาก ยังมีเงินเหลืออีก บริษัทจะจ่ายเงินดังกล่าวให้ตามช่องเงินจ่ายคืนทันทีให้แก่ผู้เอาประกันภัย ณ เวลาที่ผู้ เอาประกันภัยขอแปลงเป็นกรมธรรม์แบบขยายเวลา

ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยมีหนี้สินตามกรมธรรม์ บริษัทจะหักหนี้สินออกจากเงินค่า เวนคืนกรมธรรม์ก่อนนำมาคำนวณการประกันภัยแบบขยายเวลาและจำนวนเงินเอาประกันภัยแบบ ขยายเวลาจะเท่ากับจำนวนเงินเอาประกันภัยเดิมหักด้วยหนี้สิน

(แบบที่ 2)

หากมีการชำระเบี้ยประกันภัยมาจนถึงเวลาที่เงินค่าเวนคืนกรมธรรม์และกรมธรรม์ยังมีผล บังคับ ผู้เอาประกันภัยมีสิทธิจะขอแปลงกรมธรรม์เป็นการประกันภัยแบบขยายเวลาจำนวนเงินเอา ประกันภัยจะคงเดิมตามกรมธรรม์นี้ โดยผู้เอาประกันภัยไม่ต้องชำระเบี้ยประกันภัยต่อไป การแปลง กรมธรรม์บริษัทจะนำเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ทั้งหมดที่มีอยู่ในขณะนั้นมาคำนวณเป็นเบี้ยประกันภัย ชำระครั้งเดียว เพื่อซื้อกรมธรรม์ใหม่เป็นการประกันภัยแบบขยายเวลา ถ้าผู้เอาประกันภัยเสียชีวิต

ภายในระยะเวลา ซึ่งได้ระบุไว้ในช่องระยะเวลาที่ขยายตามตารางกรมธรรม์ บริษัทจะจ่ายจำนวนเงินเอาประกันภัยให้แก่ผู้รับประโยชน์หากผู้เอาประกันภัยมีชีวิตอยู่จนพ้นกำหนดระยะเวลาที่ขยายกรมธรรม์เป็นอันสิ้นสุดผลบังคับ โดยไม่มีการจ่ายเงินผลประโยชน์ใดๆ

ในกรณีที่เงินค่าเวนคืนซื้อกรมธรรม์การประกันภัยแบบขยายเวลา หากยังมีเงินเหลืออยู่ บริษัทจะนำไปคำนวณเป็นเบี้ยประกันภัยชำระครั้งเดียวเพื่อซื้อการประกันภัยแบบสะสมทรัพย์แท้จริง และถ้าผู้เอาประกันภัยมีชีวิตอยู่จนถึงวันครบกำหนด บริษัทจะจ่ายเงินตามช่องเงินครบกำหนดให้ และหากยังมีเงินเหลืออีก บริษัทจะจ่ายเงินดังกล่าวให้ตามช่องเงินจ่ายคืนทันทีให้แก่ผู้เอาประกันภัย ณ เวลาที่ผู้เอาประกันภัยขอแปลงเป็นกรมธรรม์แบบขยายเวลา

ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยมีหนี้สินตามกรมธรรม์ บริษัทจะหักหนี้สินออกจากเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ก่อนนำมาคำนวณการขยายระยะเวลาประกันภัยและจำนวนเงินเอาประกันภัยแบบขยายเวลาจะเท่ากับจำนวนเงินเอาประกันภัยเดิม

หลักการ เหตุผล

กรมธรรม์ประกันชีวิตแบบตลอดชีพและแบบสะสมทรัพย์ ซึ่งคำนวณโดยถือเอาเบี้ยประกันภัยระดับเดียวเป็นหลัก ซึ่งจะมีเงินส่วนที่เรียกเก็บอยู่ส่วนหนึ่ง จึงควรจ่ายคืนบางส่วนให้แก่ ผู้เอาประกันภัย เมื่อมีการเวนคืนกรมธรรม์ หรือให้ใช้สิทธิในเงินสำรองที่มีอยู่นั้นอย่างหนึ่งอย่างใดในการขอเวนคืนกรมธรรม์ การกู้ชำระเบี้ยประกันภัย การใช้มูลค่าเงินสดซื้อมูลค่าใช้เงินสำเร็จ หรือการซื้อประกันภัยแบบขยายเวลา และหรือการกู้เงินสด และเพื่อให้ผู้เอาประกันชีวิตได้รับความคุ้มครองในขณะที่มี เงินส่วนสำรอง

ทั้งนี้ ผู้เอาประกันภัยจะใช้สิทธิในข้อนี้ได้เมื่อกรมธรรม์มีเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยตามตารางที่ปรากฏแนบท้ายกรมธรรม์

22. การกลับคืนสู่สถานะเดิมของกรมธรรม์

ภายในระยะเวลาห้าปี (5ปี) นับแต่วันที่กรมธรรม์เปลี่ยนเป็นกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จหรือแปลงเป็นการประกันภัยแบบขยายเวลาตามที่กำหนดไว้ในข้อ 18 และยังไม่มีการเวนคืนกรมธรรม์นี้ ผู้เอาประกันภัยอาจขอให้กรมธรรม์กลับมามีผลบังคับตามแบบประกันภัยเดิมและในจำนวนเงินเอาประกันภัยเท่าเดิม โดยดำเนินการดังนี้

- 1) ยื่นคำขอกลับมามีผลบังคับตามเดิมของกรมธรรม์เป็นหนังสือตามแบบที่บริษัทกำหนด
- 2) แสดงหลักฐานว่ามีสุขภาพสมบูรณ์และอยู่ในสภาพที่บริษัทรับประกันภัยได้ โดยผู้เอาประกันภัยเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายเอง (ถ้ามี)

3) ชำระคืนหนี้สินใดๆ ที่มีอยู่ในกรมธรรม์พร้อมดอกเบี้ยทบต้นตามอัตราดอกเบี้ยที่กำหนดไว้เพื่อการนี้

4) ชำระเบี้ยประกันภัยที่ขาดชำระพร้อมดอกเบี้ยทบต้นในอัตราสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยที่ใช้ในการคำนวณเบี้ยประกันภัยอีกร้อยละ 2 ต่อปี

การกลับมามีผลบังคับตามเดิมของกรมธรรม์นี้จะมีผลบังคับเมื่อบริษัทได้อนุมัติแล้ว

หลักการ เหตุผล

ได้เพิ่มเงื่อนไขการกลับมามีผลบังคับตามเดิมของกรมธรรม์เพื่อให้ผู้เอาประกันภัยได้ทราบถึงสิทธิในการขอให้กรมธรรม์กลับมามีผลบังคับตามเดิม และเพื่อให้สอดคล้องกับทางปฏิบัติซึ่งให้ผู้เอาประกันภัยเลือกใช้สิทธิที่จะชำระเบี้ยประกันภัย และขอกลับมามีผลบังคับตามเดิม

หมวด 4 การกู้ยืมเงิน

23. การกู้ยืมเงิน

เมื่อกรมธรรม์ยังมีผลบังคับและมีเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์เกิดขึ้นแล้ว หากผู้เอาประกันภัยไม่ได้ใช้สิทธิเกี่ยวกับมูลค่ากรมธรรม์ตามข้อ 20 หรือข้อ 21 ผู้เอาประกันภัยมีสิทธิขอกู้เงินจากบริษัท

โดยโอนผลประโยชน์แห่งกรมธรรม์นี้เป็นการประกันหนี้กู้ยืม จำนวนเงินที่ขอกู้ยืมได้นั้นจะไม่เกินเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ที่มีอยู่ในขณะนั้น หักด้วยหนี้สินใด ๆ ที่ผูกพันตามกรมธรรม์นี้ โดยบริษัทจะคิดดอกเบี้ยทบต้นในอัตราสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยที่ใช้ในการคำนวณเบี้ยประกันภัยอีกร้อยละ 2 ต่อปี

เมื่อใดเงินกู้ยืมและดอกเบี้ยที่ค้างชำระมีมูลค่ามากกว่าเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ในขณะนั้น กรมธรรม์จะสิ้นผลบังคับทันที

หากสัญญาเพิ่มเติมที่แนบท้ายกรมธรรม์นี้มีเงินค่าเวนคืนบริษัทจะนำเงินค่าเวนคืนดังกล่าวไปรวมกับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ในวรรคแรก

หลักการ เหตุผล

เพื่อให้ผู้ถือกรมธรรม์มีสิทธิกู้ยืมเงิน เมื่อยามมีความต้องการใช้เงินฉุกเฉินได้ ในขณะที่เดียวกันสัญญาก็จะยังมีผลบังคับต่อไป

หมายเหตุ

ข้อ 20,21,23 ที่เกี่ยวกับมูลค่าอันไม่อาจจับได้ ให้ถือเป็นข้อบังคับเฉพาะแบบ อันได้แก่การประกันชีวิตประเภทสามัญ โดยยกเว้นการประกันชีวิตแบบชั่วระยะเวลาทั้งหมด

หมวด 5 สิทธิในการขอยกเลิกกรมธรรม์

24. สิทธิในการขอยกเลิกกรมธรรม์

หากผู้เอาประกันภัยประสงค์จะยกเลิกกรมธรรม์นี้ด้วยเหตุผลใดก็ตาม ผู้เอาประกันภัยสามารถส่งคืนกรมธรรม์มายังบริษัทภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับกรมธรรม์จากบริษัทและบริษัทจะคืนเบี้ยประกันภัยที่เหลือจากการหักค่าตรวจสอบสภาพตามที่จ่ายจริงและค่าใช้จ่ายของบริษัทฉบับละ 500 บาท

ในกรณีที่ผู้เอาประกันภัยได้ใช้สิทธิเรียกร้องค่าสินไหมทดแทนแล้ว ผู้เอาประกันภัยไม่มีสิทธิยกเลิกกรมธรรม์ฉบับนี้

หลักการ เหตุผล

เพื่อให้สิทธิผู้เอาประกันภัยในการตรวจสอบกรมธรรม์ หากพบว่าข้อกำหนดการจ่ายเงินผลประโยชน์หรือเงื่อนไขอื่นใด ขัดกับเจตนาอันปรากฏตั้งแต่ขณะทำสัญญา หรือผิดวัตถุประสงค์ไม่ตรงตาม ความต้องการหรือด้วยเหตุอื่นใดก็ตาม ผู้เอาประกันภัยสามารถยกเลิกสัญญาได้ โดยส่งคืนกรมธรรม์มายังบริษัท ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับกรมธรรม์จากบริษัท และบริษัทจะคืนเบี้ยประกันภัยที่ได้รับชำระมาแล้วทั้งหมดให้แก่ผู้เอาประกันภัย

ในกรณีที่มีการตรวจสอบสภาพให้กับผู้ขอเอาประกันภัยแล้วนั้น หากผู้ขอเอาประกันภัยยกเลิกกรมธรรม์ภายใน 15 วัน บริษัทจะคืนเบี้ยประกันภัยที่เหลือจากการหักค่าตรวจสอบสภาพตามที่จ่ายจริงและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานออกแล้วให้กับผู้ขอเอาประกันภัย

ภาคผนวก ข.

ตัวอย่างใบคำขอเอาประกันชีวิต

1. ชื่อและนามสกุล.....สถานะ.....โสด .....สมรส
 เกิดวันที่ .....เดือน..... พ.ศ. ....อายุ.....ปี .....หม้าย .....หย่า
 ...บัตรประชาชน .....บัตรข้าราชการ .....อื่น ๆ .....เลขที่ .....

2. ที่อยู่ปัจจุบันเลขที่ .....หมู่ที่ .....ตรอก/ซอย.....ถนน.....
 แขวง/ตำบล.....เขต/อำเภอ.....จังหวัด.....รหัสไปรษณีย์..... โทร.....
 สถานที่ติดต่อ .....ที่อยู่ปัจจุบัน .....สถานที่ทำงาน

3. อาชีพ(ตำแหน่ง หน้าที่ ความรับผิดชอบ และลักษณะธุรกิจ).....
 ท่านใช้รถจักรยานยนต์เป็นพาหนะหรือไม่ .....ใช่ .....ไม่ใช่

4. แบบประกันภัย.....ชนิด ...มีเงินปันผล ...ไม่มีเงินปันผล	ชำระเบี้ยประกันราย
ระยะเวลาเอาประกันภัย.....ปี	ระยะเวลาชำระเบี้ยประกัน...ปี
ความคุ้มครอง	จำนวนเงินเอาประกันภัย เบี้ยประกันภัย
สัญญาประกันชีวิต	.....
สัญญาเพิ่มเติม...ประกันภัยคุ้มครองอุบัติเหตุ แบบ...กลุ่ม..	.....
...ประกันภัยคุ้มครองทพพลภาพ	.....
ประกันภัยสุขภาพแบบ.....	.....
แบบวงเงินแน่นอน วันละ.....	.....
.....	.....
...ประกันภัยคุ้มครองโรคร้ายแรง	.....
...ประกันภัยคุ้มครองชั่วระยะเวลาแบบ..	.....
อื่น ๆ	.....
	เบี้ยประกันภัยรวม .....

5. จำนวนเงินที่ชำระพร้อมใบคำขอนี้.....บาท ใบรับเบี้ยประกันภัยชั่วคราวเลขที่.....
 ชื่อและนามสกุลผู้ชำระเบี้ยประกันภัย.....อาชีพ..... วันเดือนปีเกิด.....ความสัมพันธ์.....
 ถ้ามีเงินปันผลให้เลือก ....ขอรับเป็นเงินสด ...ฝากไว้กับบริษัท .....นำไปลดเบี้ยประกันภัย

.....ชื่อประกันภัยเพิ่มเติมแบบชำระสมบูรณ์

ชื่อ-นามสกุลผู้รับผลประโยชน์..... อายุ.... ความสัมพันธ์..... ที่อยู่.....

6. ท่านเคยทำประกันชีวิต ประกันภัยโรคร้ายแรง ประกันสุขภาพหรือประกันอุบัติเหตุกับบริษัทนี้ หรือบริษัทอื่นหรือไม่ .....ไม่เคย ...เคย ชื่อบริษัท.....กรมธรรม์เลขที่ .....แบบประกัน..... วงเงิน.....วันเริ่มทำสัญญา.....สถานะปัจจุบัน.....

7. ท่านเคยถูกบริษัทประกันภัยปฏิเสธ/เลื่อน/ยกเลิก/เพิ่มเบี้ย หรือรับโดยการลดจำนวนเงินเอาประกันภัยหรือไม่ ....เคย ....ไม่เคย (ถ้าเคยโปรดแจ้งรายละเอียด).....

8. (ก) ส่วนสูง.....ซม. น้ำหนัก.....กก.

(ข) ในระยะ 6 เดือน ที่ผ่านมาน้ำหนักตัวของท่านเปลี่ยนแปลงหรือไม่ ....ไม่เปลี่ยน ....เปลี่ยน น้ำหนักเพิ่ม.....กก. น้ำหนักลด.....กก. สาเหตุที่น้ำหนักเปลี่ยนแปลง.....

(ค) ท่านสูบบุหรี่หรือเคยสูบบุหรี่ ซิการ์ หรือก๊อกลงหรือไม่ ....ไม่สูบ ....สูบ/เคยสูบ (ระบุ) ชนิดที่สูบ.....ปริมาณเฉลี่ย...../วัน สูบนาน .....ปี ถ้าเคยสูบหยุดสูบเมื่อ.....

(ง) ท่านดื่มหรือเคยดื่มเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์เป็นประจำหรือไม่ ....ไม่ดื่ม ....ดื่ม/เคยดื่ม (ระบุ)

ชนิดเครื่องดื่ม..... ปริมาณเฉลี่ย...../ครั้ง จำนวนครั้ง...../สัปดาห์ ถ้าเคยดื่มหยุดดื่มเมื่อ.....สาเหตุที่หยุดดื่ม.....

(จ) ท่านเคยรับการรักษากายหรือโรคที่เกิดจากพิษสุราหรือไม่ ....ไม่เคย ...เคย ระบุชื่อ สถานที่พยาบาลและวันเดือนปีที่เข้ารับการรักษา.....

9. (ก) ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมาท่านเคยได้รับการตรวจเลือด,ปัสสาวะ,เอ็กซเรย์,รวมทั้งCT,คลื่นหัวใจ อัลตราซาวด์,ตรวจมะเร็ง,ตรวจชิ้นเนื้อ หรือการตรวจพิเศษอื่นๆ หรือไม่ ....ไม่เคย ....เคย ระบุชนิด การตรวจและผลการตรวจ.....

(ข) ท่านเสพหรือเคยเสพยาหรือสารเสพติดหรือไม่ ....ไม่เสพ ...เสพ/เคยเสพ ระบุชนิดสารเสพติด.....

(ค) ท่านเคยได้รับการบำบัดเกี่ยวกับสารเสพติดหรือไม่ ... ไม่เคย ... เคย ระบุชื่อสถานพยาบาล และวันเดือนปีที่เข้ารับการรักษา.....

10. ท่านมีส่วนร่วมหรือคิดจะมีส่วนร่วมในอาชีพหรือกีฬาที่มีความเสี่ยง เช่น ขับเครื่องบิน โดยสารเครื่องบินที่มีใบสายการบินพาณิชย์ ดำน้ำลึกและแข่งรถจักรยานยนต์ โดครัม แข่งเรือเร็ว สก๊ิกเก็ต สก๊ิกกี ชกมวย แข่งม้า ฯลฯ หรือไม่ ... ไม่มี ... มี ระบุรายละเอียด

11. บิดา มารดาหรือพี่น้องของท่านป่วยหรือถึงแก่กรรมด้วยโรคมะเร็ง เบาหวาน โรคหัวใจ โรคหลอดเลือดในสมอง วัณโรค ความดันโลหิตสูง โรคจิต โรคเลือด โรคเกี่ยวกับระบบประสาทและสมอง โรคทางกรรมพันธุ์หรือไม่ ... ไม่มี ....มี ระบุรายละเอียด

12. (ก) ท่านมีแพทย์ประจำตัวหรือสถานพยาบาลที่ท่านใช้บริการเป็นประจำหรือไม่ ... ไม่มี ....มี ระบุรายละเอียด

(ข) วันที่ท่านพบแพทย์เพื่อปรึกษาหรือตรวจรักษาครั้งสุดท้าย.....ชื่อแพทย์/สถานพยาบาล..... สาเหตุ/โรคที่เป็น.....

13. ท่านเคยเป็นหรือทราบว่าเป็น หรือเคยได้รับคำแนะนำ และ/หรือการรักษาอาการหรือโรคต่อไปนี้จากแพทย์หรือไม่ ให้ระบุ...ไม่มี/ไม่เคย ....มี/เคย ถ้าเคยโปรดระบุรายละเอียดอาการหรือโรค ชื่อแพทย์หรือพยาบาลที่รักษา วันเดือนปีที่รักษา และผลการตรวจรักษา.....

(ก) หอบหืด หลอดลมอักเสบ ไอเรื้อรัง ไอเป็นเลือด ปอดบวม/อักเสบ วัณโรค หายใจลำบาก หรือโรคใดโรคหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับปอดหรือทางเดินหายใจ

(ข) ไขมันในเลือดสูง ความดันโลหิตสูง อาการผิดปกติหรือโรคของหัวใจ ลิ้นหัวใจตีบ/รั่ว ซิฟเจอร์เด่นไม่สม่ำเสมอ เจ็บหน้าอกหรือ หรือโรคใดโรคหนึ่งเกี่ยวกับหัวใจและเส้นเลือด

(ค) ภาวะอาหารอักเสบ แผลในกระเพาะอาหารหรือลำไส้เล็กส่วนต้น ถ่ายอุจจาระเป็นเลือด ฝีฝีกัณฐูตร ริดสีดวงทวาร หรือโรคใดโรคหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับกระเพาะและระบบทางเดินอาหาร

(ง) ดีซ่าน (ตัวเหลืองตาเหลือง) ตับอักเสบจากไวรัสบี หรือจากสาเหตุอื่น หรือโรคใดโรคหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับตับและถุงน้ำดี

(จ) ตรวจพบมีเลือด ไข่ขาวหรือน้ำตาลในปัสสาวะ นิ่วในไต ไต หรือกรวยไตอักเสบหรือโรคใดโรคหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับไต ภาวะแพ้ปัสสาวะ ต่อมลูกหมากหรืออวัยวะสืบพันธุ์

(ฉ) โรคเบาหวาน โรคต่อมไทรอยด์ หรือโรคใดโรคหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับต่อมไร้ท่อ

(ช) ลมบ้าหมู ลมชัก เส้นเลือดในสมองตีบหรือแตก อัมพาต อัมพฤกษ์ แขนขาอ่อนแรง ปวดศีรษะเรื้อรัง หมดสติไม่รู้ตัว โรคจิต ซึมเศร้า หรือโรคใดโรคหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับสมองหรือระบบประสาท

- (ซ) เนื้องอก ซีสท์ มะเร็ง หรือการเจริญเติบโตที่ผิดปกติของส่วนใดส่วนหนึ่งของอวัยวะอื่นใดในร่างกาย
- (ญ) โรคเก๊าท์ ข้ออักเสบ หมอนรองกระดูกสันหลังเคลื่อน บาดเจ็บรุนแรงต่อกล้ามเนื้อและกระดูก หรือโรคใดโรคหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับกระดูกสันหลัง กระดูกข้อต่อหรือกล้ามเนื้อ
- (ฎ) โรครูมาตอยด์ โรคเก๊าท์ หรือโรคใดที่มีผื่นเห่อที่ใบหน้า
- (ฏ) ภูมิแพ้ หอบหืด เลือดกำเดาออกบ่อยๆ สายตาผิดปกติ การได้ยินผิดปกติ การพูดผิดปกติ หรือโรคใดโรคหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับตา หู คอและจมูก
- (ฐ) อาการหรือโรคโลหิตจาง โรคธาลัสซีเมียหรือโรคใดโรคหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับเลือด และระบบที่สร้างเลือด
- (ฑ) มีความบกพร่องทางร่างกายหรือจิตใจอย่างอื่น หรือเคยเข้ารับการศึกษาค่าเป็นคนที่อยู่ในโรงพยาบาลด้วยการเจ็บป่วยหรือบาดเจ็บ

14. เอดส์

- (ก) ท่านหรือคู่สมรสเคยได้รับการรักษาหรือคำแนะนำที่เกี่ยวข้องกับโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ โรคเอดส์หรืออาการที่สัมพันธ์กับโรคเอดส์บ้างหรือไม่
- (ข) ท่านเคยได้รับการตรวจหาเชื้อเอดส์บ้างหรือไม่ ถ้าเคยระบุผลการตรวจและวันที่ได้รับการตรวจ
- (ค) ในระยะ 3 เดือนที่ผ่านมาท่านมีอาการอ่อนเพลีย น้ำหนักตัวลด ท้องเสียเรื้อรัง ต่อมน้ำเหลืองโต และมีอาการผื่นคันผิดปกติตามร่างกายหรือไม่

15. เจาะผู้เอาประกันภัยที่เป็นเพศหญิง

- (ก) ท่านกำลังตั้งครรภ์หรือไม่
- (ข) ท่านเคยมีอาการแทรกซ้อนจากการตั้งครรภ์นี้ หรือครั้งอื่นๆ หรือไม่ ถ้ามีระบุรายละเอียด
- (ค) ท่านเคยสังเกตหรือพบหรือถูกตรวจพบว่ามีก้อนที่เต้านม หรือโรคใดโรคหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับเต้านมหรือไม่
- (ง) ท่านเคยได้รับการตรวจมะเร็งที่ปากมดลูกหรือไม่ ถ้าเคยระบุวันที่ตรวจ สถานที่และผลการตรวจ
- (จ) ท่านเคยได้รับการตรวจและแนะนำให้รับการตรวจเต้านมโดยเอ็กซเรย์ ตัดชิ้นเนื้อ ไปตรวจหรือทำอัลตราซาวด์อยู่เชิงกรานหรือการตรวจอื่นทางนรีเวชวิทยาหรือไม่

ข้าพเจ้าในฐานะผู้ขอเอาประกันภัย ขอรับรองว่าถ้อยแถลงที่ได้ให้ไว้ทั้งหมดนี้เป็นความจริงทุกประการ

ข้าพเจ้ายินยอมให้บริษัทเปิดเผยข้อเท็จจริงอันเกี่ยวกับสุขภาพของข้าพเจ้าต่อบริษัทประกันภัยอื่น

ข้าพเจ้าขอให้ความยินยอมไว้แก่บริษัท.....รวมทั้งบุคคลหรือนิติบุคคลที่ได้รับมอบหมายจากบริษัทฯ ให้ดำเนินการตรวจโรคมะเร็งก้นบกร่อง (โรเคดส์) จากเลือดน้ำลาย

เพื่อนำผลการตรวจมาพิจารณารับประกันภัยตามใบคำขอเอาประกันชีวิตที่ข้าพเจ้าแสดงความจำนงไว้

ข้าพเจ้าขอมอบฉันทะให้โรงพยาบาล แพทย์ หรือบุคคลอื่นใด ซึ่งได้กระทำการรักษาต่อข้าพเจ้า มีอำนาจแจ้งถึงการเจ็บป่วยหรือการได้รับบาดเจ็บจากประวัติของทางการแพทย์ การให้คำปรึกษา หรือการรักษาและสำเนาบันทึกทางการแพทย์ของข้าพเจ้าต่อบริษัท ..... หรือผู้แทนของบริษัทได้ อนึ่ง สำเนารูปถ่ายของใบมอบฉันทะฉบับนี้ ให้ถือว่ามีผลบังคับใช้เช่นเดียวกับต้นฉบับ

เขียนที่.....วันที่.....เดือน.....พ.ศ. ....

(ลง)..... ลงชื่อ..... ลงชื่อ.....

(.....) (.....) (.....)

ผู้ขอเอาประกันภัย

พยาน(ตัวแทน/นายหน้า

พยาน

(กรณีผู้ขอเอาประกันภัยยังไม่บรรลุนิติภาวะ ให้ผู้ปกครองลงชื่อเป็นพยานไว้ด้วย)

ภาคผนวก ค.

ตารางที่ 5.1 ตารางเปรียบเทียบการแก้ไขกฎหมายพร้อมทั้งเหตุผลประกอบ

กฎหมายเดิม	กฎหมายใหม่	เหตุผลประกอบ
<p>มาตรา 865 ถ้าในเวลาทำสัญญาประกันภัย ผู้เอาประกันภัยก็ดีหรือในกรณีประกันชีวิตบุคคลอันการใช้จ่ายเงินย่อมอาศัยความทรงชีพหรือมรณะของเขานั้นก็ดี รู้อยู่แล้ว ละเว้นเสียไม่เปิดเผยข้อความจริง ซึ่งอาจจะได้ใจผู้รับประกันภัย ให้เรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นอีกหรือให้บอกปิดไม่ยอมทำสัญญาไซ้หรือว่ารู้อยู่แล้วแถลงข้อความเป็นความเท็จ ท่านว่าสัญญานั้นเป็นโมฆะ</p>	<p>มาตรา 865 ถ้าในเวลาทำสัญญาประกันภัย ผู้เอาประกันภัยก็ดีหรือในกรณีประกันชีวิตบุคคลอันการใช้จ่ายเงินย่อมอาศัยความทรงชีพหรือมรณะของเขานั้นก็ดี รู้อยู่แล้ว ละเว้นเสียไม่เปิดเผยข้อความจริง หรือว่ารู้อยู่แล้วแถลงข้อความเป็นความเท็จ ซึ่งอาจจะได้ใจผู้รับประกันภัย ให้เรียกเบี้ยประกันภัยสูงขึ้นอีกหรือให้บอกปิดไม่ยอมทำสัญญาไซ้ ท่านว่าสัญญานั้นเป็นโมฆะ</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในการตีความตามตัวอักษร 2. เพื่อให้หลักกฎหมายสอดคล้องกับแนวคำพิพากษาของศาลหลักกฎหมายของประเทศอังกฤษและสหรัฐอเมริกา 3. เพื่อให้หลักกฎหมายมีผลบังคับใช้ได้อย่างชัดเจน
<p>มาตรา 865 วรรคสอง ถ้าผู้รับประกันภัยมิได้ใช้สิทธิบอกล้างภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ผู้รับประกันภัยทราบมูลอันจะบอกล้างได้ หรือมิได้ใช้สิทธินั้นภายในกำหนดห้าปีนับแต่วันทำสัญญาก็ดี ท่านว่าสิทธินั้นเป็นอันระงับสิ้นไป</p>	<p>มาตรา 865 วรรคสอง การใช้สิทธิบอกล้างสัญญาตามวรรคหนึ่ง ถ้าผู้รับประกันภัยมิได้ใช้สิทธิบอกล้างภายในกำหนดหนึ่งเดือนนับแต่วันที่ผู้รับประกันภัยทราบมูลอันจะบอกล้างได้ หรือมิได้ใช้สิทธินั้นภายในกำหนดสองปีนับแต่วันทำสัญญาก็ดี ท่านว่าสิทธินั้นเป็นอันระงับสิ้นไป</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. เพื่อให้หลักกฎหมายสอดคล้องกับแนวปฏิบัติของข้อสัญญาในกรมธรรม์ ฉบับมาตรฐาน 2. เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เอาประกันภัยหรือผู้รับประกันภัยให้เร็วขึ้น 3. เพื่อให้หลักกฎหมายทันสมัย และสอดคล้องกับพัฒนาการของการประกันชีวิต

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

กฎหมายเดิม	กฎหมายใหม่	เหตุผลประกอบ
<p>มาตรา 894 ผู้เอาประกันภัยชอบที่จะบอกเลิกสัญญาประกันภัยเสียในเวลาใดๆ ก็ได้ โดยการงดไม่ส่งเบี้ยประกันภัยต่อไป ถ้าและได้ส่งเบี้ยประกันภัยมาแล้วอย่างน้อยสามปี ไชรี ท่านว่าผู้เอาประกันภัยชอบที่จะได้รับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยหรือรับกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จจากผู้รับประกันภัย”</p>	<p>มาตรา 894 ผู้เอาประกันภัยชอบที่จะบอกเลิกสัญญาประกันภัยเสียในเวลาใดๆ ก็ได้ โดยการงดไม่ส่งเบี้ยประกันภัยต่อไป ถ้าและได้ส่งเบี้ยประกันภัยมาแล้วอย่างน้อยสองปี ไชรี ท่านว่าผู้เอาประกันภัยชอบที่จะได้รับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์ประกันภัยหรือรับกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จจากผู้รับประกันภัย”</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.เพื่อให้หลักกฎหมายสอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติของสัญญาประกันชีวิตที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน 2.เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้เอาประกันภัยให้ได้รับเงินค่าเวนคืนกรมธรรม์หรือรับกรมธรรม์ใช้เงินสำเร็จที่เร็วขึ้น 3.เพื่อให้หลักกฎหมายมีผลบังคับใช้ได้อย่างชัดเจน
<p>หมวด 1 สัญญาประกันภัย</p> <p>1.ความสมบูรณ์ของสัญญาประกันภัย</p> <p>สัญญาประกันภัยนี้เกิดจากการที่บริษัทเชื่อถือข้อแถลงของผู้เอาประกันภัยในใบคำขอเอาประกันชีวิต ใบแถลงสุขภาพและข้อแถลงเพิ่มเติมอื่นใดที่ผู้เอาประกันภัยลงลายมือชื่อไว้และได้มีการชำระเบี้ยประกันภัยงวดแรกแล้วบริษัทจึงได้ตกลงทำสัญญาและออกกรมธรรม์ให้ไว้</p>	<p>หมวด 1 สัญญาประกันภัย</p> <p>2.ความสมบูรณ์ของสัญญาประกันภัย</p> <p>สัญญาประกันภัยนี้เกิดจากการที่บริษัทเชื่อถือข้อแถลงของผู้เอาประกันภัยในใบคำขอเอาประกันชีวิต ใบแถลงสุขภาพและข้อแถลงเพิ่มเติมอื่นใดที่ผู้เอาประกันภัยลงลายมือชื่อไว้และได้มีการชำระเบี้ยประกันภัยงวดแรกแล้วบริษัทจึงได้ตกลงทำสัญญาและออกกรมธรรม์ให้ไว้</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.เพื่อให้ข้อสัญญาในกรมธรรม์ประกันชีวิตสอดคล้องกับหลักกฎหมายมาตรา 865 วรรคหนึ่ง 2.เพื่อไม่ให้ข้อความในกรมธรรม์ประกันชีวิต ในวรรคสามเป็นข้อสัญญาที่ปิดปากผู้รับประกันภัยในการบอกถึงความไม่พอใจ 3.เพื่อให้หลักกฎหมายว่าด้วยประกันภัยสอดคล้องกับสัญญาประกันภัย

ตารางที่ 5.1 (ต่อ)

กฎหมายเดิม	กฎหมายที่แก้ไขใหม่	เหตุผลประกอบ
<p>ในกรณี ที่ผู้เอาประกันภัยรู้อยู่แล้วและแถลงข้อความอันเป็นเท็จตามวรรคหนึ่ง หรือรู้อยู่แล้วในข้อความจริงใดแต่ไม่เปิดเผยข้อความจริงนั้นให้บริษัททราบ ซึ่งถ้าหากบริษัททราบข้อความจริงนั้นแล้วอาจจูงใจบริษัทให้เรียกเก็บเบี้ยประกันภัยสูงขึ้น หรือไม่ยอมทำสัญญาด้วยสัญญาประกันภัยนี้จะตกเป็นโมฆียะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 865 ซึ่งบริษัทอาจบอกล้างได้และไม่จ่ายเงินตามกรมธรรม์”</p> <p>บริษัทจะไม่ปฏิเสธความรับผิดชอบ โดยอาศัยข้อนอกเหนือจากที่ผู้เอาประกันภัยได้แถลงไว้ในเอกสารตามวรรคหนึ่ง</p>	<p>ในกรณี ที่ผู้เอาประกันภัยรู้อยู่แล้วและแถลงข้อความอันเป็นเท็จตามวรรคหนึ่ง หรือรู้อยู่แล้วในข้อความจริงใดแต่ไม่เปิดเผยข้อความจริงนั้นให้บริษัททราบ ซึ่งถ้าหากบริษัททราบข้อความจริงนั้นแล้วอาจจูงใจบริษัทให้เรียกเก็บเบี้ยประกันภัยสูงขึ้น หรือไม่ยอมทำสัญญาด้วยสัญญาประกันภัยนี้จะตกเป็นโมฆียะตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 865 ซึ่งบริษัทอาจบอกล้างได้และไม่จ่ายเงินตามกรมธรรม์”</p>	

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล

นางสาวบัวรินทร์ คำษา

ประวัติการศึกษา

ปริญญานิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ.
2545

เนติบัณฑิตไทย สมัยที่ 55 พ.ศ. 2546

ประกาศนียบัตรอบรมวิชาว่าความ สภานายความ
พ.ศ. 2546

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

พ.ศ. 2546 –ปัจจุบัน เป็นทนายความประจำสำนักงาน
ของบริษัท สำนักกฎหมายพิบลิกแอทเทอร์นี่ จำกัด